

Programma- begroting

2026 – 2029

Leidschendam-
Voorburg

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting	4
Begroting in 1 oogopslag	11
Leeswijzer	12
Programma's	13
0. Bestuur en ondersteuning	13
1. Veiligheid	20
2. Mobiliteit en bereikbaarheid	27
3. Economie	32
4. Onderwijs	36
5. Sport, cultuur en recreatie	41
6. Sociaal domein	48
7. Volksgezondheid en milieu	60
8. Bouwen en wonen (VHLOSV)	68
Overige onderdelen	75
Paragrafen	81
Lokale heffingen	81
Weerstandsvormogen en risicobeheersing	90
Onderhoud Kapitaalgoederen	102
Financiering	109
Bedrijfsvoering	115
Verbonden partijen	121
Grondbeleid	136
Duurzaamheid	141
Wet open overheid	144
Participatie	145
Financiële begroting	148
Financieel perspectief 2026 - 2029	148
Uitgangspunten financieel beleid	153
Lasten en baten	155
Investeringsplan	159
Gemeentefonds	160
Eigen en vreemd vermogen	161
Reserves	165
Voorzieningen	174
Bijlagen	179
Incidentele baten en lasten	180
Meerjaren-investeringsplan 2026-2029 (details)	197

Begroting naar taakvelden.....	206
--------------------------------	-----

Bestuurlijke samenvatting

Voorwoord

Vol vuur vooruit, terugkijken met vertrouwen en trots

Vier jaar geleden begonnen we als college met een duidelijke ambitie: bouwen aan vertrouwen, verbinden en vooruitgang. Die woorden waren niet zomaar een leus in het coalitieakkoord, maar een richtingaanwijzer voor alles wat we samen met inwoners, ondernemers, verenigingen en partners wilden bereiken. Nu we de laatste programmabegroting van deze collegeperiode presenteren, kijken we met trots terug. We hebben veel ambities waar kunnen maken. Juist doordat we bewust kozen voor zorgvuldigheid, konden we blijven investeren in voorzieningen, veiligheid en duurzaamheid.

We hebben met duidelijke communicatie de inkomsten en uitgaven van de gemeente meer inzichtelijk gemaakt. Met de invoering van de Duisenbergmethode is de begroting bijvoorbeeld overzichtelijker en transparanter geworden. Daarnaast sluiten de flyer bij de jaarlijkse belastingaanslag en ook de budgetbrieven aan bij de verbeterde transparantie en leesbaarheid bij onze gemeente.

Ook zijn er zichtbare verbeteringen in de wijken. Zo bouwen we aan honderden nieuwe woningen, vernieuwen we winkelgebieden en transformeren we veel vierkante meters steen naar groen. Daarmee bouwen we aan een groenere, gezondere en toekomstbestendige gemeente. Ook op het gebied van mobiliteit en verkeersveiligheid zijn stevige stappen gezet: van de uitbreiding van deelmobiliteit tot veiliger schoolroutes en de campagne *LV Fietst*.

Maar vooruitgang gaat niet alleen over stenen, asfalt en bomen. Het gaat vooral over mensen. We hebben geïnvesteerd in acties tegen eenzaamheid en mensen gestimuleerd om meer te bewegen en te sporten. Inzet op ontmoeting, cultuur en sport maakt écht verschil in het dagelijks leven. Ook de betrokkenheid van inwoners bij gemeentelijke plannen is groter geworden: duizenden inwoners hebben de afgelopen jaren meegedacht en meegepraat. Dat is precies wat we bedoelden met verbinden.

Veiligheid en vertrouwen stonden eveneens hoog op onze agenda. Met de oprichting van nieuwe buurtpreventieteams, versterking van de crisisorganisatie en meer aandacht voor digitale weerbaarheid hebben we de basis stevig neergezet. Leidschendam-Voorburg is daardoor beter voorbereid op de uitdagingen van morgen.

We zijn trots op wat we in 4 jaar tijd met elkaar hebben bereikt. Dat is niet de prestatie van het college, maar van ons allemaal: van inwoners die meedachten, verenigingen die kansen grepen, ondernemers die investeerden en partners die samenwerkten. En natuurlijk van ambtenaren en leden van de gemeenteraad.

Met deze programmabegroting sluiten we een periode af waarin we beloften hebben waargemaakt en fundamenteën hebben gelegd voor de toekomst. En we doen dat vol vuur vooruit: met vertrouwen in de kracht van onze gemeente en met trots op wat er staat.

Met deze begroting maken we vol overtuiging deze periode af zodat in de volgende collegeperiode verder kan worden gebouwd aan een gemeente waar het prettig wonen, werken en leven is. Vol vuur vooruit.

Het college van burgemeester en wethouders

Martijn Vroom
Astrid van Eekelen
Bianca Bremer
Marcel Belt
Philip van Veller
Jeffrey Keus

Samenvatting: Wat gaan we doen in 2026?

Algemeen

In Leidschendam-Voorburg werken we aan een samenleving waarin inwoners, ondernemers en organisaties actief kunnen meedenken en meedoen. De ambitie en vernieuwing uit de kadernota heeft een plek gekregen in de begroting. In deze programmabegroting maken we voor het eerst gebruik van het Duisenbergformat. Dat klinkt misschien technisch, maar het betekent vooral dat we onze plannen en cijfers overzichtelijker presenteren. Het nieuwe format laat duidelijk zien Wat we willen bereiken voor inwoners en de gemeente als geheel, Wat we daarvoor doen aan activiteiten en projecten, Wat dat kost en welke middelen we inzetten. Daarnaast geven we aan Welke resultaten we verwachten en hoe we die meten. Door deze manier van werken wordt de begroting makkelijker leesbaar en beter te volgen. Raadsleden, inwoners en partners zien sneller de samenhang tussen onze ambities, de uitvoering en de financiën. Dat maakt het eenvoudiger om keuzes te begrijpen én om er samen over in gesprek te gaan.

Met dit nieuwe format zetten we een stap naar meer openheid, duidelijkheid en grip op onze gezamenlijke toekomst!

Vertrouwen

Veiligheid in Leidschendam-Voorburg is en blijft een gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners, ondernemers, partners en de gemeente. Samen zorgen we voor een veilige leefomgeving waarin iedereen prettig kan wonen, werken en verblijven. Met wijkveiligheidsscans en buurtpreventieteams versterken we de betrokkenheid van inwoners en sluiten we beter aan bij wat er speelt in de wijken. Onze handhavers zijn zichtbaar en werken nauw samen met inwoners en partners, waarbij we moderne instrumenten en informatie gestuurde inzet benutten. Zo kunnen we snel reageren op actuele situaties en tegelijk bouwen aan duurzame verbeteringen in de veiligheid. We investeren in de slagkracht van onze crisisorganisatie en handhaving, zodat we voorbereid zijn op nieuwe uitdagingen, ook digitaal. In regionaal verband werken we nauw samen met de Veiligheidsregio Haaglanden en omliggende gemeenten om onze crisisbeheersing te versterken. Daarbij hebben we blijvend aandacht voor opleiden, trainen en oefenen van betrokkenen. Ook zetten we in op preventie, onder andere door inwoners weerbaarder te maken tegen cybercriminaliteit. Zo werken we samen aan een veilige, veerkrachtige en betrouwbare gemeente.

We zoeken nadrukkelijk de ontmoeting buiten het gemeentehuis en zorgen dat ook minder gehoorde stemmen betrokken worden. Samen met buurgemeenten, de regio en het Rijk pakken we grote vraagstukken aan op het gebied van wonen, mobiliteit, duurzaamheid en economie. Tegelijkertijd investeren we in moderne en toegankelijke dienstverlening, die telefonisch, digitaal en fysiek goed bereikbaar is. Met vernieuwende vormen van participatie, zoals het uitdaagrecht en jongerenbijeenkomsten, vergroten we de betrokkenheid en benutten we de creativiteit van de samenleving. Ook versterken we onze digitale veiligheid en informatievoorziening, zodat inwoners en bedrijven kunnen rekenen op een betrouwbare overheid. Zo bouwen we samen aan een inclusieve en toekomstbestendige gemeente.

Verbinden

In Leidschendam-Voorburg werken we aan een duurzaam en toekomstbestendig mobiliteitssysteem. We stimuleren inwoners en bezoekers om vaker te kiezen voor lopen, fietsen, openbaar vervoer en deelmobiliteit. Daarmee verbeteren we niet alleen de bereikbaarheid, maar ook de leefbaarheid, verkeersveiligheid en gezondheid. Samen met regionale partners investeren we in veilige infrastructuur, gedragsverandering en innovatieve oplossingen. We beperken verkeersdrukke en parkeeroverlast, en zorgen voor goede verbindingen binnen en buiten de gemeente. Voorbeelden zijn de buurtbus Stompwijk-Leidschendam, betere overstapmogelijkheden bij RandstadRail en veilige, comfortabele fietsroutes. Zo werken we stap voor stap aan de mobiliteitstransitie en een gezonde, bereikbare en aantrekkelijke gemeente.

In Leidschendam-Voorburg willen we dat ieder kind kansrijk en gezond kan opgroeien. We versterken de pedagogische basis en zorgen dat elk kind een passende plek vindt in onderwijs of opvang dichtbij huis. Samen met schoolbesturen, kinderopvang en maatschappelijke partners werken we aan een doorgaande ontwikkellijn en toekomstbestendige onderwijshuisvesting. Via de Lokale Educatieve Agenda zetten we in op inclusieve kinderopvang, het voorkomen van schooluitval en een soepele overgang naar het basisonderwijs. Met pilots zoals startklassen en inclusieve opvang bieden we tijdig passende ondersteuning. Ook vergroten we het bereik van voorschoolse educatie door meer locaties en betere samenwerking met de JGZ. Zo bouwen we aan gelijke kansen en een stevige basis voor de jeugd in onze gemeente.

We willen dat iedereen kan meedoen in de samenleving, ook als dat tijdelijk niet vanzelfsprekend is. Sociale netwerken en eigen kracht van inwoners staan voorop; waar dat niet voldoende is, biedt de gemeente passende ondersteuning. Kernwaarden zijn zelfredzaamheid, samenredzaamheid en zelfregie, met de gemeente als regisseur van samenhangende ondersteuning. Het sociaal domein zet in op preventie, versterking van de pedagogische basis, normalisering van jeugdhulp en een toekomstbestendig vangnet. De herziening van de toegang en het Actieplan Jeugd versterken de context en gemeenschap rondom kinderen en gezinnen, zodat hulp effectief en duurzaam is. Wmo, participatie, schuldhulpverlening en inburgering worden integraal benaderd met focus op maatwerk en vroegsignalering. Samen met inwoners, partners en regio werkt de gemeente aan een toegankelijke, samenhangende en toekomstbestendige ondersteuning voor iedereen.

Vooruitgang

Leidschendam-Voorburg is een aantrekkelijke gemeente waar mensen prettig kunnen wonen, werken en leven. We behouden en versterken de unieke kwaliteiten van de gemeente, betrekken inwoners actief en houden rekening met maatschappelijke ontwikkelingen. Vanwege het woningtekort zetten we in op nieuwbouw en betaalbare woningen, met aandacht voor kwaliteit, voorzieningen en evenwichtige wijkopbouw. De Omgevingswet en de Omgevingsvisie vormen het kader voor ruimtelijke ontwikkeling, inclusief gebiedsprogramma's voor Stompwijk en de Leidschendammerhout. We stimuleren innovatieve woonvormen, zoals optoppen, splitsen en flexwonen, en ondersteunen geclusterde woningen voor ouderen en mensen met een beperking. Woningbouwprojecten worden getoetst op leefbaarheid en een gemengde samenstelling van bewoners. Zo werken we aan een toegankelijke, toekomstbestendige en leefbare gemeente voor al onze inwoners.

Leidschendam-Voorburg is een economisch vitale gemeente met ruimte voor ondernemen, voorzieningen en recreatie. Samen met ondernemers, maatschappelijke partners en de regio werken we aan het verduurzamen en vernieuwen van winkelgebieden, bedrijventerreinen en kantoren. We reserveren structureel ruimte voor werken en voorzieningen, zodat economische functies mee kunnen groeien met de woningbouw. Met accountmanagement, centrummanagement en ondernemersorganisaties versterken we de samenwerking en het vestigingsklimaat. Grote projecten, zoals de herontwikkeling van de Julianabaan en de versterking van het Damcentrum, dragen bij aan aantrekkelijke en levendige kernen. Ook stimuleren we toerisme, horeca, evenementen en innovatieve initiatieven zoals het bedrijfsverzamelgebouw Herenstraat. Zo versterken we de lokale economie én de leefbaarheid, en dragen we bij aan een sterke en duurzame regio.

Sport, kunst, cultuur, erfgoed en recreatie maken Leidschendam-Voorburg aantrekkelijk en bevorderen gezondheid, sociale samenhang en leefbaarheid. We investeren in toegankelijke sport- en cultuurvoorzieningen en ondersteunen verenigingen, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij hun activiteiten. Via het Sportakkoord en de nieuwe Sport- en Beweegvisie stimuleren we sportparticipatie voor alle leeftijden en versterken we sportinfrastructuur en wijkinitiatieven. Cultuureducatie en toegankelijke culturele voorzieningen geven kinderen en inwoners een brede basis en verlagen deelnamebarrières. Erfgoed behouden en beleefbaar maken blijft een prioriteit, ondersteund door beleid, subsidies en samenwerking met lokale instellingen.

Tegelijkertijd werken we aan vergroening, biodiversiteit en klimaatadaptieve maatregelen in de openbare ruimte en bij scholen. Zo zorgen we voor een gezonde, aantrekkelijke en toekomstbestendige gemeente.

Leidschendam-Voorburg is een fijne gemeente om te wonen, werken en recreëren, maar onze leefomgeving staat onder druk door klimaatverandering, vervuiling en biodiversiteitsverlies. Daarom zetten we in op een duurzame, gezonde leefomgeving die welzijn, gezondheid en sociale samenhang bevordert. We stimuleren gezonde leefstijlen, vroegtijdige signalering van gezondheidsrisico's en preventie van infectieziekten, met ondersteuning van GGD Haaglanden en Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland West. Samen met partners voeren we landelijke akkoorden uit om een gezonde en weerbare generatie te realiseren, met speciale aandacht voor kwetsbare inwoners. Als gemeente geven we zelf het goede voorbeeld op het gebied van duurzaamheid, energiebesparing en afvalbeheer. Tegelijkertijd versterken we leefkwaliteit en biodiversiteit via klimaatadaptatie, natuurvriendelijke oevers en gescheiden watersystemen. Zo werken we in 2026 aan een gezonde, veilige en toekomstbestendige gemeente voor al onze inwoners.

Tot slot

In deze programmabegroting zijn alle plannen voor 2026 met bijbehorende financiering opgenomen. Het is een verdere uitwerking van alle activiteiten en het beleid. Nieuw beleid en grote exogene ontwikkelingen zijn reeds verwerkt in de kadernota 2026-2029. Ten opzichte van de kadernota zijn de effecten van de meicirculaire, de verwachte kapitaallasten, renteontwikkelingen en een aantal exogene en autonomen ontwikkelingen met financiële gevolgen meegenomen. Het financiële beeld vanuit de kadernota, met een tekort in 2026, blijft ook in deze begroting zichtbaar.

Ondanks landelijke financiële tegenwind blijft de gemeente investeren in een leefbare, veilige en duurzame gemeente. Door verstandig/behoedzaam met haar geld om te gaan, staat Leidschendam-Voorburg er financieel beter voor dan veel andere gemeenten. Daardoor is er ruimte om door te bouwen aan een sterke toekomst, samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Leidschendam-Voorburg streeft naar een financieel gezonde gemeente met lage lasten voor inwoners en ondernemers.

Transparantie en begrijpelijke verantwoording staan centraal, zowel via begroting en jaarrekening als via toegankelijke communicatiemiddelen. Tegelijkertijd ontwikkelt de organisatie zich richting meer wendbaarheid, slagkracht en samenwerking tussen bestuur en ambtelijke organisatie. Innovaties zoals AI worden ingezet om processen te verbeteren en besluitvorming te ondersteunen, met oog voor ethiek en privacy.

Het huishoudboekje 2026

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Vastgestelde begroting 2025	-3.793	-859	346	785
Nota van wijziging op de begroting 2025	239	362	220	-119
Wijzigingen tot 1e Turap 2025	-150	-65	-35	0
Mutaties kadernota 2026 - 2029	-3.179	-931	-1.357	-650
Begrotingssaldo na kadernota 2026 - 2029	-6.882	-1.493	-825	17
Exogene en autonome ontwikkelingen	555	450	472	-346
Meicirculaire gemeentefonds	-822	-688	-748	-762
Loon- en prijsontwikkeling	1.161	1.179	609	809
Doorlichting begroting	77	177	165	185
Moties en amendementen	-67	-17	-92	-92
Financieel technische mutaties	-425	-1.109	-405	316
Saldo begroting 2026 - 2029	-6.404	-1.502	-825	125
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	2.834	1.501	825	0
Structureel begrotingssaldo	-3.570	0	0	125

Bedragen x € 1.000

Financiële positie

De financieel toezichthouder verwacht van de gemeente dat er een structureel en reëel sluitende begroting wordt aangeboden. De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft er echter voor gekozen om de tekorten in 2026, die door Rijksingrijpen zijn ontstaan, zichtbaar te houden en niet dicht te bezuinigen ten koste van de voorzieningen van onze burgers. Dit is conform de lijn uit de kadernota. Deze programmabegroting schetst een structureel sluitende begroting vanaf 2027. De structureel sluitende begroting vanaf 2027 wordt onder andere mogelijk gemaakt doordat de tekorten voor een groot deel door gedegen financieel beleid zijn teruggelopen. Daarnaast kunnen gemeenten ook een structureel beroep doen op de algemene reserves. Zoals in de kadernota en de budgetbrief is aangegeven maakt de gemeente Leidschendam-Voorburg behoedzaam gebruik van deze faciliteit. Binnen de eerder gestelde kaders, kan onze gemeente vanaf 2027 een structureel sluitende begroting aan de gemeenteraad voorleggen. Daarnaast wordt een deel van de structurele onttrekking uit de kadernota in deze begroting teruggedraaid.

Ontwikkelingen

De meest relevante zorgen en of risico's zijn in de paragraaf weerstandsvermogen beschreven en waar mogelijk gecijferd. Een aantal ontwikkelingen zijn echter nog lastig om te cijferen. Zo hebben toegenomen internationale spanningen impact op de financiële markten, de economie en waarschijnlijk ook op onze gemeente. Hoe dit zich de komende tijd verder ontwikkelt is lastig in te schatten. Ook de vorming van een nieuw kabinet en (mogelijk) aanstaande nieuwe bezuinigingen kunnen gevolgen hebben voor bijvoorbeeld de gemeentefinanciën, waardoor er additionele keuzes moeten worden gemaakt. In samenwerking met de VNG en de M50 zal onze gemeente de uitdagingen waar gemeenten mee te maken hebben nauwgezet volgen en indien nodig aankaarten bij de Haagse politiek om zo onze belangen te behartigen.

Gemeentelijke reserves

In vergelijking met veel andere gemeenten staat Leidschendam-Voorburg er financieel sterk voor. We hebben een stevige buffer opgebouwd, met naast een vrij besteedbare algemene reserve ook verschillende bestemmingsreserves die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Deze reserves zijn bedoeld voor thema's die ons allemaal raken, zoals de energietransitie en duurzaamheid, herstelbeleid, mobiliteit en bereikbaarheid, onderwijshuisvesting en het ondersteunen van mensen om langer zelfstandig te kunnen wonen.

De omvang van deze reserves maakt het mogelijk dat we fors investeren in belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen, zonder dat ons meerjarenperspectief in de rode cijfers duikt of dat er op andere belangrijke beleidsterreinen ingegrepen moet worden. Het gaat hier altijd om incidentele uitgaven. Het is natuurlijk wel zo dat als de plannen uitgevoerd zijn, onze reserves dan flink zullen krimpen. Maar ondanks dat hebben ze naar verwachting nog steeds een acceptabel niveau en blijft de solvabiliteit ruim boven de 30%. In onderstaande tabel is het verloop van de gemeentelijke reserves weergegeven.

Reserve	2025	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve	69.758	60.504	58.735	59.203	59.328
Bestemmingsreserve	146.382	142.060	137.670	133.612	130.911
Totaal	216.140	202.564	196.405	192.815	190.239

Bedragen x € 1.000

Begroting 2026 in 1 oogopslag

Het college van burgemeester en wethouders presenteert de begroting van 2026. In deze begroting staan de ambities genoemd op het gebied van wonen, energie, economie en klimaat. Goed om te weten: op 5 november staat de besluitvorming in de gemeenteraad gepland. De hele begroting staat op www.lv.nl/gemeentegeld

Rijksbijdragen	
Algemene uitkering Rijk	€ 171.523.000
Subsidies en (rijks)bijdragen	€ 47.963.000

Lokale heffingen	
Onroerendezaakbelasting	€ 19.285.000
Afvalstoffenheffing	€ 15.713.000
Rioolheffing	€ 10.204.000
Leges en overige belastingen	€ 8.238.000

Overige inkomsten + inzet reserves	
Huren en pachten	€ 5.606.000
Gronden	€ 12.572.000
Rente/dividenden	€ 2.803.000
Overig	€ 6.770.000
Onttrekkingen aan reserves	€ 20.608.000
Negatief resultaat gedekt uit Algemene Reserve	€ 6.418.000

Bestuur en dienstverlening	€ 12.299.000
• Experimenteren met nieuwe vormen van participatie en versterken jongerenparticipatie • Organiseren van gemeenteraadsverkiezingen in maart 2025 • Verbeteren en moderniseren van dienstverlening	

Bouwen en wonen	€ 25.448.000
• Creëren van divers, betaalbaar en duurzaam woningaanbod • Uitvoeren gemeentelijke grondexploitaties (Vlietvoorde, Klein Plaspoelpolder en de Star)	

Sport, cultuur en recreatie	€ 25.213.000
• Oplevering nieuwe bibliotheek aan het Fluitpolderplein • Aanleg kunstgrasveld bij Forumsport	

Volksgezondheid en milieu	€ 27.930.000
• Gezonde en duurzame afvalinzameling en -verwerking • Biodiversiteit versterken en beschermen • Vergroenen gemeente met het GroenActiePlan bijvoorbeeld door 'Tegel eruit, plant erin'	

Sociaal domein	€ 138.450.000
• Mensen met een lager inkomen nog beter ondersteunen • Omgeving versterken waarin kinderen opgroeien en zich ontwikkelen • Mensen naar werk begeleiden oa via het Werkcentrum	

Veiligheid	€ 12.563.000
• Samenwerken met inwoners aan wijk-veiligheidsscans en buurtpreventieteam • Zichtbare en effectieve handhaving op straat	

Mobiliteit en Bereikbaarheid	€ 18.149.000
• Verbeteren bereikbaarheid de Mall en omgeving • Meer deelvervoer (elektrische auto, scooters en fietsen) • Samen met scholen en inwoners wegen nog veiliger inrichten, meer 30 km/u wegen toewijzen en schoolzones veiliger maken	

Onderwijs	€ 11.447.000
• Inzet op gelijke kansen en talentontwikkeling voor ieder kind • Vervangen en verduurzamen schoolgebouwen van basis- en middelbaar onderwijs	

Economie	€ 1.433.000
• Opstellen nieuw evenementenbeleid • Afronden Omgevingsvisie 2050	

Algemeen	€ 54.772.000
• Algemene dekkingsmiddelen • Overhead • Storting in reserves	

Wat betaalt u in 2026 aan:

Onroerendezaakbelasting (gemiddeld)	€ 333,28
Afvalstoffenheffing	
Eenpersoonshuishouden	€ 381,12
Meerpersoonshuishouden	€ 461,04
Rioolheffing	€ 264,48

Meer weten? De volledige begroting is te bekijken via www.lv.nl/gemeentegeld

Leeswijzer

In het deel Algemeen worden onder de bestuurlijke samenvatting de keuzes weergegeven die met deze begroting gemaakt worden en is 'in Begroting in 1 oogopslag' te zien wat de gemeente ontvangt en waar het geld aan wordt uitgegeven.

Programma's

Bij de programma's is beschreven wat de gemeente in 2026 gaat doen. Elk programma begint met een korte omschrijving van het programma, geeft een toelichting op de taken van de gemeente die onder het programma vallen en beantwoordt de vraag wat de gemeente binnen dit programma wil bereiken. Daarna volgen per beleidsterrein binnen het programma de antwoorden op de vragen wat gaan we daarvoor gaan doen en wat dat gaat kosten.

In deze programmabegroting zijn bij alle programma's de teksten opgebouwd volgens de methode Duisenberg. Met als doel eenvoud en transparantie, is beschreven wat we willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat dat gaat kosten. Daarbij zijn concrete activiteiten met indicatoren opgenomen, die later in de planning en controlcyclus kunnen worden gemeten, zodat later zichtbaar wordt of de beoogde effecten ook bereikt zijn.

De reguliere werkzaamheden die onder de programma's vallen, worden uiteraard uitgevoerd, maar staan niet uitgebreid beschreven in de programmabegroting. De teksten sluiten aan bij wat de gemeente daadwerkelijk gaat doen in 2026. Indien van toepassing, wordt de verbonden partij benoemd waarmee we aangeven welke betrokkenheid deze partij heeft om de beoogde effecten te bereiken. Bij de programma's zijn bij de indicatoren ook de verplichte indicatoren, inclusief toelichting op de betekenis ervan, opgenomen.

De financiële samenvatting geeft het totaal van de baten en lasten per programma weer, waarbij per taakveld binnen het programma een toelichting wordt gegeven waar deze baten en lasten betrekking op hebben. Vervolgens wordt in een tweede tabel de ontwikkeling weergegeven van het begrotingssaldo per programma vanaf de primitieve begroting 2025-2028 naar de actuele stand van de nieuwe programmabegroting 2026-2029.

Paragrafen

Paragrafen worden gebruikt om specifieke onderwerpen of beleid binnen de begroting te beschrijven waarvan de informatie versnipperd in de begroting terug te vinden is. De paragrafen zijn belangrijk voor het inzicht in het gemeentelijke beleid over deze onderwerpen en/of de financiële positie van de gemeente. De paragrafen zijn, op specifieke onderwerpen, een dwarsdoorsnede van de verschillende programma's.

Financiële begroting

Onder het hoofdstuk financiële begroting staan het financieel perspectief 2026-2029, de uitgangspunten van het financiële beleid, de baten en lasten, het investeringsplan 2026-2029, informatie over het gemeentefonds, het eigen en vreemd vermogen en een overzicht van de reserves en voorzieningen. Deze onderwerpen geven overzicht van de baten en lasten waarvoor de raad het college autoriseert bij het vaststellen van de begroting.

Bijlagen

In de bijlagen staan de onderwerpen vermeld, die van invloed zijn op alle programma's. Hier staat o.a. informatie over de incidentele baten en lasten en de investeringen van de gemeente.

In deze begroting staan op verschillende plekken verwijzingen naar beleidsstukken, beheerplannen, monitors, akkoorden enzovoort. Deze stukken zijn terug te vinden in het [bestuurlijk informatiesysteem](#).

Programma's

0. Bestuur en ondersteuning

Het programma Bestuur en Ondersteuning omvat de activiteiten die gericht zijn op het bestuur van de gemeente en de ambtelijke organisatie die dit bestuur ondersteunt. Dit programma heeft als doel om op een transparante, integere en efficiënte wijze invulling te geven aan de democratische besluitvorming en de beleidsvoorbereiding, uitvoering en verantwoording binnen de gemeente.

Wat willen we bereiken?

In 2026 willen we dat inwoners, ondernemers en andere organisaties actief worden betrokken bij gemeentelijke besluiten die invloed hebben op hun buurt en de samenleving als geheel. De gemeente gaat nadrukkelijk buiten het gemeentehuis op zoek naar verbinding met inwoners, waarbij we ook degenen bereiken die minder zichtbaar of hoorbaar zijn. Daarnaast versterken we de samenwerking met buurgemeenten en regionale partners om gezamenlijke doelen te realiseren. Onze dienstverlening willen we verder moderniseren en verbeteren, zodat deze telefonisch, digitaal én fysiek toegankelijk is. Inwoners en lokale organisaties moeten zich gezien, gehoord en serieus genomen voelen door een persoonlijke en betrouwbare overheid die oog heeft voor hun wensen en behoeften.

Wat gaan we ervoor doen?

Bestuur en Inwonersparticipatie

Doel 1: Versterken van inwonerparticipatie

Activiteiten:

- Uitvoeren van het Experimenteerprogramma Participatie 2024-2026:
 - Toepassen van verschillende nieuwe vormen van participatie, zoals het uitdaagrecht.
 - Bepalen van randvoorwaarden die nodig zijn voor uitvoeren van nieuwe vormen van participatie (denk aan middelen, capaciteit, bekwaamheid).
 - Vaststellen van toetsingscriteria voor evaluatie.
- We evalueren de trajecten die we in 2025 gestart zijn. Aan de hand van de uitkomsten bepalen we of we activiteiten door laten gaan, aanvullen of af laten vloeien. Dit leggen we vast in een eindevaluatie.

Toelichting:

Inwonersparticipatie is essentieel voor een leefbare en verbonden gemeente. Met het Experimenteerprogramma Participatie zoeken we naar nieuwe manieren om inwoners en jongeren te betrekken bij beleidsvorming en uitvoering. Traditionele inspraak schiet vaak tekort; daarom proberen we vernieuwende vormen zoals het uitdaagrecht en bijeenkomsten voor jongeren. Zo willen we niet alleen de bekende gezichten bereiken, maar juist ook groepen die minder gehoord worden. Met het creëren van heldere verwachtingen en een proactieve houding zorgen we dat iedereen kan meedoen en teleurstellingen worden voorkomen. Door deze actieve en inclusieve aanpak benutten we de kracht en creativiteit van de lokale gemeenschap om betere beslissingen te nemen.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: De evaluatie en het implementatieplan voor het versterken van inwonerparticipatie.
Streefwaarde: In 2026 is de evaluatie afgerond en het implementatieplan uitgewerkt.
- Indicator 2: De evaluatie van de participatieverordening, inclusief beoordeling van het huidige ambitieniveau.
Streefwaarde: Het ambitieniveau is geëvalueerd en voor de komende jaren uitgewerkt in een implementatieplan.

Doel 2: Sterke positionering in regionale en landelijke samenwerking

Activiteiten:

- Actief bijdragen aan ambtelijke en bestuurlijke samenwerking binnen de regio.
- Proactief positioneren binnen regionale en landelijke besluitvorming.
- Meewerken aan en monitoren van regionale gebiedsgerichte projecten.

Toelichting:

Door het versterken van de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking vergroot Leidschendam-Voorburg haar strategische positie binnen regionale, provinciale en landsdelige besluitvorming. Leidschendam-Voorburg werkt intensief samen met buurgemeenten, het Rijk en regionale partners om maatschappelijke opgaven op het gebied van wonen, mobiliteit, duurzaamheid en economie aan te pakken. Mede als initiatiefnemer van de ruimtelijke samenwerking in de Haagse regio heeft Leidschendam-Voorburg hierin een actieve en prominente rol. De gemeente is actief in diverse samenwerkingsverbanden zoals Rijk-regio traject NOVEX Zuidelijke Randstad, de Samenwerking Ruimte in de Haagse Regio en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Daarnaast neemt Leidschendam-Voorburg deel aan sectorale tafels zoals Tafel Wonen Haaglanden, Businesspark Haaglanden, de Regionale Energie Strategie (RES) Rotterdam-Den Haag, de landschapstafel Duin-Horst-Weide en werkt zij aan gebiedsgebonden vraagstukken waaronder zoals Drinkwater Toekomst (Dunea), Afval Binckhorst (samen met Den Haag, Delft en Rijswijk) en het Vlietzone-overleg. Ook participeert de gemeente in gemeenschappelijke regelingen zoals MRDH, Avalex, en Omgevingsdienst Haaglanden, Jeugdhulp, GGD/Veilig thuis, Veiligheidsregio Haaglanden. Leidschendam-Voorburg is als middelgrote gemeente een relevante speler in landelijke verbanden zoals met name de M50 en de VNG. Deze positie draagt bij aan de intergemeentelijke samenwerking in het algemeen en voegt ook kwaliteit toe aan onze gemeente. Hiermee behartigen we direct en indirect ons eigen gemeentelijke belang.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Aantal relevante regionale samenwerkingsverbanden (incl. Rijk-regio en provinciale trajecten) waarin Leidschendam-Voorburg actief participeert is dekkend over de onderwerpen die regionaal voor ons van belang zijn.
Streefwaarde: Op al deze samenwerkingsverbanden koppelen we jaarlijks terug wat de resultaten zijn van de samenwerking op inhoud en positionering.
- Indicator 2: Aantal gebiedsgerichte projecten waarin Leidschendam-Voorburg haar belang borgt.
Streefwaarde: Op al deze gebiedsgerichte projecten koppelen we jaarlijks terug wat de resultaten zijn.
- Indicator 3: Aantal relevante landelijke samenwerkingsverbanden, met name M50 en VNG, waarin Leidschendam-Voorburg een actieve rol bekleedt.
Streefwaarde: Op al deze samenwerkingsverbanden koppelen we jaarlijks terug wat de resultaten zijn van de samenwerking op inhoud en positionering.

Dienstverlening

Doel 1: Toegankelijke en veilige dienstverlening

Activiteiten:

- Wij verbeteren de inrichting van het Servicecentrum.
- Wij realiseren een integraal beeld van onze producten en diensten waar zowel geautoriseerde medewerkers als inwoners, bedrijven of instellingen toegang toe krijgen.
- Wij treffen aanvullende maatregelen voor informatiebeveiliging (implementatie NIS2-richtlijn en verzuwaarde BIO):
 - Opzetten van een governancestructuur met PDCA-cyclus.
 - Organiseren van verplichte opleidingen voor directie, management en personeel.
 - Uitvoeren van acties naar aanleiding van de specifieke onderzoeken (o.a. huisvesting, HR) in 2025.

Toelichting:

We willen dat inwoners en organisaties altijd eenvoudig contact kunnen opnemen met de gemeente, op de manier die bij hen past: telefonisch, digitaal of fysiek. We verbeteren de inrichting van het Servicecentrum. We benutten de beschikbare ruimte optimaal, verbeteren de ontvangst en zorgen voor voldoende privacy waar dat nodig is.

Om vragen van inwoners, instellingen of bedrijven beter en sneller te kunnen beantwoorden zorgen wij er voor dat alle relevante informatie op één plek toegankelijk wordt (integrale klantbeeld).

Tegelijkertijd zorgen we voor een veilige digitale omgeving. De invoering van de NIS2-richtlijn en verzwaarde BIO-normen maken dit noodzakelijk. Daarom versterken we onze informatiebeveiliging met opleidingen en een duidelijke structuur. Zo bieden we een betrouwbare, toegankelijke en veilige dienstverlening, waarmee inwoners en bedrijven zich ondersteund en beschermd voelen.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Oplevering van het Service Centrum.
Streefwaarde: In het vierde kwartaal van 2026.
- Indicator 2: Het integrale beeld van producten en diensten leidt tot een verbetering van het oplossingspercentage bij het eerste contactmoment.
Streefwaarde: Oplossingspercentage stijgt van 64% in 2025 naar minimaal 74% in 2026.
- Indicator 3: Percentage medewerkers die werken met de belangrijkste processen en een training gevolgd hebben in informatiebeveiliging.
Streefwaarde: Minimaal 85% van deze medewerkers heeft de training gevolgd.
- Indicator 4: Voor alle belangrijke gemeentelijke processen is bepaald in hoeverre ze voldoen aan de verzwaarde BIO.
Streefwaarde: Voltooid in 2026.
- Indicator 5: Identificatie en vaststelling van de belangrijkste risico's en bijbehorende beheersmaatregelen voor de belangrijke gemeentelijke processen.
Streefwaarde: Voltooid in 2026.

Wat mag het kosten?

Bestuur en ondersteuning	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten	4.590	4.324	4.381	4.381	4.381
Lasten	12.065	12.299	12.300	12.227	12.218
Saldo	-7.474	-7.975	-7.919	-7.846	-7.837
Onttrekkingen aan reserves	17.685	18.378	10.609	6.884	5.093
Stortingen in reserves	10.917	13.058	5.953	4.119	1.392
Saldo van lasten en baten	-706	-2.654	-3.262	-5.080	-4.136

Bedragen x € 1.000

Toelichting lasten en baten per onderdeel

De baten en lasten van het programma Bestuur en Ondersteuning (exclusief stortingen in en onttrekkingen aan reserves) bedragen voor 2026 respectievelijk € 4.324.000 en € 12.299.000.

De baten bestaan met name uit:

- Huuropbrengsten van gronden en panden
- Vergoedingen voor benzineverkooppunten
- Opbrengsten uit opstalrechten
- Opbrengsten uit erfpachtcanons
- Leges voor gemeentelijke dienstverlening, waaronder:
 - Paspoorten
 - Identiteitskaarten
 - Rijbewijzen
 - Huwelijksvoltrekkingen
- Opbrengsten uit parkeeronthefingen in blauwe zones

De lasten bestaan met name uit:

- Personeelskosten servicecentrum en gebouwbeheer
- Beheer- en onderhoudskosten gebouwen
- Vergoedingen voor raads- en commissieleden
- Salarislasten collegeleden
- Wachtgelden van voormalige collegeleden
- Kosten van de griffie
- Accountantskosten voor de controle van de jaarrekening

Mutaties reserves

De toevoegingen en onttrekkingen aan reserves maken onderdeel uit van dit programma. In het hoofdstuk Financiële begroting, onderdeel Reserves worden de toevoegingen en onttrekkingen specifiek toegelicht.

Ontwikkeling begrotingssaldi

Bestuur en ondersteuning	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Primitieve begroting 2025	-1.013	-2.022	-2.018	-3.107
Wijzigingen tot 1e Turap 2025	350	-1.087	-1.700	50
Kadernota 2026 - 2029	1.090	3.353	1.592	699
Startpositie meerjarenbegroting 2026 - 2029	427	244	-2.126	-2.358
Exogene en autonome ontwikkelingen	431	71	6	6
Capaciteit bomenbeleidsplan 2026 - 2036	65	65	0	0
CID Binckhorst Velostrada en Leefbaarheid	110	0	0	0
Ondergrondse hoogspanningskabels	250	0	0	0
Taakstelling Rekenkamer	6	6	6	6
Meicirculaire gemeentefonds	-1.437	-1.352	-1.369	-1.392
Loon- en prijsontwikkeling	-335	-335	-335	-335
Doorlichting begroting	-973	-590	-536	609
Moties en amendementen	-50	0	0	0
Financieel technische mutaties	-717	-1.300	-720	-666
Saldo meerjarenbegroting 2026 - 2029	-2.654	-3.262	-5.080	-4.136

Bedragen x € 1.000

Toelichting specifieke financiële mutaties

Exogene en autonome ontwikkelingen

Capaciteit bomenbeleidsplan 2026 - 2036

Voor de uitvoering van het bomenbeleidsplan zijn voor de jaren 2026 en 2027 extra personele capaciteit en middelen benodigd. Conform het raadsvoorstel (ibabs 3879) worden deze lasten gedekt uit de bestemmingsreserve Duurzaamheid.

Taakstelling Rekenkamer

Conform de gemeentebrede opdracht tot het realiseren van een bezuiniging is op het budget van de Rekenkamer een taakstelling van 6,1% doorgevoerd. Deze taakstelling is in overleg met de Rekenkamer verwerkt en leidt tot een structurele verlaging van het budget per 2026.

CID Binckhorst Velostrada en Leefbaarheid

Het project CID Binckhorst loopt door in 2026. Het projectbesluit, wat de start zal zijn voor de uitvoeringsfase wordt in 2027 verwacht. Om te komen tot dit projectbesluit is er in 2026 projectleiding nodig.

Ondergrondse hoogspanningskabels

De geplande uitgaven voor de verkabeling die oorspronkelijk in 2025 begroot waren, worden bij afronding van het basisontwerp betaald. De afronding van het basisontwerp wordt in 2026 verwacht. De bijbehorende kosten worden begroot in 2026.

Toelichting algemene financiële mutaties

Meicirculaire gemeentefonds

De effecten van de meicirculaire, waarover de raad via de budgetbrief (ibabsnummer 3906) is geïnformeerd zijn verwerkt in de begroting. In dit programma gaat het om de storting van de extra middelen uit het gemeentefonds in de reserve Jeugd.

Loon- en prijs ontwikkeling

Overeenkomstig de uitgangspunten in de Kadernota 2026-2029 zijn de financiële effecten van de loon- en prijsontwikkelingen in de begroting verwerkt.

Doorlichting begroting

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting opnieuw kritisch naar de budgetten gekeken en worden, daar waar dat noodzakelijk is en een beter inzicht geeft, budgetten bijgesteld. Per programma ontstaan hierdoor kleine afwijkingen. Per saldo wordt de taakstelling uit de Kadernota van € 400.000 hiermee ingevuld en is daarnaast nog sprake van een voordelig effect op het begrotingssaldo.

Moties en amendementen

Dit betreft de verwerking van de motie Ideeënmarkt.

Financieel technische mutaties

Bij deze mutaties gaat het om de aanpassingen die verband houden met de kostenverdeelssystematiek. Hierbij worden de loonkosten en de kosten van tractiemiddelen aan de juiste programma's toegerekend.

Daarnaast zijn de kapitaallasten bijgesteld op basis van het investeringsplan 2026-2029, waarin ook de prijsontwikkeling, de fasering van investeringen en de besluiten uit de Kadernota zijn verwerkt.

Betrokken verbonden partijen

Rekenkamer WVOLV

Een onafhankelijke en goed functionerende Rekenkamer die bijdraagt aan transparantie, doeltreffend beleid en een doelmatige inzet van publieke middelen. Door gedegen onderzoek en aanbevelingen wordt de kwaliteit van de kaderstellende en controlerende rol van de raad versterkt.

Indicatoren

Verplichte indicatoren

Nr.	Naam	Eenheid	Peiljaar	Waarde	Bron
1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2025	9,16	Eigen gegevens
2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2025	9,12	Eigen gegevens
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2024	1084	Eigen gegevens

Toelichting op de indicatoren

1 Formatie

Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie op peildatum 1 januari.

Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.

2 Bezetting

Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan.

Terugkijkend naar een begrotingsjaar wordt de werkelijke bezetting berekend. Conform de definitie van Vensters voor Bedrijfsvoering is berekend de gemiddelde bezetting in dat begrotingsjaar door het gemiddelde te nemen van de werkelijke bezetting op 1 januari en op 31 december.

3 Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Relevante documenten

[Experimenteerprogramma participatie \(iBabs nr. 3767\)](#)

1. Veiligheid

Het programma Veiligheid richt zich op het handhaven en bevorderen van de openbare orde en veiligheid binnen de gemeente. De gemeente vervult hierin zowel een eigen verantwoordelijkheid als een regisserende en samenwerkende rol met ketenpartners zoals de politie, brandweer, GGD en veiligheidsregio.

Wat willen we bereiken?

Veiligheid blijft in 2026 een gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners, ondernemers, veiligheidsdiensten, maatschappelijke partners en de gemeente. Samen zorgen we ervoor dat onze gemeente een veilige plek blijft om te wonen, werken, ondernemen, recreëren en verblijven. Onveilige situaties pakken we snel en doeltreffend aan, zowel offline als online.

We verdiepen onze wijkgerichte aanpak door volledig gebruik te maken van wijkveiligheidsscans, waarbij inwoners actief meedenken en meewerken. Op basis van deze inzichten voeren we gerichte actieplannen uit die aansluiten bij wat er écht speelt in elke wijk.

We investeren verder in de professionele en juridische slagkracht van onze crisisorganisatie en handhavingdiensten, zodat we voorbereid en weerbaar zijn, ook bij nieuwe uitdagingen.

We maken gebruik van een geavanceerd data-dashboard om de inzet van handhaving nog beter te sturen. Dit dashboard helpt ons om snel te reageren op actuele situaties en onze handhaving capaciteit effectief in te zetten. Zo combineren we lange termijn resultaten met korte termijn acties om de veiligheid in onze gemeente continu te verbeteren.

Wat gaan we ervoor doen?

Brandweer en rampenbestrijding

Doel 1: Waarborgen van een effectieve en professionele crisisorganisatie.

Activiteiten:

- Samenwerking met Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) en andere VRH-gemeenten voortzetten.
- Vakbekwaam houden van het Gemeentelijk Crisisteam, beleidsteam en crisisfunctionarissen.
- Lokale implementatie van de gemeentelijke crisisorganisatie (reguliere taken zoals bijvoorbeeld juridisch advies, ICT, toezichthoudende functies etc.).
- Implementatie van regionale crisiscommunicatie en lokale incidentencommunicatie

Toelichting:

Als opdrachtgever werken wij intensief samen met de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) en VRH-gemeenten. Het afgelopen jaar is in navolging van de Visie en het Regionaal plan gemeentelijke crisisbeheersing de gemeentelijke bevolkingszorg geactualiseerd. Binnen de sectie bevolkingszorg is tussen betrokken partners een splitsing gekomen tussen bevolkingszorg en gemeentelijke taken. Hetzelfde proces is op dit moment toegepast op communicatie. Hier zal de splitsing tussen crisis- en incidentencommunicatie nog worden geïmplementeerd.

In regionale samenwerking zijn het afgelopen jaar de kerntaken voor crisisbeheersing verder uitgewerkt. Komend jaar ligt de focus op de lokale implementatie en het inregelen van de reguliere gemeentelijke taken in tijden van crisis. Voor een goed functionerend lokale crisisorganisatie is opleiden, trainen en oefenen van betrokkenen in de crisisorganisatie noodzakelijk. Dit zal ook het komende jaar een prioriteit blijven.

De verdere inrichting van reguliere functies in tijden van crisis gaan naar verwachting meer geld kosten dan beschikbaar. Wat de impact exact is, is nu nog niet bekend. Het in kaart brengen maakt onderdeel uit van het project lokale implementatie (2025).

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Aanwezigheid van vastgestelde gemeentelijke afspraken over cruciale processen tijdens een crisis (zoals toezicht, juridisch advies, communicatie en ICT).
Streefwaarde: Gemeentelijke afspraken over alle genoemde processen zijn vastgesteld en formeel geborgd in de werkprocessen van de betrokken afdelingen in 2026.
- Indicator 2: Beschikbaarheid en actualiteit van crisisprotocollen binnen gemeentelijke afdelingen, die bijdragen aan een effectieve crisisbeheersing ten behoeve van de samenleving.
Streefwaarde: 100% van de beschikbare crisisprotocollen is geactualiseerd en vastgelegd in werkprocessen in 2026 en daarmee volledig inzetbaar tijdens een crisis.
- Indicator 3: Aantal lokale crisisoefeningen uitgevoerd zonder betrokkenheid van de regionale crisisorganisatie.
Streefwaarde: Minimaal 2 lokale crisisoefeningen per jaar.
- Indicator 4: Mate waarin de crisisorganisatie effectief kan handelen tijdens een crisis door voldoende opgeleide leden.
Streefwaarde: Minimaal 90% van de leden van de lokale crisisorganisatie kan de crisisrol uitvoeren, wat bijdraagt aan een effectieve crisisrespons voor de samenleving. Dit kan bijvoorbeeld door gerichte training/opleiding.
- Indicator 5: Mate van bewustzijn onder medewerkers over hun eigen rol tijdens een crisis.
Streefwaarde: 100% van de medewerkers is aantoonbaar bewust van hun eigen rol tijdens een crisis (bijvoorbeeld via een opleiding en scenario oefeningen).

Veiligheid

Doel 1: Zorgen voor een veilige en weerbare gemeente om te wonen, werken, ondernemen, recreëren en verblijven.

Activiteiten:

- Samenwerken met inwoners, ondernemers, veiligheidsdiensten, maatschappelijke partners en de gemeente.
- Ontwikkelen en implementeren van wijkveiligheidsscans.
- Centrale plaats in de wijken voor buurtpreventieteams.
- Inrichting van steunpunten en een maatschappelijk netwerk om in te zetten in tijden van crisis.
- In 2026 zetten we gezamenlijk met ROC Mondriaan in op het cyberweerbaar maken van onze ouderen.

Toelichting:

In 2026 zetten we de samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners voort om samen te werken aan veiligheid in de wijk. De wijkveiligheidsscans, die we in 2025 hebben ontwikkeld, vormen de basis voor het opstellen van gerichte actieplannen in samenspraak met bewoners. Buurtpreventieteams blijven een centrale rol spelen en worden, net als in voorgaande jaren, gekoppeld aan boa's en andere betrokken collega's afhankelijk van het actuele veiligheidsthema in de wijk. Hiermee versterken we de lokale netwerken en vergroten we de zichtbaarheid en inzetbaarheid van onze handhavers.

Ook in 2026 blijven we investeren in de juridische slagkracht van de gemeente, onder andere om voorbereid te zijn op crisissituaties. In het kader van digitale veiligheid starten we samen met ROC Mondriaan een traject om ouderen weerbaarder te maken tegen cybercriminaliteit.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Aantal wijken van Leidschendam-Voorburg waarin wijkveiligheidsscans zijn uitgevoerd.
Streefwaarde: Voor 100% van de wijken is er een wijkveiligheidsscans afgerond.
- Indicator 2: Mate van inwonersbetrokkenheid bij wijkveiligheid door participatiebijeenkomsten.
Streefwaarde: In alle wijken is minimaal één inwonersparticipatiebijeenkomst over wijkveiligheidsscans georganiseerd.
- Indicator 3: Mate waarin veiligheidsverbeteringen op wijkniveau zijn gepland en uitgevoerd.
Streefwaarde: Voor minimaal 80% van de wijken is een actieplan op basis van de wijkveiligheidsscans opgesteld.
- Indicator 4: Betrokkenheid van ouderen bij activiteiten gericht op het vergroten van hun digitale veiligheid en weerbaarheid.
Streefwaarde: Minimaal 200 ouderen hebben deelgenomen aan de cyberweerbaarheidstraining in 2026.
- Indicator 5: Effectiviteit en gereedheid van de crisisorganisatie in het waarborgen van de veiligheid van burgers tijdens crisissituaties.
Streefwaarde: Minimaal 2 crisisoefeningen of juridische scenario's per jaar, waarbij de crisisorganisatie volgens evaluaties adequaat functioneert en burgers beschermd worden.

Doel 2: transparante, efficiënte en effectieve inzet van handhavers en handhavingsinstrumenten.

Activiteiten:

- Uitbreiding van handhavingsinstrumenten, denk hierbij aan de aanschaf en gebruik van bodycams en de implementatie en handhaving op het gebruik van het Digitaal Opkopersregister.
- Uitvoeren van de proef met de toepassing van spoedeisende bestuursdwang op afvalovertredingen (besluitvorming vindt plaats in vierde kwartaal 2025, uitvoering proef 2026).
- Ook in 2026 vraagt het op orde houden van de capaciteit van de boa's doorlopende aandacht.

Toelichting:

We voeren in 2026 een proef uit met spoedeisende bestuursdwang bij afvalovertredingen. Daarnaast houden we blijvend aandacht voor het op peil houden van de capaciteit en deskundigheid van onze boa's, waarbij we oog houden voor nieuwe ontwikkelingen en thema's in de wijken. Handhavingsinstrumenten, zoals bodycams en het Digitaal Opkopersregister, worden verder ingebed in de dagelijkse praktijk.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Intensiteit en inzet van handhavingsmiddelen gericht op afval- en parkeerproblemen.
Streefwaarde: De scanauto wordt minimaal 1500 uur per jaar ingezet voor handhaving van afval en parkeren. We analyseren het effect van de inzet door het percentage inwoners dat aangeeft dat de buurt schoon is te meten vanuit bestaande data als de wijkatlas.
- Indicator 2: Handhavingseffectiviteit bij afvalovertredingen ter bevordering van een schone en veilige leefomgeving.
Streefwaarde: Bij vastgestelde afvalovertredingen is, indien mogelijk, spoedeisende bestuursdwang effectief toegepast.
- Indicator 3: Ervaren veiligheid door onze handhavers in de openbare ruimte.
Streefwaarde: Bij 100% van de boa's zijn bodycams ingezet om de veiligheid van handhavers te vergroten.
- Indicator 4: Mate van naleving van regels rond de handel in goederen ter voorkoming van heling en diefstal.
Streefwaarde: Minimaal 50% van de gecontroleerde opkopers voldoet aantoonbaar aan de verplichtingen van het Digitaal Opkopersregister, wat bijdraagt aan de bestrijding van criminaliteit.

Doel 3: Informatie-gestuurd werken op basis van signalen vanuit de samenleving

Activiteiten:

- Inzet van het data-dashboard met als doel resultaatgerichte inzet van onze handhavingscapaciteit.
- Op basis van de resultaten van de wijkveiligheidsscans in samenwerking met bewoners tot actieplannen komen.

Toelichting:

We werken informatiegestuurd met behulp van het data-dashboard. Hierdoor kunnen we onze inzet beter afstemmen op signalen vanuit de samenleving. Op basis van inzichten uit de wijkveiligheidsscans, vertalen we in 2026 deze data naar concrete maatregelen in de wijk, in nauwe samenwerking met inwoners. Transparantie, effectiviteit en samenwerking blijven daarbij onze kernwaarden.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Het data-dashboard met actuele veiligheidsdata wordt minimaal maandelijks geüpdatet.
Streefwaarde: In 2026 vindt er ten minste één update per maand plaats van het interne veiligheidsdashboard.
- Indicator 2: Inzet van data voor gerichte veiligheidsaanpak op wijkniveau.
Streefwaarde: Minimaal 80% van de uitgevoerde wijkveiligheidsscans is gekoppeld aan informatie-gestuurde actieplannen, wat leidt tot gerichtere en effectievere veiligheidsmaatregelen in de wijk.
- Indicator 3: Effectiviteit van datagedreven handhaving ter verbetering van de leefbaarheid en veiligheid. Wij meten deze effectiviteit aan de hand van bestaande data als de veiligheidsmonitor.
Streefwaarde: Minimaal 80 interventies zijn uitgevoerd waarbij handhavingscapaciteit gericht is ingezet op basis van actuele dashboarddata, wat heeft bijgedragen aan het verbeteren van de leefbaarheid

Wat mag het kosten?

Veiligheid	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten	132	74	74	74	74
Lasten	12.632	12.549	12.624	12.667	12.654
Saldo van lasten en baten	-12.500	-12.475	-12.550	-12.593	-12.580

Bedragen x € 1.000

Toelichting baten en lasten per onderdeel

De baten en lasten van het programma Veiligheid bedragen voor 2026 respectievelijk € 74.000 en € 12.549.000.

De baten bestaan met name uit:

- Leges voor vergunningen verstrekt op basis van de Algemeen Plaatselijke Verordening

De lasten bestaan met name uit:

- Bijdragen aan de Veiligheidsregio Haaglanden voor brandweertaken en crisisbeheersing
- Gemeentelijke crisisorganisatie
- Uitvoering lokaal en regionaal integraal veiligheidsbeleid
- Inzet van Buitengewoon Opsporingsambtenaren
- Doorontwikkeling handhavingsinstrumenten
- Cameratoezicht

Ontwikkeling begrotingssaldi

Veiligheid	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Primitieve begroting 2025	-12.131	-12.143	-12.131	-12.113
Kadernota 2026 - 2029	-139	-139	-189	-189
Startpositie meerjarenbegroting 2026 - 2029	-12.270	-12.282	-12.320	-12.302
Exogene en autonome ontwikkelingen	190	190	190	190
Taakstelling Veiligheidsregio Haaglanden	216	216	216	216
Leges - APV	-26	-26	-26	-26
Loon- en prijsontwikkeling	-19	-19	-19	-19
Doorlichting begroting	41	49	60	60
Financieel technische mutaties	-417	-487	-504	-508
Saldo meerjarenbegroting 2026 - 2029	-12.475	-12.550	-12.593	-12.580

Bedragen x € 1.000

Toelichting specifieke financiële mutaties

Exogene en autonome ontwikkelingen

Taakstelling Veiligheidsregio Haaglanden

Conform de gemeentebrede opdracht tot het realiseren van een bezuiniging is op het budget van de Veiligheidsregio Haaglanden een taakstelling doorgevoerd. Deze taakstelling is in overleg met de Veiligheidsregio Haaglanden verwerkt en leidt tot een structurele verlaging van het budget per 2026.

Leges - APV

Voor de legesopbrengsten uit vergunningen op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) wordt rekening gehouden met een lagere opbrengst, omdat het aantal vergunningaanvragen naar verwachting achterblijft bij de eerdere raming.

Toelichting algemene financiële mutaties

Loon- en prijs ontwikkeling

Overeenkomstig de uitgangspunten in de Kadernota 2026-2029 zijn de financiële effecten van de loon- en prijsontwikkelingen in de begroting verwerkt.

Doorlichting begroting

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting opnieuw kritisch naar de budgetten gekeken en worden, daar waar dat noodzakelijk is en een beter inzicht geeft, budgetten bijgesteld. Per programma ontstaan hierdoor kleine afwijkingen. Per saldo wordt de taakstelling uit de Kadernota van € 400.000 hiermee ingevuld en is daarnaast nog sprake van een voordelig effect op het begrotingssaldo.

Financieel technische mutaties

Bij deze mutaties gaat het om de aanpassingen die verband houden met de kostenverdeelssystematiek. Hierbij worden de loonkosten en de kosten van tractiemiddelen aan de juiste programma's toegerekend. Daarnaast zijn de kapitaallasten bijgesteld op basis van het investeringsplan 2026-2029, waarin ook de prijsontwikkeling, de fasering van investeringen en de besluiten uit de Kadernota zijn verwerkt.

Betrokken verbonden partijen

Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)

De activiteiten van de VRH zijn gericht op het vergroten van de veiligheid van de bevolking en bezoekers van de regio Haaglanden. De VRH heeft tot taak de brandweezorg en organisatie van rampenbestrijding en crisisbeheersing in de regio goed te organiseren. Dit gebeurt in opdracht van de aangesloten gemeenten.

Indicatoren

Verplichte indicatoren

Nr.	Naam	Eenheid	Peiljaar	Waarde	Bron
6	Verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 17 jaar	Aantal per 1.000 inwoners	2024	11 (landelijk 10)	Bureau Halt
8	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2024	3,8 (landelijk 2,2)	CBS - Diefstallen
9	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2024	3,5 (landelijk 4,0)	CBS - Criminaliteit
10	Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	2024	2,0 (landelijk 1,8)	CBS - Diefstallen
11	Vernieling	Aantal per 1.000 inwoners	2024	3,9 (landelijk 4,2)	CBS - Criminaliteit

Toelichting op de indicatoren

6 Verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 17 jaar

Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

8 Winkeldiefstal per 1.000 inwoners

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

9 Geweldsmisdrijven

Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

10 Diefstallen uit woningen

Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

11 Vernieling

Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

Relevante documenten

[Nota Veiligheid 2023-2026 \(iBabs nr. 2958\)](#)

[VTH beleidsplan \(iBabs nr. 3705\)](#)

[Digitaal Opkopers Lokaal \(DOL\)](#)

2. Mobiliteit en bereikbaarheid

Het programma Mobiliteit en Bereikbaarheid richt zich op het zorgen voor een goed functionerend, veilig en duurzaam mobiliteitssysteem binnen de gemeente. Dit omvat het beheer en de ontwikkeling van infrastructuur voor alle vormen van verkeer en vervoer, evenals het bevorderen van bereikbaarheid voor inwoners, bedrijven en bezoekers.

Wat willen we bereiken?

We willen dat onze gemeente goed bereikbaar is en dat bewoners en bezoekers vaker kiezen voor duurzame en gezonde vervoerswijzen. We streven naar een mobiliteitssysteem dat logisch en verkeersveilig verbonden is met de ruimtelijke omgeving en waarin duurzame en actieve vormen van vervoer – zoals fietsen, lopen, OV en deelmobiliteit – vanzelfsprekende keuzes zijn. Dit draagt niet alleen bij aan een betere bereikbaarheid, maar ook aan de leefbaarheid, verkeersveiligheid en gezondheid van onze inwoners.

Wat gaan we ervoor doen?

Maatregelen mobiliteit en bereikbaarheid

Doel 1: Verkeersveiligheid verbeteren.

Activiteiten:

- Uitvoering van diverse maatregelen uit het Actieplan Verkeersveiligheid, met extra aandacht voor veilige schoolomgevingen, voetgangers- en fietsvoorzieningen en hoogwaardige infrastructuur.
- Herinrichting van wegen zoals de Veursestraatweg en Dr. Van Noortstraat om de verkeersveiligheid en het comfort voor alle weggebruikers te vergroten.
- Beheer en onderhoud verkeersinfrastructuur.

Toelichting:

Verkeersveiligheid is een basisvoorwaarde voor duurzame en gezonde mobiliteit. Door infrastructuur veiliger te maken en aandacht te geven aan kwetsbare weggebruikers, wordt het aantrekkelijker om te kiezen voor lopen en fietsen. Dit draagt ook bij aan een prettigere, veiliger leefomgeving. Het beheer en onderhoud van de verkeersinfrastructuur wordt conform de beheerplannen uitgevoerd. Voor meer informatie zie paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Indicator en Streefwaarden:

- Indicator 1: Toename van het aantal schoolomgevingen met attentie verhogende en snelheidsremmende maatregelen.
Streefwaarde: Minimaal 75% van de schoolomgevingen voorzien van attentie verhogende maatregelen.
- Indicator 2: Toename van het aantal naar 30 km/uur geüpgrade wegen.
Streefwaarde: De aanpassingen aan de Nieuwstraat en Rodelaan om deze straten in te richten als 30 km/uur-gebieden zijn volledig afgerond.
- Indicator 3: Het beïnvloeden van het rijgedrag van weggebruikers vergroten.
Streefwaarde: In gebruik name van 15 roulerende snelheidsinformatie displays.
- Indicator 4: Toename van het aantal veilig ingerichte wegen.
Streefwaarde: Start uitvoering herinrichting Veursestraatweg en Dr. Van Noortstraat in het derde kwartaal.
- Indicator 5: Inwoners dat te maken heeft met onveilige verkeerssituaties in de eigen buurt (Wijkatlas).
Streefwaarde: aantal inwoners dat aangeeft vaak of soms hiermee te maken te hebben neemt af.

Doel 2: Bereikbaarheid en leefbaarheid in woonwijken en centra verbeteren.

Activiteiten:

- Voortzetting van proactief en operationeel verkeersmanagement rond de Mall.
- Realisatie van de aanpassing van de tramhalte aan de Heuvelweg, inclusief extra oversteekplaats voor voetgangers van/naar de halte.
- Uitwerking en invoering van vergunning parkeren in de buurten rondom de Mall.
- Invoering aangescherpt parkeerbeleid in Voorburg-West.
- Verbeterd mobiliteitsbeleid in Voorburg Noord Noord als onderdeel van de buurtaanpak binnen het Uitvoeringsproject riolering.
- Verbetering van de OV-bereikbaarheid van Leidschendam-Zuid via RandstadRail halte Leidschendam-Voorburg.
- Voorbereiding en start buurtbus tussen Stompwijk en Leidschendam.
- Uitwerking van de inrichting van het stationsplein, Opa's Veldje en de Prinses Mariannelaan en van aanpassing van kruispunten in het kader van de plan- en studiefase van het project De Vlietlijn.

Toelichting:

Door de bereikbaarheid van centra en voorzieningen te verbeteren en tegelijkertijd de leefbaarheid van woonwijken te versterken, ontstaat een betere balans tussen mobiliteit en woonkwaliteit. Dit is nodig omdat de druk op de openbare ruimte toeneemt.

Proactief en operationeel verkeersmanagement is essentieel om verkeersdruk op piekdagen beheersbaar te houden en negatieve gevolgen voor de bereikbaarheid in onze gemeente te beperken. Met diverse parkeermaatregelen gaan we parkeeroverlast tegen en verbeteren we de bereikbaarheid en leefbaarheid van de wijken. We zetten in op maatwerkvervoer in de vorm van een buurtbus tussen Stompwijk en Leidschendam. Om ervoor te zorgen dat inwoners goed gebruik kunnen maken van de RandstadRail moeten onder andere de op- en overstapmogelijkheden aangepakt worden. Daarnaast werken we aan het verbeteren van de verbinding met Leidschendam Zuid, o.a. met een fietsstraat in de Vlietweg. In Voorburg-West worden diverse maatregelen uitgewerkt in het kader van de plan en studiefase van het project De Vlietlijn.

Indicatoren & streefwaarden:

- Indicator 1: Bereikbaarheid van de Mall en wijken rondom de Mall op pijl houden.
Streefwaarde: De verkeersdruk rond de Mall op piekmomenten beheersbaar houden.
- Indicator 2: Bereikbaarheid binnen de gemeente per auto, openbaar vervoer, fiets.
Streefwaarde: Bij de komende meting in de Wijkatlas is de bewonerswaardering voor bereikbaarheid minimaal gelijk aan de score uit 2023.
- Indicator 3: Inwoners zijn tevreden over het openbaar vervoer.
Streefwaarde: De bewonerswaardering voor openbaar vervoer in de Wijkatlas stijgt naar minimaal een 7,9 in de volgende meting (was 7,8 in 2023), met een uiteindelijke ambitie van 8,0.
- Indicator 4: Bewoners van Voorburg West ervaren minder parkeerdruk en meer beschikbaarheid van parkeerruimte in hun eigen buurt.
Streefwaarde: De parkeerbezettingsgraad in Voorburg West daalt structureel tot onder de 90%, onder andere door het tegengaan van vreemdparkeerders.
- Indicator 5: Een beheersbare parkeerdruk in de wijken rondom de Mall.
Streefwaarde: Door invoering van vergunningparkeren wordt de parkeerbezettinggraad tijdens piekmomenten teruggebracht tot onder de 90%.

Doel 3: Duurzame en actieve mobiliteit bevorderen.

Activiteiten:

- Een start maken met het opstellen van een Programma Duurzame Mobiliteit en Bereikbaarheid onder de Omgevingsvisie. Een Programma gericht op de concretisering van het STOMP-principe voor de gemeente en de vertaling ervan in concrete uitvoeringsprojecten, waaronder maximumsnelheid van 50 naar 30 km/uur.
- Vervolgonderzoek en (door)ontwikkeling van (mobiliteits)plannen voor de A12-spoorzone, CID Binckhorst, stationsomgeving Laan van NOI (Planuitwerkingsfase), de omgeving van de Mall en Leidschendam-Zuid.

- Samenwerking met regionale partners (MRDH, Rijksoverheid) voor innovatieve mobiliteitsoplossingen en alternatieven voor het gepauzeerde Rijksproject A4 Haaglanden/N14.
- Impuls voor innovatief mobiliteitsbeleid. We gebruiken de denkkraft van inwoners, (startende) ondernemers en wetenschappers om samen tot innovatieve oplossingen te komen.
- Uitvoeren Fietsstrategie:
 - We maken een inhaalslag in het asfalteren van fietspaden.
 - We werken met de MRDH en buurgemeentes verder aan een samenhangend (regionaal) fietsnetwerk.
 - We promoten het fietsen vanuit de campagne 'LV Fietst!'.
- Het faciliteren van de uitbreiding van deelmobiliteit, met een focus op de fiets en (elektrische) deellauto.

Toelichting:

Deze activiteiten zijn essentieel om de mobiliteitstransitie in onze gemeente verder vorm te geven. Door niet alleen in te zetten op infrastructuur maar ook op gedragsverandering en samenwerking met de regio, maken we duurzame vervoerswijzen aantrekkelijker en vanzelfsprekender. Dit draagt bij aan de doelstellingen uit de Omgevingsvisie en versterkt de koppeling tussen mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling.

Via verschillende sporen willen we het voor de fietser – zowel voor onze inwoners als die van buiten de gemeente – veiliger, comfortabeler en mooier maken. Uitbreiding van deelmobiliteit zorgt er voor dat inwoners er makkelijker gebruik van kunnen maken en de voordelen er van kunnen ervaren, zowel voor vervoer van A naar B als in het voor- en natransport in combinatie met openbaar vervoer. Deze activiteiten zijn belangrijk om de mobiliteitstransitie in onze gemeente verder vorm te geven.

Indicator en Streefwaarden:

- Indicator 1: Ervaring van de fietsvriendelijkheid in de gemeente.
Streefwaarde: De bewonerswaardering voor fietsvriendelijkheid in de Wijkatlas stijgt naar minimaal een 7,8 bij de komende meting (dit was 7,7 in 2023).
- Indicator 2: Verbetering van de fietsinfrastructuur op de Velostrada.
Streefwaarde: Fietsstraten Van Alphenstraat en Pompe van Meerdervoortstraat gerealiseerd in Q2 2026 en planvorming fietsstraat Nicolaas Beetslaan en kruispunt Hofzichtlaan-Appelgraade-Populierendreef gereed in Q3 2026.
- Indicator 3: Verbetering van de fietsinfrastructuur op overige wegen.
Streefwaarde 1: Fietsstraat Parnashofweg gerealiseerd in het tweede kwartaal van 2026.
Streefwaarde 2: Asfalteren van delen van de tegelfietspaden langs de Mgr. Van Steelaan, Rodelaan en Prins Bernhardlaan uitgevoerd.
- Indicator 4: Toename van het aanbod en gebruik van deelvervoer.
Streefwaarde: Aandeel deelmobiliteit stijgt in 2026 door zowel een stijging van het aanbod als van het gebruik (ten opzichte van 2025).

Wat mag het kosten?

Mobiliteit en bereikbaarheid	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten	1.592	1.113	962	953	953
Lasten	16.928	18.149	17.335	17.375	17.274
Saldo van lasten en baten	-15.336	-17.036	-16.373	-16.422	-16.321

Bedragen x € 1.000

Toelichting baten en lasten per onderdeel

De baten en lasten van het programma Mobiliteit en bereikbaarheid bedragen voor 2026 respectievelijk € 1.113.000 en € 18.149.000.

De baten bestaan met name uit:

- Vergoeding voor het verleggen van kabels en leidingen
- Verhuur van reclameborden
- Legesopbrengsten voor parkeeronthefingen
- Abonnementsgelden voor parkeergarage Damplein
- Retributies en huuropbrengsten van de passantenhaven

De lasten bestaan met name uit:

- Uitvoeringsprogramma verkeer en vervoer
- Beheer, onderhoud en afschrijving van o.a.:
 - Wegen
 - Openbare verlichting
 - Verkeersregelinstallaties
 - Ligplaatsenhaven
 - Openbaar vervoer
- Onderhoud en beheer van parkeervoorzieningen
- Energielasten passantenhaven

Ontwikkeling begrotingssaldi

Mobiliteit en bereikbaarheid	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Primitieve begroting 2025	-14.462	-14.363	-14.616	-14.578
Wijzigingen tot 1e Turap 2025	-300	0	0	0
Kadernota 2026 - 2029	-1.020	-855	-725	-675
Startpositie meerjarenbegroting 2026 - 2029	-15.782	-15.218	-15.341	-15.254
Exogene en autonome ontwikkelingen	-560	-100	0	0
CID Binckhorst Velostrada en Leefbaarheid	-110	0	0	0
Samenwerkingsagenda rondom gebiedszone N14 - Mall	-200	-100	0	0
Ondergrondse hoogspanningskabels	-250	0	0	0
Loon- en prijsontwikkeling	-238	-244	-244	-244
Doorlichting begroting	105	40	44	44
Financieel technische mutaties	-561	-851	-881	-867
Saldo meerjarenbegroting 2026 - 2029	-17.036	-16.373	-16.422	-16.321

Bedragen x € 1.000

Toelichting specifieke financiële mutaties

Exogene en autonome ontwikkelingen

CID Binckhorst Velostrada en Leefbaarheid

Het project CID Binckhorst loopt door in 2026. Het projectbesluit, wat de start zal zijn voor de uitvoeringsfase wordt in 2027 verwacht. Om te komen tot dit projectbesluit is er in 2026 projectleiding nodig.

Ondergrondse hoogspanningskabels

De geplande uitgaven voor de verkabeling die oorspronkelijk in 2025 begroot waren, worden bij afronding van het basisontwerp betaald. De afronding van het basisontwerp wordt in 2026 verwacht. De bijbehorende kosten worden begroot in 2026.

Samenwerkingsagenda rondom gebiedszone N14 - Mall

Vanuit het coördinerend programma gebiedszone N14 en de Mall wordt op een gestructureerde manier gewerkt aan de verbetering van de mobiliteit, bereikbaarheid, leefbaarheid en verblijfskwaliteit van de gebiedszone rondom de N14 en de Mall. Om deze structurele verbetering komende jaren te kunnen uitvoeren, ontwikkelen de gemeente en Unibail Rodamco Westfield (URW) gezamenlijk een meerjarige samenwerkingsagenda. Deze richt zich op het verbeteren van de (toekomstige) bereikbaarheid, het versterken van de economische structuur, het verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving en het bevorderen van duurzame mobiliteit. Onderdeel van deze samenwerkingsagenda zijn nieuwe en/of aanvullende afspraken maken tussen URW en de gemeente over de verdeling van maatschappelijke kosten en baten. Hiervoor zijn in de periode 2025 tot en met 2027 extra middelen nodig.

Toelichting algemene financiële mutaties

Loon- en prijs ontwikkeling

Overeenkomstig de uitgangspunten in de Kadernota 2026-2029 zijn de financiële effecten van de loon- en prijsontwikkelingen in de begroting verwerkt.

Doorlichting begroting

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting opnieuw kritisch naar de budgetten gekeken en worden, daar waar dat noodzakelijk is en een beter inzicht geeft, budgetten bijgesteld. Per programma ontstaan hierdoor kleine afwijkingen. Per saldo wordt de taakstelling uit de Kadernota van € 400.000 hiermee ingevuld en is daarnaast nog sprake van een voordelig effect op het begrotingssaldo.

Financieel technische mutaties

Bij deze mutaties gaat het om de aanpassingen die verband houden met de kostenverdeelssystematiek. Hierbij worden de loonkosten en de kosten van tractiemiddelen aan de juiste programma's toegerekend.

Daarnaast zijn de kapitaallasten bijgesteld op basis van het investeringsplan 2026-2029, waarin ook de prijsontwikkeling, de fasering van investeringen en de besluiten uit de Kadernota zijn verwerkt.

Betrokken verbonden partijen

MRDH OV

Vanuit de kerntaak verkeer en vervoer werken de gemeenten in de Metropoolregio aan het thema mobiliteit en bereikbaarheid. De MRDH heeft voor de komende jaren een Strategische Agenda ontwikkeld en vastgesteld. Hierin zijn ook speerpunten voor Leidschendam-Voorburg opgenomen.

Relevante documenten

[Bouwsteen Mobiliteit en bereikbaarheid \(iBabs nr. 2219\)](#)

[Stappenplan Leidschendam Centrum \(iBabs nr. 3823\)](#)

3. Economie

Het programma Economie richt zich op het bevorderen van de lokale en regionale economische ontwikkeling, het versterken van het ondernemersklimaat en het scheppen van voorwaarden voor werkgelegenheid, innovatie en duurzame groei.

Wat willen we bereiken?

Leidschendam-Voorburg is een economisch vitale gemeente. Samen met publieke en private partners werken we aan het vernieuwen en verduurzamen van winkelgebieden, kantoren en bedrijventerreinen. We streven naar een hoog voorzieningenniveau passend bij verdere verstedelijking, voldoende passende en betaalbare bedrijfsruimte en een aantrekkelijk en groen buitengebied met economisch verdienmodel. Via regionale samenwerking dragen we bij aan een sterke regio. We versterken de relatie en samenwerking met het bedrijfsleven, onder andere via accountmanagement en centrummanagement. Vanwege de schaarse ruimte in onze gemeente, willen we zorgen voor voldoende plek voor werken en voorzieningen (niet-wonenfuncties).

Wat gaan we ervoor doen?

Toerisme, horeca en evenementen

Doel 1: Het bevorderen van toerisme, horeca en evenementen ter versterking van de lokale economie en leefbaarheid.

Activiteiten:

- Een geactualiseerd evenementenbeleid dat intern en extern goed werkbaar is.
- Een geactualiseerde visie recreatie en toerisme.

Toelichting:

Binnen dit beleidsterrein stimuleert de gemeente toerisme, horeca en evenementen om de lokale economie te versterken en de leefbaarheid te vergroten. Door het actualiseren van het evenementenbeleid en de visie op recreatie en toerisme wordt ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen en behoeften van inwoners, bezoekers en ondernemers. Het doel is een aantrekkelijk en goed georganiseerd aanbod dat bijdraagt aan een levendige gemeente.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Het implementeren van het evenementenbeleid.
Streefwaarde: In het eerste kwartaal van 2026 is het evenementenbeleid geïmplementeerd.
- Indicator 2: Het opstellen van een visie voor recreatie en toerisme.
Streefwaarde: In 2026 is er een visie voor recreatie en toerisme opgesteld.

Economie en Ondernemerschap

Doel 1: Het stimuleren van een gezond en toekomstbestendig ondernemersklimaat.

Activiteiten:

- Waarborgen dat er voldoende ruimte is en blijft voor niet-wonenfuncties.
- Ontwikkelvisie vernieuwen en verduurzamen van kernwinkelgebied De Julianabaan.
- Uitvoeringsagenda economie.
- Behouden en beter benutten van bedrijventerreinen.
 - Regionale samenwerking voor behoud en toekomstbestendigheid.
 - Lokaal samenwerken met MKB-LV en organiseren van netwerkbijeenkomsten.
 - Inzetten op behoud van metrage bedrijvigheid en duurzame toekomstbestendigheid.
- Om het vestigingsklimaat te versterken worden maatregelen voor leefbaarheid en aantrekkelijkheid van het winkel- en horecagebied Damcentrum uitgevoerd.

- Oplevering transformatie Herenstraat 40-42 in 2027.
- Gemeentelijke input leveren aan de invulling van commerciële of maatschappelijke functies.

Toelichting:

Ruimte is schaars in onze gemeente dus om voldoende ruimte te behouden voor werken en voorzieningen, reserveren we gemiddeld 5% van het oppervlak voor niet-wonenfuncties, evenredig met de groei van de woningbouw. Dit geldt als uitgangspunt bij grote ontwikkelprojecten. Bij de herontwikkeling van de Julianabaan werken we aan een aantrekkelijk, groen en levendig centrum voor bewoners, ondernemers en bezoekers. We zorgen dat bedrijventerreinen aantrekkelijk blijven door in te zetten op samenwerking en een sterke ondernemersorganisatie, waarmee we bijdragen aan een gezonde lokale economie.

Door te werken aan een prettige en aantrekkelijke omgeving voor bezoekers en ondernemers versterken we het vestigingsklimaat van het Damcentrum. Dit doen we onder andere door een ontwerp te maken voor een herinrichting van de Damlaan en door een onderzoek naar het verplaatsen van de weekmarkt naar dit gebied. Dit draagt bij aan een bruisende kern met een gevarieerd aanbod aan winkels en horeca en meer werkgelegenheid.

Het bedrijfsverzamelgebouw Herenstraat biedt ruimte voor ondernemerschap, innovatie en maatschappelijke initiatieven. Zo versterken we de lokale economie en bieden we kansen voor samenwerking tussen bedrijven en maatschappelijke partners. Door de juiste invulling dragen we bij aan levendigheid in het gebied.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Het aandeel van het bouwoppervlak van ontwikkellocaties dat wordt gerealiseerd als ruimte voor niet-wonenfuncties.
Streefwaarde: Vanaf 2026 bestaat 5% van het bouwoppervlak op ontwikkellocaties uit niet-wonenfuncties.
- Indicator 2: Gebiedsvisie voor het woon-, werk- en winkelgebied De Julianabaan.
Streefwaarde: Vastgesteld in 2026.
- Indicator 3: Uitvoeringsagenda economie en participatie met externe partners.
Streefwaarde: Gereed in 2026.
- Indicator 4: Samenwerking met MKB-LV (klankbord, adviesrol, gezamenlijke projecten/activiteitenplan).
Streefwaarde: Structureel ingericht vanaf 2026.
- Indicator 5: Gesprekken met twee bedrijventerreinen over de energietransitie.
Streefwaarde: Afgerond eind 2026.
- Indicator 6: Plan voor de herinrichting van de Damlaan.
Streefwaarde: Vastgesteld in 2026.
- Indicator 7: Onderzoek naar de verplaatsing van de weekmarkt naar het Damcentrum of het President Kennedypein.
Streefwaarde: Afgerond in 2026.
- Indicator 8: Aanpassing van het kruispunt Damlaan-Damplein-Damstraat-Zaagmolenstraat voor verkeersveiligheid en leefbaarheid.
Streefwaarde: Uitgevoerd in 2026.
- Indicator 9: Oplevering bedrijfsverzamelgebouw.
Streefwaarde: Eind 2027.
- Indicator 10: Mate van benutting van bedrijfsruimte in het bedrijfsverzamelgebouw
Streefwaarde: Minimaal 80% bezetting in 2028

Wat mag het kosten?

Economie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten	1.522	705	855	855	855
Lasten	2.151	1.433	1.414	1.414	1.414
Saldo van lasten en baten	-629	-728	-558	-558	-558

Bedragen x € 1.000

Toelichting baten en lasten per onderdeel

De baten en lasten van het programma Economie bedragen voor 2026 respectievelijk € 705.000 en € 1.433.000.

De baten bestaan met name uit:

- Degeneratievergoeding aanleg glasvezel
- Markt- en standplaatsgelden
- Toeristenbelasting
- Reclamebelasting

De lasten bestaan met name uit:

- Uitvoering economisch beleid
- Bijdrage aan de MRDH voor het economisch vestigingsklimaat
- Beleidsinzet en transactiekosten bij (ver)koop van onroerend goed
- Inzet van een accountmanager bedrijven
- Beheer en onderhoud van markten
- Subsidiëring van het ondernemersfonds
- Uitvoeringsprogramma recreatie, toerisme en evenementenbeleid

Ontwikkeling begrotingssaldi

Economie	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Primitieve begroting 2025	-716	-712	-712	-712
Kadernota 2026 - 2029	147	147	147	147
Startpositie meerjarenbegroting 2026 - 2029	-569	-566	-566	-566
Exogene en autonome ontwikkelingen	16	16	16	16
Taakstelling Inwonersbijdrage MRDH	16	16	16	16
Loon- en prijsontwikkeling	38	38	38	38
Doorlichting begroting	-159	10	10	10
Financieel technische mutaties	-54	-57	-57	-57
Saldo meerjarenbegroting 2026 - 2029	-728	-558	-558	-558

Bedragen x € 1.000

Toelichting specifieke financiële mutaties

Exogene en autonome ontwikkelingen

Taakstelling Inwonersbijdrage MRDH

Conform de opdracht uit de kaderbrief gemeenschappelijke regelingen tot het realiseren van een bezuiniging is op het budget van de MRDH een taakstelling doorgevoerd. Deze taakstelling is in overleg met de MRDH verwerkt en leidt tot een structurele verlaging van het budget per 2026.

Toelichting algemene financiële mutaties

Loon- en prijsontwikkeling

Overeenkomstig de uitgangspunten in de Kadernota 2026-2029 zijn de financiële effecten van de loon- en prijsontwikkelingen in de begroting verwerkt.

Doorlichting begroting

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting opnieuw kritisch naar de budgetten gekeken en worden, daar waar dat noodzakelijk is en een beter inzicht geeft, budgetten bijgesteld. Per programma ontstaan hierdoor kleine afwijkingen. Per saldo wordt de taakstelling uit de Kadernota van € 400.000 hiermee ingevuld en is daarnaast nog sprake van een voordelig effect op het begrotingssaldo.

Financieel technische mutaties

Bij deze mutaties gaat het om de aanpassingen die verband houden met de kostenverdeelssystematiek. Hierbij worden de loonkosten en de kosten van tractiemiddelen aan de juiste programma's toegerekend.

Daarnaast zijn de kapitaallasten bijgesteld op basis van het investeringsplan 2026-2029, waarin ook de prijsontwikkeling, de fasering van investeringen en de besluiten uit de Kadernota zijn verwerkt.

Betrokken verbonden partijen

MRDH Economie

Door de regionale samenwerking in de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH), Businesspark Haaglanden en het regionale Woon-werkakkoord dragen we bij aan de economische ontwikkeling van onze gemeente.

Indicatoren

Verplichte indicatoren

Nr.	Naam	Eenheid	Peiljaar	Waarde	Bron
14	Functiemenging	%	2025	37,5 (landelijk 58,3%)	CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research
16	Vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners 15-65 jaar		2025	137 (landelijk 141)	LISA

Toelichting op de indicatoren

14 Functiemenging

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

16 Vestigingen van bedrijven

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot 65 jaar.

Relevante documenten

[Begroting & zienswijze MRDH \(iBabs 3388\)](#)

[Bouwsteen economie en bedrijvigheid \(iBabs 2221\)](#)

[Maatregelen ter verhoging van de leefbaarheid van Damcentrum \(iBabs 1841\)](#)

4. Onderwijs

Het programma Onderwijs richt zich op het bevorderen van gelijke onderwijskansen en een goede leeromgeving voor alle kinderen en jongeren in de gemeente. De gemeente heeft een wettelijke taak in onderwijshuisvesting en een regierol in het bevorderen van de onderwijskwaliteit, het tegengaan van achterstanden en het ondersteunen van leerlingen en ouders.

Wat willen we bereiken?

We willen dat ieder kind in onze gemeente kansrijk en gezond kan opgroeien. Onze focus ligt op de brede ontwikkeling van het kind, waarbij elk kind de kansen krijgt waardoor het zijn/haar talenten kan ontwikkelen. We zetten in op het versterken van de pedagogische basis, waardoor elk kind gelijke kansen krijgt. In het kader van inclusief onderwijs moet er voor elk kind een passende onderwijsplek in de eigen vertrouwde omgeving beschikbaar zijn. Het onderwijs vervult hierbij een belangrijke taak. We zetten in op een doorgaande lijn tussen kinderopvang en primair onderwijs zodat kinderen op hun vierde jaar goed kunnen instromen in het onderwijs.

We voorkomen vroegtijdig schoolverlaten en stimuleren jongeren om hun startkwalificatie te behalen. Om goed onderwijs te kunnen bieden is voldoende en passende onderwijshuisvesting noodzakelijk. We werken aan een integraal huisvestingsplan dat niet alleen de onderwijsbehoefte dekt, maar ook nadrukkelijk ruimte biedt voor de samenwerking met maatschappelijk partners zoals kinderopvang en onderwijsondersteuning. Dit bevordert een naadloze overgang voor kinderen van opvang naar onderwijs en creëert een vertrouwde en stimulerende omgeving waarin zij zich zo breed mogelijk kunnen ontwikkelen. Schoolgebouwen voor primair onderwijs worden (integrale) kindcentra met een wijkfunctie. Deze aanpak draagt bij aan de sociale cohesie doordat naast onderwijs en opvang ook andere activiteiten plaatsvinden. Buitenruimten worden in afstemming met het onderwijs ingericht als groen-blauwe schoolpleinen.

De ambities en doelen voor het versterken van de pedagogische basis zijn vastgelegd in de Lokale Educatieve Agenda (LEA), die samen met de opvang, de schoolbesturen en de samenwerkingsverbanden is ontwikkeld. In de LEA werken we onder andere aan inclusieve kinderopvang, inclusief onderwijs en de pedagogische basis. Vanuit het Actieplan Jeugd wordt ook ingezet op het versterken van de pedagogische basis omdat daarmee het gebruik van jeugdzorg en de kosten van jeugdzorg worden teruggedrongen.

Tenslotte heeft de gemeente vanuit haar wettelijke taken op het gebied van jeugd contacten met alle betrokken partners in dit veld, een belangrijke taak in het voeren van regie op de samenwerking tussen zorg- en onderwijspartners.

Wat gaan we ervoor doen?

Onderwijsbeleid

Doel 1: Kinderen starten met een goede uitgangspositie aan het basisonderwijs

Activiteiten:

- Verhogen van het bereik op de voorschool door het uitbreiden van het aantal locaties.
- Verbeteren van het verwijzings- en toeleidingsproces binnen de jeugdgezondheidszorg, zodat de voorschoolse educatie wordt benutten voor de peuters die het nodig hebben is.
- Verbeteren van de doorgaande lijn tussen kinderopvang en primair onderwijs.
- Doorontwikkelen van vormen van 'passende kinderopvang'.

Toelichting:

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor voldoende aanbod Voorschoolse Educatie (VE) zodat kinderen goed kunnen starten aan het basisonderwijs. Dit wordt gedekt vanuit onderwijsachterstandsmiddelen die de gemeente ontvangt van het Rijk. In 2024 is de peutermonitor geïmplementeerd. Dit is een informatievoorziening waarmee de gemeente en VE-partners zicht krijgen op het bereik van de doelgroeppeuters. Hieruit komt een bereik van 57%. In 2026 werken we aan het verhogen van het bereik op de VE. Dit doen we door o.a. nieuwe VE-locaties te openen in de wijken waarin het bereik achterblijft.

De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor het indiceren, verwijzen en toeleiden van peuters voor de VE. Die taak is belegd bij de Jeugdgezondheidszorg (JGZ). Om het bereik voor de VE te verhogen worden in 2026 de procesafspraken tussen de gemeente en JGZ verder verbeterd.

Met basisscholen waar een VE-locatie is aangesloten, worden jaarlijks afspraken gemaakt over de overgang van VE-peuters naar het basisonderwijs. Hierbij worden jaarlijks speerpunten en de voortgang daarop gedeeld met de gemeente.

In de eerste helft van 2026 worden de twee groepen passende kinderopvang geëvalueerd. Op deze groepen wordt extra jeugdhulp aangeboden zodat kinderen die extra ondersteuningsbehoefte hebben op de VE-groep kunnen blijven.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: bereik op de voorschoolse educatie onder doelgroepkinderen, als bijdrage aan gelijke ontwikkelkansen.
Streefwaarde 1: jaarlijks procentuele toename van het aantal peuters dat deelneemt aan de voorschoolse educatie, ter bevordering van hun ontwikkelkansen.
Streefwaarde 2: jaarlijks dalende lijn in voortijdige uitval van peuters op de voorschoolse educatie.

Doel 2: Kinderen krijgen passende en inclusieve ondersteuning in onderwijs en kinderopvang, dichtbij huis en zoveel mogelijk in een reguliere setting.

Activiteiten:

- Evaluatie van de bestaande onderwijs-jeugdarrangementen (OJA's) die jeugdhulp en onderwijs met elkaar verbinden.
- Evaluatie van de lopende pilot startklassen.
- Afbouwen van individuele jeugdhulp in het onderwijs.
- Een meer preventiegericht invulling van leerplicht om vorm te geven aan het leerrecht.
- Voorbereiding en start van de pilot inclusieve kinderopvang (Vlietkinderen).

Toelichting:

Met de beweging naar inclusief onderwijs wordt gewerkt aan gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren. Daarmee worden uitdagingen aangepakt zoals de groeiende wachtlijsten, het aantal thuiszittende jongeren en de problemen rondom leerlingenvervoer. In 2026 zet de gemeente stappen richting inclusief onderwijs 2035. Dit doet onze gemeente niet alleen. Binnen de H3-regio (Den Haag, Rijswijk, onze gemeente en de twee samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs) is een ambitie agenda opgesteld voor 2025-2029. Tevens zijn in het Actieplan Jeugd interventies opgenomen die bijdragen aan inclusiever onderwijs.

Onze gemeente financiert Onderwijs Jeugdhulp Arrangementen (OJA's) in het schooljaar 2025–2026 via de gemeente Den Haag. Er is besluitvorming nodig waarin wij als gemeente een eigen standpunt innemen over hoe we OJA's duurzaam vormgeven en vanuit welke samenwerking. Daarbij is het van belang te beoordelen of deze vorm van collectieve jeugdhulp bijdraagt aan het doel van inclusiever onderwijs.

De pilot startklassen richt zich op kinderen voor wie nog niet duidelijk is welke ondersteuning zij nodig hebben. Deze klassen zijn bedoeld om schoolaanwezigheid te bevorderen en tijdig passende ondersteuning in te zetten.

De LEA-doelstelling is om kinderen vanaf vier jaar te laten instromen in het reguliere onderwijs. In de praktijk zien we dat sommige kinderen uitvallen in de reguliere kinderopvang en voorschoolse educatie. De pilot inclusieve kinderopvang bij de lokale kinderopvangorganisatie Vlietkinderen biedt deze kinderen een plek met extra ondersteuning in de groep. Binnen deze pilot worden twee groepen

opgestart. De gemeente volgt de voortgang en voert hierover gesprekken met betrokken partijen. Daarnaast maakt de gemeente met scholen afspraken over hoe leerplicht preventiever kan worden ingezet, om vroegtijdige uitval te voorkomen. Zowel op regionaal als lokaal niveau zetten we in op een beweging richting meer collectieve inzet van zorg op school, zodat ondersteuning laagdrempelig en breed beschikbaar is.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: aantal aanvragen voor individuele jeugdhulp op school, als gevolg van versterkte basiszorg.
Streefwaarde: In 2030 is jeugdhulp gehalveerd. Middels de uitvoering van actieplan jeugd bepalen we jaar tot jaar het ambitieniveau.
- Indicator 2: Mate van contact tussen leerplicht en leerlingen/ouders met als doel het voorkomen van schoolverzuim.
Streefwaarde: Doorlopende toename in vroegtijdig contact tussen leerplicht en leerlingen/ouders om schoolverzuim te voorkomen.

Onderwijshuisvesting

Doel 1: Scholen binnen het primair en voortgezet onderwijs voorzien van voldoende en kwalitatief goede huisvesting.

Activiteiten:

- Uitvoeren van de drie resterende projecten uit de 'oude' integrale huisvestingsplannen voor primair onderwijs (2019-2023) en voortgezet onderwijs (2017-2026):
 - renovatie van CBS De Vijverhof.
 - vervangende nieuwbouw van Sint-Maartenscollege.
 - vervangende nieuwbouw van RKBS Maria Bernadette (Kindcentrum Ruysdael).
 - Uitvoeren projecten uit IHP PO en VO 2025-2040 (na vaststelling).
 - Vervangende nieuwbouw Montessorischool + nevenvestiging Dalton College.
 - Renovatie + nieuwbouw OBS De Margriet.
 - Renovatie + nieuwbouw Dalton College.
 - Nieuwbouw dislocatie PCBS De Zonnewijzer.
 - Vervangende nieuwbouw Basisschool De Driemaster.
 - Vervangende nieuwbouw SBO De Vliethorst.

Toelichting:

De gemeente is op basis van haar wettelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting verantwoordelijk voor de (ver-)nieuwbouw van schoolgebouwen en voor de beschikbaarheid van voldoende ruimte voor bewegingsonderwijs. Samen met schoolbesturen en kinderopvangorganisaties wordt iedere 16 jaar een Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld om inzicht te krijgen in de huisvestingsopgaven voor zowel de korte als lange termijn. Hierin staat de (talent)ontwikkeling van het kind en hoe een gebouw daaraan kan bijdragen centraal. Daarnaast zijn functionaliteit, inclusiviteit, bereikbaarheid, toegankelijkheid en duurzaamheid belangrijke thema's.

Voor de eerste 4 jaar wordt een uitvoeringskader opgesteld waarin projecten worden uitgewerkt op basis van de gezamenlijke visie op onderwijs, vastgestelde beleidskeuzes en wettelijke eisen. Daarnaast komen ook de te verwachten investeringen en koppelkansen met andere maatschappelijke opgaven aan bod. Elke vier jaar wordt het IHP herijkt op basis van de evaluatie van voorgaande projecten en (nieuwe) maatschappelijke ontwikkelingen.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Integrale huisvestingsprojecten conform IHP en Uitvoeringsprogramma.
Streefwaarde: Gedefinieerd, uitgewerkt en gerealiseerd.
- Indicator 2: Tijdelijke onderwijshuisvesting voor start van (ver-)nieuwbouw.
Streefwaarde: Beschikbaar gesteld in 2026.

Wat mag het kosten?

Onderwijs	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten	2.614	2.217	2.218	2.218	2.218
Lasten	9.965	11.450	10.341	11.487	11.324
Saldo van lasten en baten	-7.351	-9.233	-8.123	-9.269	-9.106

Bedragen x € 1.000

Toelichting baten en lasten per onderdeel

De baten en lasten van het programma Onderwijs bedragen voor 2026 respectievelijk € 2.217.000 en € 11.447.000.

De baten bestaan met name uit:

- Rijksmiddelen voor onderwijsachterstanden
- Rijksmiddelen voor leerplicht
- Huuropbrengsten kinderopvangruimtes in schoolgebouwen (IKC's)

De lasten bestaan met name uit:

- Leerlingenvervoer
- Voor- en voerschoolse educatie
- Instroomgroepen voor statushouders
- Aanpak van laaggeletterdheid
- Brede school activiteiten
- Leerplicht
- Lokale educatieve agenda
- Kapitaallasten en exploitatielasten van schoolgebouwen
- Tijdelijke onderwijshuisvesting

Ontwikkeling begrotingssaldi

Onderwijs	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Primitieve begroting 2025	-9.531	-8.458	-9.527	-8.957
Startpositie meerjarenbegroting 2026 - 2029	-9.531	-8.458	-9.527	-8.957
Loon- en prijsontwikkeling	-173	-173	-171	-171
Doorlichting begroting	621	444	448	54
Financieel technische mutaties	-149	64	-18	-31
Saldo meerjarenbegroting 2026 - 2029	-9.233	-8.123	-9.269	-9.106

Bedragen x € 1.000

Toelichting algemene financiële mutaties

Loon- en prijs ontwikkeling

Overeenkomstig de uitgangspunten in de Kadernota 2026-2029 zijn de financiële effecten van de loon- en prijsontwikkelingen in de begroting verwerkt.

Doorlichting begroting

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting opnieuw kritisch naar de budgetten gekeken en worden, daar waar dat noodzakelijk is en een beter inzicht geeft, budgetten bijgesteld. Per programma

ontstaan hierdoor kleine afwijkingen. Per saldo wordt de taakstelling uit de Kadernota van € 400.000 hiermee ingevuld en is daarnaast nog sprake van een voordelig effect op het begrotingssaldo.

Financieel technische mutaties

Bij deze mutaties gaat het om de aanpassingen die verband houden met de kostenverdeelssystematiek. Hierbij worden de loonkosten en de kosten van tractiemiddelen aan de juiste programma's toegerekend.

Daarnaast zijn de kapitaallasten bijgesteld op basis van het investeringsplan 2026-2029, waarin ook de prijsontwikkeling, de fasering van investeringen en de besluiten uit de Kadernota zijn verwerkt.

Indicatoren

Verplichte indicatoren

Nr.	Naam	Eenheid	Peiljaar	Waarde	Bron
17	Absoluut verzuim (niet op school ingeschreven leerplichtigen)	Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2024	2,2 (landelijk 5,7)	DUO/Ingrado
18	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2024	44 (landelijk 26)	DUO/Ingrado
19	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2024	2,8 (landelijk 2,4)	DUO/Ingrado

Toelichting op de indicatoren

17 Absoluut verzuim (niet op school ingeschreven leerplichtigen)

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school of instelling en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht.

18 Relatief verzuim

Van relatief verzuim is sprake als een jongeren wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt (ongoorloofd afwezig). Ook veelvoudig te laat komen kan hiertoe worden gerekend.

19 Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %

Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 tot 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

Relevante documenten

[Lokale Educatieve Agenda \(LEA\) \(iBabs nr. 3230\)](#)

[Integraal Huisvestingsplan primair onderwijs \(IHP\) \(iBabs nr. 900\)](#)

[Monitor Sociaal domein \(iBabs nr. 3819\)](#)

5. Sport, cultuur en recreatie

Het programma Sport, Cultuur en Recreatie richt zich op het bevorderen van een actief, gezond en maatschappelijk betrokken leven voor inwoners. De gemeente stimuleert sportdeelname, cultuurbeleving en recreatief gebruik van de openbare ruimte. Dit programma draagt bij aan sociale samenhang, persoonlijke ontwikkeling, leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de gemeente.

Wat willen we bereiken?

Sport, kunst, cultuur, erfgoed en recreatie spelen een cruciale rol in het creëren van levendigheid en aantrekkelijkheid in onze gemeente. Ze dragen bij aan de publieke gezondheid, samenhang en verbinding in de maatschappij (sociale cohesie), de ontwikkeling van vaardigheden, ruimtelijke kwaliteit en bieden plezier aan onze inwoners. De gemeente moedigt ondernemers en vrijwilligers aan en ondersteunt hen bij het organiseren van evenementen en activiteiten.

De gemeente ondersteunt sportverenigingen om sport en bewegen toegankelijk te maken voor alle inwoners van onze gemeente, met speciale aandacht voor hen die op dit moment (nog) geen gebruik (kunnen) maken van deze voorzieningen. Samen met sportverenigingen blijft de gemeente investeren in hoogwaardige sportfaciliteiten.

Op het gebied van cultuur richt de gemeente zich op het verwelkomen van doelgroepen in het culturele veld die een afstand hiertoe ervaren, vanwege financiële, fysieke of andere drempels. Zo zetten we ons in voor cultuureducatie door kinderen een culturele basis mee te geven. Door middel van de cultuurmakelaar verstevigen we ons culturele veld. De gemeente wil hiermee bereiken dat cultuur toegankelijk wordt voor alle inwoners.

We willen Leidschendam-Voorburg de komende jaren zichtbaar groener, meer biodivers en klimaatbestendiger maken, en daarmee een positieve bijdrage leveren aan de fysieke, mentale en sociale gezondheid van onze inwoners.

De druk op de ruimte neemt toe en daarmee staat het cultureel erfgoed onder druk. Op het gebied van erfgoed zet de gemeente daarom in op behoud, beheer en beleving. Via de Omgevingsvisie en daaruit volgende programma's en door het aanwijzen van monumenten worden cultuurhistorische waarden behouden. Subsidieregelingen dragen bij aan het beheer en de beleving van erfgoed.

Wat gaan we ervoor doen?

Sport

Doel 1: Bevorderen van sport- en beweegdeelname onder alle inwoners.

Activiteiten:

- Uitvoering van het Sportakkoord 2.0.
- Voorzetting en verbreding van de inzet van rolmodellen in de wijk in Leidschendam-Noord en Bovenveen (sport en cultuur).
- Verbetering en onderhoud van sportaccommodaties.
- Investeren in een kunstgrasveld en tijdelijke onderwijshuisvesting bij Forum Sport.
- Exploitatiebijdrage energiekosten voor sportverenigingen en burgers.
- Ontwikkeling van nieuw sportbeleid.

Toelichting:

In 2026 zetten we het Sportakkoord van Leidschendam-Voorburg voort met een gerichte focus op vitale sportaanbieders, ruimte voor sport en bewegen voor iedereen, een sociaal veilige sportomgeving en een gezonde sportketen. We geven hierbij bijzondere aandacht aan jongeren en ouderen. Zo stimuleren we sportdeelname in alle levensfasen. Samen met partners zoals NOC*NSF, sportverenigingen en maatschappelijke organisaties versterken we de sportinfrastructuur via

(financiële) ondersteuning (zoals de voucherregeling), opleidingen en maatgerichte begeleiding.

Met de inzet van lokale rolmodellen worden wijkbewoners uitgenodigd tot meer sport en bewegen. Zo is het project “Moeders en dochters samen in beweging” gestart in Leidschendam-Noord door stichting Studielokalen in samenwerking met Sport en Welzijn. Door de inzet van lokale rolmodellen en het stimuleren van ouderbetrokkenheid worden moeders actief betrokken, wat bijdraagt aan het versterken van de relatie tussen moeders en dochters. Verder investeren we in een aantrekkelijke sportinfrastructuur. Denk aan renovatie van het cricketveld, de meerjarenonderhoudsprognose voor gebouwen op sportaccommodaties en de herontwikkeling van Sportpark 't Loo. Hiermee verhogen we de kwaliteit en veiligheid van sporten. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de Paragraaf Kapitaalgoederen.

Tot slot werkt de gemeente aan een nieuwe, integrale Sport- en Beweegvisie op, samen met inwoners en partners. Deze visie bouwt voort op de evaluatie van de Sportvisie 2016–2020 en op het Sportakkoord 2.0. Belangrijke thema's zijn: bewegen als norm, open sportaccommodaties, aandacht voor kwetsbare groepen, en samenwerking met sport, zorg, welzijn en onderwijs. De visie sluit aan bij landelijke doelen zoals het GALA en richt zich op gedragsverandering en realistische inzet van middelen.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Versterking van de kwaliteit en deskundigheid binnen sport- en cultuurverenigingen.
Streefwaarde: Minimaal 10 verenigingen nemen in 2026 deel aan opleidingsprogramma's gericht op versterking van bestuur, vrijwilligers of trainers.
- Indicator 2: Stimuleren van sportdeelname en sociale binding binnen gezinnen met een lage sportdeelnamegraad.
Streefwaarde: In 2026 nemen 80 moeders en dochters deel aan het voortgezette programma Samen in Beweging en starten 20 vaders en zoons met een nieuw traject.
- Indicator 3: Tevredenheid van sporters en verenigingen over de kwaliteit van sportaccommodaties.
Streefwaarde: Minimaal beeldkwaliteit B wordt in 2026 behaald en behouden als norm voor alle sportaccommodaties volgens de gebruikerservaring.
- Indicator 4: inwoners doen genoeg aan beweging.
Streefwaarde: percentage inwoners dat via zelfbeoordeling aangeeft vrijwel nooit genoeg te bewegen, is 5% of lager.

Cultuur en cultureel erfgoed

Doel 1: Het bewerkstelligen van een rijk cultureel leven voor alle inwoners

Activiteiten:

- Het uitvoeringsplan voor cultuureducatie is in 2026 geïmplementeerd samen met partners en een ontwikkelgroep is opgezet voor de verdere ontwikkeling van cultuureducatie.
- Verbindende acties van de cultuurmakelaar (bijeenkomsten voor verschillende doelgroepen over diverse thema's; samenwerking tussen scholen, culturele aanbieders en nieuwe culturele initiatiefnemers; attendering van cultuuraanbieders op externe financieringskansen).
- Vaststellen van een plan voor 'bibliotheken van de toekomst' waarin de exploitatie en de programmering is opgenomen.
- Oplevering nieuwe bibliotheek locatie Fluitpolderplein is gepland in het derde kwartaal van 2026.
- In 2026 wordt de invulling van de Huiskamer van Voorburg/bibliotheek verder geconcretiseerd.

Toelichting:

De cultuurvisie Een rijk cultureel leven voor iedereen richt zich op lokaal en toegankelijk cultureel aanbod en voorzieningenniveau, waarbij er speciale aandacht is voor doelgroepen die nog weinig in aanraking komen met de culturele voorzieningen of drempels ervaren bij deelname aan culturele activiteiten. Hiermee sluit het cultuurbeleid zich aan bij de sociale basis, zoals via cultuur op recept. Drempels worden verlaagd via communicatie, subsidies en gerichte programma's.

Om de kwaliteit van het culturele aanbod te behouden, worden jaarlijks exploitatiesubsidies verstrekt

aan enkele cultuuraanbieders in de gemeente. Op die manier wordt het cultureel voorzieningsniveau in de gemeente gegarandeerd.

Cultuureducatie is een belangrijke ambitie uit de cultuurvisie. In het uitvoeringsplan cultuureducatie beschrijft de gemeente de acties voor de komende jaren. Via Cultuur Educatie met Kwaliteit (CMK) dat via subsidie van het Fonds voor Cultuurparticipatie en de provincie Zuid-Holland wordt gerealiseerd tot 2028, worden scholen in onze gemeente begeleid in het borgen en duurzaam integreren van cultuureducatie in hun onderwijsprogramma. Via CMK kunnen scholen gratis gebruik maken van deskundigheidsbevorderingsprogramma's voor cultuureducatie bij de bibliotheek. De gemeente ontwikkelt twee nieuwe bibliotheeklocaties. De huiskamerfunctie is hierbij belangrijk, net als het onderling verbinden van de vijf wettelijke taken die de bibliotheek heeft, namelijk leesbevordering, kennis en informatie geven, mogelijkheden bieden voor ontwikkeling en educatie, organiseren van ontmoeting en debat en kennis laten maken met kunst en cultuur. Er wordt een plan opgesteld voor de exploitatie en programmering van de bibliotheken van de toekomst. Via visualisaties (zoals een app over de 17e eeuw), vrijwilligers en het Huygensmuseum maken we erfgoed levendig en herkenbaar. Daarnaast volgt een meerjaren-exploitatieovereenkomst met het museum voor continuïteit. De subsidieregeling Beleefbaar Erfgoed en het Erfgoedpodium worden in stand gehouden en we steunen evenementen gericht op erfgoed, zoals de Open Monumentendag.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: aantal scholen voor primair onderwijs dat actief is in cultuureducatie.
Streefwaarde: Alle basisscholen in Leidschendam-Voorburg geven een vorm van cultuureducatie.
- Indicator 2: Beschikbaarheid en gebruik van historische educatieve middelen voor leerlingen.
Streefwaarde: In 2026 zijn drie nieuwe historische visualisaties beschikbaar gesteld en hebben scholen een instructie/les ontvangen over het gebruik hiervan.
- Indicator 3: Vergroten van kennis en capaciteit binnen het culturele veld en versterken van het netwerk.
Streefwaarde: in 2026 worden door de cultuurmakelaar onder andere drie tot vier bijeenkomsten georganiseerd voor het culturele veld.

Doel 2: Het behouden, beheren en beleven van cultureel erfgoed

Exogene en autonome ontwikkelingen

- Onderzoek aanwijzen van beschermde objecten en gebieden
- Omzetting van Gebiedsbiografie erfgoed in erfgoedbeleid
- Verbeterslag in de beschikbare erfgoeddata
- Actualisatie van de subsidieregeling voor monumenten

Toelichting:

Voortschrijdend inzicht en de groeiende druk op de ruimte leggen steeds vaker het kwetsbare cultureel erfgoed bloot. Om dit erfgoed te kunnen behouden voor de toekomst, onderzoekt de gemeente daarom welke objecten en gebieden aanvullend beschermd kunnen worden. De gebiedsbiografie Erfgoed biedt hiervoor voldoende informatie en vormt een stevige basis om om te zetten in erfgoedbeleid. Het is wenselijk om dit beleid te actualiseren, zodat recente ontwikkelingen en nieuwe inzichten kunnen worden verwerkt in zowel de omgevingsvisie als het omgevingsplan. Daarnaast is het voor het uitvoeren van wettelijke taken noodzakelijk dat beschikbare data over erfgoed goed kan worden ontsloten en geduid. Hierbij speelt de erfgoedkaart, die een verplicht onderdeel is van de Omgevingswet, een belangrijke rol. Ook de subsidieregeling voor monumenten draagt bij aan het beheer en behoud van cultureel erfgoed. Deze regeling behoeft echter actualisatie om aan te blijven sluiten bij de huidige ontwikkelingen en behoeften.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Onderzoek naar aanvullende objecten of gebieden die bescherming behoeven.
Streefwaarde: Eerste onderzoek opgeleverd in 2026.
- Indicator 2: Vertaling van de gebiedsbiografie erfgoed naar erfgoedbeleid.
Streefwaarde: Voorzet opgeleverd in 2026.
- Indicator 3: Vervaardiging van specialistische digitale kaarten en ondergronden.
Streefwaarde: Gereed in 2026 en 2027.
- Indicator 4: Geactualiseerde subsidieregeling.

Streefwaarde: Concept ter vaststelling aangeboden in 2027.

- Indicator 5: Betrekken van monumenteigenaren bij de geactualiseerde regeling via participatie.

Streefwaarde: Uitgevoerd bij opstellen van de regeling.

Openbaar groen

Doel 1: Versterken van biodiversiteit, klimaatbestendigheid en groene leefomgeving.

Activiteiten:

- Uitvoeren acties Groenactieplan 2024–2026.
- Uitvoeren maatregelen Bomenplan 2026.
- Naar uitvoering toe brengen van de projecten Duin, Horst & Weide (DHW); Loozone, Leidschendammerhout en groenblauwe dooradering.
- Opstellen definitief ontwerp en voorbereiden uitvoering Buurtvisie Voorburg-Noord noord.
- Aangepast maaien, snoeien en ander beheer voor omgevingskwaliteit en verbetering van ecologische waarden.
- Groen-blauwe schoolpleinen.
- Aanplanten en vervangen bomen vanuit Bomenbeleidsplan met hoge ecologische waarden.
- Het exotenbeleid wordt opgesteld.

Toelichting:

Behoud en versterken van groen en biodiversiteit is een belangrijke ambitie van de gemeente. Het Groen Actie Plan (GAP) beschrijft verschillende vergroeningslocaties voor dit en volgend jaar en geeft een doorkijk naar projecten die de jaren daarna geagendeerd kunnen worden. Of deze geagendeerd worden hangt af van of ze technisch mogelijk zijn en of er voldoende draagvlak voor is. Daarnaast komen er maatregelen voor vergroening, biodiversiteit en klimaatbestendigheid zoals groen-blauwe schoolpleinen. We werken via o.a. de Loozone, centrale groenzone en Leidschendammerhout aan landschapsontwikkeling en natuurkwaliteit. Voor een hittebestendige en groene wijk wordt een integrale herinrichting voorbereid. Vergroeningsmaatregelen worden hierbij expliciet meegenomen. Ter bevordering van biodiversiteit en het tegengaan van hittestress worden vergroenings- en klimaatadaptieve maatregelen geïntegreerd in de integrale herinrichting van de buitenruimte in Voorburg Noord-noord. In de tweede helft van 2025 is het ontwerptraject, waarbij klimaatbestendigheid, verbeteren van de leefkwaliteit en versterken van het groen in de buurt een belangrijke rol spelen gestart. In 2026 wordt het definitief ontwerp verwacht waarna gestart wordt met de technische uitwerking ter voorbereiding van de realisatie. Voor de Vlietzone zetten we in op het versterken van recreatie, biodiversiteit, waterberging en een uitloopgebied voor de stad, met de Groenblauwe Loper als verbindende structuur. Daarbij wordt ook gekeken naar mogelijkheden voor doorontwikkeling van o.a. Sportpark Westvliet.

We zoeken locaties voor het aanplanten van 200 extra bomen per jaar tot 2036 met hoge ecologische waarden. Hiervoor komen 'open plekken' in de openbare ruimte in aanmerking (indien technisch mogelijk) of er vindt aanplanting van bomen binnen al geplande projecten en herinrichtingen plaats.

Indicatoren en Streefwaarden:

Als algemene ambitie voor het openbaar groen streven we naar het principe van 3-30-300 en naar een volledige vergroende inrichting van alle schoolpleinen in 2035.

- Indicator 1: Bevordering van vergroening, biodiversiteit en klimaatbestendigheid op schoolpleinen.
Streefwaarde: Er worden in 2026 3 groen-blauwe schoolpleinen ontwikkeld.
- Indicator 2: Werken aan landschapsontwikkeling en natuurkwaliteit.
Streefwaarde: Ontwerpstudie en uitvoeringsplan Loozone en centrale groenzone.
- Indicator 3: Uitvoering en vernieuwen van het groenactieplan.
Streefwaarde: We werken aan de uitvoering van het groenactieplan en stellen een nieuw groenactieplan op.
- Indicator 4: Versterking van de stedelijke groenstructuur ter bevordering van klimaatadaptatie, biodiversiteit en leefkwaliteit.
Streefwaarde: Uiterlijk 2026 zijn er tenminste 200 extra bomen als toevoeging op het bekende gemeentelijke areaal geplant.

Wat mag het kosten?

Sport, cultuur en recreatie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten	3.644	3.556	3.606	3.606	3.606
Lasten	23.633	25.213	25.019	24.807	24.652
Saldo van lasten en baten	-19.989	-21.656	-21.413	-21.201	-21.046

Bedragen x € 1.000

Toelichting baten en lasten per onderdeel

De baten en de lasten van het programma Sport, Cultuur en Recreatie bedragen voor 2025 respectievelijk € 3.556.000 en € 25.213.000.

De baten bestaan met name uit:

- Huurinkomsten voor (sport)accommodaties
- Huurinkomsten van musea en legesopbrengsten met betrekking tot archieven
- Huurinkomsten voor de bibliotheekgebouwen
- Huurinkomsten van volkstuinten
- Boetes met betrekking tot handhaving van bouwvergunningen

De lasten bestaan met name uit:

- De financiering van combinatiefunctionarissen
- Sportstimuleringsmaatregelen
- De uitvoering van het lokaal sportakkoord
- Beheer, exploitatie, onderhoud, rente, en afschrijvingslasten van sportaccommodaties
- Subsidie aan theaters
- Cultuureducatie
- Amateurkunst
- beheer gemeentelijke accommodaties voor cultuur
- Subsidies aan Musea
- Archiefbeheer
- Subsidies voor monumentenzorg
- Reguliere uitgaven ten behoeve van erfgoedbeheer
- Subsidies aan bibliotheken en de lokale omroep
- Beheer en onderhoud van de openbare ruimte
- Beheer en exploitatielasten van watergangen, parken, speelvoorzieningen en openbare kunst

Ontwikkeling begrotingssaldi

Sport, cultuur en recreatie	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Primitieve begroting 2025	-19.399	-19.028	-19.080	-19.054
Kadernota 2026 - 2029	-547	-697	-474	-326
Startpositie meerjarenbegroting 2026 - 2029	-19.946	-19.725	-19.554	-19.380
Exogene en autonome ontwikkelingen	-65	-65	0	0
Capaciteit bomenbeleidsplan 2026 - 2036	-65	-65	0	0
Loon- en prijsontwikkeling	138	132	158	157
Administratieve wijzigingen	100	0	0	0
Doorlichting begroting	-341	-191	-191	-191
Financieel technische mutaties	-1.543	-1.565	-1.614	-1.632
Saldo meerjarenbegroting 2026 - 2029	-21.656	-21.413	-21.201	-21.046

Bedragen x € 1.000

Toelichting specifieke financiële mutaties

Exogene en autonome ontwikkelingen

Capaciteit bomenbeleidsplan 2026 - 2036

Voor de uitvoering van het bomenbeleidsplan zijn voor de jaren 2026 en 2027 extra personele capaciteit en middelen benodigd. Conform het raadsvoorstel (ibabs 3879) worden deze lasten gedekt uit de bestemmingsreserve Duurzaamheid.

Toelichting algemene financiële mutaties

Loon- en prijs ontwikkeling

Overeenkomstig de uitgangspunten in de Kadernota 2026-2029 zijn de financiële effecten van de loon- en prijsontwikkelingen in de begroting verwerkt.

Doorlichting begroting

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting opnieuw kritisch naar de budgetten gekeken en worden, daar waar dat noodzakelijk is en een beter inzicht geeft, budgetten bijgesteld. Per programma ontstaan hierdoor kleine afwijkingen. Per saldo wordt de taakstelling uit de Kadernota van € 400.000 hiermee ingevuld en is daarnaast nog sprake van een voordelig effect op het begrotingssaldo.

Financieel technische mutaties

Bij deze mutaties gaat het om de aanpassingen die verband houden met de kostenverdeelssystematiek. Hierbij worden de loonkosten en de kosten van tractiemiddelen aan de juiste programma's toegerekend.

Daarnaast zijn de kapitaallasten bijgesteld op basis van het investeringsplan 2026-2029, waarin ook de prijsontwikkeling, de fasering van investeringen en de besluiten uit de Kadernota zijn verwerkt.

Betrokken verbonden partijen

Dunea

Betrokkenheid bij het programma: Levering betrouwbaar drinkwater.

Indicatoren

Verplichte indicatoren

Nr.	Naam	Eenheid	Peiljaar	Waarde	Bron
20	Niet-sporters	%	2023	42,4 (landelijk 44,0)	Gezondheidsmonitor volwassenen, GGD'en, CBS en RIVM

Toelichting op de indicatoren

20 Niet-sporters

Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Relevante documenten

[Integraal zorgakkoord \(IZA\) \(iBabs nr. 3733\)](#)

[Gezond en actief leven akkoord \(GALA\) \(iBabs nr. 3482\)](#)

[Cultuurvisie \(iBabs nr. 3597\)](#)

[Groenactieplan 2024-2026 \(iBabs nr. 3443\)](#)

[Sportakkoord 2.0 \(iBabs 3482\)](#)

6. Sociaal domein

Het programma Sociaal Domein richt zich op het bevorderen van participatie, zelfredzaamheid, sociale samenhang en ondersteuning van kwetsbare inwoners. De gemeente biedt hulp en voorzieningen aan mensen die tijdelijk of langdurig ondersteuning nodig hebben op het gebied van zorg, inkomen, werk en jeugdhulp. Uitgangspunt is dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven meedoen in de samenleving, met passende ondersteuning waar nodig.

Wat willen we bereiken?

Iedereen moet in onze gemeente mee kunnen doen, maar dat is niet altijd vanzelfsprekend. Soms lukt het mensen (tijdelijk) niet om mee te doen in de samenleving. Het is belangrijk dat mensen in deze gevallen terug kunnen vallen op hun eigen omgeving en netwerk. Wanneer dat niet of beperkt mogelijk is dan kunnen zij rekenen op de steun van de gemeente.

We streven ernaar dat inwoners:

- zichzelf kunnen redden op alle levensterreinen met zo min mogelijk professionele ondersteuning en zorg (zelfredzaamheid);
- zichzelf kunnen redden met behulp van het sociale netwerk (samenredzaamheid);
- regie hebben over het eigen leven (zelfregie).

Daarbij geldt dat, als het de inwoner zelf (even) niet lukt en ook niet met behulp van het sociale netwerk, er een rol weggelegd is voor de (lokale) overheid om de nodige ondersteuning te bieden. Samen met partners en inwoners wil de gemeente ondersteuning bieden aan wie dat nodig heeft. Dat doen wij door het versterken van samenwerking, het vergroten van de kracht van de gemeenschap en zorgen dat hulp die nodig is in samenhang wordt geboden.

Daarvoor is een duidelijke regierol van de gemeente nodig en een samenhangende uitvoering van het sociaal beleid. Om de samenhang te versterken wordt de sociale basis versterkt, worden de subsidie- en de inkoopkaders aangepast en de toegang tot ondersteuning geëvalueerd en doorontwikkeld in lijn met het richtinggevend kader voor lokale (wijk) teams. De gemeente wil een toekomstbestendig vangnet bieden dat inwoners helpt om mee te (blijven) doen in de samenleving.

Herziening van de toegang

In 2025 is met hulp van de VNG-tool Verkenninginstrument Toegang een analyse van de staat van de gemeentelijke toegang gemaakt. Deze is met de Raad gedeeld. Vervolgens is een opzet gemaakt voor een integrale herziening van de gemeentelijke toegang tot zorg en ondersteuning in het sociaal domein. Deze zogeheten Routekaart, die eind 2025 gereedkwam, gaat vanaf 2026 uit de startblokken. Mogelijk worden in de tweede helft van 2026 nieuwe beleidsaccenten in de herziening van de toegang, op grond van het coalitieakkoord 2026-2030. Daarnaast sluit de herziening aan bij de landelijke kaders zoals de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming.

In Leidschendam-Voorburg is de beweging ingezet om in 2030 de jeugdzorg te hebben gehalveerd. Met 1 op de 7 kinderen in de jeugdzorg is het systeem vastgelopen én onbetaalbaar geworden. Maar het pijnlijkste is dat het huidige systeem steeds meer kinderen uitsluit van het gewone leven en hen het gevoel geeft dat zij het probleem zijn. Om deze negatieve spiraal te doorbreken, is een fundamenteel nieuw perspectief nodig. Hierbinnen wordt de focus verlegd van het individuele kind naar de context en de gemeenschap. Niet het individuele kind staat centraal, maar de context en de gemeenschap waarin het opgroeit. Normale opvoedvraagstukken worden niet gemedicaliseerd, maar erkend als onderdeel van het leven – inclusief de onzekerheden die daar onlosmakelijk bij horen. We kiezen niet voor nóg meer professionals, maar willen de positie van ouders verstevigen. Dat doen we door hen te verbinden en zo samen te werken als gemeenschap. We ondersteunen en versterken de pedagogische basis in de leefwereld van kinderen – thuis, op school en in de buurt. Ieder kind heeft het recht op ontwikkeling, passend bij zijn of haar mogelijkheden zodat het kind kan opgroeien tot een zelfbewuste veerkrachtige volwassene. Wij hebben vertrouwen in ouders/verzorgers en hun sociale netwerk bij het opvoeden van kinderen. Als (jeugd)hulp

noodzakelijk is dan is dat ondersteunend aan het normale leven waarbij goed wordt gekeken naar het daadwerkelijke probleem zodat oplossingen ook duurzaam zijn.

Wat gaan we ervoor doen?

Jeugdhulp

Doel 1: We zetten in op een halvering van de jeugdhulp in 2030.

Activiteiten:

- Versterking van de pedagogische basis, o.a. met uitvoering jongerenwerk.
- Uitvoering van een 'stopstrategie' en vaststelling van een nieuwe verordening jeugd.

Toelichting:

Om dit doel te bereiken is in 2024 het actieplan jeugd vastgesteld. Het actieplan komt voort uit de noodzaak om andere oplossingen te vinden voor problemen, vanuit de overtuiging dat jeugdhulp in veel gevallen niet het antwoord zou moeten zijn voor maatschappelijke problemen. Naast de inhoudelijke lijn is het actieplan ook ingegeven door de alsmaar toenemende kosten.

Het actieplan vormt de basis voor een meerjarige aanpak, waarin bewust een nieuwe koers wordt ingezet met als doel om structurele en fundamentele veranderingen aan te brengen in de manier waarop jeugdhulp nu wordt ingezet. Door te focussen op de omgeving waarin kinderen opgroeien, kan de stijgende vraag naar jeugdhulp worden verminderd en blijft jeugdhulp beschikbaar voor kinderen die dit het meest nodig hebben. Het actieplan heeft als doel een beweging in gang te zetten waarmee een halvering van het jeugdhulpgebruik wordt bereikt in 2030; van 1 op de 7 jeugdigen in de jeugdhulp naar 1 op de 14. In het actieplan zijn ook acties opgenomen over de toegang, deze activiteiten worden toegelicht bij het onderdeel Toegang Sociaal Domein.

In 2026 wordt in beeld gebracht wat in de pedagogische basis versterkt moet worden, wat minder kan en waar eventueel mee gestopt moet worden. Dit is een zoektocht die de gemeente samen met ouders, jeugdigen en partners wordt uitgevoerd. Onderdeel van de pedagogische basis is het jongerenwerk. Het jongerenwerk krijgt een impuls op financieel, kwalitatief en efficiency vlak en gaat zich focussen op het bevorderen van mentale gezondheid, het voorkomen van schooluitval, het voorkomen van jeugdhulp en het bevorderen van leefbare wijken.

In 2026 wordt een nieuwe verordening voor jeugdhulp vastgesteld die heldere kaders biedt voor het inzetten van de beschikbare jeugdhulp. Daarnaast wordt in 2026 een overzicht gerealiseerd van ondersteuning die niet meer of anders kan worden gerealiseerd. Bij normaliseren past ook het stoppen, op termijn stoppen en afremmen van aanbod. Een stopstrategie is een bewuste keuze om tijdelijk of definitief te stoppen met een interventie, hulpverleningstraject of aanpak wanneer die niet effectief blijkt te zijn of zelfs averechts werkt. Een herziening van de verordening is nodig om vast te leggen waar mee gestopt gaat worden en wat deze afbakening concreet inhoudt voor de inwoner.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: aantal jeugdigen in jeugdhulp.
Streefwaarde: procentuele daling van het aantal jeugdigen in jeugdhulp.
- Indicator 2: totale kosten jeugdhulp, inclusief maatwerk en PGB.
Streefwaarde: daling kosten jeugdhulp (meerjarige streefwaarde: halvering in 2030).

Doel 2: We zorgen voor passende ondersteuning wanneer dat nodig is.

Activiteiten:

- Inkoop jeugdhulp.
- Regiovisie jeugdhulp Haaglanden.

Toelichting:

De gemeente voert, in regionaal verband, de noodzakelijke acties uit die voortvloeien uit de jeugdwet, de regionale inkoop en de landelijke hervormingsagenda en het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. De landelijke programma's hebben consequenties voor de regionale inkoop, de regiovisie en de lokale activiteiten bij het actieplan en de toegang sociaal domein. De gemeente zet waar dat mogelijk is in op de fundamentele verandering die lokaal ook is ingezet bij het Actieplan Jeugd.

In 2026 wordt de regionale inkoop van jeugdhulp afgerond en geïmplementeerd in lijn met het inkoopkader jeugdhulp Haaglanden. In 2026 wordt een nieuwe regiovisie Haaglanden opgesteld en vastgesteld door de gemeenteraden.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Tijdige contractering van jeugdhulpaanbieders om continuïteit van zorg te waarborgen.
Streefwaarde: Alle overeenkomsten met jeugdhulpaanbieders zijn getekend vóór 1 juli 2026.
- Indicator 2: Herziening van verordeningen en beleidsregels om actueel en effectief gemeentelijk beleid te waarborgen.
Streefwaarde: Alle benodigde aanpassingen van verordeningen en beleidsregels zijn afgerond vóór 31 december 2026.
- Indicator 3: Effectieve en tijdige communicatie naar jongeren met jeugdhulp en hun ouders/verzorgers over wijzigingen in jeugdhulpinkoop.
Streefwaarde: Voor 1 juli 2026 zijn alle relevante jongeren en ouders/verzorgers geïnformeerd over de consequenties van de inkoop.
- Indicator 4: Opstellen en vaststellen van een vernieuwde regiovisie jeugdhulp voor Haaglanden.
Streefwaarde: In 2026 is de nieuwe regiovisie jeugdhulp Haaglanden opgesteld, met vaststelling vóór 1 januari 2027.

Wet maatschappelijke ondersteuning

Doel 1: Inwoners zo lang mogelijk, prettig en veilig, zelfstandig thuis te laten wonen en te laten participeren in de maatschappij. De Wmo is een vangnet voor inwoners die het niet meer zelf kunnen oplossen en ondersteuning nodig hebben.

Activiteiten:

- Inwoners die het zelf niet redden kunnen op meerdere leefgebieden snelle en passende ondersteuning vanuit de Wmo ontvangen.
- Implementatie van het nieuwe Wmo-beleid 'Er zijn voor wie het nodig heeft'.
- Versterking van preventie vanuit Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA), wat voortkomt uit het Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en actief leven akkoord (GALA).
- Extra inzet op signaleren en preventie van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Toelichting:

In 2026 wordt uitvoering gegeven aan het nieuwe Wmo beleid. Dit beleid is in 2025 vastgesteld en bestaat uit een beleidsplan ('Er zijn voor wie het nodig heeft'), verordening en een bijbehorend uitvoeringsplan. Het beleidsplan zet erop in dat inwoners eerst proberen zelf of in hun netwerk een oplossing te zoeken voor hun problemen, maar dat als dit niet lukt zij kunnen vertrouwen op goede ondersteuning van de gemeente. Het beleidsplan legt daarmee de nadruk op zelfregie, maatschappelijke kracht en de best passende hulp voor inwoners.

Inwoners die geen beroep kunnen doen op hun vangnet kunnen in aanmerking komen voor Wmo. Zij kunnen op meerdere vlakken ondersteund worden. Denk aan Huishoudelijke Ondersteuning.

Begeleiding of een Woon-, Vervoers- en Rolstoelvoorziening (WVR).

Daarnaast wordt ingezet op een laagdrempelig voorliggend veld, zodat inwoners die daar ondersteund kunnen worden makkelijker hun weg vinden of worden bereikt. Hiermee wordt geprobeerd het gebruik van individuele Wmo-maatwerkvoorzieningen zoveel mogelijk te beperken. Naast de reguliere subsidies die versterkt worden aan het voorliggend veld, zetten we ook hierop in via tijdelijke middelen vanuit het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA), en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Hiermee ondersteunen we specifieke doelgroepen, met name ouderen en hun mantelzorgers, vrijwilligers en inwoners met mentale problemen. Dit krijgt onder andere vorm

door initiatieven zoals valpreventie, welzijn op recept, mantelzorgondersteuning, vrijwilligerstrainingen en een pilot waarbij ouderenadviseurs inwoners thuis meenemen in de mogelijkheden van domotica (automatisering in huis).

De gemeente pakt geweld in afhankelijkheidsrelaties (wettelijke term: 'huiselijk geweld') aan door vroegtijdige signalering en samenwerking met partners te versterken. Er komt een gezinsgerichte aanpak met effectieve interventies en een grotere rol voor ondersteunende teams. Ook wordt regionale samenwerking uitgebreid en een lokale uitvoeringsagenda opgesteld om hulp aan inwoners te verbeteren.

Met deze maatregelen werkt de gemeente aan een toegankelijk en effectief ondersteuningsbeleid, waarbij preventie en passende zorg centraal staan. Monitoring vindt plaats via de Sociaal Domein monitor.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Aandeel inwoners dat weet waar men moet zijn met hulpvragen (via het cliëntervaringsonderzoek).
Streefwaarde: 80% van de inwoners met hulpvraag.
- Indicator 2: Aandeel inwoners dat ondersteuning bij de hulpvraag vindt passen (via het cliëntervaringsonderzoek).
Streefwaarde: 85% van de inwoners met hulpvraag.
- Indicator 3: Tijdige signalering en preventie van geweld in afhankelijkheidsrelaties.
Streefwaarde: Toename in gesignaleerde situaties van geweld in afhankelijkheidsrelaties door Veilig Thuis.

Werk en inkomen

Doel 1: Vergroten arbeidsparticipatie van inwoners.

Activiteiten:

- Begeleiden van inwoners naar werk of participatie.
- Uitvoering van het Re-integratie- en Participatiebeleid.
- Lokale implementatie van herziening Participatiewet in Balans en overige nieuwe wetgeving.
- Doorontwikkeling van het Werkcentrum dat in 2025 is gestart.
- Nieuwe Participatiewet in Balans geïmplementeerd volgens tijdpad.

Toelichting:

Consulenten begeleiden inwoners naar werk. Hiertoe worden verschillende instrumenten en voorzieningen ingezet, die zich onder andere richten op het werkfit maken van inwoners. Daarnaast zorgen accountmanagers, matchmakers en een leerwerkmakelaar voor koppeling van inwoners aan werkgevers of opleidingen. Inwoners die niet terecht kunnen op de reguliere arbeidsmarkt, worden begeleid door de Binnenbaan (wsw, nieuw beschut, re-integratie).

Inwoners die (nog) niet betaald kunnen werken worden begeleid naar participatie. In 2025 is de extra inzet van participatieconsulenten geëvalueerd, zoals opgenomen in het Reïntegratie- en Participatiebeleid. Aan de hand van de resultaten hiervan wordt besloten over voortzetting in 2026.

Daarnaast bereidt de gemeente zich voor op nieuwe wetgeving zoals vermeld in de Hervormingsagenda Inkomen. Daaronder valt onder andere de Participatiewet in Balans.

Via het Werkcentrum wordt een laagdrempelige toegang tot een sterk netwerk van voorzieningen en ondersteuning aangereikt aan inwoners en werkgevers. Die ondersteuning kan gaan over personeel, zelfstandig ondernemen, opleiding en/ of werk. Het regionale werkcentrum is op 27 juni 2025 van start gegaan en het lokale Werkcentrum 7 juli 2025 en wordt in 2026 verder ingevuld.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: percentage bijstandsgerechtigden dat actief deelneemt aan participatie-, leer- of werktrajecten.
Streefwaarde: In 2026 is minimaal 50% van de bijstandsgerechtigden betrokken bij een vorm van activering of participatie met behoud van regie.
- Indicator 2: werkloosheidspercentage in Leidschendam-Voorburg.
Streefwaarde: het werkloosheidspercentage in Leidschendam-Voorburg blijft in dezelfde mate onder het provinciaal gemiddelde (ter indicatie: in Q2 2025 was deze 3,7% in onze gemeente versus 4,4% provinciaal).

Doel 2: Meer inwoners zijn financieel zelfredzaam.

Activiteiten:

- Toekennen van uitkeringen voor levensonderhoud en minimaregelingen.
- Implementatie van het minimabeleid.
- Vroegsignalering van betalingsachterstanden en uitvoeren schuldhulpverleningstrajecten.
- Uitvoering van het schuldhulpverleningsbeleid.

Toelichting:

Consulenten beoordelen aanvragen voor uitkeringen levensonderhoud en minimaregelingen, waaronder bijzondere bijstand. Hierbij gaan zij na waar inwoners recht op hebben.

Het in 2024 vastgestelde minimabeleid (iBabs 3846) richt zich op 4 pijlers:

- hulp aan de meest kwetsbaren, met name kinderen;
- focus op participatie;
- eigen regie;
- verstevigen van de maatschappelijke kracht.

In de dienstverlening aan kwetsbare inwoners staat de menselijke maat centraal. Focus ligt op het vergroten van het gebruik van regelingen, vooral door inwoners die het écht nodig hebben, zoals kinderen. Gebruik van regelingen wordt gemonitord middels de jaarlijkse Sociaal Domeinmonitor en de vierjaarlijkse Armoedemonitor .

Inwoners met betalingsachterstanden worden vroegtijdig gesignaleerd en hen wordt hulp geboden. Inwoners met problematische schulden worden begeleid met een schuldentraject.

In 2025 is nieuw schuldhulpverleningsbeleid vastgesteld (iBabs 4001) en is een uitvoeringsplan opgesteld. Het beleid richt zich op doeltreffende preventie en vroegsignalering, versterken van de curatieve schuldhulpverlening en verstevigen van het netwerk van schuldhulporganisaties. Monitoring vindt plaats via de Sociaal Domeinmonitor.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Gebruik van minimaregelingen door inwoners van Leidschendam-Voorburg.
Streefwaarde: Het gebruik van minimaregelingen stijgt met 10% tussen 2025 en 2027, zoals gemeten in de Sociaal Domeinmonitor en Armoedemonitor.
- Indicator 2: Percentage bereik en percentage acceptatie van hulp bij vroegsignalering onder de doelgroep.
Streefwaarde: Van de doelgroep die bereikt wordt, accepteert minimaal 55% de aangeboden hulp.

Doel 3: Nieuwkomers integreren en participeren in de Nederlandse samenleving.

Activiteiten:

- Statushouders en gezinsmigranten begeleiden bij inburgering en begeleiden naar participatie en werk.
- Uitvoering lerend stelsel inburgering.
- Nieuw beleidskader Inburgering vastgesteld in 2026.
- Doorontwikkeling van het inburgeringsbeleid.

Toelichting:

Sinds 2022 is de gemeente verantwoordelijk voor inburgering. Consulenten Inburgering en Werk begeleiden statushouders en gezinsmigranten bij hun inburgeringstraject. Participatie en toeleiding naar werk maken hier onderdeel van uit.

De Wet Inburgering 2021 gaat uit van een "lerend stelsel", waarin gemeenten hun uitvoeringspraktijk goed monitoren, lering trekken uit wat goed gaat en wat niet, en hun uitvoeringsbeleid daarop steeds aanpassen.

Het huidige beleid loopt – na verlenging met een jaar – af op 31 december 2026. In 2025 is het beleid geëvalueerd. Op basis van de uitkomsten wordt nieuw beleid ontwikkeld. Daarbij gaat de aandacht uit naar het oplossen van knelpunten in de inburgering, het succesvol afronden van inburgeringstrajecten, en succesvolle uitstroom naar werk (liefst betaald) of opleiding.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Aantal inburgeraars onder WI2021 dat inburgering succesvol heeft afgerond. Een streefwaarde bij deze indicator is nu niet haalbaar en nemen we op in de volgende begroting vanwege de benodigde dataverzameling.

Doel 4: Opvang en huisvesting van nieuwkomers.

Activiteiten:

- Organiseren van opvang, leefgeldverstrekkingen en inning eigen bijdrage voor Oekraïense vluchtelingen.
- Voldoen aan de taakstelling huisvesting statushouders van het Rijk, zolang dit een wettelijke verplichting is.

Toelichting:

Sinds de inval van Rusland in Oekraïne van maart 2022 heeft de gemeente een inspanningsverplichting vanuit het Rijk om 286 opvangplekken voor Oekraïense ontheemden te realiseren. Er zijn 225 plekken gerealiseerd in de gemeentelijke opvang. Daarnaast worden 173 personen opgevangen door particulieren. Verder is de gemeente verantwoordelijk voor het verstrekken van leefgeld vanuit het Rijk en het innen van de eigen bijdrage. De Tijdelijke richtlijn Bescherming ontheemde Oekraïners is verlengd tot maart 2027. De taakstelling voor het aantal te huisvesten statushouders voor 2026 wordt in december 2025 bekend gemaakt

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Aantal nieuwkomers Oekraïners dat succesvol is geplaatst in gemeentelijke opvangvoorzieningen.
Streefwaarde: Er wordt aan 225 Oekraïense ontheemden gemeentelijke opvang geboden.
- Indicator 2: Aantal statushouders dat succesvol is geplaatst in huisvesting.
Streefwaarde: Er wordt aan 170 statushouders huisvesting geboden.
- Indicator 3: Aantal verstrekkingen leefgeld aan Oekraïners en het percentage geïnde eigen bijdragen.
Streefwaarde: In 2026 worden alle leefgeldverstrekkingen tijdig uitgekeerd aan degenen die hier recht op hebben.

Versterkingsprogramma Sterk voor Noord

Doel 1: Bevorderen van kansengelijkheid in Leidschendam-Noord.

Activiteiten:

- Langs de inhoud van drie thema's: Jeugd, jongeren en Onderwijs, Financiële zelfredzaamheid en taal en Fijn en veilig wonen wordt er aan kansengelijkheid gewerkt. De specifieke activiteiten in de periode 2025-2026 staan vermeld in het uitvoeringsplan 2025-2026.
- Het programmateam coördineert de uitvoering en werkt samen met de partners van Sterk voor Noord aan de doelen en resultaten door middel van de uitvoeringsplannen.

Toelichting:

Het versterkingsprogramma Sterk voor Noord is een wijkgerichte aanpak, die extra inzet op ondersteuning van inwoners in deze wijken om de kansengelijkheid te vergroten en de leefomgeving te verbeteren.

De extra activiteiten die in Leidschendam-Noord plaatsvinden zijn een plus op het gemeentelijke aanbod, omdat deze wijken extra aandacht hebben. De huidige uitvoeringsplannen worden in 2025 en 2026 uitgevoerd door gemeentelijke afdelingen, partners en inwoners van de wijken Prinsenhof, De Heuvel en Amstelveen. De projecten worden verantwoord via het projectenboek. Elke 2 jaar levert het programma een monitor op, deze is begin 2025 met de gemeenteraad gedeeld.

Indicatoren en streefwaarden:

Voor het programma Sterk voor Noord komt in 2027 weer een monitor beschikbaar, waar onder andere onderstaande indicatoren in gemeten worden:

- Indicator 1: Kinderen in huishoudens tot 110% sociaal minimum in percentages en op buurtniveau.
Streefwaarde: Aantal kinderen in deze huishoudens neemt af.
- Indicator 2: Inwoners in Leidschendam-Noord voelen zich veilig (rapportcijfer).
Streefwaarde: Het gegeven rapportcijfer stijgt richting het rapportcijfer van heel Leidschendam-Voorburg.
- Indicator 3: Inwoners met een bijstandsuitkering (langer dan 1 jaar).
Streefwaarde: Het aantal inwoners met bijstandsuitkering daalt.

Wat mag het kosten?

Sociaal domein	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten	46.819	44.917	40.492	40.292	40.292
Lasten	135.717	138.461	129.572	124.707	124.097
Saldo van lasten en baten	-88.898	-93.544	-89.080	-84.416	-83.806

Bedragen x € 1.000

Toelichting baten en lasten per onderdeel

De baten en de lasten van het programma Sociaal Domein bedragen voor 2025 respectievelijk € 44.917.000 en € 138.450.000.

De baten bestaan met name uit:

- De bijdragen van de gemeenten Voorschoten en Wassenaar voor Arbeidsparticipatie
- De bijdragen die cliënten betalen bij het afnemen van Wmo-diensten
- Gemeentelijke inkomensregelingen zoals de bijstandsuitkeringen (BUG) en inkomsten uit andere gemeenten voor de uitvoeringskosten
- Huurinkomsten van wijk- en dienstencentra en kinderopvanglocaties
- Middelen voor bemoeizorg aan de OGGZ doelgroep

De lasten bestaan met name uit:

- Participatie- en re-integratie trajecten
- Begeleiding naar werk
- Loonkostensubsidie
- Platform Economie, Onderwijs en Arbeidsmarkt
- Noodopvang dakloze gezinnen en maatschappelijk opvang
- Jeugdzorgkosten (in natura en PGB's)
- kosten voor huishoudelijke ondersteuning
- begeleiding (in groepsverband en individueel)
- schuldhulpverlening
- Kosten voor alle uitkeringen en de bijzondere bijstand inclusief armoedebestrijding

- Kwijtscheldingen van afval- en rioolheffingen
- Gedwongen jeugdhulp (onder andere jeugdreclassering en jeugdbescherming)
- Gemeenschappelijke regeling (GR) GGD, onderdeel Veilig Thuis
- Crisisinterventies in de jeugdzorg en de jeugdbeschermingstafel
- Hulpmiddelen en woonvoorzieningen
- Samenkracht en burgerparticipatie (subsidies en bijdragen aan maatschappelijke organisaties die bovenstaande voorzieningen aanbieden).
- Beheer en exploitatie van wijk- en dienstencentra
- Het programma Sterk voor Noord betreft ondersteuning aan activiteiten van de partners en personele inzet van programmamedewerkers
- Wmo Cliëntbegeleiding, Sociaal Servicepunt, uitvoeringskosten, opvang verwarde personen en de uitvoering van de Hart wet euro balans
- Werkbedrijf de Binnenbaan
- De uitvoering van (alternatief) beschut werk

Ontwikkeling begrotingssaldi

Sociaal domein	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Primitieve begroting 2025	-82.999	-82.433	-81.764	-82.098
Kadernota 2026 - 2029	-1.237	-1.147	-762	-762
Startpositie meerjarenbegroting 2026 - 2029	-84.236	-83.580	-82.526	-82.860
Exogene en autonome ontwikkelingen	-532	-667	-668	-669
Wmo	-549	-734	-734	-734
Rijksbudget BUIG	63	113	112	111
Bezuiniging en stijging bijdrage GR GGD-VT	-46	-46	-46	-46
Meicirculaire gemeentefonds	-3.148	-1.122	2.569	2.514
Loon- en prijsontwikkeling	-2.089	-2.088	-2.088	-2.088
Doorlichting begroting	-24	110	361	361
Moties en amendementen	-17	-17	-92	-92
Financieel technische mutaties	-1.645	-1.716	-1.972	-1.972
Saldo meerjarenbegroting 2026 - 2029	-91.692	-89.080	-84.416	-84.806

Bedragen x € 1.000

Toelichting specifieke financiële mutaties

Exogene en autonome ontwikkelingen

Bezuiniging en stijging bijdrage GR GGD-VT

Alle gemeenschappelijke regelingen hebben een taakstelling gekregen om 6,2% te bezuinigen. Het is de GR GGD-VT niet gelukt deze volledig in te vullen. Naast de bezuinigingen zijn er extra kosten als gevolg van CAO stijgingen welke hoger zijn dan de toegestane indexatie van 4,2% en extra kosten voor Toezicht Kinderopvang.

Rijksbudget BUIG

De bijdrage is aangepast aan de tweede voorlopige beschikking van het RIJK, dit was een voordeel ten opzichte van de oude begroting en daarnaast zijn de uitkeringen opnieuw geprognostiseerd.

Wmo

De kosten voor huishoudelijke ondersteuning zijn als gevolg van de vergrijzing meer gestegen dan verwacht. Ook bij begeleiding is er een hogere stijging van de kosten dan voorzien, wat veroorzaakt wordt doordat de wachtlijsten zijn afgenomen. Een deel van deze stijging wordt gedekt uit de hogere eigen bijdrage. Daarnaast zijn er dit jaar minder hulpmiddelen verstrekt dan begroot.

Toelichting algemene financiële mutaties

Meicirculaire gemeentefonds

De effecten van de meicirculaire, waarover de raad via de budgetbrief (ibabsnummer 3906) is geïnformeerd zijn verwerkt in de begroting. In dit programma gaat het met name om de compensatie vanuit het Rijk voor de gestegen jeugdzorgkosten en het verwerken van de fasering en indexering van de besparing vanuit de hervormingsagenda Jeugd.

Loon- en prijs ontwikkeling

Overeenkomstig de uitgangspunten in de Kadernota 2026-2029 zijn de financiële effecten van de loon- en prijsontwikkelingen in de begroting verwerkt.

Doorlichting begroting

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting opnieuw kritisch naar de budgetten gekeken en worden, daar waar dat noodzakelijk is en een beter inzicht geeft, budgetten bijgesteld. Per programma ontstaan hierdoor kleine afwijkingen. Per saldo wordt de taakstelling uit de Kadernota van € 400.000 hiermee ingevuld en is daarnaast nog sprake van een voordelig effect op het begrotingssaldo.

Moties en amendementen

Bij de behandeling van de kadernota 2026-2029 is een motie betreffende schuldhelpverlening ingediend. Deze is financieel verwerkt in de begroting.

Financieel technische mutaties

Bij deze mutaties gaat het om de aanpassingen die verband houden met de kostenverdeelssystematiek. Hierbij worden de loonkosten en de kosten van tractiemiddelen aan de juiste programma's toegerekend.

Daarnaast zijn de kapitaallasten bijgesteld op basis van het investeringsplan 2026-2029, waarin ook de prijsontwikkeling, de fasering van investeringen en de besluiten uit de Kadernota zijn verwerkt.

Betrokken verbonden partijen

GGD Veilig Thuis

Het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling, door middel van een samenhangende aanpak.

Werkbedrijf de Binnenbaan B.V.

Geeft uitvoering aan beschut werk en aan re-integratietrajecten waarin inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleid worden naar een volgende stap op de arbeidsmarkt.

Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden

Het servicebureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken, zoals gezamenlijke inkoop en het contracteren van Jeugdzorg.

Er is voldoende passende jeugdhulp beschikbaar in de regio Haaglanden. De declaraties van jeugdhulp zijn rechtmatig. De jeugdhulp is doelmatig en doeltreffend.

Indicatoren

Verplichte indicatoren

Nr.	Naam	Eenheid	Peiljaar	Waarde	Bron
21	Banen	per 1.000 inwoners 15-65 jaar	2024	328,1 (landelijk 872,5)	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA bewerking ABF Research
22	Jeugdcriminaliteit	% 12 t/m 21 jarigen	2023	1,2 (landelijk 1,0)	CBS - Jeugd
23	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2023	6,1 (landelijk 6,0)	CBS - Jeugd
24	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2024	72,2 (landelijk 76,2)	CBS - Arbeidsdeelname
26	Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2023	1,3 (landelijk 1,5)	CBS - Jeugd
27	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners van 18 jaar en ouder	2024	386 (landelijk 345)	CBS - Participatiewet
28	Lopende re- integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 65 jaar	2024	170 (landelijk 157)	CBS - Participatiewet
29	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	14,8 (landelijk 13,5)	CBS - Jeugd
30	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	1,0 (landelijk 1,1)	CBS - Jeugd
31	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2023	0,4 (landelijk 0,4)	CBS - Jeugd
32	Clënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	2024	588 (landelijk 711)	CBS - Monitor sociaal domein Wmo

Toelichting op de indicatoren

21 Banen

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot 65 jaar.

22 Jeugdcriminaliteit

Het percentage jongeren (12 tot 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.

23 Kinderen in uitkeringsgezin

Het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.

24 Netto arbeidsparticipatie

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

26 Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren

Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.

27 Personen met een bijstandsuitkering

Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

28 Lopende re-integratievoorzieningen

Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot 65 jaar.

29 Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

30 Jongeren met jeugdbescherming

Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

31 Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12 tot 23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12 tot 23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

32 Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Relevante documenten

[Beleidsplan re-integratie en participatie \(iBabs nr. 3442\)](#)

[Startnotitie doorontwikkeling subsidiesystematiek maatschappelijke functies \(iBabs nr. 3769\)](#)

[Plan van Aanpak GALA 2023-2026 \(iBabs nr. 3482\)](#)

[Beleidsplan Wmo en Verordening maatschappelijke ondersteuning \(iBabs 3907\)](#)

7. Volksgezondheid en milieu

Het programma Volksgezondheid en Milieu richt zich op het beschermen en bevorderen van de gezondheid van inwoners, het voorkomen van gezondheidsrisico's en het bewaken van de kwaliteit van de leefomgeving. De gemeente vervult hierbij een regierol en werkt samen met onder andere de GGD, de omgevingsdienst, zorgaanbieders, afvalverwerkers en maatschappelijke organisaties. Daarnaast omvat het programma het beheer en de zorg voor een gezonde en duurzame afvalinzameling en -verwerking, evenals het beheer van de riolering om een goede waterafvoer en volksgezondheid te waarborgen.

Wat willen we bereiken?

Het is fijn leven in onze gemeente. De leefbaarheid en gezondheid voor mens en dier staat echter onder druk door klimaatverandering, biodiversiteitsverlies, verstedelijking, vervuiling van bodem, lucht en water, en geluidsoverlast. Een goede en schone leefomgeving is essentieel voor onze gezondheid en welzijn. Daarom zetten wij ons in voor een duurzame, gezonde leefomgeving waarin het prettig wonen, werken en recreëren is.

We willen dat onze inwoners een gezonde leefstijl hebben, dat gezondheidsbedreigingen tijdig worden gesignaleerd en dat infectieziekten worden voorkomen. Tegelijkertijd nemen we onze wettelijke taken op het gebied van volksgezondheid en milieu serieus. Daarnaast willen we als gemeente zelf het goede voorbeeld geven op het gebied van gezondheid, energiebesparing en duurzaamheid.

Wat gaan we ervoor doen?

Volksgezondheid

Doel 1: Een betere ervaren gezondheid (fysiek en mentaal) van alle inwoners.

Activiteiten:

- Het bevorderen en bewaken van de publieke gezondheid door de gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD Haaglanden).
- Het versterken, verbreden en moderniseren van infectieziektebestrijding.
- Ontwikkelen van een aanpak voor suïcidepreventie.
- Uitvoeren van het plan van aanpak Gezond en actief leven in Leidschendam-Voorburg 2023-2026 en bevorderen van een gezonde leefstijl.
- Valletsel verminderen bij ouderen (65+) door effectieve interventies te gebruiken.
- Voorkomen en aanpakken van sociaal-psychische problemen door het uitvoeren ketenaanpak welzijn op recept.
- We realiseren collectief en individueel aanbod om suïcide zoveel als mogelijk te voorkomen.

Toelichting:

De wettelijke taken uit de Wet publieke gezondheid worden uitgevoerd door GGD Haaglanden en Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland- West. Daarnaast blijven we in 2026 samen met partners uitvoering geven aan het landelijke 'Gezond en actief leven akkoord' (GALA) en Integraal Zorgakkoord (IZA) in Leidschendam-Voorburg. De ambitie van de akkoorden is een gezonde generatie in 2040, met weerbare gezonde inwoners die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving. Een leefomgeving waarin sprake is van een sterke sociale basis en de fysieke en mentale gezondheid wordt bevorderd en behouden. Hierbij gaat er speciale aandacht uit naar inwoners in kwetsbare situaties. Dit doen we in 2026 onder andere door (extra) in te zetten op een kansrijke start (eerste 1000 dagen van een kind), het verstevigen van de ketenaanpak kind naar gezonder gewicht, valpreventie en de uitbreiding van welzijn op recept. Deze ambitie vormt een belangrijke randvoorwaarde voor de acties en speerpunten van programma 6, Sociaal Domein.

Eén van de belangrijke taken van GGD Haaglanden is om infectieziekten regionaal te duiden en de regie te voeren bij het vroegtijdig opsporen van infectieziekten op grond van de Wet Publieke Gezondheid artikel 6.1 (Wpg). Hiermee wordt ingezet op het bestrijden van infectieziekten.

De gemeente heeft als onderdeel van de H8 gemeenten en Stichting Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland West een samenwerkingsconvenant. Het huidige convenant heeft een looptijd van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2027. Op grond van het convenant nemen partijen vóór 1 januari 2027 mede op basis van een evaluatie van de achterliggende periode uiterlijk medio 2026 een beslissing over verlenging, aanpassing of beëindiging van de samenwerking. Eind 2025 wordt opdracht gegeven voor de evaluatie en het in beeld brengen van het toekomstperspectief.

De aanpak Suïcidepreventie wordt verankerd in de Wet publieke gezondheid. In 2026 geven we deze nieuwe aanpak vorm samen met de gemeenten Den Haag, Zoetermeer, Rijswijk en Wassenaar. We zetten in op een collectief en een individueel aanbod.

Het risico op vallen bij ouderen wordt vroegtijdig signaleerd in zowel zorgdomein als gemeentelijk domein en wordt ondersteund door laagdrempelige toegang tot valpreventieve interventies/cursussen. Huisartsen verwijzen met welzijn op recept door naar een sociaal werker/welzijnscoach. Er wordt dan in een gesprek samen onderzocht wat er kan worden gedaan om de inwoner zich beter te laten voelen. Het bestaande aanbod wordt uitgebreid naar nieuwe doelgroepen, met inzet op preventieve ondersteuning voor mensen met psychosociale klachten.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Inzicht in aanwezigheid van infectieziekten in het kader van de bestrijding daarvan.
Streefwaarde: Het aantal meldingsplichtige infectieziekten in 2026 stijgt naar 700.
- Indicator 2: Vermindering valrisico en bevordering van zelfredzaamheid bij inwoners met een verhoogd valrisico.
Streefwaarde: In 2026 nemen 110 inwoners met een verhoogd valrisico deel aan valpreventie-interventies.
- Indicator 3: Verbetering van mentaal en sociaal welzijn van inwoners door inzet van welzijn op recept.
Streefwaarde: In 2026 worden 200 doorverwijzingen gemaakt via welzijn op recept.

Milieu

Doel 1: Verbetering afvalscheiding en reductie restafval.

Activiteiten:

- Verminderen restafval.
- Verbeteren kwaliteit grondstoffen (PMD en GFT).
- Verminderen lachgascilinders in restafval.
- Verminderen bijplaatsingen.
- Opstellen uitvoeringsplan Circulariteitsbeleid.

Toelichting:

De landelijke doelstelling (VANG-norm) is om het restafval te verminderen tot 100 kilogram per persoon per jaar. Om deze doelstelling te behalen, treft de gemeente verschillende maatregelen. Zo wordt het 'betalen voor halen' van grofvuil per 1 januari 2026 ingevoerd, omdat huishoudelijk grofvuil ook onder restafval valt. Daarnaast zetten we in op het stimuleren van betere afvalscheiding en het verminderen van afkeur, en wordt extra gecommuniceerd over het belang van het scheiden van grondstoffen.

Verder onderzoekt het college op verzoek van de raad wat nodig is om het restafvaltarief in de gemeente in te voeren. We onderzoeken tevens of scholen en wijkgebouwen hun afval kunnen scheiden via Avalex.

Om de kwaliteit van de grondstofstromen PMD en GFT te verbeteren, verkleinen we bij GFT de vulopeningen van ondergrondse containers om vervuiling door restafvalzakken tegen te gaan. Ook starten we een pilot voor vrijwillige GFT-scheiding bij appartementen en flats waar nu nog geen ondergrondse GFT-containers aanwezig zijn, ondersteund met gerichte communicatie over het nut en de voordelen van scheiding.

Bij PMD worden de ondergrondse PMD-containers vervangen door MIX-containers waarin zowel

PMD als restafval mogen worden aangeboden; deze ladingen worden vervolgens via nascheiding verwerkt. Voor inwoners van laagbouwoningen met een mini-container voor PMD wordt gecommuniceerd over wat wel en niet bij PMD mag.

Daarnaast willen we inwoners via campagnes van Avalex en de gezamenlijke afvalbranche (NVRD) bewust maken van de gevaren van lachgascilinders in het afval. Deze cilinders leveren niet alleen gevaar op bij verwerking, maar brengen ook hoge kosten met zich mee voor Avalex en HVC om te voorkomen dat ze in de verbrandingsoven terechtkomen. Het doel is dan ook om het aantal lachgascilinders in het restafval significant te reduceren.

Tot slot zet de gemeente in op campagnes, extra handhaving en duidelijke communicatie over dwangsommen en boetes om het aantal (illegale) bijplaatsingen en dumpingen van grofvuil bij ondergrondse containers verder terug te dringen.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Vermindering milieubelasting door reductie restafval.
Streefwaarde: Aantal kilo's restafval per inwoner per jaar daalt met 5% t.o.v. 2025.
- Indicator 2: Scheidingsgraad GFT en PMD.
Streefwaarde: Stijgt met 2 procentpunt in 2026.
- Indicator 3: Afkeurpercentage GFT en PMD.
Streefwaarde: Daalt met 5% in 2026.
- Indicator 4: Aantal gevonden cilinders per 1000 ton restafval.
Streefwaarde: Daalt met 10% ten opzichte van 2025.
- Indicator 5: Aantal bijplaatsingen/dumpingen gemeld bij Avalex.
Streefwaarde: Daalt met 10% in 2026.

Doel 2: Verbetering kwaliteit lucht, bodem en geluid.

Activiteiten:

- Verbeteren kwaliteit en aanleveren bodemdata.
- Opstellen Basisgeluidemissie (BGE).
- Onderzoek voor uitvoering van geluidsaneringsmaatregelen uit het Actieplan Geluid.

Toelichting:

Vanaf januari 2026 wordt alle informatie van bodemonderzoeken via landelijke Basisregistratie Ondergrond ontsloten in het kader van de Omgevingswet. De gemeente zorgt ervoor dat de aangeleverde data van ca. 5000 rapporten van bodemonderzoeken correct en adequaat is. In 2026 zal een interactieve kaart worden gemaakt zodat men snel kan zien of er wel of geen milieukundig bodemonderzoek noodzakelijk is.

Het Basisgeluidemissie (BGE) is een instrument onder de Omgevingswet om de geluidproductie van lokale bronnen, zoals wegen en spoorwegen, in kaart te brengen en vervolgens de jaren daarna te monitoren. Met behulp van een modelberekening wordt een basisgeluidemissie berekend per (spoor)wegvak en voor tramlijnen. Het vormt de basis voor het vaststellen van geluidaandachtsgebieden. Dat zijn de gebieden waarbinnen akoestisch onderzoek dient plaats te vinden bij de realisatie van nieuwe geluidgevoelige gebouwen.

In het Actieplan geluid zijn een aantal maatregelen opgenomen, die nader onderzoek kunnen vragen:

- Maatregelen die kunnen meeliften met de beheeropgave voor asfaltverhardingen.
- Opstellen saneringsprogramma voor de woningen die op basis van de saneringsregeling van de Wet geluidhinder in aanmerking komen voor maatregelen.
- Op overige locaties waar het geluid hoger is dan de plandrempel van 65 dB wordt onderzocht of in lopende projecten maatregelen kunnen worden getroffen die het geluid verminderen.

Maatregelen worden afgestemd met andere opgaven, zodat werk met werk gemaakt kan worden.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Inzicht in de gebieden waar de geluidproductie aandacht nodig heeft ter bescherming van gezondheid en verbetering van de leefomgeving.
Streefwaarde: In 2026 zijn de basisgeluidsproductie en basisaandachtsgebieden geïnventariseerd en op kaart weergegeven.
- Indicator 2: Inzicht in maatregelen ter verbetering van de leefkwaliteit die bijdragen aan het terugdringen van de geluidsbelasting op of in geluidgevoelige gebouwen.
Streefwaarde: In 2026 is op 3 locaties onderzoek gedaan naar geluidsbelasting in het kader van het Actieplan Geluid.

Riool- en waterbeheer en klimaatbestendigheid

Doel 1: Wijken klimaatbestendig maken (grondwater, regenwater, hittestress).

Activiteiten:

- Klimaatbestendige wijken voor grondwaterstanden in 2050.
- Klimaatbestendige wijken voor regenwater en hittestress.
- Stimuleren vergroening en afkoppelen in tuinen.
- Klimaatbestendig Voorburg Noord-noord.

Toelichting:

Grondwaterstanden worden door klimaatverandering extremer, hoger in natte perioden en lager in droge perioden. Ook vergroening en door infiltratie en draineren veranderen de grondwaterstanden. Onderzocht wordt welke grondwaterstanden we kunnen verwachten per buurt. Dat kan je zien als een stresstest grondwater.

Via communicatie (niveau meedenken), de tegeltaxi en projecten met woningcorporaties en in rioolvervangingsgebieden worden inwoners gestimuleerd tot vergroening en afkoppelen van regenwater in voor- en achtertuinen. Het stimuleren van klimaatadaptatie in eigen tuin verhoogt het wooncomfort en ontziet het gebruik van openbare koele verblijfplaatsen die dan in 2050 beter beschikbaar zijn voor bewoners van de gestapelde bouw.

In Voorburg Noord – noord worden ter bevordering van biodiversiteit en het tegengaan van hittestress vergroenings- en klimaatadaptatie maatregelen geïntegreerd in de integrale herinrichting van de buitenruimte en de rioolvervangende. Hemel- en vuilwater worden zoveel mogelijk gescheiden van elkaar en de sponswerking van de bodem versterkt. In de tweede helft van 2025 start het ontwerptraject, waarbij klimaatbestendigheid, verbeteren van de leefkwaliteit en versterken van het groen in de buurt een belangrijke rol spelen.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Voor elke buurt is een realistische golfbeweging (schommeling) van de grondwaterstanden bekend, die 5% van de tijd wordt onderschreden en 5% van de tijd wordt overschreden.
Streefwaarde: Onderzoek grondwaterstanden is eind 2026 gereed.
- Indicator 2: Aantal m2 verwijderde verharding (actie steenbreek).
Streefwaarde: 2.000 m2/jaar.
- Indicator 3: Aantal huishoudens in prioriteitswijken dat bereikt is met klimaatadaptatie-initiatieven voor water, hittestress, biodiversiteit in de eigen woonomgeving.
Streefwaarde: In 2026 zijn minimaal 600 huishoudens geïnformeerd en bijna alle huishoudens in Voorburg-Noord noord.

Doel 2: Een goede waterkwaliteit en afvoeren afvalwater.

Activiteiten:

- Afkoppelen verharding bij herstratingsprojecten, rioolverhardingsprojecten en door renovatie, sloop, en nieuwbouw.
- Aanpak foutaansluitingen riolering.
- Aanleg natuurvriendelijke oevers in overleg met de Waterschappen.
- Vernieuwen bestaande riolering in de UPR-gebieden Prinsenhof (laagbouw), Zaagmolenstraat en Bernhardlaan/Vliegerlaan.

Toelichting:

Het belangrijkste doel van de rioolvervangingen is het in stand houden van de afvoer van afvalwater uit de woonomgeving. Hiermee wordt de volksgezondheid beschermd tegen infectieziekten.

Via gemengde riooloverstorten komt een paar keer per jaar afvalwater in het oppervlaktewater terecht en dat is een bedreiging voor de waterkwaliteit. Door klimaatontwikkeling nemen de overstortingsvolumes toe. In de regio is afgesproken in het bestuursakkoord van het Netwerk wAterketen Delfland (NAD) om de overstortingsvolumes gelijk te houden door af te koppelen. Hierdoor wordt een verslechtering van de waterkwaliteit voorkomen. Dit is een inspanningsverplichting volgens de KaderRichtlijn Water. In de samenwerking met het NAD is ook een pilotstudie gaande naar foutaansluitingen in een aantal wijken in de regio.

Natuurvriendelijke oevers nemen voedingsstoffen op uit het water en bieden plaats aan planten en dieren. In het Beheerplan kunstwerken en oevers is opgenomen welke oevers ecologisch ingericht worden en waar beschoeiingen verwijderd moeten worden, zodat dit natuurvriendelijke oevers worden.

Voor het in stand houden van bestaande riolering wordt verwezen naar de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen en het projectenboek UPR-projecten (rioolvervangingsprojecten). In deze projecten, waar Voorburg-noord noord er één van is, worden ook doelstellingen voor grondwateroverlast en droogte, waterkwaliteit (afkoppelen) en hittestress (vergroenen, biodiversiteit) opgenomen.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Hoeveelheid afgekoppelde verharding van de gemengde riolering.
Streefwaarde: In 2026 is 20.000 m² verharding afgekoppeld van de gemengde riolering of verwijderd.
- Indicator 2: Inzicht in de aanwezigheid van foutaansluitingen bij lozingspunten van de hemelwaterriolering op de watergangen.
Streefwaarde: In 2026 is de technische rapportage van de pilot foutaansluitingen afgerond voor enkele lozingspunten en beschikbaar voor vervolgacties.
- Indicator 3: Aanleg en verbetering van natuurvriendelijke oevers ter bevordering van biodiversiteit en ecologische kwaliteit.
Streefwaarde: In 2026 is minimaal 100 meter natuurvriendelijke oever aangelegd en 300 meter bestaande oever versterkt voor biodiversiteit.
- Indicator 4: Tijdige en succesvolle uitvoering van water- en rioleringsprojecten volgens planning.
Streefwaarde: In 2027 is 80% van de projecten uit het Water- en Rioleringsplan gereed, wat bijdraagt aan verbeterde waterhuishouding en leefomgeving voor inwoners.

Wat mag het kosten?

Volksgezondheid en milieu	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten	29.108	28.483	29.479	30.777	31.700
Lasten	29.362	27.930	28.542	29.596	30.140
Saldo van lasten en baten	-253	553	937	1.180	1.560

Bedragen x € 1.000

Toelichting baten en lasten per onderdeel

De baten en de lasten van het programma Volksgezondheid en Milieu bedragen voor 2025 respectievelijk € 28.483.000 en € 27.930.000.

De baten bestaan met name uit:

- De specifieke uitkering voor de uitvoering van het lokale preventieakkoord
- De inkomsten uit de rioolheffing.
- De inkomsten uit de afvalstoffenheffing
- De inkomsten voor de lijkbezorgingsrechten

De lasten bestaan met name uit:

- GGD en lokaal gezondheidsbeleid
- Jeugd gezondheidszorg
- Beheer en onderhoud van het gemeentelijk riool- en drainagestelsel (zie voor de kostenopbouw van de rioolheffing de paragraaf lokale heffingen) en de kapitaallasten op investeringen
- Kosten die worden gemaakt voor de afvalinzameling (zie voor de kostenopbouw van de afvalstoffenheffing de paragraaf lokale heffingen)

- De uitvoering van de duurzaamheidsprogramma, waaronder de subsidieregeling voor duurzame maatregelen, klimaatbeleid, energietransitie, bodemonderzoek en -sanering
- De bijdrage aan de Omgevingsdienst Haaglanden
- Beheer- en onderhoudskosten van de begraafplaatsen en gedenkparken (zie voor de kostenopbouw van de lijkbezorgingsrechten de paragraaf lokale heffingen)

Ontwikkeling begrotingssaldi

Volksgezondheid en milieu	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Primitieve begroting 2025	701	984	1.116	890
Kadernota 2026 - 2029	-171	-221	-221	-221
Startpositie meerjarenbegroting 2026 - 2029	531	764	895	669
Exogene en autonome ontwikkelingen	53	53	53	53
Bezuiniging en stijging bijdrage GR GGD-VT	26	26	26	26
Taakstelling Omgevingsdienst Haaglanden	27	27	27	27
Loon- en prijsontwikkeling	-273	-264	-264	-262
Doorlichting begroting	-84	-26	-22	-22
Financieel technische mutaties	326	409	518	1.122
Saldo meerjarenbegroting 2026 - 2029	553	937	1.180	1.560

Bedragen x € 1.000

Toelichting specifieke financiële mutaties

Exogene en autonome ontwikkelingen

Bezuiniging en stijging bijdrage GR GGD-VT

Alle gemeenschappelijke regelingen hebben een taakstelling gekregen om 6,2% te bezuinigen. Het is de GR GGD-VT niet gelukt deze volledig in te vullen. Naast de bezuinigingen zijn er extra kosten als gevolg van CAO stijgingen welke hoger zijn dan de toegestane indexatie van 4,2% en extra kosten voor Toezicht Kinderopvang.

Taakstelling Omgevingsdienst Haaglanden

Conform de opdracht uit de kaderbrief gemeenschappelijke regelingen tot het realiseren van een bezuiniging is op het budget van de Omgevingsdienst Haaglanden een taakstelling doorgevoerd. Deze taakstelling is in overleg met de Omgevingsdienst Haaglanden verwerkt en leidt tot een structurele verlaging van het budget per 2026.

Toelichting algemene financiële mutaties

Loon- en prijs ontwikkeling

Overeenkomstig de uitgangspunten in de Kadernota 2026-2029 zijn de financiële effecten van de loon- en prijsontwikkelingen in de begroting verwerkt.

Doorlichting begroting

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting opnieuw kritisch naar de budgetten gekeken en worden, daar waar dat noodzakelijk is en een beter inzicht geeft, budgetten bijgesteld. Per programma ontstaan hierdoor kleine afwijkingen. Per saldo wordt de taakstelling uit de Kadernota van € 400.000 hiermee ingevuld en is daarnaast nog sprake van een voordelig effect op het begrotingssaldo.

Financieel technische mutaties

Bij deze mutaties gaat het om de aanpassingen die verband houden met de kostenverdeelssystematiek. Hierbij worden de loonkosten en de kosten van tractiemiddelen aan de juiste programma's toegerekend.

Daarnaast zijn de kapitaallasten bijgesteld op basis van het investeringsplan 2026-2029, waarin ook de prijsontwikkeling, de fasering van investeringen en de besluiten uit de Kadernota zijn verwerkt.

Betrokken verbonden partijen

ODH Milieu

Omgevingsdienst Haaglanden verzorgt voor de gemeente wettelijke taken op het gebied van milieu vergunningverlening, toezicht (op bodem en op zwaardere/ complexere milieu-inrichtingen) en handhaving. Het college blijft voor deze taken het bevoegd gezag.

Avalex Afval

De gemeente wil toe naar een situatie waarbij inwoners maximaal 100 kg. per persoon/ per jaar aan restafval weggooien. Alle andere grondstoffen worden gescheiden ingezameld zodat ze hergebruikt kunnen worden of omgezet kunnen worden in compost.

Verder heeft de gemeente een gewenst beeldkwaliteit vastgesteld op B (CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte 2023). Avalex speelt een rol bij het bereiken van dit doel.

GGD

Het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid.

Centrumregeling samenwerking gemalendiensten

De gemeente heeft de zorgplicht voor inzameling en transport van afvalwater. Het NAD-Gemalenbeheer voert onderhoudstaken uit op het gebied van rioolgemalen en persleidingen binnen het beheergebied van Leidschendam-Voorburg, Delft en Pijnacker-Nootdorp. Het onderhoud aan de gemalen en persleidingen wordt volgens de afspraken in de Dienstverleningsovereenkomst uitgevoerd. Investerings in gemalen en persleidingen worden door de gemeenten afzonderlijk opgepakt.

Indicatoren

Verplichte indicatoren

Nr.	Naam	Eenheid	Peiljaar	Waarde	Bron
33	Omvang huishoudelijk restafval	Kilogram per inwoner	2023	223 (landelijk 177)	CBS - Statistiek huishoudelijk afval
34	Hernieuwbare elektriciteit %		2021	4,3 (landelijk 11,9)	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor

Toelichting op de indicatoren

33 Omvang huishoudelijk restafval

Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als het huishoudelijk restafval te worden aangeboden.

34 Hernieuwbare elektriciteit

Het percentage hernieuwbare energie, ook wel duurzame of groene energie genoemd. Dit is energie afkomstig van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld zoals uit wind, waterkracht, zon, bodem, buitenluchtwarmte en biomassa.

Relevante documenten

[Bodemkwaliteitskaart 2024-2029 \(iBabs nr. 3050\)](#)

[Ontwerp Programma Geluid 2024-2028 \(iBabs nr. 3743\)](#)

[Plan van Aanpak GALA 2023-2026 \(iBabs nr. 3482\)](#)

[Integraal zorgakkoord \(IZA\) \(iBabs nr. 3733\)](#)

[Zienswijze begroting 2026 Avalex \(iBabs nr. 4069\)](#)

[Zienswijze begroting 2026 Omgevingsdienst Haaglanden \(iBabs nr. 4064\)](#)

[Zienswijze begroting 2026 GGD en Veilig Thuis Haaglanden \(iBabs nr. 4070\)](#)

8. Bouwen en wonen (VHLOSV)

Het programma Bouwen en Wonen richt zich op het creëren en behouden van voldoende, betaalbare en kwalitatief goede woonruimte voor alle doelgroepen binnen de gemeente. Het programma draagt bij aan een leefbare, duurzame en toekomstbestendige woonomgeving waarin mensen veilig en prettig kunnen wonen.

De gemeente ontwikkelt en voert beleid uit op het gebied van woningbouwplanning, woonruimteverdeling, woningverbetering en stadsvernieuwing. Daarnaast stimuleert zij de samenwerking met woningcorporaties, ontwikkelaars en andere partners om de woningmarkt in balans te houden en wooncarrière mogelijk te maken.

Wat willen we bereiken?

Leidschendam, Stompwijk en Voorburg vormen samen een aantrekkelijke gemeente waar mensen prettig kunnen wonen, werken en leven. De unieke kenmerken en kwaliteiten van de gemeente willen we behouden en waar mogelijk versterken. Daarbij betrekken we onze inwoners actief en houden we rekening met actuele maatschappelijke ontwikkelingen. Op deze manier versterken we het hoogwaardige verblijfsklimaat, zorgen we voor goede verbindingen en voorzien we in diverse woonbehoeften. Vanwege het grote tekort aan woningen zetten we stevig in op nieuwbouw. Daarbij sturen we op kwaliteit, voorzieningen, betaalbaarheid en een evenwichtige opbouw van wijken. Waar mogelijk versnellen we lopende bouwprojecten.

Wat gaan we ervoor doen?

Ruimtelijk beleid

Doel 1: Opstellen ruimtelijk beleid onder de Omgevingswet.

Activiteiten:

- Vaststellen Omgevingsvisie en opstellen eerste programma's.
- Actualiseren handboek Openbare Ruimte.
- Opstellen van een Gebiedsvisie en plan Leidschendammerhout.
- Het opstellen van een Volkshuisvestingsprogramma in nauwe samenspraak met onze maatschappelijke partners.
- In het Duin Horst en Weide programma werken we met de regio aan groenblauwe dooraderingsprojecten.
- We stellen een omgevingsprogramma op voor spelen, ontmoeten en sporten in de openbare ruimte.

Toelichting:

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Om binnen de kaders van de wet richting te geven aan de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente, initiatieven van inwoners, ondernemers en maatschappelijke- en marktpartijen te kunnen beoordelen en vergunningen te verlenen voor activiteiten in de fysieke leefomgeving wordt ruimtelijk beleid opgesteld en actueel gehouden. Producten zijn onder andere de Omgevingsvisie, Omgevingsplan, thematische omgevingsprogramma's en gebiedsprogramma's.

Begin 2026 stelt de gemeente de Omgevingsvisie vast met een omgevings-effectrapportage (O.E.R.), na de vaststelling in 2024 van de Koersnotitie. Deze visie beschrijft het toekomstbeeld van Leidschendam-Voorburg richting 2050. Dit vormt het kader voor alle fysieke ontwikkelingen. Voor Stompwijk wordt aanvullend een gebiedsprogramma opgesteld, waarbij moties over het buitengebied worden meegenomen. De visie wordt tot stand gebracht in samenwerking met inwoners, bedrijven, organisaties en het onderwijs. Daarnaast wordt een start gemaakt met de programma's die benoemd worden in de Omgevingsvisie.

Ook starten we met het actualiseren en uitbreiden van het handboek openbare ruimte waarin het integrale openbare ruimte beleid (groen, infrastructuur, spelen etc.) wordt vertaald naar concrete

inrichtingsprincipes en materiaalgebruik ten behoeve van een schone, veilige en functionele openbare ruimte. Het handboek draagt bij aan een duurzame, goed beheerbare en aantrekkelijke openbare ruimte. Onder andere duurzaamheidsprincipes, regie op de ondergrond, klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteitsmaatregelen krijgen meer aandacht in het handboek.

We zetten ons in voor een groene Vlietzone conform het Toekomstbeeld voor de Vlietzone. De Leidschendammerhout vormt, als onderdeel van de Vlietzone en Duin Horst en Weide een essentieel onderdeel van de groenstructuur binnen de gemeente Leidschendam-Voorburg. Het gebied biedt ruimte voor natuurontwikkeling in combinatie met recreatie. Door de toenemende ruimtelijke druk vanuit de omliggende gemeenten, ontstaat er een groeiende noodzaak om een integrale visie voor dit gebied te formuleren. Deze visie zal dienen als basis voor een uitvoeringsplan, met als doel de Leidschendammerhout te ontwikkelen tot een aantrekkelijk gebied waar natuurontwikkeling en recreatie hand in hand gaan. Daarbij is het behoud en de versterking van de groene verbindingsstructuur van groot belang. We zetten ons daarmee in voor een groene Vlietzone conform het Toekomstbeeld voor de Vlietzone.

We werken aan een volkshuisvestingsprogramma, dat aansluit op het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting. In dit voorstel ligt meer nadruk op de koppeling tussen wonen, zorg en ondersteuning. Met deze nieuwe wet vervalt de gemeentelijke woonvisie. Het gemeentelijk woonbeleid blijft wel belangrijk: het vormt de basis voor afspraken met woningcorporaties en voor regels over woningbouw, woonruimteverdeling en woningsplitsing. Het bepalen van hoeveel woningen er komen en waar die gebouwd worden, gebeurt in de Omgevingsvisie.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Vaststelling van de Omgevingsvisie.
Streefwaarde: Eerste kwartaal 2026 vastgesteld.
- Indicator 2: Basisboek openbare ruimte met dynamische component om in te kunnen spelen op nieuw en geactualiseerd beleid en ontwikkelingen binnen de verschillende vakgebieden.
Streefwaarde: Eind 2026 gereed.
- Indicator 3: Start van het Volkshuisvestingsprogramma.
Streefwaarde: Het eerste kwartaal van 2026 in werking.
- Indicator 4: Uitwerking van de visie Leidschendammerhout samen met betrokkenen.
Streefwaarde: In 2026 vertaald in een uitvoeringsplan.
- Indicator 5: Vaststelling van het Gebiedsprogramma Stompwijk.
Streefwaarde: Gereed in 2026.

Doel 2: Vaststellen Omgevingsplan.

Activiteit:

- Toewerken naar Omgevingsplan voor het stedelijk gebied.

Toelichting:

We werken toe naar een volledig omgevingsplan in 2032. Dat betekent dat we onze gemeentelijke regels stap voor stap overzetten van het tijdelijke naar het definitieve deel van het plan. Eerst richten we ons op het stedelijk gebied. Daar beschrijven we de verschillende gebiedsidentiteiten op basis van de Omgevingsvisie. Deze identiteiten vormen de basis voor de regels: sommige blijven thematisch, andere worden per gebied opgesteld. In sommige gevallen kunnen regels worden vereenvoudigd of zelfs afgeschaft.

Na 2027 doen we hetzelfde voor het landelijk gebied. Daarna volgen de overige regelingen, zoals gemeentelijke verordeningen die verplicht moeten worden overgezet en nog geldende ruimtelijke plannen die niet onder stedelijk of landelijk gebied vallen.

Ook al verleende omgevingsvergunningen (zoals BOPA's) worden in dit proces meegenomen.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Vaststelling van het Omgevingsplan.
Streefwaarde: Het Omgevingsplan stedelijk is medio 2027 vastgesteld.
- Indicator 2: Participatie gericht op gebiedsidentiteit.
Streefwaarde: Gereed halverwege 2026.

Grondexploitaties

Doel 1: Financiële en beleidsmatige grip op ontwikkellocaties.

Activiteit:

- Actualiseren van grondexploitaties.

Toelichting:

De gemeente actualiseert jaarlijks de grondexploitaties en rapporteert hierover in het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG). De in 2025 nieuw geopende grondexploitaties worden ook meegenomen in het MPG proces van 2026. Zo blijft de gemeente financieel en inhoudelijk in control over ontwikkellocaties.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Geactualiseerde grondexploitaties
Streefwaarde: In 2026 zijn 4 grondexploitaties geactualiseerd.

Wonen

Doel 1: Sturen op betaalbare woningbouw en woonzorgvormen.

Activiteiten:

- Toepassing Verordening sociale en middel dure woningbouw Leidschendam-Voorburg 2022.
- Inzet Subsidieregeling toegankelijke woningbouw Leidschendam-Voorburg.

Toelichting:

De vraag naar betaalbare woningen neemt steeds verder toe, versterkt door de opgave voor de huisvesting van aandachtsgroepen. De gemeente stuurt waar mogelijk op de nieuwbouw van een substantieel aantal betaalbare woningen. Binnen de bestaande woningvoorraad wordt optoppen en woningsplitsen gefaciliteerd en gestimuleerd.

We gaan zoveel mogelijk betaalbare woningen aan de woningvoorraad toevoegen volgens de Woondeal Haaglanden, om de woningvoorraad toegankelijker te maken voor starters, doorstromers en huishoudens met een middeninkomen. We leggen daarbij de nadruk op het sociaal en middensegment (zowel huur als koop) en op een aanbod dat anticipeert op de verwachte woonzorgvraag van de (toekomstige) inwoners van Leidschendam-Voorburg. Hierbij sturen we op minimaal 2/3 betaalbaar en minimaal 30% sociale huur. We zetten in op doorstroming uit de betaalbare woningbouw, meer ruimte voor creatieve en flexibele oplossingen en het tegengaan van woningspeculatie en huisjesmelkers. De Verordening sociale en middeldure woningbouw Leidschendam-Voorburg 2022 is hierbij leidend. Deze verordening stelt voorwaarden aan nieuwbouwprojecten met betrekking tot het aandeel betaalbare woningen dat moet worden gebouwd.

De gemeente kijkt actief naar kansen om ruimte te maken voor nieuwe woningen, bijvoorbeeld door gecombineerde bestemmingen van wonen en maatschappelijk vastgoed, het zogeheten 'optoppen' of splitsen van bestaande woongebouwen, het realiseren van vormen van flexwonen en het benutten van bestaande plekken voor kortdurende tijdelijke huisvesting voor spoedzoekers.

De gemeente stelt subsidie beschikbaar om de bouw van toegankelijke geclusterde woningen met ontmoetingsruimten voor ouderen en mensen met een beperking te stimuleren.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Toename van het aantal betaalbare woningen.
Streefwaarde: In 2026 zijn 275 sociale huurwoningen en middeldure huur- en koopwoningen gerealiseerd.
- Indicator 2: Ruimtelijke verdichting voor extra woningaanbod zonder nieuwbouwlocaties.
Streefwaarde: In 2027 zijn 14 extra woningen gerealiseerd via optopping en woningsplitsing.

Doel 2: Stimuleren doorstroming uit grote eengezinswoningen.

Activiteit:

- De inzet van seniorenmakelaars.

Toelichting:

De stagnatie van de doorstroming vanuit schaarse woningen naar een geschikte woning neemt steeds verder toe. Het organiseren van aanvullende ondersteuning kan de doorstroming naar een toegankelijke woning bevorderen. De seniorenmakelaar kan bewerkstelligen dat inwoners van de gemeente, waarvoor deze complexen toegankelijk zijn, in het complex komen wonen. Daarmee is het doel van de seniorenmakelaar het bevorderen van doorstroming van bewoners naar een woning die voor hen meer geschikt is en het vrijmaken van schaarse woningen. De gemeente financiert de seniorenmakelaars in cofinanciering met de grootste woningcorporaties in Leidschendam-Voorburg.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Doorstroming van inwoners stimuleren met behulp van de seniorenmakelaars van woningcorporaties.
Streefwaarde: Jaarlijks stromen minimaal 25 inwoners door naar een geschiktere woning met behulp van de seniorenmakelaars.

Doel 3: Sturen op betaalbare woningen voor jongeren en starters.

Activiteiten:

- Het faciliteren van meer huisvesting voor jongeren en starters.
- Het aanpassen van het vereiste minimale gebruiksoppervlak van sociale woningbouw.

Toelichting:

De wachttijd voor jongeren voor een goedkope woning is fors. We willen de wachttijd verminderen door meer specifieke woningen voor jongeren te bouwen. Daarnaast zal een verlaging van de vereiste minimale gebruiksoppervlak in de Verordening sociale en middeldure woningbouw Leidschendam-Voorburg 2022 in 2025 in werking treden. Door deze aanpassing kunnen er meer kleine, betaalbare woningen gebouwd worden waar veel vraag naar is onder jongeren en starters.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Vergroting van het betaalbare woningaanbod voor jongeren en starters.
Streefwaarde: In 2026 zijn 138 betaalbare woningen voor jongeren en starters gerealiseerd aan de Vlietweg.

Doel 4: Huisvesting aandachtsgroepen.

Activiteiten:

- We maken van prestatieafspraken met de huurdersorganisaties en woningcorporaties over de huisvesting van aandachtsgroepen.

Toelichting:

Naast de huisvesting van reguliere woningzoekenden die zijn aangewezen op een sociale huurwoning, is de gemeente verantwoordelijk voor de huisvesting van aandachtsgroepen. In het wetsvoorstel Versterkingsregie volkshuisvesting zijn als aandachtsgroep benoemd: (arbeids)migranten, kwetsbare (oudere) inwoners, de uitstroom uit Jeugdzorg, GGZ - en LVB - zorginstellingen, woonwagenbewoners en de maatschappelijke opvang van inwoners die dakloos zijn of dreigen te worden. In de Huisvestingsverordening moet de gemeente de voorrangspositie van urgente groepen (uitstromers, mantelzorgers en daklozen) regelen. Deze zijn veelal aangewezen op een goedkope huurwoning, al dan niet met begeleiding. Jaarlijks bepalen gemeente, huurders en corporaties hoeveel woningen binnen het vrijkomende woningaanbod bestemd zijn voor aandachtsgroepen.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Toegang tot passende huisvesting voor kwetsbare doelgroepen.
Streefwaarde: In 2026 wordt 9% van de vrijkomende corporatiewoningen toegewezen aan uitstromers uit (jeugd)zorg en dakloze inwoners, en 9% aan statushouders.

Doel 5: Leefbaarheid

Activiteiten:

We sturen op een evenwichtige verdeling van woningtypen en aandachtsgroepen.

Toelichting:

Voor de leefbaarheid stuurt de gemeente Leidschendam-Voorburg op een evenwichtigere verdeling van goedkope en dure woningen in wijken en projecten dan nu het geval is. We streven bij woningbouwprojecten naar een gemengde samenstelling van bewoners. Ook initiatieven voor woningsplitsing en kamerverhuur worden getoetst aan leefbaarheid in het betreffende gebied. In lijn met het wetsvoorstel 'Versterking regie volkshuisvesting' en regionale woningmarktafspraken sturen we op een evenwichtige verdeling van de aandachtsgroepen en geven daar voorrang aan. We werken toe naar balans in onze woningvoorraad met 30% sociaal, 40% middelduur en 30% duur, evenwichtig verdeeld over de wijken in de gemeente. De gemeente stuurt bij ontwikkellocaties op meer diversiteit in woningtypologieën.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Stimuleren van inclusieve en toekomstbestendige woningbouw.
Streefwaarde: Minimaal 20% van de nieuw toe te voegen woningen in 2026 voldoet aan eisen voor gevarieerd gebruiksoppervlak en toegankelijkheid, zoals nultredenwoningen of geclusterde woonvormen, om in te spelen op diverse woonbehoeften.

Wat mag het kosten?

Bouwen en wonen (VHLOSV)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten	16.632	18.739	14.077	9.817	4.717
Lasten	24.042	25.492	18.302	13.704	10.332
Saldo van lasten en baten	-7.410	-6.753	-4.225	-3.888	-5.615

Bedragen x € 1.000

Toelichting baten en lasten per onderdeel

De baten en de lasten van het programma Bouwen en Wonen bedragen voor 2025 respectievelijk € 18.739.000 en € 25.448.000.

De baten bestaan met name uit:

- inkomsten uit het kostenverhaal van de gemeentelijke kosten ten behoeve van ruimtelijke ontwikkelingen
- gronduitgiften (intern en extern)
- subsidies
- investeringsbijdragen
- legesopbrengsten (voor o.a. omgevingsvergunningen)
- verhaal kosten bestuursdwang
- basisregistraties
- verkoop van gemeentelijk vastgoed

De lasten bestaan met name uit:

- transformatie naar de Omgevingswet
- de kosten die de gemeente maakt voor ruimtelijke ontwikkelingen (kostenverhaal)
- het herzien van bestemmingsplannen
- beleidsadvisering ruimte en grondbeleid
- kosten voor het werven van gronden
- kosten voor bouw- en woonrijp maken en overige kosten behorend bij de grondexploitatie
- kosten voor de uitvoering van de vergunningverlening
- het bouw- en woningtoezicht
- het beheer van de basisregistratie

Ontwikkeling begrotingssaldi

Bouwen en wonen (VHLOSV)	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Primitieve begroting 2025	-5.474	-4.900	-5.339	-4.633
Wijzigingen tot 1e Turap 2025	-200	1.622	1.665	-50
Kadernota 2026 - 2029	-693	-265	0	0
Startpositie meerjarenbegroting 2026 - 2029	-6.367	-3.543	-3.674	-4.683
Meicirculaire gemeentefonds	14	14	14	14
Loon- en prijsontwikkeling	-56	-49	-40	-40
Doorlichting begroting	167	180	213	-537
Financieel technische mutaties	-511	-826	-400	-369
Saldo meerjarenbegroting 2026 - 2029	-6.753	-4.225	-3.888	-5.615

Bedragen x € 1.000

Toelichting algemene financiële mutaties

Meicirculaire gemeentefonds

De effecten van de meicirculaire, waarover de raad via de budgetbrief (ibabsnummer 3906) is geïnformeerd zijn verwerkt in de begroting.

Loon- en prijs ontwikkeling

Overeenkomstig de uitgangspunten in de Kadernota 2026-2029 zijn de financiële effecten van de loon- en prijsontwikkelingen in de begroting verwerkt.

Doorlichting begroting

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting opnieuw kritisch naar de budgetten gekeken en worden, daar waar dat noodzakelijk is en een beter inzicht geeft, budgetten bijgesteld. Per programma ontstaan hierdoor kleine afwijkingen. Per saldo wordt de taakstelling uit de Kadernota van € 400.000 hiermee ingevuld en is daarnaast nog sprake van een voordelig effect op het begrotingssaldo.

Financieel technische mutaties

Bij deze mutaties gaat het om de aanpassingen die verband houden met de kostenverdeelssystematiek. Hierbij worden de loonkosten en de kosten van tractiemiddelen aan de juiste programma's toegerekend.

Daarnaast zijn de kapitaallasten bijgesteld op basis van het investeringsplan 2026-2029, waarin ook de prijsontwikkeling, de fasering van investeringen en de besluiten uit de Kadernota zijn verwerkt.

Betrokken verbonden partijen

VOF LC Gex

Samen met een ontwikkelingscombinatie geeft de gemeente uitvoering aan de grondexploitatie van de VOF en daarmee aan de herstructurering van Leidschendam Centrum.

Indicatoren

Verplichte indicatoren

Nr.	Naam	Eenheid	Peiljaar	Waarde	Bron
36	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2023	8,5 (landelijk 8,9)	BAG/ABF - Systeem Woningvoorraad
37	Demografische druk (verhouding tussen enerzijds jongeren en ouderen en anderzijds bevolking 20 tot 65 jaar)	%	2022	80,7 (landelijk 70,3)	CBS - Bevolkingsstatistiek
38	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2025	1007 (landelijk 964)	COELO, Groningen
39	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2025	1085 (landelijk 1053)	COELO, Groningen

Toelichting op de indicatoren

36 Nieuw gebouwde woningen

Het aantal nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

37 Demografische druk (verhouding tussen enerzijds jongeren en ouderen en anderzijds bevolking 20 tot 65 jaar)

De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

38 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

39 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Relevante documenten

[Ondertekenen Regionale Realisatieagenda Wonen Haaglanden \(iBabs nr. 3185\)](#)

[Koersnotitie Omgevingsvisie \(iBabs nr. 3859\)](#)

Overige onderdelen

Dit deel van de begroting bevat de verplichte onderdelen die elke gemeente moet opnemen en bestaat uit:

- Algemene Dekkingsmiddelen: de vrij te besteden inkomsten, zoals de uitkering uit het gemeentefonds, belastingopbrengsten en dividend.
- Overhead: de kosten voor ondersteuning en leiding, zoals financiën, HR en ICT. Voor 2025 blijft de verdeling van deze kosten hetzelfde als voorgaande jaren.
- Vennootschapsbelasting: de belasting die betaald moet worden over reclame-inkomsten omdat het voor de belastingdienst om ondernemingsactiviteiten gaat.
- Tot slot is er een post Onvoorzien van € 100.000 voor onverwachte, dringende uitgaven. De post onvoorzien kan onder voorwaarden (onvoorzien, onvermijdbaar, onuitstelbaar) ingezet worden.

Wat willen we bereiken?

Leidschendam-Voorburg wil streeft naar een financieel gezonde gemeente zijn waarin de lasten voor inwoners en ondernemers zo laag mogelijk blijven. Dit vraagt om een sluitende begroting en een positief meerjarenperspectief. Een solide financiële huishouding is geen doel op zich, maar een noodzakelijke voorwaarde om ambities te realiseren, voorzieningen te behouden en ruimte te geven aan mensen. De gemeente staat er op dit moment financieel goed voor: de begroting sluit meerjarig, het toezicht door de provincie is licht, en er is een gezonde reservepositie die onvoorziene tegenvallers of tijdelijke impulsen op kan vangen. Toch vraagt de toekomst om behoedzaamheid: onvoorziene ontwikkelingen kunnen leiden tot nieuwe investeringen. Bovendien is de gemeente afhankelijk van variërende en deels ongewisse inkomsten vanuit het Rijk. Het 'ravijn' is minder diep en deels uitgesteld, maar nog wel een reëel risico. Daarom kiest de gemeente voor een realistisch, voorzichtig financieel beleid.

Wat gaan we ervoor doen?

Algemene dekkingsmiddelen

Beleidsterrein Financiën

Doel 1: Een transparant en behoedzaam financieel beleid voeren.

Activiteiten:

- Samenwerking met VNG en gemeenten om de rijksmiddelen voor gemeenten te verbeteren.
- Verbeteren van de financiële communicatie en transparantie richting inwoners en raad.
- Inzichtelijk en begrijpelijk verantwoorden van de besteding van belastinggeld.

Toelichting:

De gemeente maakt haar Planning & Control-producten inzichtelijker en werkt volgens de methode Duisenberg, gericht op begrijpelijkheid en beleidsrijkheid. Ook worden laagdrempelige alternatieven ingezet, zoals budgetbrieven of publicaties in lokale media, om inwoners te informeren over de gemeentelijke financiën. Daarnaast streeft de gemeente naar een goede balans tussen behoedzaam en realistisch begroten.

De gemeente streeft naar een gezonde financiële positie, met een realistische én behoedzame begroting. Ze blijft actief samenwerken met de VNG en andere gemeenten om een eerlijker verdeelsystematiek van het gemeentefonds te bepleiten. Zo wordt gewerkt aan het terugdringen van het structurele tekort en het creëren van een betere balans tussen taken en middelen.

Om transparantie te bevorderen, legt de gemeente op begrijpelijke wijze verantwoording af over de besteding van belastinggeld. Dit gebeurt via de begroting, jaarrekening en aanvullende communicatiemiddelen zoals infographics en visuele samenvattingen. Tegelijkertijd zet de gemeente zich in om de woonlasten voor inwoners en ondernemers zo laag mogelijk te houden.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Effectieve vertegenwoordiging van gemeentelijke belangen bij landelijke overheden.
Streefwaarde: Jaarlijks vinden minimaal 4 lobby- en overlegmomenten plaats met de VNG en rijksoverheid.
- Indicator 2: Financiële gezondheid van de gemeente Leidschendam-Voorburg.
Streefwaarde: Leidschendam-Voorburg behaalt in 2026 een Top 10 positie in de BDO-Benchmark Nederlandse gemeenten (50.000-100.000 inwoners).
- Indicator 3: Financiële betrouwbaarheid en transparantie van gemeentelijke begroting.
Streefwaarde: Het verschil tussen begroting en jaarrekening bedraagt maximaal 6%.
- Indicator 4: Lage woonlasten voor inwoners van Leidschendam-Voorburg.
Streefwaarde: In 2026 staat Leidschendam-Voorburg in de top 5 gemeenten met de laagste woonlasten in de regio (opgenomen in jaarlijkse tarievenvoorstel) volgens de Atlas lokale lasten (COELO).

Overhead**Beleidssterrein Organisatie**

Doel 1: Zorgen dat de gemeentelijke organisatie efficiënt en effectief kan werken.

Activiteiten:

- Herinrichting gemeentelijke organisatiestructuur.
- Start operationele inzet AI.
- Aanbesteding nieuwe huisvesting raad en griffie.

Toelichting:

De gemeentelijke organisatie ontwikkelt zich door beter aan te sluiten op de ambities en maatschappelijke opgaven van deze tijd. De bestaande organisatiestructuur is te complex en onvoldoende toekomstbestendig. Daarom is een herinrichtingsproces gestart, gericht op meer wendbaarheid, slagkracht en een sterker samenspel tussen bestuur en ambtelijke organisatie. De implementatie van de nieuwe structuur is voorzien in 2026. Over de voortgang wordt gerapporteerd via de paragraaf bedrijfsvoering in begroting en jaarrekening.

Daarnaast worden technologische innovaties zoals kunstmatige intelligentie (AI) ingezet om met behulp van data-analyse processen te verbeteren, samenwerking te versterken en besluitvorming te ondersteunen. In 2025 start de gemeente met AI-toepassingen op operationeel niveau. Tegelijkertijd wordt via projecten en businesscases verkend hoe AI breder ingezet kan worden. Daarbij is blijvende aandacht voor ethiek en privacy (voor de ambtelijke organisatie en de gemeenteraad) van groot belang.

Tot slot wordt in 2026 het definitief ontwerp voor de nieuwe huisvesting van raad en griffie aanbesteed, als onderdeel van een toekomstbestendige werkomgeving.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: De gemeentelijke organisatie ontwikkelt zich door om beter aan te sluiten op de ambities en maatschappelijke opgaven.
Streefwaarde: De nieuwe organisatiestructuur is geïmplementeerd in 2026.
- Indicator 2: Efficiënter werken door inzet AI binnen de gemeentelijke organisatie.
Streefwaarde: In 2026 worden minimaal 2 projecten met AI uitgevoerd, waarbij sprake is van aantoonbare procesverbetering.
- Indicator 3: Functionele en toegankelijke huisvesting gemeenteraad voor inwoners en raadsleden vanaf 2027.
Streefwaarde: In 2026 is de aanbesteding van het definitieve ontwerp huisvesting raad gereed.

Doel 2: Inzetten gemeentelijk vastgoed.

Activiteiten:

- Opzetten en positioneren vastgoedorganisatie binnen de ambtelijke organisatie.
- Implementeren vastgoedbeleid op basis van uitvoeringskader, waaronder het Inrichten vastgoedinformatiesysteem, afstemming rand voorwaardelijke beleidskaders (verduurzaming vastgoed, subsidiesystematiek, maatschappelijk voorzieningenbeleid en sportbeleid) en het Invoeren huurprijsbeleid.
- Opstellen portefeuillestrategie.
- Verantwoording kosten/opbrengsten van vastgoed.

Toelichting:

Op basis van het uitvoeringskader vastgoed, wat onderdeel uitmaakt van de vastgestelde vastgoednota in september 2025 in de gemeenteraad, wordt voor gemeentelijk vastgoed een omslag gemaakt naar beleid waarin het maatschappelijk vastgoed ten dienste staat van de publieke waarden die in de gemeente worden gerealiseerd.

Indicatoren en streefwaarden:

- Indicator 1: Opstellen van het meerjarenperspectief Vastgoed (MPV).
Streefwaarde: Opgesteld in 2026 (per 5 jaar).

Wat mag het kosten?

Overige onderdelen	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten	191.145	196.547	195.696	193.836	195.399
Lasten	41.615	41.278	42.551	42.414	42.666
Saldo van lasten en baten	149.530	155.269	153.145	151.422	152.733

Bedragen x € 1.000

Toelichting baten en lasten per onderdeel

De baten en de lasten van het programma Overige onderdelen bedragen voor 2026 respectievelijk € 196.547.000 en € 41.336.000.

De baten bestaan met name uit:

- Rente op verstrekte geldleningen en eigen vermogen alsmede de dividenduitkeringen van Stedin en de BNG Bank
- Opbrengsten uit de belastingen
- Algemene uitkering, de integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds
- Reclamebelasting

De lasten bestaan met name uit:

- Personeelslasten en materiële lasten behorende bij de ondersteunende functies
- Huisvesting en het wagenpark
- Ambtelijke huisvesting
- ICT-voorzieningen
- Rente van opgenomen kort- en langlopende geldleningen
- Uitvoeringskosten van de heffing op en waardering van woningen
- Het behandelen van bezwaar en beroep en de uitvoering van kwijtschelding procedures

Ontwikkeling begrotingssaldi

Overige onderdelen	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Primitieve begroting 2025	141.469	142.578	144.639	145.030
Wijzigingen tot 1e Turap 2025	0	-600	0	0
Kadernota 2026 - 2029	-609	-1.108	-725	678
Startpositie meerjarenbegroting 2026 - 2029	140.860	140.870	143.914	145.707
Exogene en autonome ontwikkelingen	1.022	952	875	58
Renteontwikkelingen	1.523	892	715	-104
Taakstelling Service Bureau Jeugdhulp Haaglanden	10	10	10	12
Organisatieontwikkeling	-250	0	0	0
Tijdelijke huisvesting	-225	-100	0	0
Gemeenterubriek huis-aan-huisblad	-36	-36	-36	-36
Wmo	0	185	185	185
Meicirculaire gemeentefonds	3.749	1.772	-1.962	-1.898
Loon- en prijsontwikkeling	4.168	4.179	3.574	3.773
Administratieve wijzigingen	-100	0	0	0
Doorlichting begroting	725	151	-222	-203
Financieel technische mutaties	4.845	5.221	5.243	5.295
Saldo meerjarenbegroting 2026 - 2029	155.269	153.145	151.422	152.733

Bedragen x € 1.000

Toelichting specifieke financiële mutaties

Exogene en autonome ontwikkelingen

Renteontwikkelingen

Op basis van de financieringsbehoefte voor de komende jaren en de renteontwikkelingen zijn de rentelasten en baten bijgesteld. Met name de stijgende kapitaalmarktrente zorgt voor een nadelig effect op de begroting.

Gemeenterubriek huis-aan-huisblad

De gemeente is voornemens per 1 januari 2026 een raamovereenkomst af te sluiten met Telstar Media Mediacentrum B.V. voor de wekelijkse plaatsing van het gemeentenieuws in een huis-aan-huisblad (Weekblad Regio Leidschendam-Voorburg). De overeenkomst betreft structurele advertentieruimte (gemiddeld vier pagina's per week, maximaal 52 weken per jaar), inclusief opmaak. Het betreft een vierjarige overeenkomst met een verlengingsmogelijkheid van 3 keer 1 jaar. De kosten zijn aan te merken als autonome ontwikkeling, voortkomend uit een structurele verplichting met een publicatiefunctie richting inwoners. Dit sluit aan bij de wens van de gemeente om papierdistributie kosteloos beschikbaar te houden voor alle huishoudens.

Wmo

De kosten voor huishoudelijke ondersteuning zijn als gevolg van de vergrijzing meer gestegen dan verwacht. Ook bij begeleiding is er een hogere stijging van de kosten dan voorzien, wat veroorzaakt wordt doordat de wachtlijsten zijn afgenomen. Een deel van deze stijging wordt gedekt uit de hogere eigen bijdrage. Daarnaast zijn er dit jaar minder hulpmiddelen verstrekt dan begroot.

Taakstelling Service Bureau Jeugdhulp Haaglanden

Conform opdracht uit de Kaderbrief gemeenschappelijke regelingen heeft het service bureau jeugdhulp haaglanden een nieuwe prognose opgesteld inclusief invulling van de taakstelling

Organisatieontwikkeling

Op dit moment loopt het traject van organisatieontwikkeling. Dit traject moet leiden tot een wendbaardere en resultaatgerichte organisatie. Voor de implementatiekosten van 2025 is een raming opgenomen in de 1e Tussentijdse Rapportage van 2025. De verwachte kosten voor 2026 worden via deze weg opgenomen in de begroting. Daarbij wijzen we erop dat deze raming mogelijk nog niet volledig is, omdat frictiekosten afhankelijk zijn van de uiteindelijke invulling van de herinrichting.

Tijdelijke huisvesting

Tijdens de verbouwing van Raadhuisplein 1 ten behoeve van de nieuwe raadszaal zijn de werkplekken in dit pand niet beschikbaar. Gedurende deze periode worden er extra werkplekken gerealiseerd op Koningin Wilhelminalaan 2 en Swaensteyn.

Toelichting algemene financiële mutaties

Meicirculaire gemeentefonds

De effecten van de meicirculaire, waarover de raad via de budgetbrief (ibabsnummer 3906) is geïnformeerd zijn verwerkt in de begroting. In dit programma gaat het om de bijstelling van de uitkeringen uit het gemeentefonds die ontvangen worden vanuit het Rijk.

Loon- en prijs ontwikkeling

Overeenkomstig de uitgangspunten in de Kadernota 2026-2029 zijn de financiële effecten van de loon- en prijsontwikkelingen in de begroting verwerkt.

Doorlichting begroting

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting opnieuw kritisch naar de budgetten gekeken en worden, daar waar dat noodzakelijk is en een beter inzicht geeft, budgetten bijgesteld. Per programma ontstaan hierdoor kleine afwijkingen. Per saldo wordt de taakstelling uit de Kadernota van € 400.000 hiermee ingevuld en is daarnaast nog sprake van een voordelig effect op het begrotingssaldo.

Financieel technische mutaties

Bij deze mutaties gaat het om de aanpassingen die verband houden met de kostenverdeelssystematiek. Hierbij worden de loonkosten en de kosten van tractiemiddelen aan de juiste programma's toegerekend.

Daarnaast zijn de kapitaallasten bijgesteld op basis van het investeringsplan 2026-2029, waarin ook de prijsontwikkeling, de fasering van investeringen en de besluiten uit de Kadernota zijn verwerkt.

Betrokken verbonden partijen

BNG Bank N.V.

De bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten voor maatschappelijke voorzieningen voor de inwoners.

Stedin N.V.

Stedin maakt het met haar netwerken mogelijk dat energie altijd beschikbaar is: voor deze generatie en voor volgende generaties.

Indicatoren

Verplichte indicatoren

Nr.	Naam	Eenheid	Peiljaar	Waarde	Bron
4	Externe inhuur	Inhuur regulier t.o.v. totale kosten	2024	20,63	Eigen gegevens
5	Overhead	% van totale lasten	2024	15,3	Eigen gegevens
35	Gemiddelde WOZ waarde woningen	1.000 euro	2024	389 (landelijk 379)	CBS - Statistiek waarde onroerende zaken

Toelichting op de indicatoren

4 Externe inhuur

Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.

5 Overhead

De overheadkosten betreffen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Dit zijn kosten (o.a. personeelslasten, huisvestingslasten en ICT-kosten van PIOFACH domein) die niet direct toewijsbaar zijn aan specifieke projecten, diensten of activiteiten, maar die wel noodzakelijk zijn voor het functioneren van de gemeente als organisatie.

35 Gemiddelde WOZ waarde woningen

De gemiddelde WOZ waarde van woningen.

Relevante documenten

- [Wet financiering decentrale overheden](#)
- [Financiële Verordening Leidschendam-Voorburg](#)
- [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#)
- [Treasurystatuut Leidschendam-Voorburg](#)

Paragrafen

Lokale heffingen

Algemeen

Deze paragraaf geeft informatie over het beleid en de ontwikkeling van de tarieven van de lokale heffingen en over het kwijtscheldingsbeleid. Ook wordt in deze paragraaf ingegaan op de kostendekkendheid van de belangrijkste gemeentelijke heffingen: de afvalstoffenheffing, de riool- en waterzorgheffing, de lijkbezorgingsrechten en de leges.

Beleidsuitgangspunten

De uitgangspunten van het beleid voor de heffingen van gemeentelijke belastingen en tarieven zijn:

- Lastendruk per belastingtarief onder het gemiddelde tarief van andere gemeenten in de regio Haaglanden met uitzondering van de toeristenbelasting;
- Streven naar kostendekkende heffingen en leges;

Ontwikkelingen 2026-2029

Leges

Voor 2026 is dezelfde structuur van de legesverordening gehanteerd van de Omgevingswet als voor 2025. Hierbij is de modelverordening van de VNG gevolgd. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar het tarievenvoorstel 2026.

Onroerende Zaak Belasting (OZB)

Conceptprogrammabegroting 2026-2029 en meerjarenraming 2026.

In de conceptprogrammabegroting 2026-2029 is voor de hoogte van de OZB-opbrengsten rekening gehouden met nieuwbouw, sloop, leegstand, de inflatiecorrectie en de verwachte uitkomsten van de herwaardering 2026. Het verschil tussen de verwachte totale WOZ-waarde en de uiteindelijke definitieve WOZ-waarde kan leiden tot een verschil in gerealiseerde OZB-baten. Daarnaast wordt bij een (gemiddelde) WOZ-waardestijging de tarieven van de OZB gecorrigeerd met een tariefdaling, waardoor woonlasten alleen stijgen met de CEP-indexatie.

Gemiddelde lokale waardeontwikkeling

Voor deze waardebepaling zijn de beschikbare verkoopcijfers geanalyseerd die zijn gerealiseerd rond de waardepeildatum 1 januari 2025. Deze verkoopcijfers laten een gemiddeld genomen lokale WOZ-waardestijging zien van 10% voor woningen. Voor niet-woningen is er een gemiddeld genomen lokale WOZ-waardestijging van 1,5%. Dit is een gevolg van de ontwikkelingen op de vastgoedmarkt.

Toeristenbelasting

Investerings in de lokale voorzieningen komen ook ten gunste van toeristen. Met de toeristenbelasting kan daarom een deel van deze lokale voorzieningen bekostigd worden. De toeristenbelasting ligt nu op het niveau van de gemeente Den Haag.

Woonlasten

De woonlastenberekening geeft een goed inzicht in de veranderingen van de belangrijkste gemeentelijke heffingen en de consequenties ervan voor onze inwoners. Deze berekening volgt aan het einde van deze paragraaf.

Tarief van de overheadkosten

Bij het berekenen van de tarieven voor 2026 wordt een bedrag van € 54 per uur (2025: € 57) gehanteerd voor overheadkosten volgens het rekenmodel overhead op basis van vast gedrag per FTE.

Gemeentelijk belastinggebied

De gemeentelijke belastingen omvatten de onroerendezaakbelastingen, de reclamebelasting en de toeristenbelasting.

De tarieven van de gemeentelijke belastingen worden vastgesteld door de raad met het vaststellen van het "Tarievenvoorstel en belastingverordeningen 2026".

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

In geld gemeten is de onroerendezaakbelasting de belangrijkste belasting. Voor woningen en niet-woningen betalen alleen de eigenaren OZB. De opbrengstraming van de onroerendezaakbelasting (OZB) is in de gemeentebegroting 2026 gebaseerd op de waarde van de onroerende zaken en de verwachte minder- en meeropbrengsten van respectievelijk sloop en nieuwbouw van woningen en niet-woningen. Voor de berekening van de tarieven voor 2026 wordt uitgegaan van de WOZ-waarde per

1 januari 2025. De prognoses duiden op een gemiddelde waardestijging van 1-1-2025 ten opzichte van 1-1-2024 van:

1. Woningen	10%
2. Niet-woningen	1,5%

In onderstaande tabel zijn de OZB-tarieven voor 2025 en de nieuwe tarieven 2026 (als percentage van de WOZ-waarde) opgenomen.

	Tarief L-V 2025 in %	Tarief L-V 2026 in %
1. Woningen:		
a. eigenaren	0,07079	0,06647
2. Niet-woningen:		
a. eigenaren	0,48075	0,50441
b. gebruikers	0	0

Eigenaren van woningen

Door een gemiddeld genomen stijgende lokale WOZ-waardestijging van woningen met 10%, wordt voorgesteld het tarief van eigenaren van woningen te verminderen met 10%. Vervolgens wordt het tarief verhoogd met de prijsindexatie van 3,7% conform het meest recente Centraal Economisch Plan (CEP). Daarnaast wordt rekening gehouden met de uitgangspunten voor de begroting zoals opgenomen in de kadernota 2026.

Eigenaren van niet-woningen

Door een gemiddeld genomen stijgende lokale WOZ-waardestijging van niet-woningen met 1,5%, wordt voorgesteld om het tarief van eigenaren van niet-woningen te verminderen met 1,5%. Vervolgens wordt het tarief verhoogd met de prijsindexatie van 3,7% conform het meest recente Centraal Economisch Plan (CEP). Daarnaast wordt rekening gehouden met de uitgangspunten voor de begroting zoals opgenomen in de kadernota 2026.

Gebruikers van niet-woningen

Voor de gebruikers van niet-woningen blijft het tarief in 2026 op 0%.

Reclamebelasting

De gemeente heft reclamebelasting op basis van de WOZ-waarde van niet-woningen. De belastingtarieven worden in de Verordening Reclamebelasting 2026 meegenomen. De opbrengsten van de reclamebelasting worden via een subsidie teruggegeven aan de ondernemersfondsen. Deze afspraken zijn vastgelegd in de afzonderlijke convenanten met de stichtingen. Voor 2026 is met de

ondernemersfondsen Leidschendam Centrum en Huygenskwartier Voorburg afgesproken om de opbrengst gelijk te houden aan die van 2025.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting blijft (naast de indexatie) in 2026 op hetzelfde niveau als in 2025.

Gemeentelijke heffingen

De gemeentelijke heffingen betreffen de afvalstoffenheffing, de riool- en waterzorgheffing, de begraafrechten, de marktgelden en de leges. Dit zijn inkomsten van door de gemeente geleverde diensten en producten.

De tarieven van de gemeentelijke heffingen worden vastgesteld door de raad met het vaststellen van het "Tarievenvoorstel en belastingverordeningen 2026".

Belastingsoort	Realisatie 2024	Prim. begroting 2025	Begroting 2026
Afvalstoffenheffing	15.247	15.398	15.713
Onroerende zaakbelasting	18.435	18.215	19.157
Rioolheffing	9.287	10.199	10.186
Leges (inclusief bouwleges)	2.478	6.340	6.476
Lijkbezorgingsrechten	620	940	975
Reclamebelasting	161	179	179
Toeristenbelasting	-135	589	640
Marktgelden	52	63	65
Totaal	46.147	51.923	53.392

Bedragen x € 1.000

Begrotingsvoorschriften en kosten-onderbouwing heffingen

Voor het bepalen van de kostprijs wordt een systeem van kostprijsberekening gehanteerd conform de Financiële verordening van de gemeente Leidschendam-Voorburg.

Naast de directe kosten worden bij de kosttoerekening alleen die indirecte kosten betrokken, die rechtstreeks samenhangen met de door de gemeente verleende diensten. Bij de indirecte kosten worden betrokken:

- de overheadkosten, opslag op basis van uurtarief
- de bijdragen en onttrekkingen aan voorzieningen voor de noodzakelijke vervanging van de betrokken activa
- de kapitaallasten van de in gebruik zijnde activa
- de compensabele BTW en de kosten van het kwijtscheldingsbeleid (zowel beide voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing).

Overzicht van de kostendekkendheid van de opbrengsten leges

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

Omschrijving	Realisatie 2024	Primitieve begroting 2025	Begroting 2026
Kosten taakveld T73 Afval	11.063	11.648	12.099
Kosten taakveld T21 Verkeer en Vervoer	485	342	586
Kosten taakveld T63 Inkomensregelingen	697	785	785
Inkomsten taakveld T73 Afval	-684	0	-508
Inkomsten Garantieprovisie HVC	-151	-175	-175
Netto kosten taakveld	11.410	12.600	12.787
Toe te rekenen kosten:			
Overhead	405	393	434
BTW	2.278	2.404	2.480
Totale kosten	14.093	15.397	15.700
Opbrengst afvalstoffen heffingen	14.018	15.472	15.713
Kostendekkendheid	99,5%	100,5%	100,1%
Storting in de voorziening Afval	0	75	12
Onttrekking aan de voorziening Afval	75	0	0
Dekkingspercentage ná mutatie voorziening	100,0%	100,0%	100,0%

Bedragen x € 1.000

Toelichting kostendekkendheid afvalstoffenheffing

De kosten voor het inzamelen van huishoudelijk afval worden bekostigd vanuit de opbrengsten van de gemeentelijke afvalstoffenheffing.

Bij de bepaling van de hoogte van de afvalstoffenheffing zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het tarief is maximaal 100% kostendekkend.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T73 Afval (bijdrage gemeenschappelijke regeling Avalex en kwijtscheldingen) worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T21 Verkeer en Vervoer (onderdelen straatreiniging, legen afvalbakken en onderhoud veegmachines) worden voor 35% meegenomen in het tarief.
- Op de toe te rekenen directe ambtelijke uren aan Taakveld T73 Afval en aan Taakveld T21 Verkeer en Vervoer (onderdelen straatreiniging, legen afvalbakken en onderhoud van de veegmachines) wordt een overheadopslag meegenomen.
- De BTW op de directe kosten wordt meegenomen in de afvalstoffenheffing.
- De ontvangen garantieprovisie van HVC wordt toegerekend aan T73 Afval.
- een storting van € 12.000 in de voorziening afval.

Kostendekkendheid rioolheffing

Omschrijving	Realisatie 2024	Primitieve begroting 2025	Begroting 2026
Kosten taakveld T72 Riolering	5.195	5.691	6.212
Kosten taakveld T21 Verkeer en Vervoer	524	590	636
Kosten taakveld T63 Inkomensregelingen	412	559	404
Inkomsten taakveld T72 Riolering, excl. Heffingen	-130	-18	-18
Kosten taakveld T57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	483	358	381
Netto kosten taakveld	6.484	7.180	7.615
Toe te rekenen kosten:			
Overhead	905	980	1.007
BTW	1.037	1.092	1.170
Totale kosten	8.426	9.252	9.792
Opbrengst heffingen	8.422	9.347	10.186
Kostendekkendheid	100,0%	101,0%	104,0%
Storting in de voorziening Riolering	0	95	394
Onttrekking aan de voorziening Riolering	5	0	0
Dekkingspercentage ná mutatie voorziening	100,0%	100,0%	100,0%

Bedragen x € 1.000

Toelichting Kostendekkendheid rioolheffing

Bij de bepaling van de hoogte van de rioolheffing zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het tarief is maximaal 100% kostendekkend.
- Eerste aanleg van riolering wordt gedekt vanuit de betreffende grondexploitatie.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T72 Riolering worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T21 Verkeer en Vervoer (onderdelen straatreiniging, legen afvalbakken en onderhoud veegmachines) worden voor 35% meegenomen in het tarief.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (onderdelen Doorstromen watergangen (baggeren & duikers) wordt voor 75% meegenomen in het tarief en Onderhoud beschoeiingen / oeverbeschoeiingen / watergangen / sloten) wordt voor 50% meegenomen in het tarief.
- De direct te relateren uitgaven op Taakveld T57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (onderdeel Grondwaterstanden) worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- Op de toe te rekenen directe ambtelijke uren aan Taakveld T72 Riolering en Taakveld T21 Verkeer en Vervoer (onderdelen straatreiniging, legen afvalbakken en onderhoud van de veegmachines) wordt een overheadopslag meegenomen.
- De BTW op de kostenelementen worden meegenomen in de rioolheffing
- Met ingang van 2021 worden uren van de eigen organisatie toegerekend aan de betreffende taakvelden; hierdoor zijn deze uitgaven niet langer afzonderlijk zichtbaar in de tabel. De uitgaven van de afzonderlijke taakvelden zijn mede hierdoor gestegen.
- In 2026 wordt een bedrag van afgerond € 394.000 gestort in de voorziening Riool.

Kostendekkendheid leges

Omschrijving	Realisatie 2024	Primitieve begroting 2025	Begroting 2026
Kosten legesverordening, taakvelden T02,T21,T83	4.206	5.054	5.333
Netto kosten taakveld	4.206	5.054	5.333
Toe te rekenen kosten:			
Overhead, incl. (omslag)rente	1.599	1.856	1.758
Totale kosten	5.805	6.910	7.091
Opbrengst heffingen	4.825	6.411	6.535
Dekkingspercentage ná mutatie voorziening	83,1%	92,8%	92,2%

Bedragen x € 1.000

Toelichting Kostendekkendheid leges

Bij de bepaling van de hoogte van de legestarieven zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het tarief is maximaal 100% kostendekkend.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld 02, 21, en 83 worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- Voor de toe te rekenen directe ambtelijke uren is gebruik gemaakt van de personeelsbegroting van de desbetreffende afdeling(en). Daarnaast is gebruik gemaakt van de ureninschatting op basis van het aantal aanvragen en de gemiddelde behandeltijd per aanvraag.
- Op de toe te rekenen directe ambtelijke uren wordt een overheadopslag meegenomen.
- Voor een aantal producten zoals paspoorten, ID-kaarten en rijbewijzen gelden maximale tarieven die door het rijk worden vastgesteld.
- De baten zijn gebaseerd op ramingen in de meerjarenbegroting 2026-2029.

Leges uit de legestabel mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Dit geldt echter op totaalniveau over alle leges. Het kan dus voorkomen dat individuele hoofdstukken uit de tabel, of titels meer dan 100% kostendekkend zijn. Het totaal van de tabel is nooit meer dan 100% kostendekkend.

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

Toelichting Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

Omschrijving	Realisatie 2024	Primitieve begroting 2025	Begroting 2026
Kosten taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria, incl. rente	1.008	1.111	1.018
Inkomsten taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria excl. heffingen	-176	-164	-164
Netto kosten taakveld	832	947	854
Toe te rekenen kosten:			
Overhead, incl. (omslag)rente	354	253	402
Totale kosten	1.186	1.200	1.256
Opbrengst heffingen	909	952	987
Dekkingspercentage	76,6%	79,3%	78,6%

Bedragen x € 1.000

De kosten voor begraafplaatsen en crematoria worden bekostigd vanuit de opbrengsten van de gemeentelijke begraafstarieven.

Bij de bepaling van de hoogte van de begraafstarieven zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het tarief is maximaal 100% kostendekkend.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- De direct te relateren inkomsten op Taakveld T75 (onttrekking uit de voorziening afkoopsommen grafonderhoud) worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- Op de toe te rekenen directe ambtelijke uren aan Taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria wordt een overheadopslag meegenomen van € 57 per persoon, per uur.
- De BTW op de directe kosten (excl. kapitaallasten) wordt meegenomen in de begraafstarieven.
- De gehanteerde omslagrente is 1,2%.
- De begraafstarieven zijn ten opzichte van de begraafstarieven 2025 met 3,7% gestegen. De verwachte aantallen nemen

Titel	Hoofdstuk	Netto kosten (taakveld)	Overhead (incl. omslagrente)	Totale kosten	opbrengst heffingen	Dekking
T1-1	Burgelijke stand	167.096	111.432	278.528	206.329	74,08%
T1-2	Reisdocumenten	1.345.114	425.836	1.770.950	1.401.761	79,15%
T1-3	Rijbewijzen	291.814	124.209	416.023	308.627	74,19%
T1-4	Verstrekkings BRP	90.603	38.723	129.326	72.240	55,86%
T1-5	Huisvestingswet 2014	25.204	19.035	44.239	11.904	26,91%
T1-6	Legestandwet	834	630	1.464	1.466	100,14%
T1-7	Verkeer en vervoer	296.989	207.711	504.700	469.919	93,11%
T1-8	Diversen	106.824	49.132	155.956	117.239	75,17%
	Subtotaal titel 1	2.324.477	976.708	3.301.185	2.589.485	78,44%
T2-2	Initiatieffase / Haalbaarheidsfase	133.535	88.452	221.987	225.905	101,76%
T2-3	Aanvraag omgevingsvergunning	1.931.930		1.931.930		0,00%
T2-4	Bouwactiviteit	642.155	471.204	1.113.359	3.193.077	286,80%
T2-5	Omgevingsactiviteit bestaande uit een bouwactiviteit	72.785	49.680	122.465	124.410	101,59%
T2-7	Omgevingsactiviteit met betrekking tot een gemeentelijk, provinciaal en/of rijksmonument en/of een rijksmonumentenactiviteit	7.752	5.535	13.287	13.555	102,02%

T2-11	Omgevingsplanactiviteit en/of sloopactiviteit met betrekking tot het slopen in een rijksbeschermd , provinciaal beschermd en/of gemeentelijk beschermd stafs- of dorpsgezicht	147	108	255	261	102,35%
T2-18	Omgevingsactiviteit voor het maken, veranderen of veranderen van het gebruik van een uitweg/uitrit	1.061	810	1.871	1.903	101,71%
T2-20	Omgevingsplanactiviteit voor het kappen / vellen van een houtopstand	17.294	12.690	29.984	30.537	101,84%
T2-23	Toestaan dat roerende zaken worden opgeslagen in een onroerendzaak	147	108	255	261	102,35%
T2-28	Buiten behandeling stellen van een aanvraag/activiteit	736	540	1.276	1.294	101,41%
T2-31	Externe advieskosten	68.135	49.995	118.130	144.580	122,39%
	Subtotaal titel 2	2.875.677	679.122	3.554.799	3.735.783	105,09%
T3-1	Horeca	34.951	26.397	61.348	39.914	65,06%
T3-2	Organiseren evenementen of markten	27.026	20.709	47.735	48.349	101,29%
T3-4	Seksinrichting en escortbedrijven	1.490	1.125	2.615	1.283	49,06%
T3-7	Overige	69.081	54.297	123.378	119.765	97,07%
	Subtotaal titel 3	132.548	102.528	235.076	209.311	89,04%
	Totaal	5.332.702	1.758.358	7.091.060	6.534.579	92,15%

Kwijtscheldingsbeleid gemeentelijke belastingen en heffingen

Voor de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing kunnen inwoners een beroep doen op de gemeentelijke kwijtscheldingsregeling. De kosten van kwijtschelding zijn meegenomen in de tarieven en worden gedekt met de opbrengst van de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing.

Gemeentelijke woonlasten

De woonlasten zijn een graadmeter voor de mate van stijging of daling van de gemeentelijke lasten. De berekening van de woonlasten is gebaseerd op de onroerende-zaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing. Voor een goede vergelijking is in de onderstaande tabel een overzicht over meerdere jaren gemaakt.

Woonlasten	Eenpersoonshuishouden			Meerpersoonshuishouden		
	2025	2026	Stijgings- percentage	2025	2026	Stijgings- percentage
a. Onroerende zaakbelasting*	€ 321,38	€ 333,28	3,70%	€ 321,38	€ 333,28	3,70%
b. Afvalstoffenheffing	€ 374,04	€ 381,12	1,89%	€ 452,40	€ 461,04	1,91%
c. Rioolheffing	€ 244,92	€ 264,48	7,99%	€ 244,92	€ 264,48	7,99%
Totale woonlasten	€ 940,34	€ 978,88	4,10%	€ 1.018,70	€ 1.058,80	3,94%

* De ozb cijfers zijn gebaseerd op een WOZ-waarde van € 385.000 voor 2023, € 395.000 voor 2024 en € 454.000 voor 2025.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In de paragraaf Weerstandsvermogen van zowel de begroting als van de jaarrekening, wordt inzicht gegeven in de omvang, de dekking en de beheersing van de risico's waarmee de gemeente kan worden geconfronteerd. Dit geeft aan hoe robuust de financiële positie is en gaat in op de vraag hoe financiële risico's opgevangen kunnen worden. Voor het beoordelen van deze robuustheid is inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de risico's die de gemeente loopt en de aanwezige weerstandscapaciteit voor de dekking van deze risico's.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de financiële middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die zich onverwachts kunnen voordoen en die van substantiële aard zijn, te kunnen dekken. De samenstelling van de weerstandscapaciteit over 2026 staat in onderstaande tabel.

Weerstandscapaciteit	Soort	1-1-2026	31-12-2026
Algemene reserve met bufferfunctie	Incidenteel	11.418	11.418
Algemene Reserve (vrij besteedbaar)	Incidenteel	59.566	56.716
Onvoorzien	Structureel	100	100
Totaal		71.084	68.234

Bedragen x € 1.000

De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 7 maart 2017 (iBabs nummer 1754284) besloten de reserve met bufferfunctie te normeren op een bandbreedte van 1,0 tot 1,4 maal de hoogte van het berekende financiële risicoprofiel. Het risicoprofiel is bepaald op 11.056. Hiermee is de bandbreedte genormeerd op 1,0 maal 11.056 tot 1,4 maal 11.056 zijnde 15.478 mln.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de ongedekte financiële risico's en de financiële weerstandscapaciteit om deze risico's op te kunnen opvangen. Om een waardeoordeel te kunnen geven over het weerstandsvermogen is het noodzakelijk dat het wordt afgezet tegen een norm. Een algemeen gehanteerde norm bij gemeenten is een waarderingstabel opgesteld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de Universiteit van Utrecht:

Ratio waardering weerstandsvermogen	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

In de onderstaande tabel wordt in de vorm van een ratio het weerstandsvermogen berekend.

Ratio	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Risicoprofiel	8.742	9.870	11.056
2. Weerstandscapaciteit	75.162	70.614	71.084
3. Ratio (verhouding tussen 1 en 2)	8,6	7,2	6,4
4. Ruimte (verschil tussen 1 en 2)	66.420	60.744	60.028

Bedragen x € 1.000

Uit voorgaande tabel blijkt dat het weerstandsvermogen gemeten aan de algemene norm van de NAR, uitstekend is. De geraamde totale weerstandscapaciteit voor 2026 is 6,4 maal zo groot als het risicoprofiel. Dit betekent dat de gemeente op basis van de risicoanalyse die gemaakt is, uitstekend in staat is om onverwachte ontwikkelingen op te vangen.

Risicobeheersing

Binnen de organisatie worden risico's van processen regelmatig geïnterpreteerd en daar waar noodzakelijk beheersmaatregelen getroffen. Ook voor wat betreft projectbeheersing wordt met risicoanalyses gewerkt en worden de belangrijkste risico's beperkt door het nemen van adequate maatregelen.

Risico-inventarisatie en -kwantificering

In onderstaande tabel zijn de risico's gekwantificeerd, waarbij door een inschatting van de kans dat de gebeurtenis zou kunnen optreden, het risicoprofiel ontstaat

Omschrijving	Maximale omvang	Kans (in procent)	Gemiddelde omvang	Risicoprofiel
Gemeentefonds				
Uitkeringen Gemeentefonds	6.000	70	3.000	2.100
Grondexploitaties				
Grondexploitatie	4.710	Risk-mapping	4.710	4.710
Open-einde regelingen				
Specifieke uitkeringen (niet BUIG)	5.100	30	2.550	765
Bijstandsuitkeringen (BUIG)	3.200	30	1.600	480
Jeugdhulp	2.600	70	1.300	910
Wmo	1.700	70	850	595
Overige				
Risico cyberaanvallen	9.900	10	4.950	495
Garantiestellingen	3.800	1	1.900	19
Dividend	2.771	30	1.385	415
Bodemsaneringen	1.500	10	750	75
Bouwleges	1.000	70	500	350
Rente	650	30	325	97
Archeologie	300	30	150	45
Omgevingswet				

Stikstofproblematiek		PM		
Ontwikkelingen in de arbeidsmarkt				
Onderwijshuisvesting		PM		
Totaal	11.056			

Bedragen x € 1.000

Hieronder wordt nader op de risico's ingegaan.

Gemeentefonds

Uitkeringen Gemeentefonds

De gemeente loopt het risico dat de inkomsten uit het Gemeentefonds lager uitvallen door aanpassingen op Rijksniveau. De inkomsten kunnen tegenvallen door:

1. Ontwikkeling van het accres gemeentefonds
2. Onvoldoende prijscompensatie voor loon- en prijsstijging
3. Een lagere onderbesteding of overbesteding van het btw-compensatiefonds met als gevolg een lagere algemene uitkering uit het Gemeentefonds
4. Rijksingrijpen

Beheersmaatregelen:

De beheersmaatregelen beperken zich tot het voortdurend volgen van de ontwikkelingen van het Gemeentefonds en het actualiseren van de ramingen aan de laatste ontwikkelingen en maatstaven. Daarnaast neemt de gemeente deel aan de overleggen die de VNG organiseert met betrekking tot de ontwikkelingen rondom het gemeentefonds. De wethouder Financiën is tevens Pijlervoorzitter Financiën van de M50 en neemt mede vanuit die positie deel aan het netwerk van bestuurders die hierover contact onderhouden.

Toelichting:

Gezien de macro-economische ontwikkelingen lijkt de kans dat het Rijk de komende jaren zal (moeten) bezuinigen reëel. Wereldwijde ontwikkelingen zoals de voortdurende oorlog in Oekraïne hebben impact op de Nederlandse economie. Dit blijft lastig in te schatten, maar vormt een risico. Het gemeentefonds omvat voor Leidschendam-Voorburg in 2026 ongeveer € 167 miljoen per jaar. Ondanks de voorzichtige raming van de groei (accres), blijft de kans reëel dat de groei van het gemeentefonds (op basis van het historisch BBP) mogelijk lager uitvalt. Een lagere groei van 1% betekent een lagere uitkering gemeentefonds van circa € 1,67 miljoen. Gezien de grote economische onzekerheden schatten we de kans hoog in.

Op basis van prijsstijgingen nemen de gemeentelijke lasten toe. Via de algemene uitkering ontvangen gemeenten jaarlijks compensatie voor loon- en prijsstijging. Het risico bestaat dat er op basis van de nieuwe BBP systematiek niet altijd voldoende compensatie is om de prijsstijgingen op te vangen. Dit kan doordat de compensatie te laag is, maar er kan ook sprake zijn van een tijdelijk tekort doordat compensatie later plaatsvindt dan het prijseffect in de gemeentelijke lasten. Op basis van de inmiddels stabiliserende/ dalende inflatie wordt uitgegaan van een risico van maximaal 1% van de uitkering gemeentefonds, wat neerkomt op € 1,67 miljoen, waarbij de kans hoog wordt ingeschat.

Tot nog toe was er in alle jaren sprake van een onderbesteding van het btw-compensatiefonds. De niet bestede middelen werden dan achteraf verdeeld over de gemeenten via de algemene uitkering. In de begroting is daarom een inschatting gemaakt van de inkomsten die de gemeente ontvangt uit onderbesteding. De afgelopen jaren is er landelijk door de gemeenten een steeds groter beroep gedaan op het btw-compensatiefonds. Het risico bestaat dat er niet langer sprake zal zijn van een onderbesteding en de gemeente de geraamde inkomsten van € 2,7 miljoen per jaar (deels) niet zal ontvangen. Dit risico wordt gemiddeld ingeschat.

Grondexploitaties

Grondexploitatie

Er is een risico dat bepaalde type woningen niet aansluiten op de vraag van de markt, wat leidt tot vertragingen en ervoor zorgt dat het programma niet voldoet aan het beeldkwaliteitsplan.

Beheersmaatregelen:

Het risico wordt gemitigeerd door adequaat marktonderzoek, goede gebiedspromotie en aandacht voor de woonomgeving. Daarnaast vindt er heldere communicatie plaats over de kwaliteit in relatie tot de budgetten.

Toelichting:

Het risicoprofiel is berekend door middel van de Risk Mapping-methode. Het risicoprofiel is bepaald met een waarschijnlijkheid van 80%. Dat wil zeggen dat op basis van de uitgevoerde risicoanalyse, een risicobuffer ter grootte van het berekende risicoprofiel met een waarschijnlijkheid van 80% toereikend is om de financiële risico's van de grondexploitatie op te vangen. Het risicoprofiel voor Vlietvoorde komt uit op € 1,9 miljoen, het risicoprofiel voor Klein Plaspoelpolder bedraagt € 2,3 miljoen en het risicoprofiel voor De Star bedraagt € 0,51 miljoen. Vertrouwelijke informatie over de risico's wordt opgenomen in het meerjarig programma grondexploitaties (MPG).

Open-einde regelingen

Wmo

De Wmo is een open einde-regeling en kent daardoor geen bestedingsplafond. Hierdoor moet de gemeente ondersteuning blijven leveren aan haar inwoners, ook als het budget niet toereikend is.

Beheersmaatregelen:

Bij het toekennen van voorzieningen wordt vooral gekeken naar wat de inwoners nog zelf kunnen. Door dit maatwerk worden kosten beperkt. De vraag naar zorg uit de Wmo wordt verder voortdurend gemonitord en de budgetten worden periodiek bijgesteld aan de hand van actuele prognoses.

Toelichting:

De omvang van het risico op overschrijding van het Wmo-budget wordt geschat op 10% van het Wmo-budget (Begeleiding, Dagbesteding, Beschermd Wonen, Huishoudelijke ondersteuning, Hulpmiddelen, Collectief vervoer en Woonvoorzieningen). De kans op het ontstaan van tekorten op de Wmo-budgetten wordt hoog ingeschat.

Jeugdhulp

Jaarlijks wordt de begroting van de jeugdzorguitgaven geactualiseerd aan de laatste trendmatige ontwikkeling. Het risico bestaat dat deze ontwikkeling van de jeugdzorguitgaven te laag is ingeschat.

Beheersmaatregelen:

Regionaal en lokaal zijn beheersmaatregelen getroffen om de groei van de jeugdzorguitgaven te reduceren. Daarnaast wordt op lokaal niveau de zorgvraag kritisch beoordeeld en vindt meer sturing op de aanbieders plaats.

Met het Actieplan Jeugd wordt zowel geprobeerd de zorg toegankelijk te houden voor degenen die dit het hardst nodig hebben, alsook de totale kosten te beperken.

Toelichting:

De jeugdzorguitgaven zijn sinds de decentralisatie in 2015 jaarlijks fors gestegen. De kostenstijging wordt veroorzaakt door een sterke stijging van de gemiddelde zorgkosten per jeugdige en in mindere mate veroorzaakt door een stijging van het aantal jeugdigen in zorg.

Het effect van het actieplan Jeugd is nog onzeker.

De maximale omvang van het risico wordt geschat op 10% van de begrote jeugdzorguitgaven van € 26 miljoen. De kans dat dit risico zich voordoet wordt geschat op 70%.

Bijstandsuitkeringen (BUIG)

In 2022 heeft het Rijk het macrobudget van de BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) naar beneden bijgesteld. Sinds dat moment heeft de gemeente Leidschendam-Voorburg een negatief verschil tussen de verstrekte uitkeringen en de ontvangst van het Rijk (tekort BUIG). De parameters zijn in 2024 voor de gemeente gunstig aangepast, maar er is nog steeds sprake van een structureel tekort.

Het Rijk houdt rekening met een lager aantal uitkeringsgerechtigden dan de gemeente in werkelijk heeft. Het tekort is in de begroting meegenomen, maar het risico is dat door prijsstijgingen of volumecorrecties dit verschil groter wordt.

Beheersmaatregelen:

Het Rijk bepaalt jaarlijks het macrobudget van de BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) en stelt dit twee keer per jaar bij.

Een aantal jaar was er sprake van een tekort voor de gemeente Leidschendam-Voorburg, maar sinds de bijstelling in 2024 zijn de inkomsten en de uitkeringen voor de bijstand nagenoeg gelijk aan elkaar.

Toelichting:

De verdeling van het macro BUIG-budget vindt plaats op basis van uitgangspunten (aantallen) die het Rijk bepaalt. De loonkostensubsidie (LKS) is een los onderdeel en wordt bepaald op basis van de uitgaven van het voorgaande jaar. Hiermee probeert het Rijk gemeenten te stimuleren gebruik te maken van dit instrument. Voor het overige deel zijn gemeenten eigen risico-drager. Het Rijk vraagt aan gemeenten wel een gedetailleerde jaarlijkse verantwoording (SiSa), waarmee gecontroleerd wordt of de gebruikte uitgangspunten nog valide zijn. Indien er in drie jaren opeenvolgend sprake is van een tekort, kunnen gemeenten in aanmerking komen voor de vangnetregeling. De gemeente Leidschendam-Voorburg kwam in 2024 in aanmerking voor de vangnetregeling 2021-2023. De maximale omvang van het risico is bepaald op 10% van het BUIG-budget van 2025. De kans dat dit risico optreedt wordt als gemiddeld ingeschat, namelijk 30%.

Specifieke uitkeringen (niet BUIG)

Bij een specifieke uitkering bestaat het risico dat de definitief toegekende subsidie lager uitpakt dan de voorlopige subsidie en/of dat de werkelijke gemaakte kosten de begrote lasten overschrijden vanwege het open einde-karakter van de regeling.

Beheersmaatregelen:

De ontwikkelingen op de diverse regelingen wordt vanuit beleid en de periodieke budgetbewaking in het kader van de P&C-cyclus voortdurend gemonitord. Indien nodig wordt via de tussentijdse rapportages de gemeenteraad verzocht de begroting aan te passen.

Toelichting:

De gemeente ontvangt voor de uitvoering van een aantal specifieke taken, specifieke uitkeringen van de Rijksoverheid of mede-overheden. Sommige van deze specifieke uitkeringen kennen een min of meer structureel karakter, zoals:

- Onderwijsachterstandenbeleid;
- Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (BBZ).

Daarnaast zijn er de afgelopen jaren veel nieuwe taken bij gemeenten belegd welke worden gefinancierd door middel van specifieke uitkeringen met elk hun eigen regels over verantwoording. In het hoofdlijnen akkoord (mei 2024) heeft het kabinet aangegeven het aantal specifieke uitkeringen te willen verminderen, hierdoor zou de algemene uitkering gekort kunnen worden met 10%. De precieze invulling van dit plan is nog niet verwerkt in de cijfers van deze begroting.

De financiële omvang van het risico is bepaald op circa 10% van de begrote Rijksbijdragen over 2026. De kans dat dit risico optreedt wordt als gemiddeld ingeschat, namelijk 30%.

Overige Archeologie

Binnen de gemeente zijn er terreinen met mogelijke archeologische waarden die bij vooronderzoek niet altijd worden herkend. Hierdoor bestaat het risico op onverwachte archeologische vondsten tijdens werkzaamheden. De gemeente draait in zulke gevallen op voor de kosten, die kunnen oplopen tot €300.000. Ondanks vooronderzoek blijft er altijd een rest risico van circa 25%.

Beheersmaatregelen:

Om de risico's te beperken zet de gemeente in op het toezien op de uitvoering van archeologische onderzoeken. Hierdoor kan de gemeente tijdens de onderzoeken bijsturen. De beoordeling door het bevoegd gezag is het belangrijkste sturingselement van de gemeente. Tevens maakt de gemeente in bepaalde gevallen gebruik van een second opinion als dubbele controle van onderzoeken.

Door bij ontwikkelingen op reeds vrijgegeven terreinen vanuit de gemeente actief in te zetten op een archeologisch onderzoek kan de gemeente de kosten voor een archeologisch onderzoek beheersen.

Toelichting:

Archeologisch onderzoek gaat uit van een steekproef met een zekerheid van 70-75%. Dit laat een risico over van 25%. Bij toevalsvondsten wordt mogelijk niet alles gemeld. Ook worden archeologische resten mogelijk niet herkend, waardoor deze informatie niet bij de gemeente terecht komt.

Uitgaande van grote terreinen geldt een risico voor een archeologische opgraving, inclusief vooronderzoek en uitwerking van € 300.000. Indien er uitzonderlijke vondsten worden aangetroffen kan dit bedrag hoger uitvallen, de kans hierop is echter zeer klein.

Risico cyberaanvallen

Er is een waarschijnlijk risico op cyberaanvallen die kunnen leiden tot een hack, met als mogelijk gevolg een verstoring van de gemeentelijke dienstverlening of het verlies van persoonsgegevens. Tussen 2019 en 2024 zijn meerdere gemeenten het slachtoffer geweest van een hackaanval, waarvan de meest bekende in het landelijk nieuws zijn gekomen (zoals: Hof van Twente, Lochem, Buren, Neder-Betuwe en Den Haag).

Beheersmaatregelen:

Vanaf 2024 wordt er, als gevolg van de Europese NIS2-richtlijn en de aanstaande Nederlandse Cyberbeveiligingswet, intensief ingezet op de versterking van onze digitale weerbaarheid. De Cyberbeveiligingswet heeft de gemeente als essentiële entiteit verklaard en hierdoor moet de gemeente voldoen aan verregaande eisen op het gebied van informatiebeveiliging en (digitale) weerbaarheid in de organisatie, gebruikte systemen en technische infrastructuur. Met de uitvoering van project NIS2/BIO en diverse technische projecten in 2026 (en verder), heeft de gemeente als doel om zo goed als mogelijk te voldoen aan de eisen van de Cyberbeveiligingswet en zo ook de risico's van cyberaanvallen te verminderen.

Toelichting:

De kans is opgelopen tot 2 op 5 dat organisaties worden geraakt. Dit volgt uit het "Dreigingsbeeld informatiebeveiliging Nederlandse gemeenten 2025-2026" gepubliceerd door de Informatiebeveiligingsdienst voor Gemeenten (IBD). Tussen 2023 en 2024 zijn ruim 150 gemeentelijke organisatie (44% van de gemeenten) één of meerdere keren betrokken geweest bij een informatiebeveiligingsincident in de leveranciersketen.

Het dreigingsbeeld informatiebeveiliging 2023-2024 van de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) van de VNG stelt dat de dreiging aanzienlijk toeneemt en dat de gevolgen groter en destructiever zijn. In het dreigingsbeeld van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) uit 2023 is de dreiging voor gemeenten vanwege het aanhoudend conflict in Oekraïne, het professioneler worden van cybercriminelen en de forse toename van kritische kwetsbaarheden in software en systemen, verhoogd van "mogelijk" naar "waarschijnlijk". Hiernaast kiezen cybercriminelen partij in het Oekraïne-conflict en is de kans toegenomen dat criminele organisaties die eerst enkel op winst uit waren, nu om ideologische of geopolitieke belangen aanvallen gaan uitvoeren op landen die Oekraïne steunen. Voor 2026 zijn er nog geen dreigingsbeelden gepubliceerd, echter zal de dreiging voor de komende jaren onverminderd zijn. De maximale omvang van het risico is gebaseerd op voorbeelden die zich bij andere gemeenten hebben voorgedaan.

Omgevingswet

Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet (en Wet kwaliteitsborging (WKB)) worden onvolkomenheden niet uitgesloten. Daarnaast moet het beleidskader fysieke leefomgeving nog verder vormgegeven worden conform de Omgevingswet. Naast uitvoering, monitoring en doorontwikkeling, zal risicobeheersing in 2026 nodig zijn om de dienstverlening en ruimtelijke ontwikkeling op peil te houden. Onder risico's vallen onder meer:

- Te laat besluiten op aanvragen omgevingsvergunning
- Kennis over toezicht wordt niet geborgd en ondercapaciteit voor uitvoering taken Wkb
- Te laat opstellen of onvoldoende kwaliteit Omgevingsplan conform Omgevingswet
- Gegevens zijn onvolledig, onjuist en/of niet actueel waardoor onbetrouwbare advisering en dienstverlening onder de maat ontstaat
- Kwaliteit dienstverlening komt in het geding
- Informatie zit alleen in hoofden van medewerkers; kan zorgen voor overbelasting
- Verhoging van de werkdruk
- Verloop van personeel (discontinuïteit)

Beheersmaatregelen:

De organisatie monitort de impact van de invoering van de Omgevingswet en de Wkb. Het gaat om organisatorische en technische onderdelen, zoals vernieuwde werkprocessen en het DSO, en beleidsinhoudelijke ontwikkelingen, de Omgevingsvisie en Omgevingsplan, die waarschijnlijk bij inwerkingtreding effect gaan hebben. Periodiek wordt bekeken in hoeverre ontwikkelingen en effecten concreter zijn en worden financiële consequenties in een volgend P&C-product bijgesteld.

Toelichting:

Op dit moment is de verwachting dat de benodigde structurele lasten de komende jaren niet worden gedekt door structurele baten. Dit heeft mede te maken met het feit dat er meer ambtelijke capaciteit en specialistische kennis nodig is, dan nu aanwezig is. De bijdrage van het Rijk die voor de transformatiekosten van de Omgevingswet (incidenteel) en voor de Wet Kwaliteitsborging (incidenteel en structureel) wordt ontvangen, blijken tot op heden onvoldoende te zijn voor structurele dekking.

Garantiestellingen

Het financiële risico dat de gemeente loopt als een garantienemer niet aan zijn of haar betalingsverplichtingen kan voldoen en de geldverstrekker een beroep doet op de door de gemeente afgegeven garantie.

Beheersmaatregelen:

Bij de afgifte van garanties door de gemeente wordt er gekeken naar de kredietwaardigheid van de partijen. Daarnaast wordt jaarlijks bijgehouden of de garantienemer zijn leningen aflost en welk deel van de garantie dan nog open staat.

Toelichting:

Met het vaststellen van het Treasury-statuuut in de Raadsvergadering in januari 2020, is besloten tot een verruiming van het gemeentelijk garantiebeleid. Een actiever garantiebeleid vergt ook een actievere sturing op de risico's van afgegeven garanties. Tot op heden zijn er geen signalen binnengekomen dat partijen niet aan hun betalingsverplichtingen konden voldoen en is er nooit door geldverstrekkers aanspraak gemaakt op eerder afgegeven garanties. De kans dat het risico zich zal voordoen wordt om die reden als zeer laag (1% van de balanswaarde) ingeschat. De maximale omvang van alle nog openstaande bankgaranties aan instellingen en particulieren bedraagt ultimo 2024 € 3,8 miljoen.

Bodemsaneringen

Er zijn verschillende locaties binnen de gemeente waarvan bekend is dat de bodem verontreinigd is, maar waarvan nog niet duidelijk is of en zo ja wanneer de bodemverontreiniging gesaneerd moet worden. Ook speelt hierbij een rol of de kosten verhaald kunnen worden op de veroorzaker of (voormalige) eigenaar van de vervuilde locatie. Het beheer alsmede de risico's van de nazorglocatie aan de Nieuwstraat, ligt sinds 2022 bij de provincie en niet meer bij de gemeente. Onverwachte zaken in de bodem, zoals begin 2022 het dumpen van drugsafval in het recreatiegebied Vlietland waarbij de bodem werd verontreinigd, komen vooralsnog maar sporadisch voor. Recent heeft de GGD, op advies van het RIVM, advies gegeven over hoe om te gaan met verhoogde gehalten aan lood in grond om gezondheidsrisico voor kleine kinderen te voorkomen.

Beheersmaatregelen:

Om eventuele risico's te beperken worden door de gemeente bodemonderzoeken uitgevoerd bij aankoop van gronden. Eventuele financiële effecten worden meegenomen in de bepaling van de grondprijs. Om risico's en onzekerheden inzake de ondergrond (bodem) te verkleinen, worden de komende jaren diverse kaarten gemaakt om voor iedereen (intern en extern) inzichtelijk te maken wat de risico's inzake de bodem zijn. Niet alleen bodemverontreiniging is van belang maar ook Warmte Koude Opslag (WKO), geothermische omstandigheden, draagkracht van de bodem, bodemdaling/verzakkingen, archeologie, enzovoort. De gemeente is bronhouder voor het correct aanleveren van geologische grondboringen, grondwatermeetnet en WKO-installaties aan Basis Registratie Ondergrond (BRO). Jaarlijks legt de gemeente via de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) verantwoording af aan het rijk.

Toelichting:

De verschillende financiële risico's over bodemsanering, evenals de nieuw ontdekte VOCL-verontreiniging en de onzekerheid over PFAS, staalslakken en zogenaamde zorgwekkende stoffen, bedragen, na beoordeling € 1,5 miljoen.

Dividend

Jaarlijks ontvangen de aandeelhouders van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en Stedin over de gemaakte winst een dividenduitkering. De resultaten van de BNG en Stedin zijn onderhevig aan exogene factoren. Dit kan ertoe leiden dat resultaten en de daarmee samenhangende dividenduitkeringen tegenvallen.

Beheersmaatregelen:

Gedurende de Planning & Control-cyclus worden de ontwikkelingen op dit risico nauwlettend gemonitord en zal de begroting indien nodig worden bijgesteld.

Toelichting:

De kans bestaat dat in enig jaar het dividend tegenvalt door tegenvallende resultaten van de betreffende onderneming. De maximale omvang van het risico van de BNG en Stedin is gelijk aan het verwachte dividend van € 2.771.000 in 2026.

Bouwleges

De inkomsten van de bouwleges worden jaarlijks geraamd op basis van de bouw aanvragen die dan bekend zijn en worden verwacht. Aanvragen worden in de praktijk regelmatig uitgesteld of gaan soms niet door. Ook worden nieuwe aanvragen ingediend waarmee geen rekening is gehouden. Dit maakt de inkomsten voor de bouwleges onvoorspelbaar, waardoor een fasering bij grote bouw aanvragen een significant effect heeft op de begroting.

Beheersmaatregelen:

Periodiek wordt een inschatting gemaakt van de te verwachten bouw aanvragen (projecten). In de tussentijdse rapportages worden mutaties naar aanleiding van deze analyses verwerkt.

Toelichting:

De maximale omvang van het risico is gebaseerd op het begrootte bedrag aan inkomsten in 2026. Bouw aanvragen kunnen mogelijk uitgesteld worden of niet doorgaan; vooraf is dit lastig planbaar. De maximale omvang van het risico in 2026 wordt ingeschat op € 1.000.000.

Rente

Het renterisico betreft het risico dat de gemeente loopt bij onvoorzien hoge rentestijgingen bij (nieuw) aan te trekken geldleningen.

Beheersmaatregelen:

Op de schatkistrekening staan de overvloedige liquide middelen gestald. Bij het aantrekken van toekomstige leningen wordt mogelijk meer gebruik gemaakt van lineaire leningen. Bij lineaire leningen worden aflossingen meer gespreid over de tijd en neemt ook het renterisico bij herfinanciering af.

Toelichting:

Het is mogelijk dat er medio 2026 een beperkt aantal nieuwe langdurige geldleningen moet worden aangetrokken. Ten tijde van het samenstellen van de begroting 2026 waren de rentetarieven op de kapitaalmarkt (licht) stijgende. Indien de huidige leningenportefeuille geherfinancierd moet worden tegen een rente die 1% hoger uitvalt, dan is het effect circa € 650.000. De kans dat de marktrente op korte termijn verder fors zal stijgen is onwaarschijnlijk, maar ook, gezien de omstandigheden, lastig in te schatten.

Stikstofproblematiek

De neerslag van een overmaat aan stikstof in beschermde natuurgebieden heeft grote negatieve effecten op de biodiversiteit. De soortenrijkdom en daarmee de kwaliteit van de natuur in deze gebieden neemt af naarmate meer stikstof in de grond neerslaat.

Tot 2019 vormde het Programma Aanpak Stikstof (PAS) de basis om toestemming te verlenen voor bouwplannen en andere ruimtelijke effecten, die een bijdrage (kunnen) leveren aan het neerslaan van stikstof in de Natura 2000-gebieden. Het PAS maakte op voorhand gebruik van de verwachte positieve effecten van toekomstige maatregelen, die de nadelige gevolgen van het neerslaan van stikstof in natuurgebieden zouden moeten verminderen. Op die manier bood het PAS ruimte voor nieuwe ontwikkelingen. In mei 2019 heeft de Raad van State echter een streep door deze methode gezet, omdat onvoldoende zeker is dat toekomstige maatregelen de verwachte gunstige effecten waar kunnen maken. Het PAS als basis voor het verlenen van toestemming van bouw- en andere activiteiten, die voor een toename van de neerslag van stikstof kunnen zorgen, is daarmee weggevallen.

Beheersmaatregelen:

Gedurende de P&C-cyclus worden de ontwikkelingen op dit risico nauwlettend gemonitord en worden zo nodig maatregelen genomen om het risico te beperken of zo veel als mogelijk uit te sluiten.

Toelichting:

De eerder gesignaleerde trend, dat de ruimte voor nieuwe ontwikkelingen steeds verder wordt ingeperkt totdat meer structurele oplossingen worden gevonden voor het beperken van de stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden, zet zich verder door.

Het in 2024 nieuw aangetreden kabinet worstelde met de stikstofproblematiek. Het zocht naar een aanpak, waarbij zowel het economisch belang van de sectoren die in hoofdzaak verantwoordelijk zijn voor de uitstoot van stikstof, als het belang van de (woning)bouwproductie en het belang van het behoud van biodiversiteit bij elkaar gebracht konden worden. De daarvoor gedachte lijnen leken echter op voorhand op gespannen voet te staan met nationale en Europese wetgeving en rechtspraak, zodat nog weinig concrete vooruitgang werd geboekt. De val van het kabinet, begin juni 2025, heeft dit toch al moeizame traject grotendeels tot stilstand gebracht. Hoewel het demissionaire kabinet heeft aangegeven door te willen gaan met de beoogde stikstofaanpak, is onduidelijk of en in hoeverre de Tweede Kamer het kabinet daarvoor ruimte zal geven. De implementatie op korte termijn van een effectieve aanpak blijft daarom zeer onzeker.

Met name voor relatief omvangrijke projecten (zoals bijvoorbeeld De Star of Overgoo) blijft daarom ook nu het dringende advies tijdig een AERIUS-berekening van de gebruik- én bouwphase te laten uitvoeren en de mogelijkheden voor emissiereductie in zowel de bouw- als de gebruiksfase te verkennen. Alleen zo kunnen de mogelijke risico's actief en tijdig gemonitord worden en kan waar nodig worden bijgestuurd.

De maximale omvang van dit risico is momenteel moeilijk te kwantificeren. Daarnaast is, vooral bij kleinere projecten, de kans klein dat dit risico zich voordoet. De ervaring tot en met medio 2025 leert dat in Leidschendam-Voorburg de effecten van de stikstofproblematiek bij de ruimtelijke planvorming beperkt zijn gebleven.

Ontwikkelingen in de arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is nog altijd krap en zal op korte termijn niet veranderen. We hebben hierdoor te maken met langer zoeken naar de juiste match of dat de juiste match niet meer te vinden is. Dit betekent dat we als organisatie flexibeler moeten schakelen op de inhoud van een vacature (jobcarving) of mensen, al dan niet intern, opleiden totdat ze de juiste skills hebben. Ook de doorlooptijd en behandeltime van een vacature vragen om een andere benadering. De inzet van campagnes en bureaus zullen naar verwachting een stijging van de kosten opleveren.

Beheersmaatregelen:

Extra inspanningen zijn ingezet om het imago van Leidschendam-Voorburg als werkgever te verbeteren en meer geschikte kandidaten te motiveren om bij Leidschendam-Voorburg te solliciteren. Extra aandacht gaat ook uit naar het beter intern managen van talent en bieden van ontwikkelkansen aan medewerkers om hen langer te behouden.

Toelichting:

Het aantrekken en behouden van geschikte kandidaten kan zorgen voor hogere incidentele wervingskosten of voor hogere inhuurkosten.

Onderwijshuisvesting

Scholen voorzien in adequate huisvesting is een wettelijke taak van de gemeente. Onderwijsprojecten zijn de afgelopen jaren steeds complexer geworden; dit zijn langlopende projecten waarbij de nodige risico's de kop op kunnen steken die kunnen leiden tot vertraging van het proces. Afhankelijk van de fase waarin de vertraging optreedt, kan deze een kostenverhogend effect hebben.

Beheersmaatregelen:

- Opstellen uitvoerbaar Integraal Huisvestingsplan (IHP)
- Investeringsoverzicht en planning opstellen en actueel houden
- Bijeenbrengen van budgetten en/of subsidiegelden
- Maken van afspraken met de schoolbesturen over de invulling van het bouwheerschap
- Huisvestingsopgave definiëren door het opstellen van een businesscase (ruimtelijk en financieel)

Toelichting:

Er wordt gewerkt aan het opstellen van een nieuw gecombineerd IHP voor zowel het primair- als voortgezet onderwijs (vaststelling naar verwachting in het vierde kwartaal van 2025). Het IHP heeft een scope van 16 jaar, waarbij voor de eerste vier jaar een uitvoeringsplan wordt gemaakt en een doorkijk wordt geschetst voor de volgende 12 jaar.

Kengetallen

De financiële kengetallen zijn als volgt.

Kengetal	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Netto schuldquote	31,3%	35,2%	44,9%	54,5%	59,9%
Netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte leningen)	25,3%	28,9%	38,5%	48,0%	53,5%
Solvabiliteitsratio	58,5%	58,0%	53,3%	49,8%	47,8%
Structurele exploitatieruimte	0,5%	-1,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Grondexploitatie	6,8%	6,5%	0,4%	1,6%	-0,7%
Belastingcapaciteit	102,3%	100,5%	100,5%	100,5%	100,5%

1. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Omdat bij verstrekte leningen er onzekerheid kan bestaan over de terugbetaling wordt de netto schuldquote zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden berekend. Des te lager deze schuldquote is des te meer eigen middelen de gemeente ter beschikking heeft. Bij een waarde onder de 100% is de quote goed te noemen. De VNG kwalificeert een hoogte van 100% als code oranje en spreekt vanaf 130% van code rood.

2. *De solvabiliteitsratio*

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves en het begrotingssaldo. Des te hoger deze ratio is des te meer middelen de gemeente ter beschikking heeft om aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt volgens de VNG een percentage van 20%; bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% bevindt de gemeente zich op glad ijs. De gemeenteraad heeft echter een ondergrens van 30% vastgesteld.

3. *Structurele exploitatieruimte*

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht in de exploitatie wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Dit kengetal wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten, uitgedrukt in een percentage. Bij een waarde hoger dan 0% is er structurele exploitatieruimte.

4. *Grondexploitatie*

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

5. *Belastingcapaciteit*

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in de gemeente. Een waarde van 100% geeft aan dat de gemeente qua woonlasten op het landelijk gemiddelde zit.

Beoordeling onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

De uitkomsten van de kengetallen geven aan dat de financiële positie van de gemeente goed is. De kengetallen voldoen aan de VNG-normen. De rente en aflossingen zijn gedekt in de begroting, de solvabiliteit is ruim voldoende en de financiële weerbaarheid is goed. De gemeente is goed in staat om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De belastingcapaciteit kan zo nodig voor dekking zorgen van extra lasten die voortvloeien uit eventuele tegenvallers.

In de nota van wijziging worden mogelijk keuzes gemaakt die effect hebben op de kengetallen.

Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

De gemeente heeft op haar grondgebied een groot aantal kapitaalgoederen zoals wegen, riolering en water, groen, gebouwen, openbare verlichting, speelvoorzieningen, gebouwen en sportparken. Investeren in en onderhouden van deze kapitaalgoederen is belangrijk omdat ze een belangrijke bijdrage leveren aan de uitvoering van de programma's van de begroting. Een aantal van de taken, waarop kapitaalgoederen betrekking hebben, is verplicht. Zo heeft de gemeente een wettelijke plicht rondom riolering en onderhoud van wegen. Ook leggen de kapitaalgoederen een aanzienlijk beslag op het investeringsplan. In februari 2025 geactualiseerde investeringsplan is meegenomen in de kadernota 2026-2029 en verwerkt in de begroting 2026. Het gaat dan vooral om de kapitaallasten rente en afschrijving en de kosten van beheer en onderhoud.

Op basis van de resultaten van het integraal programmeren – waar we de reguliere vervangingsopgaven koppelen aan onze beleidsambities- is de verwachting dat er in 2026 nog aanvullend krediet wordt aangevraagd om deze ambities tezamen met onze vervangingsopgaven te verwezenlijken.

De paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen bevat het beleid en planning ten aanzien van het planmatig onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen in de openbare ruimte (wegen, riolering & water en groen), de gemeentelijke gebouwen en de sportparken. Tevens is in deze paragraaf de tabel financiële lasten onderhoud van de kapitaalgoederen, opgenomen en het overzicht van de beheerplannen.

De basis van het beleid is onder andere vastgelegd in de [nota kapitaalgoederen](#), [beheerkwaliteitsplan \(bkip\)](#), beheerplan wegen, [beheerplan civiele kunstwerken en oevers](#), [Water- en rioleringsplan \(WRP\)](#), de wijkgroenbeheerplannen, [Groenactieplan \(GAP\)](#), beheerplan gebouwen en beheerplan Sportparken.

Wegen

Kaders/doelen

Het beleidskader voor het beheer van wegen wordt gevormd door het beleidsplan wegen. Het beheerplan wegen is in 2024 geactualiseerd en geldt vanaf 2025 voor een periode van 5 jaar. Met deze kaders en met behulp van de tweejaarlijkse wegininspecties van het totale areaal wordt het uitvoeringsprogramma wegen opgesteld. Dit uitvoeringsprogramma wordt om de twee jaar bijgesteld en er wordt jaarlijks, bij de voorbereiding van de werken, afgestemd met de lopende projecten zoals bijvoorbeeld het UPR of de werken van de diverse nutsbedrijven. Met het Beheerplan Wegen en het Beheerkwaliteitsplan wordt zorggedragen dat de wegen conform de vastgestelde ambities wordt onderhouden. Ook wordt er gekeken naar het verbeteren van de groeiplaatsen van bomen, het weghalen van overbodige verharding en toevoegen van groen en het afkoppelen van de waterafvoer vanaf het wegdek zodat regenwater niet meer afgevoerd wordt naar de riolering, maar naar oppervlaktewater of dat deze vertraagd wordt afgevoerd via het maaiveld in de ondergrond.

Kwaliteit

De kwaliteit van de wegen wordt vastgesteld volgens de normen van het CROW, maar voldoet ook aan de eisen gesteld in het beheerkwaliteitsplan. De kwaliteit van het onderhoud van de wegen is voor de winkelcentra op A-niveau, voor de woonwijken op B-niveau en voor het buitengebied op C-niveau.

Beheer

In 2026 wordt onder andere groot onderhoud (gedeeltelijk of in zijn geheel) uitgevoerd op Delflandlaan - Frans Cobellaan, Docter Beguinlaan, Hendrik van Boeijenlaan e.o, Koningin Julianalaan (V), Koningin Wilhelminalaan (L), Oosteinde - Rodelaan, Prinses Margrietlaan, Schout van

Eijklaan, Stompwijk, Venestraat, Von Geusaustraat, Laan van Oostenburg, Burgemeester Den Haan Groenpark, Charley Tooropstraat, Cobulokade, Cornelis Voorhoevelaan, Eenwijkplein, Goeverneurkade, Jan Mulderstraat, Kapelbosje, park Corbulo, Parkweg en park Middenburg.

Tevens vindt er jaarlijks (groot) onderhoud plaats op de civiele kunstwerken op basis van het in 2024 vastgestelde beheerplan beschoeiing, duikers en kunstwerken. Voor 2026 betreft dit ongeveer 40 kunstwerken.

Kerncijfers

Soort	Eenheid	Hoeveelheid jaarstukken 2024	Hoeveelheid begroting 2026
Wegen elementverharding	100 m2	22.732	22.750
Wegen asfaltverharding	100 m2	7.037	7.037
Civiele kunstwerken	stuks	299	302

Riolering en Water

Kaders en doelen

In het Water- en Rioleringsplan (WRP) 2022-2027 is het beleid, de doelstellingen, het beleidskader en het uitvoeringsprogramma opgenomen voor het riool- en waterbeheer. De werkzaamheden zijn gericht op beleidsontwikkeling, beleidsrealisatie, financiering en beheer en onderhoud van alle openbare rioleringen, putten, kolken, goten, infiltratievoorzieningen, watergangen en duikers voor zover in beheer bij de gemeente, drainageleidingen en riool-, doorspoel- polder-, tunnel- en rioolgemalen en het drukrioolstelsel.

Kwaliteit

De kwaliteit wordt gemonitord aan de hand van de volgende 5 kernprestatie-indicatoren uit het WRP.

1. Tevreden gebruikers
2. Realisatie volgens plan
3. Toestand van de infrastructuur is op orde
4. Toelaatbaar omgevingseffect
5. Goed gebruik van de watersystemen

Het streven is dat alle indicatoren op groen staan.

Beheer riolering

De jaarlijkse werkzaamheden en projecten die in 2026 worden uitgevoerd of gestart worden qua uitvoering, zijn onder ander:

- Renovatie van de mechanisch-elektrische installatie van circa 60 pompunits en 9 voedingskasten van het drukrioleringssysteem in met name het buitengebied rondom Stompwijk
- Renovatie van 9 rioolgemalen (inclusief 1 Bergbezinkbassin)
- Reinigen en inspecteren van circa 44 km riolering in Leidschendam, grofweg het gebied ten noorden van de Noordsingel en ten oosten van de Burgemeester Banninglaan
- Reinigen van alle circa 22.000 kolken en 2,4 kilometer lijngoten in de gemeente
- Bui van de eeuw: afkoppelen bij kansrijke integrale projecten, zoals herstraten of renovatieprojecten van woningbouwverenigingen
- Opknappen van trapveldjes door aanleg van drainage

Vervanging riolering

In integrale projecten volgens het UitvoeringsPlan Riolervervanging (UPR) wordt een klimaat-robust stelsel aangelegd van goten, riolen, wadi's en drainage, oppervlaktewater en waterbergingsvoorzieningen. Regenpijpen aan de straatzijde van particuliere daken worden afgekoppeld van de afvalwaterriolering. In het straatprofiel wordt rekening gehouden met een ruimte-

reservering voor de energietransitie. Bovengronds wordt waar mogelijk vergroend en een klimaat-adaptieve biodiverse inrichting gerealiseerd.

Projecten die in 2026 uitgevoerd of gestart worden qua uitvoering zijn:

- Prinsenhof-Laagbouw (uitvoering t/m 2026)
- Ridder Snouckaertlaan (uitvoering t/m 2025 en financiële afronding in 2026)
- Zaagmolenstraat (uitvoering in 2026)
- Voorburg-Noord noord (voorbereiding gestart, uitvoering vanaf 2027)
- Parnashofweg (uitvoering gepland vanaf 4e kwartaal 2025 t/m 2026)
- Veursestraatweg (voorbereiding gestart, uitvoering volgt na Parnashofweg en start vanaf 2027)
- Prins Bernhardlaan / Spinozalaan (voorbereiding gestart, uitvoering loopt door in 2026)
- Marcellus Emantslaan (schuift door naar 2028, uitgesteld i.v.m. nieuwbouw school)
- Huygenskwartier (voorbereiding gestart, uitvoering afhankelijk van gereedkomen project appartementen en winkel Herentuyn)

Marcellus Emantslaan wordt uitgesteld in verband van een nieuwbouw school en schuift daarom door naar 2028.

De UPR-projecten zijn opgenomen in het [projectenboek](#).

Beheer water

In het zomerhalfjaar wordt in diverse parken kroos geruimd om de belevingswaarde van het water goed te houden. Jaarlijks worden in het najaar de watergangen en vijvers op een ecologische manier geschoond om overdadige plantengroei te verwijderen. Er worden jaarlijks een aantal beschoeiingen vervangen. Op plaatsen waar deze niet langer nodig zijn wordt deze verwijderd of wordt de oever heringericht naar een NEZ (Natte Ecologische Zone). In watergangen waar veel bladval terecht komt wordt dit verwijderd wat de waterkwaliteit ten goede komt. Ook verwijderen we in het stedelijk gebied gezonken en drijvend vuil.

De baggerinspanning verschilt per jaar en een meerjarenraming is opgenomen in het WRP. Bij het baggeren worden ook de aanliggende duikers gereinigd. De baggerplanning in het winterseizoen wordt om praktische redenen verdeeld over twee kalenderjaren en dit kan leiden tot afwijkingen van de begroting.

Kerncijfers

Soort	Eenheid	Hoeveelheid jaarstukken 2024	Hoeveelheid begroting 2026
Oppervlaktewater gemeentelijk beheer	100 m2	2.952	2.952
Riool gemengd stelsel	1 km	155,9	159
Riool gescheiden stelsel afvalwater	1 km	54,5	44
Riool gescheiden stelsel hemelwater	1 km	90,1	91
Gemalen (inclusief Bergbezinkbassins)	1 stuks	64	67
Pompunits drukriolering	1 stuks	278	278
Voedingskasten drukriolering	1 stuks	40	41
Persleidingen	1 km	44,7	44,7

De soort kerncijfers en bijbehorende hoeveelheden per jaarstukken 2024 zijn aangepast naar aanleiding van recente gegevens uit het beheersysteem.

De voormalige soort watergangen is verwijderd aangezien dit het aantal aanwezig m2 watergangen, plassen (Vlietland) en waterberging Nieuwe Driemanspolder betrof en geen inzicht geeft in het aantal arealen in beheer van de gemeente. De soort Oppervlaktewater gemeentelijk beheer is vanaf dit P&C product toegevoegd.

Groen

Kaders en doelen

De beleidskaders voor het groen wordt gevormd door het groenstructuurplan, het GroenActieplan, het beeldkwaliteitsplan, de bomennota en de diverse wijkgroenbeheerplannen.

Kwaliteit

De kwaliteit van het onderhoud van het groen is voor de winkelcentra op A-niveau, voor de woonwijken op B-niveau en voor het buitengebied op C-niveau.

Beheer

Naast het dagelijks onderhouden zoals snoeien en maaien, staan voor 2026 de volgende groenrenovaties gepland:

Essesteijn: heestervakken tuinenbuurt
De Heuvel: gevelbeplanting Velthuysenlaan/Duyvendijklaan deel 2 tegelstrook en nieuwe beplanting
Ontharding hoek Anna Elias Borgerkade, inclusief verplanten boom
Bovenveen: locatie 6 Binnenhof Van Slingelandstraat
Juliana Bernhardpark: plantvakrenovaties
Patrijslaan heestervak renovatie en gazonrenovatie
Putterlaan bomen vervangen
Putterlaan heestervakken vervangen
Duivenpad gazon omvormen naar bloemrijk grasland
Reigerlaan extra bomen aanplanten
Spechtlaan nieuwe beplanting aanbrengen onderlangs flat
Zwaluwlaan boomvervanging
Kievitlaan boomvervanging (meidoorns)
Kwikstaartlaan boomvervanging
Vlakhof groenrenovatie

Kerncijfers

Soort	Eenheid	Hoeveelheid jaarstukken 2024	Hoeveelheid begroting 2026
Bomen	1 stuks	38.400	38.700
Gras	100 m2	16.500	16.585
Beplanting	100 m2	10.250	10.250

Uitbreiding beheer en onderhoud vanaf 2026 met name Vliethaven, Vlietvoorde polder en de 3-molengang.

Gebouwen

Kaders en doelen

Het kapitaalgoed gebouwen onderhouden we op grond van de geldende wettelijke verplichtingen en het vastgestelde beleid.

Het onderhoud is vastgelegd in de MeerJaren OnderhoudsPrognose (MJOP). De MJOP is de leidraad voor de uitvoering van het groot onderhoud van de gebouwen. Per locatie en per onderdeel wordt bekeken of groot onderhoud noodzakelijk is. Indien de technische levensduur voldoende is dan wordt het groot onderhoud vooruit geschoven in tijd. Daarnaast hebben we ook te maken met een kortere technische levensduur dan voorzien. Deze werkzaamheden worden dan in de MJOP naar voren geschoven.

De MJOP moet 5 jaarlijks worden geactualiseerd. De controle/actualisatie van de MJOP gebeurt in 2 delen. Het ene deel bevat de installaties van het vastgoed en het andere deel het bouwkundig

onderhoud van het vastgoed. De MJOP is behalve de prognose ook de financiële onderbouwing voor de begroting 2026.

Kwaliteit

De kwaliteit voor het (onderhoud) vastgoed wordt vastgesteld door conditiemetingen. De conditiemetingen van de gemeentelijke gebouwen zijn gebaseerd op het in Nederland algemeen erkende normenstelsel de NEN 2767. De meting van de staat van onderhoud conform de NEN 2767 kent een scoreverloop van 1 (zeer goed [splinternieuw]) tot 6 (zeer slecht [krot]).

Een conditiescore van 3 is – naar de maatstaf van de meeste vastgoedportefeuillehouders en gebruikers – voldoende.

Het onderhoudsbeleid voor de gemeentelijk panden is als volgt ingericht:

- Voor de gebouwen voor de huisvesting van de eigen organisatie met een publieke functie en schoolgebouwen wordt conditie 2 aangehouden. Dit houdt in een goede onderhoudstoestand afhankelijk van de ouderdom van het gebouw.
- Voor de verhuurde panden en de sportgebouwen wordt conditie 2-3 aangehouden. Dat houdt in een goede tot redelijke onderhoudstoestand afhankelijk van de ouderdom van het gebouw.

Beheer

Het onderhoud zal worden uitgevoerd volgens het Meer Jaren Onderhouds Prognose.

Kerncijfers

Soort	Eenheid	Hoeveelheid jaarstukken 2024	Hoeveelheid begroting 2026
Gemeentelijke gebouwen	1 stuks	76	70

Als gevolg van verkoop en sloop is inmiddels het aantal gebouwen in 2025 afgenomen tot 70.

Sportparken

Kaders en doelen

De gemeente draagt zorg voor goed bespeelbare en gebruiksvriendelijke buitensportaccommodaties. Om dit uit te kunnen voeren is het Beheerplan sportparken opgesteld. Het geactualiseerde beheerplan Sportparken is in 2025 vastgesteld. Het beheerplan bestaat uit het Dagelijks Onderhoud Plan (DOP) en het Meerjaren Investerings Prognose (MIP). Het beheerplan is ook de financiële onderbouwing voor de begroting 2026.

Kwaliteit

Op het gebied van sportparken en de bijhorende inrichtingselementen worden de volgende kwaliteitsniveaus onderscheiden in goed, voldoende, matig, onvoldoende en slecht. De gemeente hanteert als streefwaarde voor de te leveren kwaliteit op de sportparken minimaal een voldoende.

Beheer

Het onderhoud zal worden uitgevoerd volgens het Beheerplan sportparken Gemeente Leidschendam-Voorburg welke geldt vanaf 2025.

Kerncijfers

Soort	Eenheid	Hoeveelheid jaarstukken 2024	Hoeveelheid begroting 2026
Sportparken	1 stuks	6	6

Tabel: Financieel overzicht

Onderhoudsbudgetten	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
0.3 Beheer overige gebouw en gronden	330	484	484	484	484	484
Totaal Bestuur en Ondersteuning	330	484	484	484	484	484
2.1 Verkeer en vervoer	9.116	4.731	4.656	4.656	4.656	4.656
2.2 Parkeren (parkeergarages)	48	78	78	78	78	78
Totaal Verkeer en Vervoer	9.164	4.809	4.734	4.734	4.734	4.734
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2	8	0	0	0	0
Totaal Economie	2	8	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	17	6	6	6	6	6
Totaal Onderwijs	17	6	6	6	6	6
5.2 Sportaccommodaties	2.003	901	970	970	970	970
5.3 Cultuurpres., productie&participatie (gebouwen)	51	38	38	38	38	38
5.4 Musea (gebouwen)	88	39	39	39	39	39
5.6 Media (gebouwen)	17	22	22	22	22	22
5.7 Openbaar groen	3.588	3.913	3.949	3.961	3.708	3.641
Totaal Sport, cultuur en recreatie	5.747	4.913	5.018	5.030	4.777	4.710
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (gebouwen)	354	245	233	233	233	233
Totaal Sociaal domein	354	245	233	233	233	233
7.2 Rioleringen	1.324	1.433	1.588	1.194	1.194	1.194
7.5 Begraafplaatsen	303	217	242	242	242	242
Totaal Volksgezondheid en milieu	1.627	1.650	1.830	1.436	1.436	1.436
0.4 Overhead (ambtelijke huisvesting)	860	914	1.084	1.084	1.084	1.084
Totaal Overhead	860	914	1.084	1.084	1.084	1.084
Totaal programma's	18.101	13.029	13.389	13.007	12.754	12.687

Bedragen x € 1.000

Omdat de onderhoudsbehoefte per jaar kan verschillen, kunnen de uitgaven ook jaarlijks verschillen. Daarom worden kostenegalisatievoorzieningen gebruikt voor grootonderhoud gebouwen en voor grootonderhoud van de wegen, waaraan jaarlijks een bedrag wordt gedoteerd. In een jaar dat er minder wordt uitgegeven dan begroot, groeit de voorziening en de middelen uit de voorziening zijn beschikbaar in een jaar waarin er meer wordt uitgegeven dan wordt toegevoegd aan de voorziening.

Tabel: Beheerplannen

Beheerplannen	Bestuurlijk vastgesteld d.d.	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Opmerking
Integraal beheerplan openbare ruimte (ibor)			Ja	actualisatie in 2025
Wegen	2025	2025 - 2029	Ja	
Civiele kunstwerken en oevers	2024	2024 - 2027	Ja	
Watergangen & Riolering (WRP)	2021	2022 - 2027	Ja	
(Wijk)Groenbeheerplannen	2013 t/m 2024	2014 - 2033	Ja	*)
Speelvoorzieningen	2016	2016 - 2025	Ja	Actualisatie start 2026
Openbare verlichting	2021	2021 - 2025	Ja	Actualisatie start 2026
Verkeersregelininstallaties	2016	2016 - 2025	Ja	Actualisatie start 2026
Gebouwen	2025	2024 - 2028	Ja	
Sportparken	2025	Vanaf 2025	Ja	

*) Per wijk zijn er in de periode 2013 t/m 2024 groenbeheerplannen vastgesteld. Voor de wijk Prinsenhof zijn de acties en wensen via het project Revitalisering Prinsenhof-hoog en het project Uitvoeringsplan Riolerings Prinsenhof - laag in beeld zijn gebracht. Vanaf 2024 worden naast deze voorgestelde renovatiemaatregelen ook de voorgestelde renovatiemaatregelen uit GroenActiePlan (GAP) uitgevoerd.

Financiering

Algemeen

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan het financieringsbeleid en de uitvoering ervan in 2026. De Wet financiering decentrale overheden (wet Fido) is de basis voor de financiering en de treasurytaken. In het Treasurystatuut gemeente Leidschendam-Voorburg 2020 zijn nadere regels voor de financieringsfunctie opgenomen. Als leidraad hiervoor is gebruik gemaakt van de Handreiking Treasury van het ministerie van BZK.

In deze paragraaf wordt ingegaan op:

1. Treasurybeleid
2. Risico-inventarisatie en -kwantificering
3. Financieringspositie
4. Rentelasten en toegerekende rente
5. Opnemen van kortlopende geldleningen
6. Uitzetten van overtollige geldmiddelen.

Treasurybeleid

Het gemeentelijk treasurybeleid is gebaseerd op de [wet Fido](#) en het [Treasurystatuut Gemeente Leidschendam-Voorburg 2020](#). De hoofdlijnen zijn:

- a. De gemeente gaat leningen aan, zet middelen uit en verleent garanties uitsluitend ten behoeve van uitoefening van de publieke taak.
- b. De treasuryfunctie draagt zorg voor duurzame en voordelige toegang tot de financiële vermogensmarkten, het beperken van renterisico's en levert adequate informatie over onze liquiditeits- en financieringspositie.
- c. De treasuryfunctie zorgt ook voor het optimaliseren van renteresultaten binnen de kaders van de wet Fido en het Treasurystatuut.
- d. Er wordt zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van interne financieringsmiddelen om het aantrekken van leningen te beperken.
- e. De gemeente verstrekt alleen garanties of leningen aan derden als voldaan wordt aan de voorwaarden zoals deze gesteld zijn in de voorwaarden en regels garanties en leningen (bijlage bij het Treasurystatuut).
- f. Overtollige geldmiddelen worden uitgezet bij het Rijk (schatkistbankieren).

Het liquiditeitenbeheer van de gemeente (beheer van betalingen en ontvangsten) is gebaseerd op een prognose voor een periode van twaalf maanden. Met het dagelijks monitoren van de liquiditeitspositie en informatie uit de organisatie wordt de liquiditeitsprognose regelmatig geactualiseerd.

De Treasurycommissie komt een aantal keer per jaar bij elkaar om onder andere de uitgevoerde financieringstransacties te evalueren en in het geval dat nieuwe langdurige geldleningen worden aangetrokken. Daarnaast bespreekt de commissie de toekomstige ontwikkelingen op het gebied van financiering (rente en omvang) voor de gemeente. De commissie bestaat uit de wethouder financiën, de treasurer en concerncontroller.

Risico-inventarisatie en -kwantificering

De risico's voor de gemeente zijn:

1. Renterisico op de vlottende schuld
2. Renterisico op de vaste schuld
3. Kredietrisico verstrekte geldleningen

Ad. 1. Renterisico op de vlottende schuld

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is in de Wet FIDO opgenomen om de directe gevolgen van een snelle rentestijging te beperken. De kasgeldlimiet bepaalt dat de gemeenten hun financieringsbehoefte voor slechts een beperkt bedrag met kortgeld (looptijd < 1 jaar) mogen financieren. Hierdoor worden de renterisico's op korte termijn beperkt. De norm is in de wet gesteld op 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten. De gemiddelde korte schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet aan het einde van drie achtereenvolgende kwartalen niet overschrijden. Aan het einde van het derde kwartaal moet in zo'n geval de korte schuld omgezet worden in een vaste schuld.

Voor het jaar 2026 bedraagt de kasgeldlimiet afgerond € 27,8 miljoen. Dit is de bovengrens van de toegestane omvang van de kortlopende schuld. Op basis van de verwachte marktrente wordt bij het aantrekken van een geldlening nu rente vergoed, terwijl het gebruikelijk is dat er dan rente wordt betaald. Leningen kunnen uitsluitend worden aangetrokken als onze financieringsbehoefte dat noodzakelijk maakt. Het is op grond van de Wet FIDO niet toegestaan om geld te lenen met als enig doel het maken van (rente) winst.

Verwacht wordt dat er in 2026 mogelijk (kasgeld)leningen moeten worden aangetrokken. Dit is afhankelijk van meerdere factoren. In onderstaande tabel wordt de meerjarenontwikkeling van de kasgeldlimiet weergegeven.

Kasgeldlimiet	2025	2026
Begrotingstotaal	303	327
Vastgesteld percentage berekening kasgeldlimiet	8,50%	8,50%
Kasgeldlimiet	25,8	27,8

Bedragen x € 1.000

Als er tijdelijk behoefte is aan extra liquiditeiten, dan kan er tot de kasgeldlimiet worden gefinancierd met kort geld (leningen met een looptijd van maximaal 1 jaar). Het is wel zo dat op lange termijn is het renterisico op kortlopende geldleningen groter omdat de rente snel kan wijzigen. De rente op langlopende geldleningen wordt voor een vooraf bepaalde periode vastgezet, waardoor de gemeente voor een langere periode rekening kan houden met stabiele financieringslasten.

Ad. 2. Renterisico op de vaste schuld

Voor de financieringspositie is de renterisiconorm van belang. Het doel van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld. De norm geeft aan over welk maximaal bedrag per jaar renterisico gelopen mag worden. Dit betreft onder andere leningen waarvan de rente herzien gaat worden maar ook de herfinanciering van aflossingen. Door spreiding in de tijd van aflossingen en herzieningen wordt het renterisico verkleind. De renterisiconorm wordt berekend met een wettelijk vastgesteld percentage van het begrotingstotaal. Dit percentage is bepaald op 20% en betekent voor onze gemeente een renterisiconorm van afgerond € 65,3 miljoen.

Renterisico	2026	2027	2028	2029
1. Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
2. Aflossingen *)	5.049	5.104	5.160	5.217
3. Renterisico (1+2)	5.049	5.104	5.160	5.217
4. Renterisiconorm	65	65	65	65
5a. Ruimte onder renterisiconorm (4>3)	0	0	0	0
5b. Overschrijding renterisiconorm (3>4)	4.984	5.039	5.095	5.152
Berekening renterisiconorm				
4a. Begrotingstotaal van 2026	327			
4b. Percentage ministeriële regeling	20%			
Renterisiconorm (4a x 4b)	65			

Bedragen x € 1.000

*) In deze tabel is niet opgenomen de renteloze financiering van de grondexploitatie Leidschendam-Centrum.

Toelichting op de tabel:

De renteherzieningen op de vaste schuld staat in alle jaren geraamd op 0. Dit komt doordat de huidige opgenomen leningen de geldgevers geen mogelijkheid bieden tot tussentijdse renteaanpassingen. Het beleid is dat de gemeente alleen leningen afsluit met een vast rentepercentage dat tijdens de looptijd van de lening niet kan worden herzien.

De aflossingen genoemd in de tabel zijn de aflossingen zoals opgenomen in het aflossingsschema van de langlopende geldleningen van de huidige leningenportefeuille. Niet opgenomen is de aflossing op de renteloze financiering van de grondexploitatie Leidschendam-Centrum. Hier loopt de gemeente geen renterisico.

Uit de tabel blijkt dat de gemeente een beperkt renterisico loopt in het kader van de langlopende financiering en ruim binnen de wettelijke risiconorm blijft.

Ad. 3. Kredietrisico verstrekte geldleningen

Het kredietrisico op verstrekte geldleningen wordt omschreven als de mogelijkheid van een waardedaling van de vorderingspositie ten gevolge van het niet (tijdig) kunnen nakomen van de verplichtingen door de tegenpartij. In onderstaande tabel is een overzicht per risicogroep opgenomen.

Risicogroep	Hypothecaire zekerheid	1-1-2026	31-12-2026
1. Hypotheken aan personeel	ja	11	11
2. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland	gedeeltelijk	540	540
Totaal			

Bedragen x € 1.000

Toelichting

1. De gemeente verstrekt geen nieuwe hypotheek meer aan personeel.
2. Het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) zet op voordracht van de gemeente geldleningen uit in de sector volkshuisvesting. De gemeente heeft de opbrengst uit de verkoop aandelen Bouwfonds gebruikt voor de storting in het fonds als een geldlening. Een gedeelte van het gestorte bedrag is door SVN vastgelegd in verstrekte geldleningen aan derden tot een bedrag van circa € 0,54 miljoen. Er is een klein risico dat de verstrekte geldleningen niet worden terugbetaald. Daarnaast is een bedrag bij het SVN beschikbaar in de vorm van een rekening-courant met de gemeente tot een bedrag van € 3,1 miljoen.

Gezien de hoogte en de samenstelling van de portefeuille verstrekte geldleningen loopt de gemeente nauwelijks kredietrisico's.

Financieringspositie

Voor de bepaling van de financieringspositie zijn de financieringsbehoefte (geïnvesteed vermogen in de huidige en nieuwe vaste activa) en de financieringsmiddelen (opgenomen langlopende leningen, reserves en voorzieningen) van belang. Het verloop van de financieringspositie over de jaren 2026 tot en met 2030 is opgenomen in onderstaande tabel.

Financieringspositie per 31-12	2025	2026	2027	2028	2029
Financieringsbehoefte					
Materiele en immateriële activa	271.224	297.082	330.201	345.910	361.293
Financiële vaste activa	18.938	18.766	18.594	18.422	18.250
Grondexploitaties	34.202	19.453	1.050	4.579	-2.095
Overige vlottende activa	32.500	32.500	32.500	32.500	32.500
Totaal financieringsbehoefte (1)	356.864	367.801	382.345	401.411	409.948
Financieringsmiddelen					
Reserves	217.869	213.326	203.793	199.732	195.933
Voorzieningen	18.302	16.424	15.294	13.526	11.432
Opgenomen langlopende leningen	55.949	73.400	98.296	123.136	137.919
Vlottende passiva	57.250	50.000	50.000	50.000	50.000
Totaal financieringsmiddelen (2)	349.370	353.150	367.383	386.394	395.284
Financieringssaldo (2-1)	-7.494	-14.651	-14.962	-15.017	-14.664

Bedragen x € 1.000

Voor de bepaling van de financieringsbehoefte is onder andere uitgegaan van de boekwaarden en de voorgenomen investeringen zoals opgenomen in het meerjareninvesteringsplan 2026-2029 waarbij rekening is gehouden met de kasgeldlimiet voor het aantrekken van kort lopende geldleningen.

Ontwikkeling portefeuille langlopende leningen

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de portefeuille aan langlopende leningen weergegeven.

Portefeuille langlopende geldleningen	2025	2026	2027	2028	2029
Beginstand per 1 januari	60.944	55.949	73.400	98.296	123.136
Nieuwe geldleningen	0	22.500	30.000	30.000	20.000
Reguliere aflossingen	4.995	5.049	5.104	5.160	5.217
Vervroegde aflossingen	0	0	0	0	0
Eindstand per 31 december	55.949	73.400	98.296	123.136	137.919

Bedragen x € 1.000

Doordat de komende jaren een aantal grote investeringen zullen worden gedaan in onder andere verduurzaming, de bouw van scholen en bereikbaarheid zullen er op termijn extra financieringsmiddelen moeten worden aangetrokken. Sinds begin 2025 zijn de rentetarieven op de kapitaalmarkt gestegen en vervolgens op een hoger niveau gestabiliseerd. Deze ontwikkeling volgt op een periode van dalende rentes. De stijging van de rentes laat zien dat lenen de afgelopen periode aanzienlijk duurder is geworden. De effecten hiervan zijn in de begroting verwerkt. Voor het opnemen van nieuwe langlopende geldleningen is rekening gehouden met de actuele rente op de geldmarkt van langlopende geldleningen van 10 jaar. Deze rente wordt in 2026 geraamd op 3,5%.

Rentelasten en toegerekende rente

Renteschema	Begroot 2025	Begroot 2026
Rentelasten (kort en lang)	2.492	1.639
Rentebaten (kort en lang)	0	0
Rente grondexploitatie (projectfinanciering)	-479	-392
Rente eigen financieringsmiddelen	1.520	2.362
Totaal rente	3.533	3.609
Toegerekende rente (met omslagrente)	-3.344	-3.941
Renteresultaat (toegerekende rente - totale rente)	189	-332

Bedragen x € 1.000

Aan de grondexploitatie wordt de werkelijke rente van de hiervoor aangetrokken leningen toegerekend. Aan investeringen en taakvelden wordt de rente met behulp van het rente-omslagpercentage toegerekend. Het renteomslagpercentage voor 2026 wordt geraamd op 1,2%.

Over de eigen financieringsmiddelen mag maximaal het gemiddeld rentepercentage op aangetrokken geldleningen (kort- en lang vreemd vermogen) worden berekend. In 2026 wordt een gemiddeld percentage op aangetrokken korte en lange geldleningen van 3% verwacht.

Opnemen van kortlopende geldleningen

De gemeente financiert, indien nodig en wenselijk, de lopende betalingen en ontvangsten tot het maximum van de kasgeldlimiet met kortlopende geldleningen (kas- en daggeld). Wanneer de kasgeldlimiet structureel wordt overschreden (tot drie kwartalen achtereen) trekt de gemeente voor de structurele overschrijding langlopende geldleningen aan. De kortlopende schulden worden dan geconsolideerd naar een langlopende geldlening.

Uitzetten van overtollige geldmiddelen

De gemeente heeft soms (tijdelijk) overtollige middelen die “uitgezet” moeten worden. Eind 2013 is het zogenaamde schatkistbankieren (zonder leenfaciliteit) gestart. De overtollige middelen worden dan uitgezet bij het Rijk. Decentrale overheden krijgen op de deposito's van het schatkistbankieren een marktconforme rente vergoed die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. De gemeente beschikt nog (beperkt) over overtollige liquide middelen. Deze zijn gestald op de rekening schatkistbankieren.

Bedrijfsvoering

Algemeen

Voor een goede dienstverlening aan de inwoners, bedrijven en instellingen is een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering randvoorwaardelijk. Onder bedrijfsvoering worden verstaan de ondersteunende processen die het mogelijk maken de programma's te verwezenlijken.

Organisatieontwikkeling 2026-2029

Een effectieve organisatie beweegt mee met maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen. Organisatieontwikkeling is daarom een vast onderdeel van ons werk. De organisatievisie (2024) vormt de basis om ons te ontwikkelen tot een wendbare, sensitieve en resultaatgerichte organisatie. Deze ambitie krijgt vorm via vier ontwikkellijnen: Verbonden en Betrokken, Strategisch Vermogen, Sturen en Samenhang, en Leren en Ontwikkelen.

Het realiseren van de organisatievisie vraagt om een lange adem en een consistente uitvoering. In 2026 blijven de ontwikkellijnen daarom leidend maar de uitvoering komt in een nieuwe fase: de programmatische aanpak maakt plaats voor borging in de lijn. De borging van enkele opdrachten is zodanig met elkaar verweven dat ze een gezamenlijk inrichtings- en implementatieplan vereisen. De sturingsfilosofie is daar een belangrijk fundament van, maar ook gebiedsgericht werken, versterken strategisch vermogen, doorontwikkeling van project- en programmatisch werken en portfoliomanagement zijn hier onderdeel van. De uitvoer van het implementatieplan vindt plaats in 2026.

Daarnaast vindt de borging van de overige ontwikkelopdrachten afzonderlijk plaats 'in de lijn'. Hieronder een korte toelichting op deze opdrachten.

- Om een integraal klantbeeld te realiseren zijn koppelingen gerealiseerd tussen het zaakstelsel en diverse andere systemen die we gebruiken. Functionaliteiten binnen het zaakstelsel zijn verder ingericht, rapportages zijn beschikbaar gemaakt en de eerste stappen zijn gezet om de informatievoorziening richting burgers te centraliseren. Vanaf 2026 wordt dit uitgebreid met nieuwe koppelingen en functionaliteiten, waaronder klantportaalintegratie en automatische vastlegging van klantcontacten.
- In het experimenteerprogramma participatie zijn zes experimenten zijn uitgevoerd en geëvalueerd. In 2026 volgt verdere verankering van participatie in de organisatie, met aandacht voor het uitdaagrecht en interne bewustwording.
- Er is met een management development traject begonnen dat een basis legt voor systemisch leiderschap binnen de organisatie. In 2026 wordt het traject voortgezet, afgestemd op de nieuwe organisatie-inrichting.
- Bij alle afdelingen is inmiddels aandacht voor strategische personeelsplanning. In 2026 wordt het benodigde proces geborgd in de lijn.
- Een visie op strategisch leren en ontwikkelen is opgesteld. In 2026 wordt deze uitgewerkt tot een integraal opleidingsplan en verankerd in de managementcyclus.

Leidschendam-Voorburg in Control

De gemeente streeft ernaar 'in control' te zijn: grip hebben op processen, financiën en risico's, zodat we effectief en efficiënt kunnen functioneren en onze verantwoordelijkheid richting inwoners en andere belanghebbenden waarmaken.

'In control' betekent dat de gemeente:

- Doelstellingen helder formuleert en realiseert.
- Risico's tijdig signaleert en beheerst.
- Betrouwbare financiële en operationele informatie levert.
- Efficiënt en effectief werkt, in lijn met wet- en regelgeving.
- Integriteit borgt in alle lagen van de organisatie.

Concreet houdt dit in dat we:

- Inzicht hebben in onze financiële positie en prestaties.
- Processen beheersen en waar nodig kunnen bijsturen.
- Transparant rapporteren aan bestuur en inwoners.
- Proactief handelen en verantwoordelijkheid afleggen.
- Continu werken aan verbetering van bedrijfsvoering en dienstverlening.

'In control' zijn is geen eindpunt maar een doorlopend proces van monitoren, evalueren en verbeteren. Dit stelt ons in staat adequaat in te spelen op veranderingen, en middelen optimaal in te zetten voor de gemeenschap. Daarbij nemen we de bevindingen en aanbevelingen uit de accountantscontrole en uit eigen organisatie ter harte en rapporteren we periodiek aan de raad.

In 2026 wordt risicomanagementbeleid opgesteld.

Rechtmatigheid

Vanaf verslagjaar 2023 moet het college volgens de gewijzigde Gemeentewet en het BBV in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording opnemen. De rechtmatigheidsverantwoording gaat over alle aspecten van financiële rechtmatigheid die geen invloed hebben op de getrouwheid van de jaarrekening. Bij de jaarrekening verklaart het college alle niet-acceptabele afwijking en de (voorgenomen) herstelmaatregelen. Zo krijgt de raad niet alleen een oordeel, maar ook de achtergrondinformatie om zijn controlerende taak goed uit te voeren.

Met ingang van boekjaar 2025 zijn er nieuwe regels voor de controle op de rechtmatigheid, met als belangrijkste verandering de hoogte van de materialiteitsgrens. Met de jaarrekening 2025 zal geanalyseerd worden of de organisatie de gevolgen van deze nieuwe regelgeving voldoende ondervangen heeft. Dit kan leiden tot aanvullende maatregelen in 2026.

Begrotingscriterium

Een belangrijk onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording is het begrotingscriterium. Financiële beheershandelingen dienen tot stand te komen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde begroting. In de financiële verordening door de raad vastgesteld in welke gevallen overschrijdingen acceptabel zijn.

Uit de jaarrekeningcontrole 2024 blijkt dat slecht een klein deel van de begrotingsonrechtmatigheden niet acceptabel zijn volgens de spelregels van de financiële verordening. Er worden daarom ook geen aanvullende maatregelen nodig geacht.

Voorwaardencriterium

De meeste eisen die vallen onder het voorwaardencriterium worden gecontroleerd voor de getrouwheid van de jaarrekening. Van de overige voorwaarden is de controle op de toepassing van de Europese aanbestedingsregels de belangrijkste.

Uit de jaarrekeningcontrole 2024 is gebleken dat er risico's zijn voor de naleving van de Europese aanbestedingsregels. Dit geldt vooral voor ICT-contracten. In 2025 zijn reeds maatregelen getroffen om inkopen en contractbeheer van ICT te verbeteren, echter is dit een langjarige inspanning.

Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O)

Het criterium misbruik en oneigenlijk gebruik krijgt steeds meer aandacht in het kader van rechtmatigheid. In 2025 is door de raad het hernieuwde M&O-beleid vastgesteld. Hierin is ook bepaald dat de raad bij ernstige gevallen van misbruik wordt geïnformeerd. De uitvoering van het M&O-beleid hiervan – waarbij frauderisicoanalyses het belangrijkste interne toezichtinstrument zijn – is ook in 2025 gestart.

Focus voor 2026:

- Verder gaan met analyse en – waar nodig – aanpassen van interne controles als gevolg van veranderde wetgeving rechtmatigheid;
- Opschonen ICT-contracten en verbeteren rechtmatigheid van inkopen van ICT;
- Uitvoeren frauderisicoanalyses op de grotere financiële processen van de organisatie.

Integriteitsbevordering

Uit de integriteitsenquête onder medewerkers begin 2024 kwamen enkele verbeterpunten naar voren. Deze worden in 2025 opgepakt, zodat de enquête in 2026 een duidelijke verbetering moet laten zien. De belangrijkste punten waren:

1. Meer kennis van en vertrouwen in de (meldings)procedures en de afhandeling daarvan.
2. De gedragscode is niet meer actueel.
3. Het management vervult onvoldoende de gewenste voorbeeldfunctie.

In 2025 zijn de eerste stappen gezet: er is een nieuw meldprotocol opgesteld, de functie van integriteitscoördinator is opgesteld, er is een managementsessie gehouden met vervolgspraken en er is een digitale teamtraining ontwikkeld.

Focus voor 2026:

- Aanstellen van een vrijgestelde coördinator integriteit in een onafhankelijke positie binnen de nieuwe organisatie.
- Actualiseren van de gedragscode.
- Organiseren van een vervolgssessie met het management om ervaringen te delen, de weerbaarheid te vergroten en de voorbeeldfunctie te versterken.
- Uitrollen van de digitale teamtraining integriteit.

Gegevensbescherming en NIS2 / BIO

Gegevensbescherming

De functionaris gegevensbescherming (FG) stelt jaarlijks een rapportage op waarin de FG evalueert hoe de persoonsgegevens van onze inwoners, medewerkers en overige betrokkenen beschermd zijn. In 2024 bevatte de jaarrapportage ook de resultaten van een organisatiebreed uitgevoerd onderzoek om de voortgang in gegevensbescherming te meten en knelpunten te identificeren. De resultaten van dit onderzoek (inclusief jaarrapportage) zijn in 2025 met het directieteam en met de raad gedeeld. Op basis van de aanbevelingen zijn afspraken gemaakt over de benodigde verbeteracties. Om beter aansluiting te hebben bij de jaarplanning van de gemeentelijke organisatie voor het daaropvolgende jaar, zal de FG in het vervolg ieder najaar een jaarrapportage met aanbevelingen opstellen.

Resultaat 1) Inzicht in de knelpunten binnen de gemeentelijke organisatie met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens

Resultaat 2) Er zijn afspraken gemaakt met de gemeentelijke organisatie over de aanbevelingen en uit te voeren verbeteracties.

Informatiebeveiliging

Naast de uitvoering van de reguliere beveiligingstaken, waaronder advies en ondersteuning bij complexe informatiebeveiligingsvraagstukken vanuit de organisatie, wordt er jaarlijks verantwoording over informatiebeveiliging afgelegd aan de raad en aan de toezichthouders (diverse ministeries). Deze verantwoording verloopt volgens de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) methode.

De resultaten van de ENSIA 2024 zijn begin 2025 met het directieteam en met de raad gedeeld.

Gezien een beperkt aantal tekortkomingen is er een verbeterplan opgesteld.

Op basis van dit verbeterplan zijn afspraken gemaakt over de benodigde verbeteracties die gedurende 2025 uitgevoerd worden.

Resultaat: Een positief resultaat bij de verantwoording over Informatiebeveiliging over het jaar 2025

De inwerkingtreding van de Europese "Network and Information Security Directive" (NIS2-richtlijn), die binnen Nederland wordt vertaald in de Cyberbeveiligingswet (CBW), heeft landelijk vertraging opgelopen.

Dit geeft ons meer tijd om ons voor te bereiden op de invoeren van de wet.

In de kadernota is het voorstel voor het investeren in informatiebeveiliging door het project NIS2/BIO goedgekeurd door de raad. In de activiteiten onder het programma Bestuur en Ondersteuning bij beleidsterrein Dienstverlening is dit verder uitgewerkt.

Resultaat: Een verbeterde informatiebeveiligingsstructuur die zich richt op een goede basis (het fundament) en op de belangrijkste processen en bedrijfsmiddelen van de organisatie.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Duurzaam en sociaal inkopen

Het college heeft zich gecommitteerd aan het manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven (zie [ibabs 3017](#)). Het doel van dit manifest is de inkoopkracht van de gemeente in te zetten om maatschappelijke doelen te bereiken. Dit is vertaald in het gemeentelijk inkoopbeleid: [Inkoop- en Contractmanagementbeleid 2024-2027](#). Het Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen is opgesteld en afgestemd.

De gemeente zet vanuit het programma duurzaamheid vanaf september 2025 een inkoper in om een impuls te geven aan de doorontwikkeling van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) binnen de organisatie.

Gegevens gemeentelijk personeelsbeleid

In de onderstaande tabel worden enkele gegevens over het gemeentelijk personeelsbestand weergegeven en vervolgens toegelicht.

Formatie en bezetting	2023	2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Formatie (aantal plekken fte's)	701	718	714	735
Bezetting (aantal bezette fte's)	670	722	n.b.	n.b.
Bezetting (aantal personen)	733	787	n.b.	n.b.
Voltijd/ deeltijd	60% / 40%	61% / 39%	n.b.	n.b.
Ziekteverzuim (excl. Zwangerschap)	5,4%	5,9%	n.b. Streefcijfer 5,8%	n.b.
Meldingsfrequentie	0,94	0,88	Streefcijfer 0,9	n.b.
% inhuur	23%	22%	Norm: 20%	Norm: 20%
Opleidingskosten	1,65% van de loonsom	1,63% van de loonsom	1,55% van de loonsom	2% van de loonsom
- Begroot	€ 1.048.000	€ 1.062.000	€ 1.079.000	€ 1.400.000
- Besteed	€ 947.000	€ 1.084.000	n.b.	n.b.
Aantal opengestelde vacatures per jaar	151	142	n.b.	n.b.

Formatie

In 2024 steeg de formatie met 16 fte t.o.v. 2023. De groei in formatie in 2024 werd met name veroorzaakt door de oprichting van de nieuwe ICT afdeling en uitbreiding van de uitvoeringsafdeling voor het sociaal domein (Werk, Inkomen, Jeugd en Zorg). Bij deze uitvoeringsafdeling zijn er diverse redenen voor de groei, maar dit is altijd binnen de beschikbare middelen gebleven.

Tussen de begrotingen van 2025 en 2026 is een toename van 21 fte zichtbaar. Dit komt met name doordat middelen die gebruikt werden voor externe inzet (via inhuur of diensten inkopen) omgezet zijn naar formatieplaatsen waarop mensen in vaste dienst kunnen worden aangenomen. Deze groei doet zich vooral voor bij de afdelingen Stadsbeheer, ICT en Werk, Inkomen, Jeugd en Zorg (WIJZ). Binnen WIJZ gaat het met name om het team Jeugd en Leerplicht. De formatie fluctueert hier doordat tijdelijke taken worden omgezet in tijdelijke formatie. Hier staan altijd financiële middelen tegenover. Per 1 september 2025 is de formatie van Stadsbeheer uitgebreid met 8 fte. Deze uitbreiding is nodig om zowel de huidige als toekomstige werkzaamheden goed te kunnen uitvoeren en de druk op bestaande teams te verlagen. Daarmee wordt het risico op overbelasting en uitval beperkt. De extra formatie wordt bekostigd uit bestaande middelen, onder meer door minder externe inhuur en ingekochte diensten. Binnen de afdeling ICT zijn 4 fte toegevoegd voor Nis2Bio en een applicatiemanager.

Bezetting

De bezetting groeide in 2024 met 53 fte (54 medewerkers). Daarmee werd de onderbezetting uit 2023 opgeheven en ontstond een overbezetting van 4 fte (gedekt vanuit programma's). De uitvoeringsafdeling en de beleidsafdeling zijn het meest gegroeid in bezetting. Bij de beleidsafdeling zijn vooral vacatures vervuld en een deel van de bezetting wordt gefinancierd uit programma's.

Vershil formatie en bezetting

Hoewel formatie en bezetting in 2024 in de cijfers gelijk lijken, is er feitelijk sprake van onderbezetting. Dit komt doordat 18 fte medewerkers op programma's werkzaam zijn, terwijl daar formeel geen formatie tegenover staat. Omdat deze programma's niet als aparte organisatorische eenheid zijn ingericht in het personeelssysteem, worden deze medewerkers administratief ondergebracht bij afdelingen. Daardoor lijkt de bezetting hoger dan de structurele inzet.

De bezetting per 1.000 inwoners neemt jaarlijks toe, zowel bij de gemeente LV als in de benchmark. Waar de gemeente LV in 2022 nog 0,1 onder de benchmark zat, lag dit in 2023 0,1 en in 2024 0,2 daarboven. De groei bij de gemeente LV verloopt dus sneller. Vergelijkingen blijven echter indicatief. Verschillen in organisatievorm en mate van uitbesteding beïnvloeden het beeld. Het geeft dus een eerste beeld maar hier kunnen niet direct conclusies aan verbonden worden.

Jaar	Inwoners	FTE	Bezetting per 1.000 inwoners LV	Benchmark
2023	77.753	669,6	8,6	8,5
2024	78.229	722,4	9,2	9,0

Ziekteverzuim

In 2023 waren de meeste effecten van de crises achter de rug en daalde het verzuim van 7% naar 5,4%. Leidinggevend en ondersteund door HR hebben hierbij gericht acties ingezet. In 2024 is volgens de richtlijn van het AenO-fonds voor het eerst gewerkt met een streefcijfer: 5,8% verzuim en meldingsfrequentie 0,9. Het gerealiseerde verzuim lag daar iets boven met 5,9%, de meldingsfrequentie er net onder met 0,88. De stijging komt doordat medewerkers gemiddeld langer ziek waren, terwijl het aantal ziekmeldingen afnam. Psychisch verzuim nam toe, medisch verzuim af. Dit volgt de landelijke trend. De benchmarkcijfers van het A&O-fonds 2024 waren 6,2% en 0,92. De gemeente LV bleef hieronder. In 2025 blijft het verzuim met 5,5% halverwege het jaar laag.

Inhuur

Het aandeel inhuur wordt berekend ten opzichte van de totale personeelskosten. Dit omvat zowel inhuur op regulier werk als inhuur op tijdelijke projecten of tijdelijk werk. In 2023 was dit 23%, in 2024 22%. In 2024 is nieuw inhuurbeleid vastgesteld met als uitgangspunten bewust inhuren en aantrekkelijk werkgeverschap. Voor 2025 en 2026 geldt een streefmaximum van 20%.

Opleidingskosten

Het verschil tussen begroot en besteed opleidingsbudget is de afgelopen jaren kleiner geworden. In 2023 werd 90% van het budget benut. In 2024 is 2% meer besteed dan begroot o.a. doordat €180.000 is doorgeschoven naar MRO voor begeleiding van nieuwe medewerkers (actieplan capaciteits- en vacaturemanagement).

Daarnaast zien we dat er vanuit wetgeving steeds meer verplichte scholing wordt opgelegd (bijv. Wet NIS/BIO). Ook leidt de krappe arbeidsmarkt tot het aannemen van meer junioren, waardoor op afdelingsniveau hogere budgetten noodzakelijk zijn. De tendens dat afdelingen hun budget overschrijden, zoals zichtbaar in 2024 en lopend 2025, zal zich hierdoor voortzetten. Met het oog op de toekomstige ontwikkelingen en de vernieuwde organisatiestructuur is het waarschijnlijk dat het achterblijven van centraal budget in 2025 in 2026 wordt ingehaald. Vanuit dit oogpunt wordt in 2026 een overschrijding verwacht op zowel afdelings- als centraal niveau. Om dit te voorkomen wordt het budget daarom verhoogd naar 2% van de loonsom.

Aantal opengestelde vacatures per jaar

Het aantal opengestelde vacatures is de laatste jaren stabiel, met een lichte daling in 2024. De meeste vacatures worden vervuld. Wel is sprake van structurele krapte bij ICT, financiën en het ruimtelijk domein, waarvoor maatwerkstrategieën worden toegepast.

Verbonden partijen

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de partijen met wie de gemeente een bestuurlijke relatie heeft en waarin zij een financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente een zetel in het bestuur bezet of stemrecht heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente. De werkzaamheden van de verbonden partijen moeten een publiek belang dienen. De raad of het college zetten verbonden partijen in als middel om gemeentelijk beleid te realiseren.

Beleidskader

De Gemeente Leidschendam-Voorburg werkt op vele terreinen samen met externe partijen. Binnen deze samenwerkingsverbanden zijn verbonden partijen een bijzondere groep die extra aandacht verdient vanwege de aanzienlijke bestuurlijke, strategische en financiële belangen voor de gemeente.

De verbonden partijen waar de gemeente mee samenwerkt zijn:

Naam	Inzet bij programma('s)	Bijdrage 2026	Taakstelling 2026
<u>Gemeenschappelijke regelingen</u>			
Avaalex	Volksgezondheid en milieu	11.322	-
GGD Veilig Thuis Haaglanden	Sociaal domein, Volksgezondheid en milieu	1.934	26
Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)	Verkeer en vervoer, Economie	235	16
Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)	Volksgezondheid en milieu	1.288	27
Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)	Veiligheid	7.176	216
Centrumregeling samenwerking gemalen diensten (NAD)	Volksgezondheid en milieu	662	-
Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (voorheen H10 Inkoopbureau)	Sociaal domein	317	10
Rekenkamer WVOLV		96	6
<u>Vennootschappen / coöperaties</u>			
NV Bank Nederlandse Gemeente (BNG)	Overige onderdelen (financieel beleid)	N.v.t.	
Stedin Holding NV	Overige onderdelen (financieel beleid)	N.v.t.	
Dunea NV	Sport, cultuur en recreatie	N.v.t.	
VOF Leidschendam Centrum	Bouwen en wonen	N.v.t.	
Werkbedrijf de Binnenbaan BV	Sociaal domein	3.891	-

Bedragen x € 1.000

Gemeenschappelijke regelingen

Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)

Naam	Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
Doelstelling	Omgevingsdienst Haaglanden verzorgt voor de gemeente wettelijke taken op het gebied van milieu vergunningverlening, toezicht (op bodem en bedrijven met milieubelastende activiteiten voor zover de provincie niet het bevoegd gezag is) en handhaving. Het college blijft voor deze taken het bevoegd gezag.
Bestuurlijk belang	Een wethouder vertegenwoordigt de gemeente in het algemeen bestuur. Leidschendam-Voorburg is ook vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur.
Belang in verbonden partij	2%
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland, Zoetermeer en provincie Zuid-Holland
Vestigingsplaats	Den Haag
Ontwikkelingen	De Omgevingswet verplaatst bevoegdheden voor het lozen van afvalwater op de riolering naar de gemeente. Dit is bij de ODH belegd. Het is de intentie om in 2026 een aantal adviestaken op het gebied van geluid over te dragen aan de ODH, omdat de expertise niet meer effectief en efficiënt in de eigen organisatie geborgd kan worden. Dit heeft onder meer te maken met de arbeidsmarkt. De extra kosten zijn nog niet in de begroting 2026 opgenomen. In de 1e Turap zal een voorstel worden opgenomen. De ODH heeft een Koersplan opgesteld om de eigen organisatie van een uitvoeringsorganisatie voor vergunningverlening en handhaving om te bouwen tot een strategische adviesorganisatie. De kennisontwikkeling en advisering worden versterkt naar aanleiding van behoeften bij de gemeentelijke organisaties en het rapport van de commissie Van Aartsen over het functioneren van het landelijke VTH-stelsel. De aanbevelingen uit dit rapport staan in het Interbestuurlijke Programma VTH (IBP) dat zegt dat robuuste omgevingsdiensten cruciaal zijn voor de bescherming van inwoners en hun leefomgeving en het voorkomen van milieuschade. De kosten zijn opgenomen in de begroting.
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.185.236
Spiegeling afwegingskader	De expertise op een aantal vakgebieden kan beter en efficiënter door de ODH worden ingevuld, dan door de eigen organisatie. Het beschermen van de leefomgeving is een kerntaak van de overheid en daardoor is vergunningverlening en handhaving niet uit te besteden aan de markt. Het delen van de kosten van de ODH over de 9 gemeenten en de provincie is efficiënter en effectiever dan dit apart doen. Met de invoering van de Omgevingswet zijn vergunningverlening en handhaving tussen gemeente en ODH in 1 vergunning gecombineerd en moeilijk uit elkaar te houden. Intensieve samenwerking is vereist. Gezien de jaarlijkse omzet en zwaarte van de taken is een eigen rechtspersoon voor de ODH op zijn plaats. Bevoegdheden kunnen alleen aan een overheidsorganisatie die een eigen rechtspersoon is worden overgedragen. Zonder risicodragende deelname is er geen zeggenschap. De GR is door de provincie verplicht gesteld op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen.

Financiële informatie

Eigen vermogen 1-1-2024	€ 2.653.782
Eigen vermogen 31-12-2024	€ 1.961.928
Vreemd vermogen 1-1-2024	€ 9.640.016
Vreemd vermogen 31-12-2024	€ 9.757.176
Resultaat over 2024	€ 692.303
Risico's	De financiële risico's zijn gering, omdat de ODH over voldoende reserves beschikt. De geplande uitgaven worden jaarlijks geraamd en in de begrotingen verwerkt.

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Naam	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
Doelstelling	In deze vrijwillige gemeenschappelijke regeling, werken 21 gemeenten samen aan een duurzame en internationaal concurrerende regio. Een grootstedelijk gebied met een aantrekkelijk landschap en een infrastructureel netwerk dat woonkernen, werklocaties en voorzieningen verbindt. Vanuit 2 kerntaken - verkeer & vervoer en economisch vestigingsklimaat - werken de gemeenten in de metropoolregio aan 4 thema's: vernieuwen verbindingen, vernieuwen economie, vernieuwen energie en vernieuwen stad en omgeving.
Bestuurlijk belang	De gemeente is in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door de burgemeester, in de bestuurscommissie Vervoersautoriteit door de portefeuillehouder verkeer en vervoer, in de bestuurscommissie economisch vestigingsklimaat door de portefeuillehouder economie, in de adviescommissie vervoersautoriteit en adviescommissie economisch vestigingsklimaat door twee raadsleden.
Belang in verbonden partij	3,23%
Overige deelnemers	Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Voorne aan Zee, Wassenaar, Westland, en Zoetermeer.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Ontwikkelingen	Het versterken van het economisch vestigingsklimaat en het verbeteren van de bereikbaarheid voor de mensen die hier wonen, werken en recreëren. Dat is waar de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) voor staat. De koers die hierbij wordt gekozen leggen 21 gemeenten vast in een Strategische Agenda. Voor de bestuursperiode 2023 - 2026 is dat de Strategische Agenda MRDH 2023 – 2026: Met elkaar, voor elkaar. De begroting MRDH 2026 is opgesteld in een periode van financiële druk door bezuinigingen: het Ravijnjaar voor de gemeenten en druk op BDU middelen vanuit het Rijk. Daardoor is er extra aandacht voor een effectieve inzet van middelen. Begin 2026 stelt de MRDH de Visie Economisch Vestigingsklimaat en de Mobiliteitsvisie vast die richting geven aan de begroting en projecten. De MRDH wil met de begroting de economie versterken en de mobiliteit in de regio verbeteren. Leidschendam-Voorburg zal op beide visies een zienswijze indienen. Het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit geeft, als bijlage bij de begroting, een overzicht van lopende infrastructurele projecten, verkenningen en planstudies.
Gemeentelijke bijdrage	€ 234.927
Spiegeling afwegingskader	N.v.t. voor de rijksmiddelen in het kader van de Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (BDU) is Leidschendam-Voorburg afhankelijk van de MRDH. Leidschendam-Voorburg kan voor kleine - en grote projecten een verzoek om een bijdrage in dit kader indienen bij MRDH. Indien de raad besluit om uit de MRDH te stappen dan missen we de mogelijkheid van een bijdrage in infrastructurele werken. De bijdragen die de gemeente de afgelopen jaren toegekend gekregen heeft bedroegen regelmatig bedragen > € 250.000 per project. Na eventuele uittreding heeft de gemeente geen mogelijkheid meer om een bijdrage in infrastructurele werken uit de zogenaamde BDU middelen aan te vragen / te krijgen. Kortom uittreding is geen optie.

Financiële informatie

Eigen vermogen 1-1-2024	€ 35.421.549
Eigen vermogen 31-12-2024	€ 41.202.899
Vreemd vermogen 1-1-2024	€ 1.532.687.221
Vreemd vermogen 31-12-2024	€ 1.752.607.411
Resultaat over 2024	€ 831.704

Risico's

De begroting voor 2025 van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) heeft betrekking op verschillende programma's en onderdelen, waarbij diverse financiële risico's worden geïdentificeerd: 1. Programma Economisch Vestigingsklimaat:- Risico's met betrekking tot het versterken van het economisch vestigingsklimaat worden afgedekt met eigen weerstandscapaciteit van de MRDH.- Een eerder financiële risicoanalyse uit 2015, met betrekking tot mogelijke verlies van inwonerbijdragen, is vervallen na vaststelling van uittreedregels in juli 2019. Hierdoor is het aanhouden van een aparte reserve niet meer nodig. 2. Programma Exploitatie- en Infrastructuur Verkeer en Openbaar Vervoer:- Risico's gerelateerd aan verkeer en vervoer worden in eerste instantie opgevangen binnen de projecten door middel van een risicobuffer. Als deze buffer niet toereikend is, worden BDU-middelen (Brede Doeluitkering) gebruikt. Dit kan leiden tot vertraging of vermindering van andere bestedingen die ten laste gaan van de BDU-middelen.- Verkeer en vervoer worden voornamelijk (>99%) gefinancierd met rijksmiddelen. Specifieke ontwikkelingen voor het openbaar vervoer:- Met instemming van de motie Bikker wordt het regionaal openbaar vervoer structureel met € 300 miljoen extra ondersteund. Verwachting is dat € 73 miljoen bij de MRDH terecht komt, waarvan € 39 miljoen nodig is voor het afwenden van tariefstijging. -Het algemeen bestuur heeft op 15 december 2023 ingestemd met de besluiten in het kader van Borging toekomstbestendig OV in de hele regio. Hiervoor is € 145 miljoen als reservering in de OV-exploitatiebegroting, waarvan € 137 miljoen gedekt uit beschikbare financiële ruimte binnen het BDU-saldo. Financiering OV-bedrijven:- De MRDH financiert investeringen in railvoertuigen en -infrastructuur van regionale OV-bedrijven, wat bepaalde risico's met zich meebrengt.- Een extern onderzoek uit 2016 concludeerde dat er een reserve moet worden gevormd om risico's die direct van invloed zijn op de economische waarde van het gefinancierde materieel af te dekken.- De MRDH heeft een railconcessie gegund aan deze OV-bedrijven voor de periode 2016-2026 en heeft zekerheidsrechten en kredietrisicobeperkingen ingesteld.- De ondergrens voor de risicoreserve financieringen wordt bepaald op € 36 miljoen, op basis van de maandelijkse concessievergoedingen van gemiddeld € 40 miljoen en een hoog ingeschat risico (90%) in het worst case scenario (faillissement). Deze reserve is bedoeld om mogelijke financiële risico's te dekken die direct invloed kunnen hebben op de economische waarde van het gefinancierde materieel.

Avaalex

Naam	Avaalex
Doelstelling	Door een regionale organisatie van de afvalinzameling wil de gemeente schaalvoordelen behalen. De afvalinzameling is gericht op het inzamelen van grondstoffen. Dit betekent dat inwoners afval zoveel mogelijk gescheiden aanbieden.
Bestuurlijk belang	In het enkelvoudig bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie is de gemeente vertegenwoordigd door één wethouder.
Belang in verbonden partij	22,8%
Overige deelnemers	Delft, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk en Wassenaar.
Vestigingsplaats	Rijswijk
Ontwikkelingen	Avaalex heeft een nieuw koersdocument opgesteld voor de periode tot 2030. Avaalex positioneert zich als een adviseur en ondersteuner voor de gemeenten binnen hun eigen afval- en circulair beleid. Op initiatief van Avaalex is tijdens het VNG-congres in juni 2022 een motie aangenomen over de rol van gemeenten, en meer specifiek de NVRD (Nederlandse Vereniging van Reinigingsdiensten), bij de totstandkoming van (nieuwe) UPV's. Deze motie is per acclamatie aangenomen. Gevolg is nu dat er vanuit de branche gewerkt wordt aan een model 2.0 voor UPV's. Naar aanleiding van een motie tijdens het VNG-congres 2023 over de inzameling van PMD hebben nieuwe onderhandelingen plaatsgevonden met Verpact (veregenwoordiger gezamenlijke verpakkingsindustrie. Deze hebben geleid tot nieuwe afspraken over de inzamelvergoeding voor gemeenten. Deze afspraken gaan per 1 januari 2026 in.
Gemeentelijke bijdrage	Inschatting voor 2026: € 11.322.325

Spiegeling afwegingskader N.v.t.

Financiële informatie

Eigen vermogen 1-1-2024	€ 5.672.000 (concept begroting 2026)
Eigen vermogen 31-12-2024	€ 5.612.000 (concept begroting 2026)
Vreemd vermogen 1-1-2024	€ 39.513.000 (concept begroting 2025)
Vreemd vermogen 31-12-2024	€ 53.535.000 (concept begroting 2025)
Resultaat over 2024	€ 529.000 (jaarrekening 2024)

Risico's

1. Het risico dat uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) leidt tot veel suboptimale verwerkingsstromen door veel verschillende stromen met lage volumes. En risico dat alleen de minder waardevolle stromen nog achterblijven voor de gemeenten waarbij de vergoeding voor inzameling niet kostendekkend is; 2. Het risico dat er onvoldoende erkenning is m.b.t. de duurzaamheidsdoelstellingen en de investeringen en beleidsontwikkelingen die dat vraagt vanuit de gemeenten; 3. Het risico op beperkte kennisborging en kennisontwikkeling: er zijn veel kwetsbare functies binnen Avalex waar maar één persoon de functie uitvoert; 4. Het risico dat deelnemende gemeenten steeds meer maatwerk wensen waardoor de kosten stijgen en efficiëntie verloren gaat; 5. Het risico dat er onvoldoende mensen beschikbaar zijn met de juiste competenties, doordat Avalex niet als een aantrekkelijke werkgever wordt gezien in een tijd van krapte op de arbeidsmarkt; 6. Het risico van onvoorzien hoge prijsstijgingen van materialen, personeelskosten en diensten. En gebrek aan beschikbaarheid van materialen, personeel en diensten; 7. Het risico op uitval van systemen door verouderde hardware en software en ontoereikende verbindingen op locaties.

Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)

Naam	Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)
Doelstelling	De activiteiten van de VRH zijn gericht op het vergroten van de veiligheid van de bevolking en bezoekers van de regio Haaglanden. De VRH heeft tot taak de brandweezorg en organisatie van rampenbestrijding en crisisbeheersing in de regio goed te organiseren. Dit gebeurt in opdracht van de aangesloten gemeenten.
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in het algemeen bestuur.
Belang in verbonden partij	7,03%
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
Vestigingsplaats	Den Haag
Ontwikkelingen	Brandweer De verdichting en energietransitie leiden ertoe dat het bestrijden van incidenten en de gevolgen daarvan "op straat" steeds complexer worden. Daarom wordt steeds meer van belang dat risico's "aan de voorkant" worden beheerst, waarbij de brandweer in toenemende mate risicogericht in plaats van regelgericht aan gemeenten adviseert. Een meer risicogerichte aanpak is daarnaast nodig omdat wet- en regelgeving niet gelijklopen met de snelheid waarmee ontwikkelingen plaatsvinden. Crisisbeheersing In regionaal verband werken de brandweer, de GHOR, de negen gemeenten en de politie samen op het gebied van de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Diverse ontwikkelingen hebben effect op de risico's in de regio en daarmee op het dagelijks werk en de multidisciplinaire samenwerking. Om de kwaliteit van het werk te blijven garanderen moet de veiligheidsregio blijven inspelen op (toekomstige) maatschappelijke trends, ontwikkelingen en wijziging van wet- en regelgeving. De VRH ontvangt tussen 2023 en 2026 extra gelden in dit kader. De extra gelden zijn daarom ook specifiek bestemd voor de versterking van de boven- en interregionale crisisbeheersing en informatiepositie. De middelen worden ingezet om de slagkracht, flexibiliteit, veerkracht en robuustheid van de regionale crisisorganisatie verder te versterken. Hierop is echter ook een korting van 10% aangekondigd. GHOR De GHOR hernieuwt in 2025 haar meerjarenbeleidsplan voor de beleidsperiode 2026-2030. Naar verwachting zal de focus op de thema's uit eerdere beleidsperiodes niet helemaal komen te verliggen, dit is mede afhankelijk van de ontwikkelingen in het wetgevingstraject. De ontwikkeling van het nieuwe meerjarenbeleid vindt plaats in 2025, belangrijke thema's zijn dan informatiemanagement, risicobeheersing en crisisbeheersing. De exacte thema's worden gedurende 2025 duidelijk.
Gemeentelijke bijdrage	€ 7.176.000
Spiegeling afwegingskader	2027

Financiële informatie

Eigen vermogen 1-1-2024	€ 2.224.000
Eigen vermogen 31-12-2024	€ 6.256.000
Vreemd vermogen 1-1-2024	€ 118.103.000
Vreemd vermogen 31-12-2024	€ 126.974.000
Resultaat over 2024	€ 4.641.000

Risico's

De bevolkingsgroei en de bijbehorende verdichting, in combinatie met de impact van de energietransitie, leiden tot een stijging van het aantal incidenten en maken het operationele werk steeds complexer. Dit stelt hogere eisen aan de inzetcapaciteit en vakbekwaamheid van het personeel, terwijl deze capaciteit – net als bij veel andere uitvoeringsorganisaties – onder druk staat. Daarom onderzoekt Brandweer Haaglanden de komende periode welke aanpassingen in het bedrijfsmodel nodig zijn om het vereiste zorgniveau te blijven garanderen. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn de ontwikkeling naar een meer vraaggestuurde operationele organisatie en de verbetering van digitale informatievoorziening. Daarnaast wordt de komende jaren extra aandacht besteed aan strandveiligheid. De brandweer investeert in de opleiding van personeel op het gebied van strandbewaking en reddingsoperaties op zee. Het is als gevolg van de verwachte bevolkingsgroei, toenemende verdichting en risico's die samenhangen met de energietransitie niet realistisch om te verwachten dat de incidenten qua aantal en impact de komende jaren zullen afnemen. Deze ontwikkelingen geven daardoor op dit moment geen ruimte om te bezuinigen op het brandweezorg-niveau. Het bestuur van de VRH heeft daarom gezocht naar besparingsmogelijkheden die niet het veiligheidsniveau in Haaglanden aantasten. De mogelijkheden die het bestuur van de VRH in dit kader ziet, leiden ertoe dat de begroting in 2026 met 4% kan worden verlaagd en bestaan uit:

- Het realistischer en scherper begroten.
- Het gebruiken van de in 2024 gevormde bestemmingsreserve om zo de gemeentelijke bijdrage in 2026 incidenteel te verlagen. Dit is een maatregel die het VRH-bestuur eerder heeft getroffen om te anticiperen op het ravijnjaar en bespaart de gemeenten in 2026 in totaal € 3,3 miljoen (3 %). Deze twee maatregelen komen bovenop de bestaande efficiencymaatregel die is opgenomen in het huidige financieel verdeelmodel⁴. In dit model is namelijk ingebouwd dat de mutatie van het aantal inwoners niet voor 100%, maar voor 25% in de inwonerbijdragen wordt verdisconteerd. Hiermee is – op basis van het aantal inwoners dat in de periode 2015-2024 met 100.000 is gestegen in de regio Haaglanden – een besparing van in totaal ruim € 7 mln. gerealiseerd.

GGD en VT Haaglanden

Naam	GGD en VT Haaglanden
Doelstelling	Het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid (onderdeel GGD). Het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling, door middel van een samenhangende aanpak (Onderdeel Veilig Thuis).
Bestuurlijk belang	Een wethouder vertegenwoordigt de gemeente in het algemeen bestuur. Leidschendam-Voorburg is niet vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur.
Belang in verbonden partij	7% GGD / 5% VT
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
Vestigingsplaats	Den Haag
Ontwikkelingen	GGD Het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling GGD-VT, specifiek GGD Haaglanden bevordert, bewaakt en beschermt de publieke gezondheid. De GGD ziet bestaanszekerheid als belangrijke voorwaarde voor het verder kunnen verkleinen van gezondheidsverschillen. Deze volksgezondheidsopgave staat in de regio Haaglanden volop in de aandacht. De GGD Haaglanden Visie 2030 en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) werkt de GGD Haaglanden aan deze opgave. De GGD Haaglanden maakt een vertaling van deze ontwikkelingen naar de situatie in Haaglanden en levert een bijdrage aan deze uitdagingen. De GGD Haaglanden zal in 2026 bijdragen aan de ontwikkelingen in vervolg op IZA en GALA bijvoorbeeld door het verder vormgeven van de regionale preventie-infrastructuur, het versterken van de kennisfunctie en het ontwikkelen van passende monitoring en evaluatie. Daarnaast versterkt de GGD Haaglanden in 2026 de uitvoering van infectieziektebestrijding en adviseert de GGD over een gezonde leefomgeving.. Veilig Thuis Voor het onderdeel Veilig Thuis Haaglanden is ook in 2026 het terugdringen van de wachtlijst een prioriteit voor het bestuur. Afgelopen jaren zijn hier goede stappen in gezet en deze werkwijze wordt verder doorgezet. De personele bezetting is steeds beter op orde, maar dit blijft een belangrijk aandachtspunt gezien de krapte op de arbeidsmarkt en het belang van goed personeel voor de uitvoering van het belangrijke werk dat verricht wordt. In 2026 wordt door Veilig Thuis Haaglanden verder ingezet op het verlagen van de werkdruk ten behoeve van een extra inzet op het terugdringen van de wachtlijst en het uitvoeren van de wettelijke taken binnen de daarvoor afgesproken termijnen. Daarnaast blijft Veilig Thuis Haaglanden inzetten op kwaliteitsverbetering en op de samenwerking met de lokale teams. Het bestuur ziet de samenwerking in de keten van de aanpak van huiselijk geweld als een belangrijke factor die kan leiden tot een afname van het aantal meldingen bij Veilig Thuis. In 2026 wordt een stap gezet in de ontwikkeling van "Regiovisie Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming", deze landelijke ontwikkeling kan gevolgen hebben voor de werkzaamheden van de Veilig Thuis organisaties. Hier houden we vinger aan de pols. Tenslotte zet de GR (Gemeenschappelijke Regeling) in 2026 nog verder in op de expertiseontwikkeling over femicide. Vrouwen worden in Nederland disproportioneel vaker gedood door hun (ex-)partner of een familielid dan mannen. In de regio Haaglanden is dat niet anders. Als onderdeel van het speerpunt deskundigheidsbevordering gendergerelateerd geweld, wordt landelijk ingezet op het vroegtijdig herkennen van de rode vlaggen van intieme terreur en femicide.
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.934.000
Spiegeling afwegingskader	Op 27 juni 2024 is de gewijzigde regeling van de GR GGD-VT Haaglanden door het Algemeen Bestuur vastgesteld conform de nieuwe Wet Gemeenschappelijke regelingen.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2024	€ 2.432.000

Eigen vermogen 31-12-2024	€ 1.838.000
Vreemd vermogen 1-1-2024	nihil
Vreemd vermogen 31-12-2024	nihil
Resultaat over 2024	€ 346.000
Risico's	De gemeenschappelijke regeling GGD & Veilig Thuis beschikt zelf over een zeer beperkte weerstandscapaciteit waardoor risico's door de deelnemende gemeenten moeten worden opgevangen. In de risicoparagraaf van de gemeenschappelijke regeling (GR) is een inschatting gemaakt van de financiële risico's. De verwachting is dat het totale risico maximaal € 1 miljoen bedraagt (aandeel LV is circa € 55.000). Zie ook de paragraaf weerstandsvermogen.

Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden

Naam	Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden
Doelstelling	Het servicebureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en het contracteren van Jeugdzorg.
Bestuurlijk belang	In 2015 is de gemeenschappelijke regeling omgezet van een GR openbaar lichaam naar een GR bedrijfsvoeringsorganisatie met een ongeleed bestuur. In 2019 is de gemeenschappelijke regeling gewijzigd, waarmee de taken en verantwoordelijkheden beter zijn beschreven. Het bestuur bestaat uit drie leden. Leidschendam-Voorburg, Wassenaar, Voorschoten, Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer zijn samen vertegenwoordigd met één lid. Besluitvorming vindt plaats met een gewogen stemverhouding, gebaseerd op inwonertal per gemeente.
Belang in verbonden partij	7%
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
Vestigingsplaats	Pijnacker-Nootdorp
Ontwikkelingen	Belangrijkste ontwikkeling is het realiseren van het regionale inkoopproces waardoor tijdelijk sprake is van een intensivering van werkzaamheden. Het inkoopproces en de risico's die hiermee gepaard gaan hebben invloed op de benodigde weerstandscapaciteit.
Gemeentelijke bijdrage	€ 317.000
Spiegeling afwegingskader	De Gemeenschappelijke regeling SJBH trad op 1 januari 2020 in werking. Partijen zijn deze regeling voor onbepaalde tijd aangegaan. Er is sprake van een publiek belang: het college is verantwoordelijk voor een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van jeugdhulp op grond van de jeugdwet. Hiervoor is het nodig om overeenkomsten aan te gaan met aanbieders van jeugdhulp. Op grond van artikel 2.8 van de Jeugdwet moeten colleges samenwerken indien dat voor een doelmatige en doeltreffende uitvoering van de wet nodig is. Voor de taken die zijn ondergebracht in de GR SbJH is dat het geval voor in ieder geval de hoog specialistische jeugdhulp. Het Rijk is voorbereidingen aan het treffen om deze samenwerking verplicht te stellen in een gemeenschappelijke regeling. Met de GR SbJH wordt al aan deze verplichting voldaan. Het is daardoor ook niet mogelijk om een derde partij de taken uit te laten voeren. Vanwege de verantwoordelijkheid van de gemeenten is een actieve betrokkenheid noodzakelijk en een rechtspersoonlijkheid in de vorm van een bedrijfsvoering organisatie. In december 2023 is de GR gewijzigd in verband met het uittreden van Voorschoten. In 2024 is de GR gewijzigd zodat deze voldoet aan de gewijzigde Wgr.

Financiële informatie

Eigen vermogen 1-1-2024	€ 122.000
Eigen vermogen 31-12-2024	€ 285.000
Vreemd vermogen 1-1-2024	€ 4.139.000
Vreemd vermogen 31-12-2024	€ 3.573.000
Resultaat over 2024	€ -87.000

Risico's

In de risicoparaagraaf in de begroting 2026 van de gemeenschappelijke regeling zijn de risico's opgenomen. Ook is er een inschatting gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit is daarbij bepaald op € 1.288k. Het aandeel van Leidschendam-Voorburg hierin is 7%, € 90.160.

Centrumregeling samenwerking gemalendiensten

Naam	Centrumregeling samenwerking gemalendiensten
------	--

Doelstelling	De Centrumregeling samenwerking gemalendiensten (NAD) is in 2019 opgericht. Het is een samenwerking tussen de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Delft en Pijnacker-Nootdorp. Het doel van deze samenwerking is de personele kwetsbaarheid bij het operationeel gemalenbeheer te verminderen met één gezamenlijke beheer- en onderhoudsdienst voor gemalen die goed uitgerust zijn om aan de huidige en toekomstige problematiek rondom de gemalen het hoofd te bieden.
Bestuurlijk belang	Niet van toepassing
Belang in verbonden partij	33,33%
Overige deelnemers	Leidschendam-Voorburg, Delft en Pijnacker-Nootdorp.
Vestigingsplaats	Pijnacker-Nootdorp
Ontwikkelingen	De in 2024 ingestoken weg om te werken met een afzonderlijke adviseur en een combinatiefunctie toezichthouder/directievoerder blijkt voor NAD Gemalenbeheer een goede keuze. Dit gaan we continueren. Voor komende periode zijn er wel de nodige uitdagingen. Er ligt meer werk dan het huidige team van NAD Gemalenbeheer aan kan. Gewerkt wordt aan meer inzicht om bij te sturen in de planning en wat er qua formatie nodig is. Ook spelen ontwikkelingen op het gebied van cyberveiligheid. Vanuit Europese richtlijnen is de afvalwatersector bestempeld als één van de kritische sectoren. Dit vraagt om maatregelen in onder andere hardware-en softwaresystemen. Zoals te denken aan werken in een eigen "Cloud" omgeving. Met het doorvoeren van verbeteringen wordt geanticipeerd in de begroting voor 2026. De voorlopige bijdrage voor het aandeel van gemeente Leidschendam-Voorburg 33,33% is € 661.670 (Begroting 2025 aangepast € 635.000, Jaarrekening 2024 € 580.701).
Gemeentelijke bijdrage	€ 661.670
Spiegeling afwegingskader	N.v.t.: Er zijn geen wijzigingen in het afspiegelingskader verbonden partijen. De ontwikkelingen versterken het nut van de GR.

Financiële informatie

Eigen vermogen 1-1-2024	N.v.t.
Eigen vermogen 31-12-2024	N.v.t.
Vreemd vermogen 1-1-2024	N.v.t.
Vreemd vermogen 31-12-2024	N.v.t.
Resultaat over 2024	N.v.t.

Risico's

De centrumregeling maakt deel uit van de ambtelijke organisatie van de gemeente Pijnacker-Nootdorp. De financiële risico's zijn gelijk aan de uitvoering door de ambtelijke organisatie van Leidschendam-Voorburg.

Vennootschappen en coöperaties

VOF Leidschendam-Centrum

Naam	VOF Leidschendam-Centrum
Doelstelling	Samen met een ontwikkelingscombinatie geeft de gemeente uitvoering aan de grondexploitatie van de VOF en daarmee aan de herstructurering van Leidschendam Centrum.
Bestuurlijk belang	De gemeente is door een wethouder vertegenwoordigd in de VOF.
Belang in verbonden partij	50%
Overige deelnemers	Schouten & De Jong Projectontwikkeling (SdJ) en Bouwfonds Property Development (BPD).
Vestigingsplaats	Leidschendam
Ontwikkelingen	De bouw van de Leytsche Hof is in volle gang en wordt naar verwachting in 2025 afgerond. De herinrichting 3e fase Schoorlaan volgt in aansluiting op de oplevering van de Leytsche hof. De verwachting is dat in 2025 de laatste bouwkaavel (Rijnlandstraat-noord) kan worden uitgegeven. Het voornemen is de grondexploitatie na de uitgifte van de laatste kavel af te sluiten en de Vof te liquideren.
Gemeentelijke bijdrage	N.v.t.
Spiegeling afwegingskader	N.v.t.

Financiële informatie

Eigen vermogen 1-1-2024	0
Eigen vermogen 31-12-2024	0
Vreemd vermogen 1-1-2024	0
Vreemd vermogen 31-12-2024	0
Resultaat over 2024	0
Risico's	Op basis van de afspraken zijn er weinig tot geen risico's in deze grondexploitatie. Het risico van (de hoogte van) de rente is niet voor de VOF, aangezien deze verplichting is overgenomen door SdJ/BPD. Ook de opbrengsten vormen geen risico meer voor de grondexploitatie, omdat de hoogte hiervan en de planning vastgelegd zijn. Dan resteert alleen het risico op de hoogte van de (restant) civieltechnische kosten die nog gemaakt moeten worden, Dan resteert alleen het risico op de hoogte van de (restant) civieltechnische kosten die nog gemaakt moeten worden, waarvan alleen de 3e fase van de Schoorlaan nog aanbesteed moet worden.

Dunea N.V.

Naam	Dunea N.V.
Doelstelling	Dunea N.V. Drinkwaterbedrijf Zuid-Holland levert betrouwbaar drinkwater en beheert de duinen tussen Monster en Katwijk.
Bestuurlijk belang	Op basis van het aandelenbezit kan de gemeente via het stemrecht tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders zeggenschap uitoefenen op Dunea N.V. De gemeente wordt hierbij vertegenwoordigd door een wethouder. Statutair is vastgelegd dat Dunea geen dividend uitkeert.
Belang in verbonden partij	5,69%
Overige deelnemers	Den Haag, Hillegom, Katwijk, Lansingerland, Leiden, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Pijnacker-Nootdorp, Rijnwoude, Rijswijk, Teylingen, Voorschoten, Wassenaar, Zoetermeer en Zuidplas.
Vestigingsplaats	Zoetermeer

Ontwikkelingen

De huidige bronnen van Dunea, de Lek en de Maas staan onder druk. Dat komt door een combinatie van klimaatverandering en bevolkingsgroei. Dunea streeft naar een duurzame drinkwatervoorziening in 2040. Om naar deze visie toe te groeien en de drinkwatervoorziening in het leveringsgebied klaar te maken voor de toekomst, gaat Dunea op korte termijn het huidige systeem optimaliseren om op korte termijn aan de stijgende vraag te voldoen. Daarnaast intensificeert Dunea de samenwerking met partners voor schone bronnen en robuuste watersystemen en zet Dunea in op beïnvloeding van de vraag en voorkomen van verspilling. Op lange termijn (na 2030) moet er een duurzaam systeem komen dat blijvend veerkracht en leveringszekerheid biedt (invulling van de multi-bronnenstrategie). Dat is een drinkwatervoorziening die beschikt over meerdere, onderling onafhankelijke bronnen van goede kwaliteit. Dunea is zich bewust van de versnelde bevolkingsgroei, PFAS problematiek en de daarmee gaande investeringen. Dit wordt op dit moment in kaart gebracht.

Voor het financieren van met name de investeringen die worden beschreven in de 3 scenario's van de multi-bronnen strategie is een hoge investering benodigd. Er wordt steeds voldaan aan de minimale solvabiliteits eis van de banken van 30%.

Daarnaast kan Dunea met aquathermie uit drinkwater een rol te pakken in de energietransitie. Daarvoor heeft Dunea een dochtervennootschap opgericht zodat Dunea in een later stadium kan beschikken over een vergunde warmtedochter die een rol kan spelen bij projecten op het gebied van aquathermie binnen het leveringsgebied van Dunea. De Drinkwaterwet stelt eisen aan de activiteiten van drinkwaterbedrijven, onder meer gericht op financiën en transparantie. Om de niet drinkwateractiviteiten, zowel vanuit het oogpunt van aansprakelijkheid als vanuit transparantie, gescheiden te houden van de (wettelijke) drinkwateractiviteiten is het gebruikelijk om voor dergelijke activiteiten een aparte dochteronderneming in te richten.

Gemeentelijke bijdrage € 0,-

Spiegeling afwegingskader 2027

Financiële informatie

Eigen vermogen 1-1-2024 € 251.601.000

Eigen vermogen 31-12-2024 € 258.451.000

Vreemd vermogen 1-1-2024 € 365.246.000

Vreemd vermogen 31-12-2024 € 381.830.000

Resultaat over 2024 € 6.850.000

Risico's

De risico's zijn voornamelijk beperkt. De gemeenten zijn aandeelhouder van Dunea en bezitten in totaal 4 miljoen aandelen (verdeeld over de gemeenten op basis van inwoneraantal). Met een aandelenbezit van afgerond 6% en een nominale waarde van € 5,- per aandeel is onze deelname in de NV beperkt tot een bedrag van ca. € 1,2 mln. De solvabiliteit op dit moment ruim voldoende, waarmee Dunea een financieel gezond bedrijf is. De risico's voor Dunea kunnen in de toekomst mede door klimaatverandering, extra investeringen en extra zuivering in verband met bijvoorbeeld PFAS toenemen.

Werkbedrijf de Binnenbaan B.V.

Naam	Werkbedrijf de Binnenbaan B.V.
Doelstelling	De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Doel is dat iedere persoon met een sociale werkvoorzieningsindicatie op het voor hem of haar maximale niveau werkzaam is. De deelnemers hebben de uitvoering van de Wsw ondergebracht bij de Werkbedrijf de Binnenbaan. Daarnaast voert het Werkbedrijf de Binnenbaan re-integratiewerkzaamheden uit voor de deelnemende gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente wordt door middel van een afgevaardigde wethouder vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA).
Belang in verbonden partij	1%
Overige deelnemers	Zoetermeer (98%), Rijswijk (1%) en Leidschendam-Voorburg (1%).
Vestigingsplaats	Zoetermeer
Ontwikkelingen	Voor 2026 gaat het vooral om de samenwerking te verbeteren en de positie van ons werkbedrijf 'de Binnenbaan' te versterken. De Dienstverleningsovereenkomst wordt verlengd, voor SW en Nieuw Beschut gaat een termijn van 5 jaar afgesproken worden en voor de reïntegratie een termijn van 2 jaar.
Gemeentelijke bijdrage	3.800.000
Spiegeling afwegingskader	Per 1 januari 2021 is het nieuwe Werkbedrijf gestart. Gemeente Leidschendam-Voorburg heeft een inkooprelatie met dit werkbedrijf. De huidige afspraken zijn vastgelegd in verschillende dienstverleningsovereenkomsten. Deze kennen een looptijd van 5 jaar. Vanaf 1 januari 2026 gaat het nieuwe termijn van de DVO van start.

Financiële informatie

Eigen vermogen 1-1-2024	€ 1.176.000 (31/12/2023)
Eigen vermogen 31-12-2024	€ 1.874.000 (31/12/2024)
Vreemd vermogen 1-1-2024	€ 907.000 (31/12/2023)
Vreemd vermogen 31-12-2024	€ 546.000 (31/12/2024)
Resultaat over 2024	€ 698.000 (31/12/2024)
Risico's	De gemeente loopt geen financieel risico op het Werkbedrijf de Binnenbaan B.V. Het risico op een negatief exploitatieresultaat ligt in het geheel bij de grootaandeelhouder gemeente Zoetermeer.

BNG Bank N.V.

Naam	BNG Bank N.V.
Doelstelling	BNG Bank N.V. (voorheen Bank Nederlandse Gemeenten) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten voor maatschappelijke voorzieningen voor de inwoners.
Bestuurlijk belang	Op basis van het aandelenbezit kan de gemeente via het stemrecht in de algemene vereniging van aandeelhouders zeggenschap uitoefenen op de BNG Bank. De gemeente wordt hierbij vertegenwoordigd door een wethouder.
Belang in verbonden partij	0,36%
Overige deelnemers	Gemeenten, provincies en waterschappen.
Vestigingsplaats	Den Haag
Ontwikkelingen	Het belangrijkste instrument blijft het verstrekken van financiering tegen lage prijzen aan de kernklanten. Die lage prijzen vereisen een uitstekend risicoprofiel (de huidige ratings zijn AAA), zodat er financiering kan worden aangetrokken tegen scherpe tarieven. Om het risicoprofiel en daarmee de lage prijzen ook de komende jaren te behouden, is het noodzakelijk dat BNG Bank het volume beheerst van leningen die beslag leggen op het risicokapitaal van de bank (tot maximaal 10% van de leningenportefeuille). De BNG richt zich in haar activiteiten steeds meer op duurzaamheid en moet daar aan de toezichthouder ook over rapporten. Dit kan effect hebben op de klanten van de BNG.
Gemeentelijke bijdrage	€ 0,-
Spiegeling afwegingskader	2027

Financiële informatie

Eigen vermogen 1-1-2024	€ 4.600.000.000
Eigen vermogen 31-12-2024	€ 4.700.000.000
Vreemd vermogen 1-1-2024	€ 107.459.000.000
Vreemd vermogen 31-12-2024	€ 110.819.000.000
Resultaat over 2024	€ 254.000.000
Risico's	Ratingbureaus Fitch, Moody's en S&P waarderen BNG Bank op het hoogste ratingniveau. Daarmee behoort BNG Bank tot de veiligste banken ter wereld. De risico's zijn voor de aandeelhouder beperkt. Voor de bank zelf zijn de volgende risico's te noemen: Komst van nieuwe spelers in financiële omgeving, Kosten als gevolg van wet- en regelgeving die de bank of klanten raakt, Overheidsvisie op nutsbanken en Desintermediatie. De bank speelt hier actief op in.

Stedin Holding N.V.

Naam	Stedin Holding N.V.
Doelstelling	Stedin maakt het mogelijk dat energie altijd beschikbaar is: voor deze generatie en voor volgende generaties. Om te wonen, werken en leven in het meest stedelijke gebied van Nederland: Zuid-Holland, inclusief de Rotterdamse haven, en Utrecht.
Bestuurlijk belang	Op basis van het aandelenbezit kan de gemeente via het stemrecht in de algemene vereniging van aandeelhouders zeggenschap uitoefenen op Stedin Groep N.V. De gemeente wordt hierbij vertegenwoordigd door een wethouder.
Belang in verbonden partij	3,44% van het aandelenkapitaal
Overige deelnemers	Rotterdam, Den Haag, Dordrecht, Leidschendam-Voorburg, Lansingerland, Delft, Zoetermeer en Pijnacker-Nootdorp zijn de grootste aandeelhouders. De andere aandeelhouders (ook gemeenten) hebben belangen van kleiner dan 1%.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Ontwikkelingen	Stedin speelt een belangrijke rol in de energietransitie voor wat betreft de infrastructuur die nodig is om te schakelen van gas naar elektriciteit. Daarnaast is er veel extra capaciteit nodig om het opladen van elektrische voertuigen mogelijk te maken en het terugleveren van stroom uit zonnepanelen te verwerken. Dit vergt zeer grote investeringen waarvoor Stedin. Stedin heeft samen met de aandeelhouders, met het traject 'lange termijn financiering 3', onderzocht op welke wijze deze kapitaalinjectie vorm kon krijgen. Dit is het vervolg op het succesvol afgesloten traject lange termijn financiering 2. Ook nieuwe partijen en gemeenteraden van de deelnemende gemeenten zijn betrokken bij het traject. Het resultaat is dat het Rijk deelnemer is geworden in Stedin en een kapitaalinjectie heeft gedaan van € 500 miljoen.
Gemeentelijke bijdrage	€ 0,-
Spiegeling afwegingskader	2027

Financiële informatie

Eigen vermogen 1-1-2024	€ 2.589.000.000
Eigen vermogen 31-12-2024	€ 3.221.000.000
Vreemd vermogen 1-1-2024	€ 4.916.000.000
Vreemd vermogen 31-12-2024	€ 5.063.000.000
Resultaat over 2024	€ 170.000.000
Risico's	Stedin staat de komende jaren voor grote investeringen in het netwerk om de energietransitie mogelijk te maken. Het netwerk staat onder druk. Dit kan tot afschakelen leiden. Het risico is dat inversteren niet op korte termijn tot resultaten leidt en de doelen van energietransitie niet tijdig worden behaald.

Grondbeleid

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op het grondbeleid van de gemeente in juridische, strategische en financiële zin. De lopende grondexploitaties worden toegelicht.

Beleidsmatige verankering

De gemeente beschikt over een Nota Grondbeleid die aansluit op de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de hierin opgenomen Grondexploitatiewet. In essentie gaat de Nota Grondbeleid in op de gemeentelijke rol bij ruimtelijke ontwikkelingen.

De raad heeft in 2016 de huidige geldende versie van de Nota Grondbeleid vastgesteld. In 2026 actualiseren we de Nota Grondbeleid en sluiten we deze aan op de visie voor ruimtelijke ontwikkelingen in het kader van de Omgevingswet.

De gemeente voert situationeel grondbeleid. Dit betekent dat de gemeente de invulling van haar grondbeleid per situatie toesnijdt; maatwerk toepast.

De gemeente heeft in onder andere haar structuurvisie en diverse gebiedsvisies haar ruimtelijke ambities vastgelegd. Deze ambities worden voor een groot deel ingevuld door initiatieven vanuit de markt. In deze situatie is doorgaans sprake van een private grondexploitatie en past de gemeente kostenverhaal toe voor de gemeentelijke inzet.

Voor het overige deel is stimulering of een actievere gemeentelijke inzet nodig. Deze rol kan variëren van het verstrekken van een financiële bijdrage aan een ontwikkeling tot het voeren van volledig actief grondbeleid. Bij volledig actief grondbeleid verwerft de gemeente gronden, en geeft zij bouwkvavels uit. Financieel verantwoordt zij dit via een gemeentelijke grondexploitatie, welke door de raad wordt geopend. De gemeentelijke grondexploitatie herzien we periodiek en de raad stelt deze vast.

Naast de Nota Grondbeleid kent de gemeente ook een Nota Grondprijnsbeleid. Hierin staat een beschrijving van het beleid met betrekking tot grondprijnsbepaling in geval van verkoop van gemeentegrond. De huidige geldende Nota Grondprijnsbeleid is in 2022 door de raad vastgesteld. Jaarlijks wordt er een grondprijnsbrief vastgesteld. De meest actuele grondprijnsbrief is van 2024.

Grondexploitatie: resultaten, risico's en voorziening lopende grondexploitaties

De gemeente actualiseert grondexploitaties één keer per jaar. Deze zijn opgenomen in een Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG).

Er zijn drie (gemeentelijke) grondexploitaties: Vlietvoorde, Klein Plaspoelpolder (KPP) en De Star. Daarnaast participeert de gemeente via een VOF in een publiek-private grondexploitatie voor het project Leidschendam Centrum; zie hiervoor de paragraaf Verbonden Partijen. De grondpositie van het project Leidschendam Centrum is opgenomen in het MPG.

Verliesvoorziening van de grondexploitatie

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat voor het verwachte verlies van een grondexploitatie een verliesvoorziening moet worden getroffen. De gemeente houdt bij het treffen van de voorziening rekening met de verwachte toekomstige rentelasten en prijsstijgingen en treft deze voorziening op eindwaarde. Hierdoor is de getroffen verliesvoorziening toereikend om het verwachte tekort op de einddatum af te dekken. Het eindresultaat wordt bij deze projecten onttrokken aan de verliesvoorziening bij het beëindigen van het project en afsluiting van de grondexploitatie.

Voor de grondexploitatie Vlietvoorde is een verliesvoorziening getroffen. De verwachting is dat per 31 december 2028 de grondexploitatie kan worden afgesloten.

Boekwaarden

In de onderstaande tabel is het verloop van de boekwaarden weergegeven. De boekwaarde bestaat uit alle uitgaven en ontvangsten in de grondexploitaties. De eindstanden in de tabel zijn een prognose voor de uitgaven en ontvangsten (volgens de vastgestelde 1e herziening van het MPG 2025).

Grondexploitatie	Stand eind 2026	Stand eind 2027	Stand eind 2028	Stand eind 2029
Vlietvoorde	17.036	7.582	7.873	0
Leidschendam centrum	0	0	0	0
Klein Plaspoelpolder	23	-6.531	-3.294	-2.095
De Star	2.394	-1	0	0
TOTAAL	19.453	1.050	4.579	-2.095

Bedragen x € 1.000

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

De commissie BBV stelt regels op voor de inrichting van de gemeentelijke financiën en de verslaglegging hierover. De gemeentelijke grondexploitaties voldoen aan de regelgeving van het BBV.

Vaststelling risicoprofiel

De risico's bij ruimtelijke projecten kunnen groot zijn. Het is daarom belangrijk deze te beheersen. We inventariseren bij de grondexploitaties minimaal 2 maal per jaar de positieve en negatieve risico's. Vervolgens berekenen we per grondexploitatie het risicoprofiel door middel van scenariostudies. Verderop in deze paragraaf is de hoogte van het risicoprofiel per grondexploitatie weergegeven.

Actuele prognose van bouwgronden in exploitatie (BIE)

In deze paragraaf is per lopende grondexploitatie een korte toelichting gegeven. De grondexploitaties van de gemeente zijn uitgebreider toegelicht in het MPG.

In de volgende tabel staan de verwachte eindresultaten per grondexploitatie. De prognose wordt jaarlijks middels het MPG geactualiseerd. De basis voor de huidige prognoses in de tabel is de 1e herziening van het MPG 2025.

Uitleg van de kolommen in de tabel:

- De verwachte boekwaarde per 1-1-2026 betreft de werkelijke boekwaarde per 31-12-2024 en de geraamde baten en lasten in 2025.
- De kolommen 'Lasten 2026' en 'Baten 2026' betreffen de geraamde mutaties in 2026.
- Het saldo van de verwachte boekwaarde 1-1-2026 en de mutaties 2026 is vervolgens opgenomen in de kolom 'verwachte boekwaarde 31-12-2026'.
- De 'verwachte boekwaarde 31-12-2026' vormt met de mutaties vanaf 2027 het verwachte eindresultaat van het project (zie laatste kolom 'prognose eindresultaat exploitatie (eindwaarde)').

Als er binnen de grondexploitatie opbrengsten worden gerealiseerd moet per jaar gekeken worden of er een (tussentijdse) winstneming van toepassing is. Voor Klein Plaspoelpolder en De Star wordt tussentijdse winstneming in 2026 verwacht.

De afsluiting van de grondexploitaties wordt verwacht in:

- 2026 voor Leidschendam Centrum (grondpositie),
- 2027 voor De Star
- 2028 voor Vlietvoorde
- 2029 voor Klein Plaspoelpolder.

in exploitatie genomen gronden	verwachte boekwaarde 1-1-2026	Lasten 2026	Baten 2026	verwachte boekwaarde 31-12-2026	Mutatie 2027	Mutatie 2028	Mutatie 2029	prognose eindresultaat exploitatie (eindwaarde)
Vlietvoorde *	27.978	6.380	-17.130	17.038	-9.454	291	0	7.873
Klein Plaspoelpolder **	2.188	2.601	-4.746	23	-6.554	3.237	1.199	-3.502
Leidschendam centrum	1.558	0	-1.558	0	0	0	0	0
De Star **	2.500	4.710	-4.816	2.394	-2.395	0	0	-1
Totaal voor winst- en verliesneming	34.212	13.671	-28.340	19.453	-18.403	3.528	1.199	5.777
Winstnemingen					x	x	x	-2.098
Onttrekkingen aan verliesvoorzieningen						-7.873	0	-7.873
Totaal	34.202	13.671	-28.250	19.453	-18.403	-4.345	1.199	0

(Bedragen x € 1.000)

1. Vlietvoorde

Algemeen

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft samen met de provincie Zuid-Holland, het Rijk en buurgemeente Voorschoten de ambitie om het karakteristieke landschap tussen beide gemeenten te behouden en te versterken. Dit gebied noemt men de 'Duivenvoordecorridor'. De grondexploitatie, behorende bij de ontwikkeling van dit gebied, heeft de naam 'Vlietvoorde' gekregen.

Ontwikkelingen

Voor de plandelen Vlietvoorde Noord, Oost en Zuid zijn de verkoopprocedures afgerond. De levering van de grond voor de bouw van de woningen vindt vanaf 2025 plaats aan ontwikkelaar BPD.. Ook voor Vlietvoorde West is de verkoopprocedure afgerond. De grond is in 2025 geleverd aan Blauwhoed.

De gemeente heeft met Veurse Horsten een overeenkomst gesloten voor de deelgebieden Schakelstuk/GAMMA en Noorthey (gedeeltelijk). De nieuwbouw is gestart.

Over het resterende deel van Noorthey bereidt de gemeente de verkoop voor.

Resultaat Grondexploitatie (1e herziening 2025)

Het resultaat van de grondexploitatie bedraagt op basis van de 1e herziening 2025 circa € 7,78 miljoen nadelig op eindwaarde (per 31-12-2028). Een verliesvoorziening is getroffen van € 7,78 miljoen.

Het resultaat van de grondexploitatie blijft altijd sterk afhankelijk van de marktsituatie. De kosten(stijgingen) en opbrengsten betreffen prognoses die niet met zekerheid zijn vast te stellen. Op de grondexploitatie is een risicoanalyse uitgevoerd om het risicoprofiel te bepalen. Het risicoprofiel is bepaald door middel van scenarioanalyses en berekend op circa € 1,65 miljoen.

2. Leidschendam-Centrum

Algemeen

Voor het project Leidschendam-centrum is een VOF opgericht, waarin de gemeente een aandeel van 50% heeft (zie ook paragraaf 'verbonden partijen').

De Ontwikkelingscombinatie Schouten & de Jong Bouwfonds, bestaande uit Schouten & De Jong Projectontwikkeling B.V. en BPD Ontwikkeling B.V. (hierna SJB) heeft eveneens een aandeel van

50%. In financiële zin heeft de gemeentelijke deelname tot gevolg dat de gemeente voor 50% deelt in het exploitatieresultaat van de VOF.

Op basis van aanvullende afspraken uit 2013 en 2016 is afgesproken dat de rentelasten voor rekening komen van SJB. Er resteert nog 1 gronduitgifte voor het bouwplan Rijnlandstraat-noord, die naar verwachting in 2026 zal plaatsvinden. Zowel de opbrengsten als de hoogte van de rente vormen hiermee geen risico meer voor de grondexploitatie van de VOF. Wel is er nog een (beperkt) risico op de hoogte van de (restant) kosten voor civieltechnische werkzaamheden.

Financiële afwikkeling tussen gemeente en VOF

In opdracht van de VOF heeft de gemeente gronden verworven in het gebied of had de gemeente gronden reeds in bezit. Daarnaast draagt de VOF in opdracht van de gemeente zorg voor het woon- en bouwrijp maken van deze gronden. De boekwaarden van deze gronden, inclusief de bijkomende kosten, staan daarom op de balans van de gemeente. Hier tegenover staat een schuld van de gemeente aan de VOF in de vorm van een door de VOF aan de gemeente verstrekte renteloze geldlening.

De gemeente verkoopt in delen de gronden aan de VOF. De opbrengsten uit deze verkopen worden gebruikt om de lening af te lossen. Aan het einde van het project is de lening geheel afgelost met de verkoopopbrengsten. Op dit moment sluit de grondexploitatie van de VOF met een voordeel. Zoals aangegeven moeten nog 1 grondlevering plaatsvinden; Rijnlandstraat-Noord.

3. Klein Plaspoelpolder

Algemeen

Klein Plaspoelpolder verandert de komende jaren van een gebied met grote kantoren en bedrijven naar een groene, duurzame omgeving waar bewoners prettig kunnen wonen en werken. Een groene, aaneengesloten openbare ruimte vormt de basis van de gebiedsontwikkeling.

In dit parkachtige gebied liggen 5 bouwlocaties waar de komende jaren woningen worden gebouwd:

- Deellocatie 1A/B (Voorburgs Kwartier) (gerealiseerd)
- Deellocatie 2 (Total tankstation)
- Deellocatie 3A/B (Damsigt en voormalige gemeentewerf)
- Deellocatie 4 (Voormalig Mebin)
- Triadome locatie

De uitgangspunten voor de herontwikkeling zijn samen met de bewoners opgesteld en vastgelegd in de ontwikkelvisie en de spelregelkaarten.

De deellocaties 2, 3B en 4 zijn eigendom van de gemeente. Hier speelt grondverkoop. Naast grondverkoop is er sprake van kostenverhaal op de locaties waar facilitair grondbeleid van toepassing is; deellocaties 1A/B, 3A en Triadome.

Ontwikkelingen

Deellocatie 2: Samen met een aantal huisartsen en woningcorporatie Vidomes wordt de financiële haalbaarheid van een gezondheidscentrum en sociale huurappartementen op deze locatie onderzocht.

Deellocatie 3a: De 295 huurappartementen, verdeeld over 6 bouwblokken, zijn in aanbouw. De eerste twee gebouwen, met in totaal 85 woningen, worden in de tweede helft van 2025 opgeleverd. De overige woningen volgen in 2026.

Deellocatie 3b: Samen met het schoolbestuur van De Zonnewijzer wordt onderzocht of hier een dependance kan worden gerealiseerd.

Deellocatie 4:

In 2025 is een tender uitgezet voor de ontwikkeling van dit deelgebied.

Triadome locatie: De bouw van 123 appartementen verloopt volgens planning. De woningen worden in 2026 opgeleverd.

Grondexploitatie (1e herziening 2025)

De grondexploitatie (grondverkoop en kostenverhaal) geeft een voordeel aan op de einddatum (31 december 2029) van circa € 2,1 miljoen. Op de grondexploitatie is een risicoanalyse uitgevoerd ter bepaling van het risicoprofiel. Het risicoprofiel is berekend op circa € 2,4 miljoen.

De grondexploitatie zonder het kostenverhaal (alleen grondverkoop) geeft een voordeel van € 3,5 miljoen op de einddatum (31 december 2029).

4. De Star

Algemeen

Dit project betreft de ontwikkeling van de locatie De Star te Leidschendam. Het bouwplan gaat uit van 108 sociale woningen en 65 vrije sector woningen.

Ontwikkelingen

De gemeente is nog in gesprek met WDevelop over een bouwclaimovereenkomst en met Vidomes over een koop- realisatie overeenkomst.

Na de zomer van 2025 start de gemeente met het voorbelasten van de grond. Deze voorbelasting moet circa anderhalf jaar blijven liggen. Deze tijd benutten we door de vergunningprocedures voor de woningbouw te doorlopen.

Grondexploitatie (1e herziening 2025)

De grondexploitatie geeft een voordeel aan op de einddatum (31 december 2027) van circa € 1.000. Op de grondexploitatie is een risicoanalyse uitgevoerd ter bepaling van het risicoprofiel. Het risicoprofiel is berekend op circa € 0,55 miljoen.

Nieuwe grondexploitaties

In de nabije toekomst worden binnen de gemeente ruimtelijke ontwikkelingen voorzien. Voor zover deze betrekking hebben op de (her)ontwikkeling van bij de gemeente in bezit zijnde gronden zal per situatie, op basis van de BBV-regels en een te formuleren ontwikkelstrategie, bepaald worden of er een grondexploitatie geopend wordt.

Voorbeeld is de projectontwikkeling Overgoo.

Warme gronden

De categorie 'Warme gronden' betreft grond, bestemd voor concrete gebiedsontwikkeling op termijn door de gemeente. Op dit moment zijn er geen gronden opgenomen in deze categorie.

Duurzaamheid

Algemeen

Wat willen we bereiken?

In 2026 zetten we onverminderd verder in op uitvoering de verschillende thema's van het Programma Duurzaamheid.

- In 2026 wordt in 3 wijken gewerkt aan de transitie naar aardgasvrije wijken.
- Woningeigenaren worden gestimuleerd om woningen te verduurzamen. We stimuleren hierbij het gebruik van biobased materialen en doe-het-zelf isolatie.
- Sinds december 2024 is de elektriciteitsnetcongestie ook in de gemeente Leidschendam-Voorburg een feit. Daarom wordt volop ingezet op het samenwerken met de netbeheerders om het elektriciteitsnet toekomst gereed te maken.
- Onderwijsinstellingen worden bij nieuwbouw ondersteund om stappen te zetten naar een energie neutraal gebouw.
- In 2026 wordt de gemeente verder klimaatbestendig en klimaatadaptief gemaakt. We gaan we verder met de uitvoering van het Groenactieplan en het Water en rioleringsplan. Hierdoor vergroten we onze veerkracht tegen klimaatverandering en herstellen we de biodiversiteit. We pakken wateroverlast aan en gebruiken regenwater als buffer in de bodem om droogte tegen te gaan.
- We optimaliseren ons afvalbeleid met als doel het halen van de VANG norm. In 2026 wordt de hoeveelheid restafval verminderd.
- We werken verder aan het verbeteren van de lucht- en waterkwaliteit.
- Ook binnen de gemeentelijke organisatie wordt circulariteit steeds meer ingebed in onze bedrijfsvoering en wordt de CO₂-uitstoot verminderd. In 2026 is een nieuw MVOI (maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen) beleid vastgesteld.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2023-2026 bestaat uit 6 thema's. In het uitvoeringsprogramma staat per thema beschreven wat we concreet gaan doen om onze doelstellingen te bereiken. Een deel van deze thema's worden met behulp van capaciteit en middelen in de lijnafdelingen uitgevoerd en een deel vanuit de middelen van het programma duurzaamheid. Eind 2025/begin 2026 volgt de aanpassing van de programmastructuur en besteding van de reserve. Vanuit het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid worden de volgende activiteiten ontplooid:

1. Participatie, samenleving en educatie

- We bouwen samen met onze partners de projecten uit het Lokaal Klimaatakkoord verder uit;
- Vanuit de wijkaanpakken worden diverse participatiebijeenkomsten gehouden.

2. Energie

Voor het behalen van onze doelen voor de energietransitie richten we ons op energiebesparing, opwek en aardgasvrije wijken. Dit doen we onder andere door:

- Uitvoeren projecten via de Nationale Isolatieaanpak;
- Stimuleren van (biobased) isoleren via de aantrekkelijke vernieuwde subsidieregelingen;
- Ondersteunen van VvE's;
- Collectieve Inkoopacties;
- In de transitiewijk De Heuvel/Amstelveen voeren we het wijkuitvoeringsplan uit en in Leidschendam Zuid stellen we een wijkuitvoeringsplan op; De extra rijksmiddelen voor de Heuvel-Amstelveen worden ingezet voor de benodigde capaciteit voor de transitie in deze wijk.
- In 2026 wordt gestart met de voorbereidingen voor Essesteijn als de 3e transitiewijk;
- In 2026 stellen we het nieuwe Warmteprogramma op die de opvolger wordt van de Transitievisie Warmte 2021;

- Om netcongestie aan te pakken wordt samengewerkt met Stedin om via de buurtaanpak per gebied locaties te vinden voor extra elektriciteitskasten.
- In 2026 start de verduurzaming van het St Maartenscollege.

3. Klimaatadaptatie, vergroening en biodiversiteit

- In 2026 wordt de gemeente verder vergroend door uitvoering van projecten uit het groenactieplan en de nieuwe projecten uit het bomenbeleidsplan (200 nieuwe bomen per jaar). In 2026 wordt het GroenActiePlan 2027-2030 opgesteld.
- Ter bevordering van biodiversiteit en het tegengaan van hittestress worden vergroenings- en klimaatadaptatie maatregelen geïntegreerd in de integrale herinrichting van de buitenruimte in Voorburg Noord-noord en de rioolvervanging. Eind 2026 zal het definitieve ontwerp gereed zijn (zie hoofdstuk milieubeheer).

4. Circulariteit

- In 2026 wordt het nieuwe Actieplan circulariteit vastgesteld en in uitvoering genomen. De focus zal liggen op Duurzaam Bouwen, MVOI en projecten in de openbare Ruimte;
- We gaan in de gemeente verder aan de slag met het verminderen van het grondstoffengebruik.

5. Lucht- en waterkwaliteit

- In overleg met de waterschappen worden extra natuurvriendelijke oevers aangelegd en de biodiversiteit van oevers versterkt (zie hoofdstuk milieubeheer);
- Samen met de gemeenten en GGD worden regionale projecten voor luchtkwaliteitsverbetering opgesteld.

6. Duurzame gemeentelijke organisatie

- In 2026 zal een nieuw Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid worden opgesteld;
- Voor de verdere verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed wordt een routekaart en investeringsplan opgesteld;
- De gemeente zal op trede 3 van de CO₂-prestatieladder gecertificeerd worden. Hiervoor is een nulmeting gedaan en worden er doelstellingen en acties geformuleerd om de eigen uitstoot te verlagen;
- Er wordt een duurzaam afwegingskader opgesteld zodat duurzaamheid een integraal onderdeel van de besluitvorming wordt.

De CO₂-prestatieladder helpt ons om inzicht te krijgen in de uitstoot van de gemeentelijke organisatie. Op basis van dit inzicht maken we reductie plannen en blijven we onze voortgang volgen. We blijven dit jaarlijks doen, zodat we gericht kunnen bijsturen waar nodig. Onze tussendoelstelling is om in 2030 ten opzichte van 2024 30% minder CO₂ uitstoten.

Indicatoren

De indicatoren staan in de tweejaarlijkse Duurzaamheidsmonitor.

Wat gaat dat kosten?

Duurzaamheid	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Verduurz. eigen gemeentelijk vastgoed	44	44	44	44
Stimuleringsregelingen Energietransitie	1.000	750	750	750
Gemeentebrede aanpak Energietransitie (bestemmingsreserve)	115	115	115	0
Totaal bestemmingsreserve Duurzaamheid en Energietransitie	1.159	909	909	794
Overige uitgaven duurzaamheid	102	79	79	64
Klimaatbeleid: gemeentelijke gebouwen en voorzieningen	12	12	12	12
Vergroening	307	307	307	307
Gemeentebrede aanpak Energietransitie (exploitatie)	163	163	163	163
Totaal exploitatie programma Duurzaamheid	584	561	561	546
Nationaal Isolatieprogramma	500	1.000	1.000	0
Totaal Nationaal Isolatieprogramma	500	1.000	1.000	0
SPUK proeftuin aardgasvrije woningen	400	400	1.000	0
Totaal proeftuin aardgasvrije woningen	400	400	1.000	0
Basisfinanciering Gemeentebrede aanpak Energietransitie	1.056	1.056	1.056	1.056
Basisfinanciering Wijkaanpakken Energietransitie	520	620	620	620
Planfinanciering voor de Heuvel-Amstelveen.	242	242	0	0
Totaal Rijksmiddelen CDOKE	1.818	1.918	1.676	1.676
SPUK aanpak energiearmoede	345			
Totaal Rijkssubsidie SPUK NIP 2022 Spuk 4	345			
Totaal	4.807	4.788	5.146	3.016

Bedragen x € 1.000

Bovenstaande tabel geeft inzicht in de begroting voor het programma Duurzaamheid.

Wet open overheid

Algemeen

De Wet open overheid (Woo) is een Nederlandse wet die tot doel heeft om de transparantie en openheid van de overheid te vergroten, waaronder ook gemeentelijke overheden vallen. Deze wet werd op 1 januari 2022 van kracht en is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (WOB). Voor gemeenten betekent de wet dat zij verplicht zijn om meer informatie actief openbaar te maken en beter toegankelijk te stellen voor burgers.

Concreet moeten gemeenten documenten zoals vergaderstukken, beleidsstukken en rapporten proactief op hun websites publiceren. Daarnaast moeten zij vragen van burgers over informatie die niet actief openbaar is gemaakt, beantwoorden en toegang verschaffen tot deze informatie. Dit draagt bij aan een grotere betrokkenheid van burgers bij de besluitvorming en maakt de overheid transparanter en verantwoordelijker.

De Woo legt ook regels op voor de archivering van documenten en de bescherming van persoonsgegevens. Gemeenten moeten zorgvuldig omgaan met privacy en ervoor zorgen dat persoonlijke gegevens veilig worden bewaard.

De gemeente heeft concrete stappen gezet om de ingekomen stukken openbaar te maken zover dit binnen de kaders van privacy mogelijk is. Omdat een landelijke applicatie niet mogelijk bleek, heeft de gemeente zelf een platform ingericht en in 2024/2025 in gebruik genomen.

In 2025 heeft de gemeente de verplicht te publiceren categorieën een voor een op het platform gepubliceerd. Hier wordt in 2026 mee door gegaan. De verwachting is dat gemeente hiermee voldoet aan het tempo wat het rijk aangeeft.

Verder merkt de gemeente dat het aantal ingediende Woo-verzoeken gegroeid is.

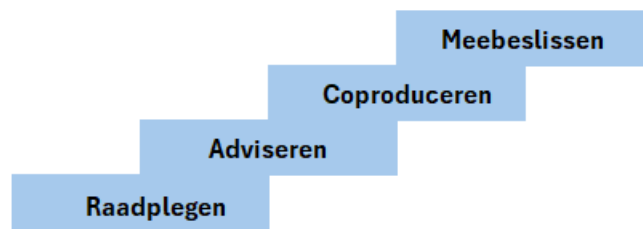
	2023	2024	2025	2026
Aantal Woo-verzoeken	75	90	90	90
Aantal ontsloten actief openbaar te maken hoofd categorieën (max 11)	1	2	4	8

Participatie

Algemeen

De bestuurlijke ambities voor inwonerparticipatie zijn onder meer opgenomen in de [Participatieverordening 2023](#) van Leidschendam-Voorburg, met de volgende kernpunten:

- Inwonerparticipatie is van belang bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid, projecten en/of programma's. Onder inwoners worden ook verstaan bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden.
- De gemeente wil ook gebruik kunnen maken van de ervaringskennis en inzichten van inwoners of experts bij de ontwikkeling van beleid of projecten.
- De gemeente kiest zo veel mogelijk voor inwonersparticipatie, tenzij de omstandigheden van het geval een legitieme onderbouwing geven om geen inwonersparticipatie toe te passen.
- De gemeente wil duidelijkheid bieden aan de samenleving over het niveau van participatie. De volgende niveaus worden onderscheiden: raadplegen, adviseren, coproduceren of meebeslissen of een combinatie hiervan.

Onder raadplegen, adviseren, coproduceren en meebeslissen verstaan we het volgende voor het Experimenteerprogramma inwonerparticipatie 2024-2027:

- **Raadplegen** - Bij raadplegen verzamelt de gemeente ideeën, meningen en voorkeuren van belanghebbenden bij een project/traject. Vervolgens besluit de gemeente hoe het traject verder vorm krijgt. Het kan dus zijn dat de gemeente anders besluit dan de voorkeur van de betrokkenen die geraadpleegd zijn. De rol van de gemeente op dit niveau is beslissend.
- **Adviseren** - Belanghebbende(n) adviseert op een vraagstuk in de gemeente. De gemeente bepaalt de kaders. Als er van het advies wordt afgeweken, wordt dit goed gemotiveerd. De rol van de gemeente op dit niveau is beslissend.
- **Coproduceren** - De gemeente werkt samen met de belanghebbenden aan een plan-ontwikkeling of aan een aanpak. Vooraf kunnen kaders zijn gesteld. Omdat er sprake is van coproductie, gaat de gemeente mee met de uitkomst van het plan of traject, mits dit aan de vooraf gestelde kaders voldoet. De rol van de gemeente op dit niveau is samenwerkend.
- **Meebeslissen** - Bij meebeslissen laat de gemeente de keuze van een oplossing over aan de belanghebbenden. Ook bij meebeslissen kunnen kaders vastgesteld zijn waarbinnen de beslissing genomen moet worden. De rol van de gemeente op dit niveau is faciliterend.

In 2026 worden de uitkomsten van de evaluatie van de Participatieverordening, uitgevoerd in 2025, in de verordening verwerkt voor zover deze hebben geleid tot benodigde aanpassingen.

Om de ontwikkeling van inwonerparticipatie te bevorderen, experimenteert de gemeente periodiek met nieuwe vormen van inwonerparticipatie', zo staat in de Participatieverordening 2023. Het college stelt tweejaarlijks een experimenteerprogramma vast met drie elementen:

- een keuze van de te beproeven nieuwe vormen van participatie,
- de uitvoeringscondities in de sfeer van middelen, capaciteit en bekwaamheid, en
- de toetsingscriteria voor de evaluatie na het experiment.

Experimenteerprogramma inwonerparticipatie 2024-2027

Periodiek wordt er een Experimenteerprogramma vastgesteld. De projecten die deel uitmaken van het Experimenteerprogramma inwonerparticipatie 2024-2027 zijn:

- The Mall – parkeerregulering
- Sterk voor Noord – Tuinkamer
- Jongerenparticipatie – Jongerenforum
- Voorburg Noord-noord
- Wijkveiligheidsscans Gebiedsgerichte aanpak
- Initiatieven uit de samenleving/Uitdaagrecht

Onderstaand wordt per experiment aangegeven waar de gemeente in 2026 aan werkt binnen het Experimenteerprogramma.

The Mall – parkeerregulering

Onderzoek parkeerregulering door het houden van een 'Participatieve Waarde Evaluatie' (PWE) onder ruim 5.000 inwoners.

Sterk voor Noord – Tuinkamer

Sterk voor Noord wil activiteiten voor de wijk die door inwoners zelf worden georganiseerd via een 'Tuinkamer' faciliteren.

Jongerenparticipatie

Als vervolg op de bijeenkomsten van 'Jong in LV' worden jongeren met projectdagen via scholen betrokken om mee te denken wat er bij hen voor maatschappelijke vraagstukken leven. De uitkomsten van de projectdagen met jongeren worden gebruikt om te kijken hoe jongerenparticipatie verder vorm kan krijgen bij de gemeente.

Voorburg Noord-noord

Het gebied Voorburg Noord-noord ligt tussen de Laan van Nieuw Oost Indië, Van Alphenstraat en de Koningin Wilhelminalaan. In het gebied moet de riolering worden vervangen en dit is opgenomen in het uitvoeringsprogramma rioleringsprojecten (UPR) van Stadsbeheer. Voor dit gebied is buurtvisie gemaakt. Bewoners en ondernemers zijn van het begin af aan betrokken. Dat gebeurt in Voorburg Noord-noord via straatgesprekken, bijeenkomsten en straatexperimenten waar de inwoners bij worden betrokken.

Wijkveiligheidsscans Gebiedsgerichte aanpak

Een 'living lab' door de wijkveiligheidsscans (in een aantal straten) in coproductie met inwoners en anderen te gaan uitwerken en uit te voeren en daarmee na te gaan of deze coproductie tot andere/betere resultaten leidt.

Initiatieven uit de samenleving / Uitdaagrecht

Inwoners en maatschappelijke organisaties willen graag zelf invulling geven aan hun leefomgeving. De gemeente staat hiervoor open mits dit past binnen bepaalde 'spelregels'. In het kader van het Experimenteerprogramma kijken we naar:

- toepassing van het instrument 'uitdaagrecht' dat is opgenomen in de participatieverordening
- andere (kleine) initiatieven in de openbare ruimte

Wij onderzoeken ook met andere gemeenten hoe dit verder vorm kan krijgen om de spelregels verder te specificeren en initiatieven te omarmen. Uitkomsten van dit onderzoek worden in 2026 meegenomen.

Het Experimenteerprogramma wordt op 2 momenten geëvalueerd. De tussenevaluatie van de experimenten vindt plaats eind 2025 en de eindevaluatie eind 2026. Alle experimenten worden via

dezelfde methode geëvalueerd waardoor uit de evaluaties een lijn kan worden gehaald over welke participatie-vormen goed werken en welke mogelijk ook minder goed bleken te passen bij het participatie-traject voor het specifieke project of het nieuw opgestelde beleid.

De tussenevaluatie van het Experimenteerprogramma loopt parallel met de evaluatie van de participatieverordening 2025. Zo vindt er een wisselwerking plaats en kan waar relevant de uitkomsten van de tussenevaluatie Experimenteerprogramma ook worden meegenomen in de evaluatie (en eventuele bijstelling) van de participatieverordening.

Financiële begroting

Financieel perspectief 2026 - 2029

Begrotingsuitkomsten

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Vastgestelde begroting 2025	-3.793	-859	346	785
Nota van wijziging op de begroting 2025	239	362	220	-119
Wijzigingen tot 1e Turap 2025	-150	-65	-35	0
Mutaties kadernota 2026 - 2029	-3.179	-931	-1.357	-650
Begrotingssaldo na kadernota 2026 - 2029	-6.882	-1.493	-825	17
Exogene en autonome ontwikkelingen	555	450	472	-346
Meicirculaire gemeentefonds	-822	-688	-748	-762
Loon- en prijsontwikkeling	1.161	1.179	609	809
Doorlichting begroting	77	177	165	185
Moties en amendementen	-67	-17	-92	-92
Financieel technische mutaties	-425	-1.109	-405	316
Saldo begroting 2026 - 2029	-6.404	-1.502	-825	125
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	2.834	1.501	825	0
Structureel begrotingssaldo	-3.570	0	0	125

Bedragen x € 1.000

Toelichting begrotingsuitkomsten

De basis voor het opstellen van de programmabegroting 2026-2029 is de lopende begroting 2025-2028 en de Kadernota 2026-2029.

Tussen het uitbrengen Kadernota en de begroting heeft zich een aantal exogene en autonome ontwikkelingen met financiële gevolgen voorgedaan. Diverse exogene autonome ontwikkelingen met financiële impact op de begroting zijn verwerkt. Zie voor een uitgebreide toelichting het huishoudboekje.

De overige ontwikkelingen zijn samengevat opgenomen in onderstaande tabel en worden vervolgens nader toegelicht (een positief bedrag betreft lagere lasten of hogere baten).

Daarnaast zijn algemene financiële mutaties verwerkt, zoals loon- en prijsontwikkeling, mutaties die verband houden met de kostenverdeelsystematiek en doorlichting van de begroting (kritisch doornemen van alle budgetten).

Begrotingsjaar		2026	2027	2028	2029
Exogene en autonome ontwikkelingen					
1	Taakstelling Rekenkamer	6	6	6	6
2	Bezuiniging en stijging bijdrage GR GGD-VT	-20	-20	-20	-20
3	Wmo	-549	-549	-549	-549
4	Organisatieontwikkeling	-250	0	0	0
5	Tijdelijke huisvesting	-225	-100	0	0
6	Samenwerkingsagenda rondom gebiedszone N14 - Mall	-200	-100	0	0
7	Taakstelling Inwonersbijdrage MRDH	16	16	16	16
8	Leges - APV	-26	-26	-26	-26
9	Renteontwikkelingen	1.523	892	715	-104
10	Taakstelling Veiligheidsregio Haaglanden	216	216	216	216
11	Taakstelling Omgevingsdienst Haaglanden	27	27	27	27
12	Gemeenterubriek huis-aan-huisblad	-36	-36	-36	-36
13	Rijksbudget BUIG	63	113	112	111
14	Taakstelling Service Bureau Jeugdhulp Haaglanden	10	10	10	12
Totaal Exogene en autonome ontwikkelingen		555	450	472	-346
Meicirculaire gemeentefonds					
15	Meicirculaire 2025	-822	-688	-748	-762
Totaal Meicirculaire gemeentefonds		-822	-688	-748	-762
Loon- en prijsontwikkeling					
16	Saldo loon en prijsontwikkeling kadernota	1.161	1.179	609	809
Totaal Loon- en prijsontwikkeling		1.161	1.179	609	809
Doorlichting begroting					
17	Doorlichting begroting	77	177	165	185
Totaal Doorlichting begroting		77	177	165	185
Moties en amendementen					
18	Schuldhelpverlening voor ondernemers	-17	-17	-92	-92
19	Motie Ideeënmarkt	-50	0	0	0
Totaal Moties en amendementen		-67	-17	-92	-92
Financieel technische mutaties					
20	Structurele onttrekking algemene reserve	0	-804	-225	0
21	Kapitaallasten investeringsprogramma	-425	-305	-180	316
Totaal Financieel technische mutaties		-425	-1.109	-405	316

Bedragen x € 1.000

Toelichting op tabel

Exogene en autonome ontwikkelingen

1 Taakstelling Rekenkamer

Conform de gemeentebrede opdracht tot het realiseren van een bezuiniging is op het budget van de Rekenkamer een taakstelling van 6,1% doorgevoerd. Deze taakstelling is in overleg met de Rekenkamer verwerkt en leidt tot een structurele verlaging van het budget per 2026.

2 Bezuiniging en stijging bijdrage GR GGD-VT

Alle gemeenschappelijke regelingen hebben een taakstelling gekregen om 6,2% te bezuinigen. Het is de GR GGD-VT niet gelukt deze volledig in te vullen. Naast de bezuinigingen zijn er extra kosten als gevolg van CAO stijgingen welke hoger zijn dan de toegestane indexatie van 4,2% en extra kosten voor Toezicht Kinderopvang.

3 Wmo

De kosten voor huishoudelijke ondersteuning zijn als gevolg van de vergrijzing meer gestegen dan verwacht. Ook bij begeleiding is er een hogere stijging van de kosten dan voorzien, wat veroorzaakt wordt doordat de wachtlijsten zijn afgenomen. Een deel van deze stijging wordt gedekt uit de hogere eigen bijdrage. Daarnaast zijn er dit jaar minder hulpmiddelen verstrekt dan begroot.

4 Organisatieontwikkeling

Op dit moment loopt het traject van organisatieontwikkeling. Dit traject moet leiden tot een wendbaardere en resultaatgerichte organisatie. Voor de implementatiekosten van 2025 is een raming opgenomen in de 1e Tussentijdse Rapportage van 2025. De verwachte kosten voor 2026 worden via deze weg opgenomen in de begroting. Daarbij wijzen we erop dat deze raming mogelijk nog niet volledig is, omdat frictiekosten afhankelijk zijn van de uiteindelijke invulling van de herinrichting.

5 Tijdelijke huisvesting

Tijdens de verbouwing van Raadhuisplein 1 ten behoeve van de nieuwe raadszaal zijn de werkplekken in dit pand niet beschikbaar. Gedurende deze periode worden er extra werkplekken gerealiseerd op Koningin Wilhelminalaan 2 en Swaensteyn.

6 Samenwerkingsagenda rondom gebiedszone N14 - Mall

Vanuit het coördinerend programma gebiedszone N14 en de Mall wordt op een gestructureerde manier gewerkt aan de verbetering van de mobiliteit, bereikbaarheid, leefbaarheid en verblijfskwaliteit van de gebiedszone rondom de N14 en de Mall. Om deze structurele verbetering komende jaren te kunnen uitvoeren, ontwikkelen de gemeente en Unibail Rodamco Westfield (URW) gezamenlijk een meerjarige samenwerkingsagenda. Deze richt zich op het verbeteren van de (toekomstige) bereikbaarheid, het versterken van de economische structuur, het verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving en het bevorderen van duurzame mobiliteit. Onderdeel van deze samenwerkingsagenda zijn nieuwe en/of aanvullende afspraken maken tussen URW en de gemeente over de verdeling van maatschappelijke kosten en baten. Hiervoor zijn in de periode 2025 tot en met 2027 extra middelen nodig.

7 Taakstelling Inwonersbijdrage MRDH

Conform de opdracht uit de kaderbrief gemeenschappelijke regelingen tot het realiseren van een bezuiniging is op het budget van de MRDH een taakstelling doorgevoerd. Deze taakstelling is in overleg met de MRDH verwerkt en leidt tot een structurele verlaging van het budget per 2026.

8 Leges - APV

Voor de legesopbrengsten uit vergunningen op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) wordt rekening gehouden met een lagere opbrengst, omdat het aantal vergunningaanvragen naar verwachting achterblijft bij de eerdere raming.

9 Renteontwikkelingen

Op basis van de financieringsbehoefte voor de komende jaren en de renteontwikkelingen zijn de rentelasten en baten bijgesteld. Met name de stijgende kapitaalmarktrente zorgt voor een nadelig effect op de begroting.

10 Taakstelling Veiligheidsregio Haaglanden

Conform de gemeentebrede opdracht tot het realiseren van een bezuiniging is op het budget van de Veiligheidsregio Haaglanden een taakstelling doorgevoerd. Deze taakstelling is in overleg met de Veiligheidsregio Haaglanden verwerkt en leidt tot een structurele verlaging van het budget per 2026.

11 Taakstelling Omgevingsdienst Haaglanden

Conform de opdracht uit de kaderbrief gemeenschappelijke regelingen tot het realiseren van een bezuiniging is op het budget van de Omgevingsdienst Haaglanden een taakstelling doorgevoerd. Deze taakstelling is in overleg met de Omgevingsdienst Haaglanden verwerkt en leidt tot een structurele verlaging van het budget per 2026.

12 Gemeenterubriek huis-aan-huisblad

De gemeente is voornemens per 1 januari 2026 een raamovereenkomst af te sluiten met Telstar Media Mediacentrum B.V. voor de wekelijkse plaatsing van het gemeentenieuws in een huis-aan-huisblad (Weekblad Regio Leidschendam-Voorburg). De overeenkomst betreft structurele advertentieruimte (gemiddeld vier pagina's per week, maximaal 52 weken per jaar), inclusief opmaak. Het betreft een vierjarige overeenkomst met een verlengingsmogelijkheid van 3 keer 1 jaar. De kosten zijn aan te merken als autonome ontwikkeling, voortkomend uit een structurele verplichting met een publicatiefunctie richting inwoners. Dit sluit aan bij de wens van de gemeente om papierdistributie kosteloos beschikbaar te houden voor alle huishoudens.

13 Rijksbudget BUIG

De bijdrage is aangepast aan de tweede voorlopige beschikking van het RIJK, dit was een voordeel ten opzichte van de oude begroting en daarnaast zijn de uitkeringen opnieuw geprognostiseerd.

14 Taakstelling Service Bureau Jeugdhulp Haaglanden

Conform opdracht uit de Kaderbrief gemeenschappelijke regelingen heeft het service bureau jeugdhulp haaglanden een nieuwe prognose opgesteld inclusief invulling van de taakstelling

Meicirculaire gemeentefonds

15 Meicirculaire 2025

De effecten van de meicirculaire, waarover de raad via de budgetbrief (ibabsnummer 3906) is geïnformeerd, worden meerjarig verwerkt.

Loon- en prijsontwikkeling

16 Saldo loon en prijsontwikkeling kadernota

In de kadernota 2026-2029 zijn stelposten opgenomen voor loon- en prijsontwikkeling. Nu zijn deze stelposten toegerekend aan alle relevante budgetten binnen de begroting. Dit effect wordt in deze reeks zichtbaar.

Doorlichting begroting

17 Doorlichting begroting

Jaarlijks wordt de begroting doorgelicht en worden budgetten, indien nodig, op een realistisch niveau gebracht. Bovenop de verwachting vanuit de kadernota van een structureel effect van € 400.000, heeft deze doorlichting tot een groter voordeel geleid.

Moties en amendementen

18 Schuldhelpverlening voor ondernemers

Voor het verlenen van preventieve schuldhelpverlening voor ondernemers is vanaf 2028 geen budget meer beschikbaar. Omdat dit een wettelijke taak is wordt vanaf 2028 structureel budget toegevoegd aan de schuldhelpverleningsbudgetten. Daarnaast is amendement 4.1.1 verwerkt, waarin de vermindering van de schuldhelpverleningsbudgetten vanaf 2026 wordt teruggedraaid.

19 Motie Ideeënmarkt

Voor de motie Ideeënmarkt wordt in 2026 € 50.000 beschikbaar gesteld. Hiermee kan uitvoering gegeven worden aan de motie.

Financieel technische mutaties

20 Structurele onttrekking algemene reserve

De toezichthouder geeft gemeenten de mogelijkheid om beperkt een structurele onttrekking aan de algemene reserve te doen om de begroting sluitend te maken. In de jaren 2027 en 2028 maakt onze gemeente hier behoedzaam gebruik van. De structurele inzet vanuit de algemene reserve is bij deze begroting echter kleiner dan bij de kadernota. Daarom wordt de inzet deels teruggedraaid.

21 Kapitaallasten investeringsprogramma

De kapitaallasten in de begroting zijn geactualiseerd op basis van het bijgestelde investeringsplan voor de periode 2026-2029.

Uitgangspunten financieel beleid

De gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd zijn van belang voor de beoordeling van de financiële positie. Het zijn onder andere de uitgangspunten die hebben geleid tot het gepresenteerde financiële meerjarenperspectief.

Aantal inwoners en woonruimten

Voor de ramingen is uitgegaan van de prognose van aantallen inwoners en woningen zoals opgenomen in de onderstaande tabel. In de ramingen van de woningaantallen is rekening gehouden met sloop en nieuwbouw en voor zover nodig aansluit op de regionale programma's voor de ontwikkeling van woon- en werklocaties.

	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029
1. Inwoners	80.290	81.220	81.520	81.540
2. Woningen	38.915	39.368	39.154	39.523

Loon- en prijspeil

Het loon- en prijsniveau in de begroting is gebaseerd op de verwachte loon- en prijsontwikkeling zoals opgenomen in de meest recente Centraal Economisch Plan (CEP). Voor wat de salarislasteren betreft is mede rekening gehouden met de thans geldende CAO gemeenten en indien van toepassing zijn materiële budgetten geïndexeerd conform contractuele afspraken en op basis van concrete structurele voor en nadelen. De meerjarenramingen zijn niet voor loon- en prijsontwikkelingen geïndexeerd (gelijk gehouden aan het loon- en prijsniveau van 2025).

Algemene uitkering gemeentefonds

De uitkeringen uit het Gemeentefonds zijn geraamd op basis van de meicirculaire 2025. De eventuele gevolgen van de septembercirculaire 2025 worden verwerkt in de Nota van wijziging/ Budgetbrief op de begroting, die tegelijk met de Programmabegroting 2026-2029 door de gemeenteraad wordt behandeld.

Rentepercentages

In de begroting zijn voor 2026 de volgende renten gehanteerd:

- Rente aan te trekken financiering kort vreemd vermogen: 2,5 %
- Rente aan te trekken financiering lang vreemd vermogen 3,5 %
- Rente eigen financieringsmiddelen 1,0%
- Omslagrente 1,2%

Lokale heffingen

Tot de gemeentelijke woonlasten worden gerekend de onroerend-zaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing geldt het principe van 100% kostendekking. Bij de vaststelling van de tarieven voor individuele dienstverlening is ook het streven in principe gericht op 100% kostendekkend. Hier wordt verwezen naar de paragraaf Lokale Heffingen.

Post onvoorzien

De post onvoorzien bedraagt € 100.000 en is afzonderlijk opgenomen in de programmastructuur. Een beroep op de post voor onvoorzien uitgaven kan worden gedaan als de uitgave onvoorzien, onuitstelbaar en onvermijdbaar (3 O's) is. Hiervoor wordt op dat moment een raadsvoorstel en- besluit met begrotingswijziging aangeboden aan de gemeenteraad.

Dividenden

De dividendopbrengsten zijn geraamd op basis van de realisatiecijfers 2024 en concrete toekomstige ontwikkelingen. De verantwoording van het regulier dividend vindt plaats in het jaar van dividenduitkering door de betrokken onderneming.

Kapitaallasten

Op investeringen wordt annuïtair afgeschreven. De kapitaallasten (rente en afschrijving) worden doorberekend aan de activiteiten van de taakvelden en programma's; de rente door middel van een omslagrente en de afschrijving op basis van de verwachte levensduur. Enkele investeringen worden gedekt uit de Bestemmingsreserve dekking afschrijvingslasten. De afschrijvingslasten worden jaarlijks aan die reserve onttrokken.

Lasten en baten

Algemeen

In dit hoofdstuk wordt een integraal overzicht van de lasten en baten gegeven. Ook wordt het saldo weergegeven van alle onderdelen van de begroting: het programmaplan, het overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Voor extra inzicht in de financiële positie zijn de lasten en baten per programma geschoond van verrekeningen met reserves. De verrekeningen met reserves maken wel onderdeel uit van de begroting van lasten en baten.

Overzichten van lasten en baten

Programma	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
Bestuur en ondersteuning	33.794	12.065	12.299	12.300	12.227	12.218
Veiligheid	15.432	12.632	12.549	12.624	12.667	12.654
Mobiliteit en bereikbaarheid	19.871	16.928	18.149	17.335	17.375	17.274
Economie	2.104	2.151	1.433	1.414	1.414	1.414
Onderwijs	8.869	9.962	11.450	10.341	11.487	11.324
Sport, cultuur en recreatie	22.729	23.633	25.213	25.019	24.807	24.652
Sociaal domein	127.920	135.778	138.473	129.584	124.719	124.109
Volksgesondheid en milieu	23.771	29.290	27.918	28.530	29.584	30.128
Bouwen en wonen (VHLOSV)	42.214	23.998	25.492	18.302	13.704	10.332
Totaal Lasten programma's	296.703	266.436	272.974	255.449	247.985	244.106
Baten						
Bestuur en ondersteuning	4.006	4.590	4.324	4.381	4.381	4.381
Veiligheid	183	132	74	74	74	74
Mobiliteit en bereikbaarheid	1.713	1.592	1.113	962	953	953
Economie	1.385	1.522	705	855	855	855
Onderwijs	2.522	2.614	2.217	2.218	2.218	2.218
Sport, cultuur en recreatie	4.014	3.644	3.556	3.606	3.606	3.606
Sociaal domein	48.621	46.819	44.917	40.492	40.292	40.292
Volksgesondheid en milieu	26.315	29.108	28.483	29.479	30.777	31.700
Bouwen en wonen (VHLOSV)	11.660	16.632	18.739	14.077	9.817	4.717
Totaal Baten programma's	100.419	106.652	104.129	96.145	92.973	88.797
Saldo van lasten en baten programma's	-196.284	-159.784	-168.845	-159.303	-155.012	-155.309
Lasten Overige onderdelen						
Overhead	29.461	40.842	40.505	40.404	39.458	38.860
Vennootschapsbelasting	68	50	70	70	70	70
Onvoorzien	0	100	100	100	100	100
Algemene dekkingsmiddelen	688	681	604	1.977	2.786	3.636
Totaal Lasten Overige onderdelen	30.217	41.673	41.278	42.551	42.414	42.666
Baten Overige onderdelen						
Overhead	754	115	98	61	51	51
Algemene dekkingsmiddelen	184.857	191.030	196.449	195.635	193.785	195.348

Totaal Baten Overige onderdelen	185.611	191.145	196.547	195.696	193.836	195.399
Saldo van lasten en baten Overige onderdelen	155.394	149.472	155.269	153.145	151.422	152.733
Totaal voor resultaatbestemming	-43.879	-10.362	-13.627	-6.208	-3.640	-2.626
Verrekening met de reserves						
Storting in reserves	0	11.387	13.436	5.953	4.119	2.392
Onttrekking aan reserves	35.267	18.520	20.608	10.609	6.884	5.093
Saldo mutaties reserves	35.267	7.133	7.172	4.657	2.765	2.701
Begrotingsresultaat	-5.623	-3.179	-6.404	-1.502	-825	125

Bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten

Om een goed oordeel te kunnen geven over het structurele evenwicht tussen lasten en baten is het noodzakelijk inzicht te hebben in de incidentele baten en lasten, die zijn geraamd in de begroting 2026 en meerjarenramingen 2025-2029. Voor een gespecificeerd overzicht per programma wordt verwezen naar de bijlagen.

Het totaal van de incidentele baten en lasten over de begrotingsjaren is per programma opgenomen in onderstaande tabel.

Incidentele Lasten	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Bestuur en ondersteuning	22.727	844	0	0	0	0
Overhead	620	297	555	1.003	0	0
Mobiliteit en bereikbaarheid	600	1.881	1.172	237	71	0
Economie	185	200	0	0	0	0
Onderwijs	553	210	2.004	825	825	0
Sport, cultuur en recreatie	858	505	270	238	173	0
Sociaal domein	6.137	7.655	8.394	2.000	1.865	865
Volksgesondheid en milieu	-376	3.040	1.221	1.171	1.171	1.056
Bouwen en wonen (VHLOSV)	33.022	14.574	15.551	9.099	4.181	1.438
Algemene dekkingsmiddelen	216	0	0	0	0	0
Totaal	64.542	29.205	29.167	14.573	8.286	3.359
Incidentele Baten	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Bestuur en ondersteuning	5	285	0	0	0	0
Mobiliteit en bereikbaarheid	218	208	0	0	0	0
Economie	390	810	0	0	0	0
Onderwijs	65	30	0	0	0	0

Sport, cultuur en recreatie	353	135	0	0	0	0
Sociaal domein	5.842	4.334	4.164	0	0	0
Volksgezondheid en milieu	1.541	2.535	1.106	1.056	1.056	1.056
Bouwen en wonen (VHLOSV)	4.132	12.302	14.228	9.776	5.131	638
Algemene dekkingsmiddelen	0	-2.700	0	0	0	0
Totaal	12.546	17.938	19.497	10.832	6.187	1.694
Mutaties reserves						
Storting in reserves	0	9.399	11.621	4.601	2.750	1.000
Onttrekking aan reserves	33.655	16.988	18.457	6.840	4.024	2.665
Saldo mutaties reserves	33.655	7.589	6.836	2.239	1.274	1.665
Totaal per saldo	-18.341	-3.678	-2.834	-1.501	-825	0

Bedragen x € 1.000

Structurele reserve mutaties

Uitgangspunt is dat reserves alleen incidentele mutaties bevatten. Hierop is voor enkele reserves die structurele een uitzondering. Het gaat om onderstaande reserves.

Structurele reservemutaties	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Structurele onttrekkingen				
Reserve Dekking afschrijvingslasten	1.801	2.001	2.053	2.078
Reserve Herwaardering Activa	350	350	350	350
Algemene Reserve (vrij besteedbaar)	0	1.418	457	0
Subtotaal	2.151	3.769	2.860	2.428
Structurele stortingen				
Reserve tekorten jeugdzorg	1.437	1.352	1.369	1.392
Subtotaal	1.437	1.352	1.369	1.392

Bedragen x € 1.000

Structureel en reëel begrotingsevenwicht

Op basis van de vastgestelde begroting 2025-2028, de kadernota 2026-2029, tussentijdse ontwikkelingen (zoals de meicirculaire 2025) en de bestaande plannen voor de komende jaren, is de verwachting dat de gemeente Leidschendam-Voorburg in 2026 een structureel begrotingsresultaat heeft van (afgerond) € 3,6 miljoen nadelig.

Het college heeft er voor gekozen om de tekorten in 2026, die door Rijksingrijpen zijn ontstaan, zichtbaar te houden en niet dicht te bezuinigen ten koste van de voorzieningen van onze burgers. Dit is conform de lijn uit de kadernota. Deze programmabegroting schetst een structureel sluitende begroting vanaf 2027. De structureel sluitende begroting vanaf 2027 wordt onder andere mogelijk gemaakt doordat de tekorten voor een groot deel door gedegen financieel beleid zijn teruggelopen.

Daarnaast kunnen gemeenten ook een structureel beroep doen op de algemene reserves. Zoals in de kadernota en de budgetbrief is aangegeven maakt de gemeente Leidschendam-Voorburg behoedzaam gebruik van deze faciliteit. Binnen de eerder gestelde kaders, kan onze gemeente vanaf 2027 een structureel sluitende begroting aan de gemeenteraad voorleggen. Hiermee voldoet de gemeente aan de vereisen van de toezichthouder.

Het structureel en reëel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en de baten te verminderen met de incidentele lasten en baten.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Begrotingssaldo na bestemming	-6.404	-1.502	-825	125
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	2.834	1.501	825	0
Structureel begrotingssaldo	-3.570			125

Bedragen x € 1.000. Negatief bedrag = per saldo last

Investeringsplan

De investeringen die de gemeente Leidschendam-Voorburg de komende jaren wil doen, zijn opgenomen in het investeringsplan 2025-2029 in de 1e tussentijdse rapportage 2025, die op 8 juli 2025 (iBabs nr. 4039) is vastgesteld en het investeringsplan 2025-2029 in de kadernota 2026, die op 17 juni 2025 (iBabs nr. 3902) is vastgesteld.

In het investeringsplan staan zowel de vervangingsinvesteringen als de nieuwe investeringen. In de bijlage van deze begroting is per programma een gedetailleerd overzicht van de geplande investeringen opgenomen. Het investeringsvolume in de planperiode 2026-2029 is weergegeven in de onderstaande tabel.

Investeringsvolume

Programma	Totaal-krediet lasten	Totaal-krediet baten	lopende projecten t/m 2025	2026	2027	2028	2029
Bestuur en ondersteuning	5.074	0	1.925	1.600	120	25	525
Veiligheid	1.482	0	673	614	0	0	54
Mobiliteit en bereikbaarheid	58.022	4.438	27.542	14.885	7.711	3.356	1.671
Economie	45	0	45	0	0	0	0
Onderwijs	82.585	0	11.451	6.704	45.152	11.663	3.346
Sport, cultuur en recreatie	30.363	982	13.619	3.337	5.382	2.938	5.088
Volksgezondheid en milieu	119.167	521	31.870	19.887	13.620	13.983	12.196
VHLOSV	21.335	4.000	335	0	3.500	3.500	3.500
Overhead	29.009	0	6.117	11.158	9.028	895	1.811
Eindtotaal	347.083	9.941	93.577	58.185	84.512	36.359	28.191

Bedragen x € 1.000

De investeringen in de kolom 't/m 2025' omvatten zowel nieuw op te starten (vervangings)investeringen als de nog lopende investeringen die vóór 2025 zijn gestart. Er is rekening gehouden met fasering van investeringen met een omvang van meer dan € 1 mln die een langere looptijd kennen voordat ze daadwerkelijk gerealiseerd zijn. De totaalbedragen zijn daarom naar rato van de doorlooptijd of naar een aangepaste verdeling verwerkt in de jaarschijven.

De investeringen met de grootste financiële impact betreffen die in onderwijshuisvesting (totaal circa € 82 miljoen) en rioolprojecten (totaal circa € 92 miljoen). Deze projecten lopen door tot na 2029. Dat neemt niet weg dat in dit meerjarenperspectief een aantal projecten hun 'piekuitgaven' hebben. Voor onderwijshuisvesting valt de piek in het jaar 2027 (€ 45 miljoen), met name vanwege de geplande realisatie van het Maartenscollege. Voor de rioolprojecten ligt de piek vooral in 2025 en 2026 (samen € 52 miljoen).

Daarnaast zullen de investeringsprojecten huisvesting raad, renovatie Hestar en kruispunt Appelgaarde - Hofzichtlaan middels een separaat voorstel aan de raad worden voorgelegd.

Voor gedetailleerde toelichting wordt verwezen naar het investeringsplan 2025-2029 in de 1e tussentijdse rapportage 2025 (iBabsnr. 4039) en in de kadernota 2026 (iBabsnr. 3902).

Berekening kapitaallasten

Voor de berekening van de kapitaallasten wordt de annuïteitenmethode toegepast. De afschrijvingstermijnen zijn in overeenstemming met de Financiële verordening. Met afschrijven wordt gestart in het jaar na ingebruikname van de investering. Investeringsprojecten met een verkrijgingsprijs van minder dan € 25.000 worden niet geactiveerd. Het gehanteerde rente-omslagpercentage is 1,2%.

Gemeentefonds

Het gemeentefonds vormt de kern van de financiële relatie tussen het Rijk en de gemeenten. Het is een complex systeem dat bedoeld is om ervoor te zorgen dat gemeenten voldoende middelen hebben om hun taken uit te voeren en de lokale belangen te behartigen.

De gemeentelijke financiën zijn voor ruim 60 procent afhankelijk van de inkomsten uit het gemeentefonds. Deze inkomsten zijn niet direct beïnvloedbaar door ons als individuele gemeente, maar worden door het Rijk bepaald. Een belangrijk probleem is de onvoorspelbaarheid van de financiële middelen die gemeenten ontvangen uit het gemeentefonds. De verdeling van deze middelen is gebaseerd op een complexe formule die rekening houdt met factoren als het aantal inwoners, de sociaaleconomische status van een gemeente en de uitgaven van voorgaande jaren. Dit leidt tot fluctuaties in de inkomsten van gemeenten, waardoor het lastig is om lange-termijnplannen te maken en financiële stabiliteit te waarborgen. Deze onzekerheid belemmert het vermogen om efficiënt te plannen en investeren. Daarnaast speelt ook de mismatch tussen de taken en verantwoordelijkheden die gemeente heeft en de beschikbare financiële middelen.

Op drie tijdstippen in het jaar publiceert het Rijk informatie over de gemeentefonds-uitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota.

In de meicirculaire is de gemeente voor het laatst geïnformeerd over de omvang en mutaties van de uitkeringen uit het fonds. De uitkeringen uit het gemeentefonds in de programmabegroting 2026-2029 zijn berekend op basis van de meicirculaire gemeentefonds 2025. In de meicirculaire wordt de toename van het gemeentefonds aangepast op basis van de actuele en verwachte loon- en prijsontwikkeling. Het totaalbeeld van de meicirculaire was voor onze gemeente niet positief. De effecten van de meicirculaire zijn waar nodig in de programmabegroting verwerkt. In de laatste budgetbrief is de gemeenteraad uitgebreid op de hoogte gesteld van de laatste ontwikkelingen.

Eigen en vreemd vermogen

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de gemeente is onderverdeeld in algemene reserves en bestemmingsreserves (inclusief egalisereserves). Het verloop van de afzonderlijke reserves in de planperiode is met een toelichting opgenomen in het hoofdstuk Reserves. Samengevat is de begrote omvang van de reserves als volgt:

Reserve	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029
Algemene reserve	69.758	60.504	58.735	59.203	59.328
Bestemmingsreserve	146.382	142.060	137.670	133.612	130.911
Totaal	216.140	202.564	196.405	192.815	190.239

Bedragen x € 1.000

Vreemd vermogen

Voorzieningen, gevormd voor verplichtingen of kwantificeerbare financiële risico's, behoren tot het vreemde vermogen. Het verloop van de voorzieningen is met een toelichting opgenomen in het hoofdstuk Voorzieningen. De tweede component van het vreemde vermogen betreft de opgenomen geldleningen. Samengevat is de begrote samenstelling van het vreemd vermogen:

Vreemd vermogen (per 31-12)	2025	2026	2027	2028	2029
Voorzieningen	18.302	16.424	15.294	13.526	11.432
Opgenomen geldleningen	55.949	73.400	98.296	123.136	137.919
Totaal vreemd vermogen	74.251	89.824	113.590	136.662	149.351

Bedragen x € 1.000

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding van het eigen vermogen in een percentage weer ten opzichte van het balanstotaal. De raad heeft in 2017 bepaald dat de solvabiliteit minimaal 30% moet zijn. De solvabiliteit ligt de komende jaren ruim boven het gestelde minimum, maar neemt wel af in verband met het verloop van de bestemmingsreserves. De komende jaren is het verloop als volgt:

Solvabiliteit	%
31-12-2025	58,5%
31-12-2026	58,0%
31-12-2027	53,3%
31-12-2028	49,8%
31-12-2029	47,8%

Financieringspositie

In de paragraaf Financiering wordt aandacht besteed aan de financieringspositie. Het accent ligt daar op het treasury-beleid en het renterisicobeheer. Hier wordt vooral ingegaan op de financieringsbehoefte, de beschikbare financieringsmiddelen en het financieringssaldo in meerjarenperspectief.

Voor de financiering van de geactiveerde uitgaven op de balansposten materiële, immateriële en financiële vaste activa, het investeringsprogramma en het onderhanden werk in de vorm van grondexploitaties heeft de gemeente financieringsmiddelen nodig. Dit is de financieringsbehoefte. De financieringsmiddelen bestaan uit eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen (voorzieningen en opgenomen geldleningen). Het financieringssaldo is het verschil tussen de financieringsbehoefte en de beschikbare financieringsmiddelen.

In de planperiode wordt voor financieringsmiddelen een beroep gedaan op de geld- en kapitaalmarkt voor kortlopende respectievelijk langlopende geldleningen.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Financieringspositie per 31-12	2025	2026	2027	2028	2029
Financieringsbehoefte					
Materiele en immateriële activa	271.224	297.082	330.201	345.910	361.293
Financiële vaste activa	18.938	18.766	18.594	18.422	18.250
Grondexploitaties	34.202	19.453	1.050	4.579	-2.095
Overige vlottende activa	32.500	32.500	32.500	32.500	32.500
Totaal financieringsbehoefte (1)	356.864	367.801	382.345	401.411	409.948
Financieringsmiddelen					
Reserves	217.869	213.326	203.793	199.732	195.933
Voorzieningen	18.302	16.424	15.294	13.526	11.432
Opgenomen langlopende leningen	55.949	73.400	98.296	123.136	137.919
Vlottende passiva	57.250	50.000	50.000	50.000	50.000
Totaal financieringsmiddelen (2)	349.370	353.150	367.383	386.394	395.284
Financieringssaldo (2-1)	-7.494	-14.651	-14.962	-15.017	-14.664

Bedragen x € 1.000

Van de onderstaande arbeidskosten gerelateerde verplichtingen met een ongelijkmatig uitgavenkarakter zijn de lasten in de exploitatiebegroting opgenomen. Het betreft:

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	2025	2026	2027	2028	2029
Uitkeringen voormalig personeel	369	302	286	274	281
Totaal	369	302	286	274	281

Bedragen x € 1.000

Voor onderstaande arbeidskosten gerelateerde verplichtingen is een voorziening gevormd. Jaarlijks wordt de benodigde omvang van de voorziening bepaald. Het gaat om de volgende verplichting voor (voormalige) wethouders:

Voorziening arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	2025	2026	2027	2028	2029
Voorziening ingegane pensioenen wethouders	1.897	3.014	2.803	2.592	2.381
Voorziening toekomstige pensioenen wethouders	3.108	1.987	2.194	2.401	2.609
Voorziening wachtgeld wethouders	17	0	0	0	0
Totaal	5.022	5.001	4.997	4.993	4.990

Bedragen x € 1.000

Geprognosticeerde balans

In de volgende tabel zijn de geprognosticeerde balanscijfers opgenomen.

per 31 december		2025	2026	2027	2028	2029
Activa						
Vaste activa	Immateriële activa	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Materiële activa	270.224	296.082	329.201	344.910	360.293
	Financiële activa	18.938	18.766	18.594	18.422	18.250
Vlottende activa	Onderhanden werk	34.202	19.453	1.050	4.579	-2.095
	Vorderingen <1 jr	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	Liquide middelen	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Overlopende activa	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
Totaal activa		356.864	367.801	382.345	401.411	409.948

Passiva						
Vaste passiva	Algemene reserve	73.984	74.084	69.013	69.081	68.081
	Bestemmingsreserves	143.885	139.242	134.780	130.651	127.852
	Voorzieningen	18.302	16.424	15.294	13.526	11.432
	Langlopende leningen	55.949	73.400	98.296	123.136	137.919
Vlottende passiva	Leningen <1 jr	7.494	14.651	14.962	15.017	14.664
	Overlopende passiva	57.250	50.000	50.000	50.000	50.000
Totaal passiva		356.864	367.801	382.345	401.411	409.948

Bedragen x € 1.000

Emu-saldo (Europese Monetaire Unie)

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art. 19) is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten ramingen van het EMU-saldo dienen te verstrekken. De begroting van de Gemeente Leidschendam-Voorburg is opgesteld conform het stelsel van baten en lasten.

Het EMU saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel.

Wat is er dan anders aan de EMU-systematiek dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren? Investerings tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de jaarlijkse kapitaallasten van de investeringen. Investerings in een bepaald jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Tabel Emu-saldo

De ontwikkeling van het EMU-saldo is in overeenstemming met het verplichte model opgenomen.

	EMU-saldo	2026	2027	2028	2029
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-13.205	-5.871	-3.307	-2.243
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	25.858	33.119	15.709	15.383
3.	Mutatie voorzieningen	-1.861	-1.130	-1.768	-2.094
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-14.749	-18.403	3.529	-6.674
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	-26.175	-21.717	-24.313	-13.046

Bedragen x € 1.000

Wet Houdbare Overheidsfinanciën

De Wet Houdbare Overheidsfinanciën (wet HOF) is de Nederlandse uitwerking van de Europese afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën. In het beheersen van de Europese normen voor de overheidsfinanciën hebben het rijk, de provincies, de gemeenten en de waterschappen een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De wet HOF heeft daarom ook regels voor de bijdrage die decentrale overheden moeten leveren aan het bereiken en houden van houdbare overheidsfinanciën. Dit betekent voor de decentrale overheden een beperking van de investeringsuitgaven en sancties als zij te veel investeren.

Vennootschapsbelasting (vpb)

Sinds 1 januari 2016 geldt voor gemeenten de invoering van de belastingplicht in de vennootschapsbelasting. Naar aanleiding hiervan heeft er een inventarisatie en toetsing plaatsgevonden van in dit kader belastingplichtige activiteiten. De conclusie van deze inventarisatie en toetsing was dat voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente geldt dat de gemeente niet belasting- en aangifteplichtig is voor de vpb (vennootschapsbelasting). Voor een klein deel van de gemeentelijke activiteiten bestaat deze belastingplicht wel. Het betreft hier exploitatie abris en mupi's, vergoeding lichtmasten en buitenreclame A0.

Reserves

Het verwachte verloop van de reserves 2025-2029 is navolgend opgenomen.

Reserve	Stand 31-12-2025	Storting 2026	Onttrekking 2026	Stand 31-12-2026	Stand 31-12-2027	Stand 31-12-2028	Stand 31-12-2029
Algemene reserve							
Algemene reserve met bufferfunctie	11.418	0	0	11.418	11.418	11.418	11.418
Algemene Reserve (vrij besteedbaar)	59.566	0	2.850	56.716	56.449	57.742	57.742
Exploitatieresultaat boekjaar	-1.226	0	6.404	-7.630	-9.132	-9.957	-9.832
Totaal Algemene reserve	69.758	0	9.254	60.504	58.735	59.203	59.328
Bestemmingsreserve							
Reserve Dekking afschrijvingslasten	40.180	10.071	1.801	48.450	49.298	48.245	46.167
Reserve Herwaardering Activa	2.950	0	350	2.600	2.250	1.900	1.550
Reserve Bereikbaarheid Stompwijk	5.471	0	5.471	0	0	0	0
Reserve Verevening Sociale Woningbouw	255	0	0	255	255	255	255
Reserve Nazorg Rietvink	350	0	0	350	350	350	350
Reserve Onderwijshuisvesting	7.500	0	0	7.500	7.500	7.500	7.500
Reserve Duurzaamheid en Energietransitie	38.666	0	1.379	37.287	36.357	35.492	34.742
Reserve Langer Zelfstandig Wonen	7.371	0	3.580	3.791	2.441	1.141	841
Reserve Mobiliteit	6.779	1.550	3.762	4.567	1.480	409	409
Reserve Sterk voor Noord	8.800	0	650	8.150	7.500	6.935	6.370
Reserve Ondergrondse Hoogspanningskabels	5.055	0	400	4.655	4.655	4.655	4.655
Reserve Herontwikkeling Julianabaan	2.000	0	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Reserve Ondersteuning energielasten	553	0	175	378	205	32	32
Reserve CID Binckhorst (Velostrada)	2.976	0	10	2.966	2.966	2.966	2.966
Reserve CID Binckhorst (Leefbaarheid)	5.415	0	100	5.315	5.315	5.315	5.315
Reserve Vluchtelingenopvang	5.712	378	30	6.060	6.060	6.060	6.060
Reserve Gebiedsontwikkeling Overgoo – Fleetpark	4.382	0	0	4.382	4.382	4.382	4.382
Reserve Voorbereidingsbudget Ruimtelijke Projecten	450	0	50	400	350	300	250
Reserve tekorten jeugdzorg	1.518	1.437	0	2.955	4.307	5.676	7.068
Totaal Bestemmingsreserve	146.383	13.436	17.758	142.060	137.671	133.613	130.912
Totaal	216.141	13.436	27.012	202.564	196.406	192.816	190.240

Bedragen x € 1.000

Toelichting reserves

Algemene reserve vrij besteedbaar

Deze reserve is onderdeel van de weerstandscapaciteit. Op deze reserve rusten geen claims, de middelen zijn vrij besteedbaar.

Mutaties 2026:

De onttrekking aan de Algemene reserve in 2026 bestaat uit:

- Een storting in de Reserve Mobiliteit: €1,55 miljoen ter dekking van de afschrijvingslasten van de Randstadrail en het asfalteren van diverse fietspaden,
- Een storting in de Reserve dekking afschrijvingslasten: €1 miljoen ter dekking van de afschrijvingslasten van het kunstgrasveld Forum sport
- Een budgetoverheveling van 2024 naar 2026 van €0,3 miljoen voor de Tureluur

Nader toelichting:

Niet van toepassing.

Reserve Duurzaamheid en Energietransitie

Ter dekking van kosten voor de klimaatopgave om in 2050 CO2 neutraal te zijn.

Mutaties 2026:

De primaire begroting was € 2.009.000. De mutaties voor 2026 bestaan uit een lagere onttrekking van €100.000 voor de Stimuleringsregelingen Energietransitie en het terugdraaien van de onttrekking voor de verduurzaming van onderwijsvastgoed. Daarnaast is er een onttrekking van €65.000 voor de capaciteit van het bomensbeleidsplan 2026-2036.

Nader toelichting:

Deze aanpassingen zijn gebaseerd op nieuwe prognoseberekningen, die rekening houden met de meest recente ontwikkelingen en verwachte uitgaven binnen het duurzaamheidsprogramma. Het doel is om de beschikbare middelen efficiënter te alloceren en beter af te stemmen op de verwachte behoeften en prioriteiten.

Bij de raming vanuit de reserve was € 100.000 opgenomen voor de inzet van extra capaciteit ten behoeve van de afhandeling van subsidieaanvragen. Aangezien deze inzet voortaan kan worden bekostigd uit de 'Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)', wordt dit bedrag naar beneden bijgesteld en is het de komende jaren niet langer nodig

De eerder onttrokken middelen voor "Verduurzaming Onderwijsvastgoed" worden teruggestort in de reserve Duurzaamheid en Energietransitie. Na oplevering van de nieuwe schoolgebouwen wordt dit budget gestort in de reserve dekking afschrijvingslasten.

Voor de uitvoering van het bomensbeleidsplan 2026-2036 is €65.000 voor capaciteitskosten onttrokken.

Reserve Dekking afschrijvingslasten

De reserve is voor de dekking van afschrijvingslasten van (geactiveerde) investeringen die overeenkomstig de besluitvorming gedeeltelijk / geheel ten laste van deze middelen komen.

Mutaties 2026:

De storting bedraagt € 4,6 miljoen ter dekking van de kapitaallasten van onder andere de investeringen behorende bij het Actieplan verkeersveiligheid en asfalteren fietspaden uit de Reserve Mobiliteit en kunstgrasveld Forumsport uit de Algemene reserve. Daarnaast wordt een bedrag van € 5,5 miljoen gestort vanuit de Reserve Bereikbaarheid Stompwijk.

De onttrekking bedraagt € 1,75 miljoen aan afschrijvingen van afgesloten investeringsprojecten.

Nader toelichting:

Niet van toepassing.

Reserve Herwaardering activa

Deze reserve is ingesteld naar aanleiding van de stelselwijziging afschrijving activa. De afschrijving van de activa is in 2010 omgezet van een lineaire naar een annuïtaire afschrijving. Dit geeft na verloop van tijd hogere lasten die gedekt worden door deze reserve.

Mutaties 2026:

De onttrekking van €350.000 dekt de hogere kapitaallasten.

Nader toelichting:

Niet van toepassing.

Reserve Bereikbaarheid Stompwijk

De reserve is bestemd voor de dekking van de afschrijvingslasten die samenhangen met de investeringen in de renovatie van de Stompwijkseweg, de Dokter van Noortstraat en de aanleg van de Verbindingsweg, de herinrichting Dokter van Noortstraat en de aanleg van Veenpoldersweg (voorheen de Verbindingsweg).

Mutaties 2026:

Het resterende bedrag van € 5,5 miljoen is onttrokken uit de Reserve Bereikbaarheid Stompwijk en gestort in de Reserve Dekking Afschrijvingslasten.

Nader toelichting:

Vooruitlopend op de afronding van het project wordt het resterende bedrag onttrokken.

Reserve Ondersteuning energielasten

De reserve is gevormd ter dekking van de kosten ter ondersteuning vanwege de hoge energielasten.

Mutaties 2026:

De onttrekking bestaat uit € 175.000 aan Sportfondsen Nederland in verband met hogere energielasten.

Nader toelichting:

Door het afsluiten van nieuwe energiecontracten door Sportfondsen Nederland stijgen deze kosten fors ten opzichte van 2023. Er wordt tot en met 2028 een jaarlijks bedrag van € 175.000 beschikbaar gesteld ten laste van de reserve ondersteuning energielasten.

Reserve Mobiliteit

Het bereikbaar houden van Leidschendam-Voorburg.

Mutaties 2026:

De mutatie voor 2026 bestaat uit:

Een storting van € 1,55 miljoen vanuit de Algemene reserve ter dekking van de afschrijvingslasten van de investering voor de randstadrail en het asfalteren van diverse fietspaden.

Een onttrekking van € 3,76 miljoen ter dekking van:

- de afschrijvingslasten van het actieplan verkeersveiligheid en asfalteren van diverse fietspaden
- de kosten voor de voorbereiding van de fietsstraat Nicolaas Beetslaan en de randstadrail

Nader toelichting:

In het vierde kwartaal van 2024 wordt een geactualiseerd bestedingsvoorstel met bijbehorende begrotingswijziging aan de raad aangeboden. Hierin staan mutaties begroot voor 2025, welke met een aparte begrotingswijziging worden doorgevoerd.

Reserve Ondergrondse hoogspanningskabels

De gemeentelijke bijdrage in de kosten van het ondergronds brengen van hoogspanningskabels door Tennet.

Mutaties 2026:

Er wordt € 400.000 onttrokken uit de reserve voor de ondergrondse verkabeling.

Nader toelichting:

De geplande uitgaven voor de verkabeling die oorspronkelijk in 2025 begroot waren, worden bij afronding van het basisontwerp betaald. De afronding van het basisontwerp wordt in 2026 verwacht. De bijbehorende kosten worden daarom in 2026 begroot, evenals de onttrekking uit de reserve ter dekking van deze kosten.

Reserve Sterk voor Noord

De reserve zorgt ervoor dat het programma Sterk voor Noord uitgevoerd kan worden, wat moet leiden tot een kansrijke toekomst voor alle inwoners van Leidschendam-Noord.

Mutaties 2026:

Tot en met 2025 was er een jaarlijks budget opgenomen voor het programma Sterk voor Noord. Voor de jaren 2026 en verder is de reserve Sterk voor Noord ter hoogte van € 8,8 miljoen gecreëerd. Om het uitvoeringsplan van 2025 voort te kunnen zetten wordt er vanaf 2026 een jaarlijkse onttrekking gedaan uit de reserve Sterk voor Noord. Elk jaar wordt het plan geëvalueerd en de onttrekking aangepast waar nodig. In 2026 wordt er €650.000 onttrokken uit de reserve waarmee de opgave Jeugd en Onderwijs wordt gefinancierd (€100.000), Opgave fijn en veilig wonen (€150.000), opgave Financieel zelf redzaam (€100.000) en de algemene kosten gedekt worden (€350.000).

Nader toelichting:

De uitvoering van het programmaplan Sterk voor Noord 2021-2041 moet leiden tot een kansrijke toekomst voor alle inwoners van Leidschendam-Noord. Dit betekent het terugdringen en voorkomen van kansenongelijkheid. Het betekent ook dat jongeren en volwassenen participeren naar vermogen en dat armoede, taalachterstanden en schulden minder vaak een belemmering vormen om mee te doen. Tot slot streven partners naar wijken waar het voor iedereen fijn en veilig wonen is. Ter bekostiging van het programma Sterk voor Noord vanaf 2026 is deze bestemmingsreserve gevormd.

Reserve Onderwijshuisvesting

Ter dekking van de kosten voor de vervangings- en renovatieopgave in het voortgezet onderwijs waar de rijksbijdragen onvoldoende voor zijn.

Mutaties 2026:

Nader toelichting:

De gemeente heeft een wettelijke taak om zorg te dragen voor adequate onderwijshuisvesting. Hiermee faciliteren we het geven van zo goed mogelijk onderwijs aan kinderen in Leidschendam-Voorburg. Voor alle projecten gelden hierbij een aantal (wettelijke) minimeisen waar nieuwe onderwijshuisvesting aan moet voldoen. De stelpost investeringskrediet voor het Voortgezet Onderwijs, gebaseerd op normbedragen van de VNG, is hiervoor ontoereikend. Dit komt mede door stijgende bouwkosten in de markt en hogere duurzaamheidseisen. Conform het Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs 2017-2026 komt het Sint-Maartenscollege in aanmerking voor vervangende nieuwbouw. In het vierde kwartaal van 2024 is gestart met het ontwerp. Op basis van het Definitief Ontwerp en bijbehorende raming wordt eind eerste kwartaal van 2026 aan de gemeenteraad gevraagd om een definitief krediet voor dit project beschikbaar te stellen.

Reserve Langer zelfstandig wonen

Betere ondersteuning en zorg thuis, hulp aan mantelzorger en vrijwilligers, meer geschikte woningen voor ouderen.

Mutaties 2026:

In het huidige bestedingsplan van de bestemmingsreserve Langer zelfstandig wonen worden de budgetten evenredig over de jaren heen verdeeld, dit komt echter niet overeen met de werkelijkheid.

In 2026 wordt er een grote investering van in toegankelijke nieuwbouw verwacht. Om deze initiele investering te bekostigen stijgt het benodigde budget van € 1.000.000 naar € 3.180.000. In 2029 en 2030 worden door deze investering echter geen kosten voor toegankelijke nieuwbouw meer verwacht, dus daalt het budget toegankelijke nieuwbouw in deze jaren naar nul euro. Deze daling van de lasten in 2029 en 2030, samen met het niet uitgegeven budget van 2024, bekostigen de extra investering in 2026.

Nader toelichting:

Per raadsbesluit (iBabs-3831) is het bestedingsplan van de bestemmingsreserve Langer zelfstandig wonen uitgebreid. Er wordt meer ingezet op toegankelijke nieuwbouw en minder op collectieve woningaanpassing. De jaarlijkse subsidies voor doorstroming naar passende woning, uitbreiding noodwoningen en inzet flatcoach zijn per oktober 2024 verlengd tot en met 2030. Daarnaast is vanaf 2025 jaarlijks een bijdrage van 50.000 bestemd voor een communicatiecampagne. Doel is de bewustwording van wat er nodig is om langer zelfstandig te kunnen wonen

Reserve Herontwikkeling Julianabaan

De gemeentelijke middelen ter dekking van een gedeelte van kosten/ investeringen in de openbare ruimte in het kader van de Herontwikkeling van het winkelcentrum "De Julianabaan" in Voorburg.

Mutaties 2026:

Er worden geen mutaties in 2026 verwacht.

Nader toelichting:

Niet van toepassing.

Reserve Verevening sociale woningbouw

De reserve Verevening sociale woningbouw is voor de financiële bijdragen en onttrekkingen in het kader van de realisatie van 30% sociale woningbouw. Wanneer in woningbouwplannen in Leidschendam-Voorburg minder dan 30% of geen sociale woningen zijn opgenomen, is de projectontwikkelaar verplicht een financiële bijdrage te storten in het vereveningsfonds. Wanneer er meer dan 30% sociale woningen wordt gerealiseerd, dan ontvangt de projectontwikkelaar een bijdrage uit het fonds, als het saldo van het fonds dit toelaat.

Mutaties 2026:

Er worden geen mutaties in 2026 verwacht.

Nader toelichting:

Indien er gedurende het jaar projecten zijn waarbij verevening van toepassing is zullen de geraamde onttrekkingen en stortingen hier bij de tussentijdse rapportages op worden aangepast.

Sinds de invoering van de reserve Verevening sociale woningbouw per 1 januari 2018 is bij drie woningbouwprojecten een afkoopsom betaald. In 2022 zijn deze bedragen op basis van extern advies fors verhoogd met respectievelijk 17% voor eengezinswoningen en ruim 37% voor appartementen. Jaarlijks worden de bedragen marktconform geïndexeerd.

Reserve Nazorg Rietvink

Werkzaamheden die in het kader van nazorg nog plaats moeten vinden in het project Rietvink.

Mutaties 2026:

Er worden geen mutaties in 2026 verwacht.

Nader toelichting:

Nadat de werkzaamheden van de nazorg aan de Rietvink afgerond zijn zal de investering afgesloten worden en wordt met ingang van het jaar na afronding gestart met de afschrijving van deze investering.

Reserve CID Binckhorst (Leefbaarheid)

De gemeentelijke bijdrage aan het Masterplan Bereikbaarheid CID Binckhorst voor de verbetering van de leefbaarheid (door infrastructurele aanpassingen) in Voorburg.

Mutaties 2026:

Voor 2026 wordt € 100.000 onttrokken voor de projectleiding van het project CID Binckhorst (Leefbaarheid)

Nader toelichting:

Het project loopt door in 2026. Het projectbesluit, wat de start zal zijn voor de uitvoeringsfase wordt in 2027 verwacht. Daarom is in 2026 budget nodig voor projectleiding.

Reserve CID Binckhorst (Velostrada)

De gemeentelijke bijdrage aan het No-regret pakket in het kader van CID Binckhorst, die uitsluitend bedoeld is voor de realisatie van de Velostrada.

Mutaties 2026:

Voor 2026 wordt € 10.000 onttrokken voor de projectleiding van het project CID Binckhorst (Velostrada)

Nader toelichting:

Dit project loopt door in 2026. Het projectbesluit, wat de start zal zijn voor de uitvoeringsfase wordt in 2027 verwacht.

Algemene reserve met bufferfunctie

De algemene reserve met bufferfunctie is bestemd voor het opvangen van financiële gevolgen van calamiteiten en risico's. De reserve vormt een belangrijk deel van de weerstandscapaciteit.

Mutaties 2026:

In 2026 worden er geen mutaties verwacht op de algemene reserve met bufferfunctie.

Nader toelichting:

In het begrotingsproces is de noodzakelijke omvang van deze reserve bepaald, welke binnen een bandbreedte van 1,0 tot 1,4 keer het totale risicoprofiel van de gemeente moet vallen. De huidige hoogte van de reserve voldoet aan deze eisen. In de paragraaf Weerstandsvermogen is meer informatie over deze berekening te vinden.

Reserve Gebiedsontwikkeling Overgoo - Fleetpark

De reserve Gebiedsontwikkeling Overgoo – Fleetpark is ingesteld voor de 50% cofinanciering van de gemeente om dit gebied te ontwikkelen. De andere helft wordt gesubsidieerd, onder de voorwaarde dat de gemeente de helft co financiert.

Mutaties 2026:

Er worden geen mutaties in 2026 verwacht.

Nader toelichting:

Niet van toepassing.

Reserve Jeugd

Deze reserve is bedoeld om de toekomstige tekorten op het jeugdbudget op te vangen.

Mutaties 2026:

In 2026 wordt een storting in de Reserve Jeugd gedaan van € 1,4 miljoen ter dekking van het toekomstig tekort binnen het jeugdbudget.

Nader toelichting:

Naar verwachting wordt er een structurele storting in deze reserve gedaan.

Reserve Vluchtelingenopvang

De reserve vluchtelingenopvang is ingesteld ter dekking van kosten voor toekomstige ontwikkelingen op vluchtelingenopvang die op de gemeente afkomen als gevolg van de voortdurende situatie in Oekraïne en de ontwikkelingen rondom de noodopvang en het asielbeleid in Nederland (spreidingswet), die niet gedekt kunnen worden uit de beschikbaar gestelde financieringsmogelijkheden afkomstig van Rijk en overige overheden.

Mutaties 2026:

In 2026 wordt € 30.000 onttrokken uit de reserve voor het herontwerp van het Stationsplein in Voorburg

Nader toelichting:

In het lopende jaar kan het voorkomen dat de ontvangen middelen vanuit het Rijk hoger zijn dan de uitgaven van dat jaar. In de tussentijdse rapportages wordt dan een storting voor het lopende jaar begroot.

Reserve Voorbereidingsbudget Ruimtelijke Projecten

Beschikbaarheid van voorbereidingsbudget voor het op de rails zetten van (ruimtelijke) projecten tot het moment dat er financiële dekking is.

Mutaties 2026:

In 2026 wordt € 50.000 uit de reserve onttrokken.

Nader toelichting:

De crisis op de woningmarkt en de woningbouw opgave krijgen landelijk, regionaal en lokaal veel aandacht. De gemeente Leidschendam-Voorburg draagt haar steentje bij aan deze opgave en wil daarin slagvaardig kunnen handelen. Een Voorbereidingsbudget Ruimtelijke Projecten draagt bij aan het vergoten van de slagvaardigheid.

In de begroting ramen we daarom een jaarlijks budget van € 50.000 met hieraan gekoppeld een onttrekking van € 50.000 aan de reserve zodat snel gehandeld kan worden.

Voorzieningen

Het verwachte verloop van de voorzieningen 2025-2029 is als volgt.

Voorzieningen	Stand 31-12- 2025	Storting 2026	Onttrekking 2026	Stand 31-12- 2026	Stand 31-12- 2027	Stand 31-12- 2028	Stand 31-12- 2029
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is							
Voorziening afkoopsommen grafonderhoud	762	184	164	782	802	822	842
Voorziening Riolering	3.865	395	0	4.260	3.755	2.825	1.912
Voorziening Afval	117	0	0	117	117	117	117
Totaal Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	4.744	579	164	5.159	4.674	3.764	2.871
Voorziening ter egalisering van kosten							
Voorziening Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	2.833	2.033	3.205	1.661	2.135	2.344	2.199
Voorziening Onderhoud wegen	116	2.801	2.791	126	136	146	156
Voorziening achterstallig onderhoud wegen	4.296	0	1.074	3.222	2.148	1.074	0
Totaal Voorzieningen ter egalisering van kosten	7.245	4.834	7.070	5.009	4.419	3.564	2.355
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's							
Voorziening ingegane pensioenen wethouders	1.897	1328	211	3.014	2.803	2.592	2.381
Voorziening Toekomstige pensioenen wethouders	3.108	207	1328	1.987	2.194	2.401	2.609
Voorziening Wachtgeld wethouders	17	0	17	0	0	0	0
Voorziening Spaarverlof	907	428	277	1058	1069	1080	1091

Voorziening RVU-regeling	259	0	187	72	10	0	0
Voorziening NTA-onderzoeken	125	0	0	125	125	125	125
Totaal Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	6.313	1.963	2.020	6.256	6.201	6.198	6.206
Totaal	18.302	7.376	9.254	16.424	15.294	13.526	11.432

Bedragen x € 1.000

Toelichting voorzieningen

Voorziening ingegane pensioenen wethouders

De voorziening pensioenen wethouders is gevormd voor toekomstige pensioenverplichtingen aan gewezen wethouders, waarvan de pensioenaanspraak in eigen beheer wordt gehouden. De hoogte van de voorziening wordt jaarlijks bepaald aan de hand van actuariële berekeningen en is opgenomen tegen contante waarde. De berekeningen zijn gebaseerd op de actuele rekenrente en sterftetabel.

Nadere toelichting:

Niet van toepassing.

Voorziening toekomstige pensioenen wethouders

De Voorziening toekomstige pensioenen wethouders is ingesteld naar aanleiding van het afgelopen APPA-plan voor de wethouders. De regeling Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA), die tot en met 2021 in beheer was bij een externe verzekeraar, wordt vanaf 2022 in eigen beheer uitgevoerd omdat de externe verzekeraar deze dienst niet meer aanbiedt.

Nadere toelichting:

Niet van toepassing.

Voorziening wachtgelden wethouders

Deze voorziening dekt de verwachte kosten van ingegane wachtgelden van voormalig wethouders.

Nadere toelichting:

Niet van toepassing.

Voorziening spaarverlof

Deze voorziening dekt de verwachte kosten van medewerkers die deelnemen aan de regeling spaarverlof.

Nadere toelichting:

Niet van toepassing.

Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen

De voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen is gevormd voor de toekomstige uitgaven voor groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen op basis van meerjarige onderhoudsprogramma's (MOP's).

Nadere toelichting:

De Meerjarenonderhoudsprognose (MJOP) van de voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen is in 2025 geactualiseerd. In 2026 wordt een bedrag van € 2.033.000 gestort in de voorziening voor toekomstig groot onderhoud. Daarnaast vinden er uitgaven plaats voor groot onderhoud van gemeentelijke gebouwen ten laste van de voorziening van in totaal € 3.204.862.

Voorziening onderhoud wegen

Op basis van een beleids- en beheerplan voor het onderhoud van wegen is de voorziening per 1 januari 2020 ingesteld.

Nadere toelichting:

Niet van toepassing.

Voorziening afkoopsommen grafonderhoud

De voorziening afkoopsommen grafonderhoud is gevormd om de toekomstige lasten te dekken van onderhoudswerkzaamheden aan graven, waarvan de eigenaar de onderhoudsplicht heeft overgedragen aan de gemeente door het betalen van een afkoopsom. Ontvangen afkoopsommen worden toegevoegd aan de voorziening en vallen in twintig jaar vrij ten gunste van de exploitatie van begraafplaatsen voor de dekking van de onderhoudskosten.

Nadere toelichting:

Niet van toepassing.

Voorziening riolering

De voorziening riolering (art. 44.2) is gevormd om in geval van nog niet uitgevoerd werk bij investeringen de onderbesteding op kapitaallasten te doteren aan de voorziening (artikel 44, lid 2 BBV). Deze voorziening wordt aangewend ter dekking van toekomstige extra kapitaallasten en/of voor (toekomstige) tekorten op het product Riolering.

Nadere toelichting:

De stortingen en onttrekkingen aan deze voorziening zijn aangepast op basis van het water- en rioleringsplan 2022-2027 in combinatie met de nieuwe berekening van de kostendeckendheid riool.

Voorziening afval

De voorziening afval (art. 44.2) is gevormd om in geval van onder- of overbesteding op de geraamde afvaluitgaven waarvoor via het afvalstoffentarief inkomsten zijn verworven, het resultaat tussen afvalinkomsten en –uitgaven te storten of te onttrekken aan de voorziening.

Nadere toelichting:

Niet van toepassing.

Voorziening NTA-onderzoeken

Betreft het vormen van een voorziening naar aanleiding van de door de Autoriteit Persoonsgegevens gevoerde NTA onderzoek en daaruit eventueel voortkomende boete. Met een brief heeft de Autoriteit Persoonsgegevens op 28 maart 2023 het college op de hoogte gesteld dat zij onderzoek doet naar de uitgevoerde krachtenveldanalyses in een aantal gemeenten. Deze analyse is ook in Leidschendam-Voorburg uitgevoerd. Hierover heeft de raad op 25 januari 2022 gedebatteerd (2650). De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft alle mogelijke schadebeperkende maatregelen genomen, alle betrokkenen geïnformeerd en de kans gegeven zijn/haar persoonsgegevens in te zien en hiervoor schadevergoeding te vragen. Tevens is alle informatie verstrekt door het college aan de Autoriteit Persoonsgegevens ten behoeve van het NTA onderzoek en is de raad hierover geïnformeerd op 9 mei 2023 (ibabs 3367).

Nadere toelichting:

Niet van toepassing.

Voorziening RVU

In 2023 is een nieuwe voorziening RVU gevormd. Een regeling voor vervroegd uittreden (RVU) is een regeling die (nagenoeg) uitsluitend dient ter financiële overbrugging van de periode tot de feitelijke ingangsdatum van een pensioenregeling of tot de ingangsdatum van de AOW. De grondslag hiervoor is artikel 32ba, zesde lid Wet op de Loonbelasting 1964. Is sprake van een RVU, dan kunnen de gemeenten worden getroffen door de eindheffing van 52% op grond van artikel 32aa van de Wet op de Loonbelasting 1964 en voor deze verplichting dient een voorziening gevormd te worden.

Nadere toelichting:

Niet van toepassing.

Voorziening achterstallig onderhoud wegen

De voorziening achterstallig onderhoud wegen is gevormd, omdat uit het nieuwe beheerplan wegen blijkt dat er achterstallig onderhoud gepleegd moet worden.

Nadere toelichting:

Niet van toepassing.

Bijlagen

Incidentele baten en lasten

In onderstaande tabellen zijn de incidentele lasten, de incidentele baten en de incidentele en verrekeningen met reserves opgenomen. Het totaal hiervan zijn de incidentele baten en lasten. In het hoofdstuk "Lasten en baten" is een totaaloverzicht gegeven van het begrote saldo en de opbouw daarvan in een structureel en een incidenteel deel.

Incidentele lasten	2026	2027	2028	2029	Aard van het budget/toelichting (1)	Looptijd (2)	Materiele omvang (3) ja of nee?
2. Mobiliteit en bereikbaarheid							
Ondergrondse hoogspanningskabels	400				Op basis van iBabs 3737 Opdrachtverstrekking basisontwerp verkabeling is sprake van extra kosten voor het basisontwerp. De extra kosten voor 2026 worden gedekt vanuit de bestemmingsreserve ondergrondse hoogspanningskabels.	2024 t/m 2027	Ja
De Tureluur - aanleg parkeerterrein	300				Voor de realisatie van initiatief De Tureluur, een paviljoen met daghoreca, terras, kas en moestuin, gerund door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zijn eenmalige kosten voor het verplaatsen van een parkeerterrein opgenomen.	2024 t/m 2026	Ja

RR halte LV/ OV-bereikbaarheid Leidschendam Zuid	50	150			Leidschendam-Voorburg groeit, evenals de gemeenten om ons heen. Meer mensen betekent meer verplaatsingen. Zonder maatregelen loopt het wegennet in en rond Leidschendam-Voorburg verder vast, dit heeft (grote) gevolgen voor de leefbaarheid en economie. RandstadRail en de metro bieden een hoogwaardig alternatief voor verplaatsingen per auto van en naar grote delen van de regio. Om ervoor te zorgen dat inwoners goed gebruik kunnen maken van de RandstadRail, moeten onder andere de op- en overstapmogelijkheden aangepakt worden. Daarnaast is het verbeteren van de verbinding met Leidschendam Zuid van belang.	2025 t/m 2027	Ja
Actieplan verkeersveiligheid	282	87	71		De gemeente streeft naar een verkeerssysteem waarin iedereen elke dag veilig thuis kan komen. Het college heeft daarom het actieplan verkeersveiligheid opgesteld, waarin beschreven wordt op welke wijze hier invulling aan gegeven gaat worden. Er zijn concrete acties opgesteld voor de volgende vier gebieden: infrastructuur, gedrag en educatie, handhaving en 'Samen Veilig' (iBabs 3101). Er is dekking vanuit de reserve mobiliteit.	T/m 2034	Ja

CID Binckhorst	110				Voor het project CID Binckhorst maakt de gemeente kosten voor technische projectleiding. Daarnaast worden kosten gemaakt voor de inzet van een algemene projectleider/omgevingsmanager. Een deel van de kosten voor technische projectleiding wordt bijgedragen voor de gemeente Den Haag. De andere kosten worden gedekt uit de reserves CID Binckhorst Velostrada en Leefbaarheid.	t/m 2027	Ja
Fietsstraat Nicolaas Beetslaan	30				In het verkeers- en vervoerplan 2024 is opgenomen dat stapsgewijs wordt gewerkt aan de realisatie van de Verlengde Velostrada, een metropolitane fietsroute, parallel aan het spoor Den Haag-Leiden. Het inrichten van de Nicolaas Beetslaan als fietsstraat is één van de deelprojecten van dit project. Dit budget wordt ingezet voor de voorbereiding van dit project.	2026	Ja
Subtotaal	1.172	237	71	0			
4. Onderwijs							
Correctie boekwaarde scholen	425	825	825		Op basis van de investeringsplanning is de tijdelijke huisvesting nodig voor het Maartenscollege.	2026	Ja
Afschrijvingen Maartenscollege	1.579				Op basis van de tijdelijke huisvesting voor het Maartenscollege zijn de afschrijvingen opgevoerd.	2026	Ja
Subtotaal	2.004	825	825	0			
5. Sport, cultuur en recreatie							

Zwembaden - energiekosten	175	173	173		Door het afsluiten van nieuwe energiecontracten door Sportfondsen Nederland stijgen de kosten fors ten opzichte van 2023.	Tot en met 2028	Ja
Verbeterplan stationsplein voorburg	30				Het Stationsplein in Voorburg vormt een centrale plek binnen Voorburg. Met het herontwerpen van het Stationsplein wordt beoogd meer ruimte te creëren voor vergroening en klimaatadaptatie, ruimte te houden voor evenementen, ruimte te houden voor terrassen en wordt rekening gehouden met de primaire functie van het plein (knooppunt voor reizigers).	Tot en met 2026	Nee
Capaciteit bomenplan	65	65			Voor de uitvoering van het bomenbeleidsplan zijn voor de jaren 2026 en 2027 extra personele capaciteit en middelen benodigd. Conform het raadsvoorstel (ibabs 3879) worden deze lasten gedekt uit de bestemmingsreserve Duurzaamheid.	2026 t/m 2027	Ja
Subtotaal	270	238	173	0			
6. Sociaal domein							

Sterk voor Noord	650	650	565	565	Budget is bedoeld ter versterking van een aantal wijken in de gemeente. Het budget is verdeeld in drie opgaven, Jeugd en Onderwijs, Financiële zelfredzaamheid en Fijn en veilig wonen. Met het programma Sterk voor Noord wil de gemeente samen met organisaties en inwoners ervoor zorgen dat de achterstanden in Leidschendam-Noord op het gebied van onderwijs, financiële zelfredzaamheid en wonen worden ingelopen, en in een periode van 20 jaar stijgen naar het gemiddelde niveau van de gemeente Leidschendam-Voorburg.	Tot en met 2041	Ja
(Nood)opvang vluchtelingen - Oekraïne crisis	3.614				Betreft de uitgaven van de noodopvang van de vluchtelingen uit Oekraïne. Hieronder vallen de kosten rondom de dagelijkse opvang zoals beveiligingskosten, huurkosten en de personeelskosten van de locatie.	2022 t/m 2026	Ja
Minimabeleid - leefgeld vluchtelingen Oekraïne	550				Vanuit het Rijk ontvangt de gemeente compensatie voor het verstrekken van het leefgeld en de bijbehorende uitvoeringskosten.	2022 t/m 2026	Ja
Langer Zelfstandig Wonen	3.580	1.350	1.300	1.300	Voor Langer Zelfstandig Wonen is er een nieuw beleidsplan opgesteld (iBabs 3831) om voor de komende jaren diverse locaties beschikbaar te maken voor dit doel. Het budget is verdeeld in de volgende opgaven: toegankelijke nieuwbouw, ondersteuning langer zelfstandig wonen, collectieve woningaanpassing en communicatiecampagne.	Tot en met 2030	Ja
Subtotaal	8.394	2.000	1.865	1.865			

7. Volksgezondheid en milieu							
Gemeentebrede aanpak energietransitie (bestemmingsreserve)	115	115	115		In het onderdeel gemeentebrede aanpak energietransitie, zijn de volgende activiteiten ondergebracht: Stimuleren van energiebesparing of duurzame opwek bij vastgoed, Faciliteren van duurzaamheidsinitiatieven, Begeleiding van VvE's bij het aanvragen van subsidie voor een DMJOP en het vervolgtraject. Organisatie van collectieve inkoopacties, Onderzoeken, advies en begeleiding.	2023 - 2050 raadsbesluit iBabs 3095, 30 mei 2023	Ja
Basisfinanciering gemeentebrede aanpak energietransitie	1.056	1.056	1.056	1.056	In het onderdeel gemeentebrede aanpak energietransitie zijn de volgende activiteiten ondergebracht: Personele activiteiten van het programma. Met deze regeling kunnen andere collega's en/of externe deskundigen ingehuurd worden. De gemeente krijgt hierdoor tijd om de interne organisatie te versterken voor het uitvoeren van klimaat- energietaken.	2023 - 2050 raadsbesluit iBabs 3095, 30 mei 2023	Ja
IZA - Mentale gezondheid preventie jeugd (IZA)	50				Voor het Integraal Zorg Akkoord (IZA) wordt er ingezet op projecten die de mentale gezondheid van de jeugd ondersteunen. Dit wordt via een SPUK met centrumgemeente Zoetermeer uitgevoerd.	Vooralsnog 2026	Ja
Subtotaal	1.221	1.171	1.171	1.056			
8. Bouwen en Wonen (VHLOSV)							
Grondexploitaties	12.071	5.763	761	18	Het betreft hier drie grondexploitaties: De Star, Vlietvoorde en KPP.	Verwachte afloop: De Star 2027; Vlietvoorde 2028; KPP 2029.	Ja

Basisfinanciering Wijkaanpakken Energietransitie	520	620	620	620	Voor de uitvoering van de wijkaanpakken, blijft het nodig om in het bestedingsplan zorg te dragen voor voldoende financiële ruimte om alle wijken tot 2050 te ondersteunen in de transitie naar het gebruik van gas naar schone energie. Deze post betreft voornamelijk personele capaciteit om dat te realiseren.	2023 - 2050 raadsbesluit iBabs 3095, 30 mei 2023	Ja
Nationaal Isolatieprogramma	500	1.000	1.000		Isolatieprogramma t.b.v. het nemen van energiebesparende maatregelen eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen in slecht geïsoleerde woningen van eigenaar/ bewoners en slecht geïsoleerde woningen van leden van een VvE, woonverenigingen en wooncorporaties.	tot en met 2026	Ja
Planfinanciering Heuvel-Amstelveen	242	242			Met deze regeling kunnen andere collega's en/of externe deskundigen ingehuurd worden voor werkzaamheden in de Heuvel-Amstelveen. De gemeente krijgt hierdoor tijd om de interne organisatie te versterken voor het uitvoeren van klimaat-energiesamenwerkingsopdrachten.	tot en met 2026	Ja

SPUK proeftuin aardgasvrije woningen	400	400	1.000		In de strategie staat het terugdringen van de warmtevraag in gebouwen en woningen centraal. Met een energielabel A of B zijn woningen en utiliteitsgebouwen geschikt voor lage temperatuur verwarming. Hiervoor komen duurzame, lokale bronnen (bodem, lucht, water) in beeld. We streven daarom naar verduurzaming van het vastgoed naar gemiddeld energielabel B in 2050. In de periode tot 2030 start de gemeente met de eerste 4 transitiewijken (circa 6.000 woningen). Voor deze wijken is een warmtevraagreductie voorzien van circa 56TJ. Het doel is dat circa 25% van die 6.000 woningen in 2030 van het gas af is. De gemeente zet in op 35% energiebesparing in de bestaande woningvoorraad in 2050 ten opzichte van 2015. Deze voorbereidende activiteiten hebben nog niet direct geleidt tot woningen en gebouwen die aardgasvrij zijn gemaakt. Zoals beschreven in de planning in de aanvraag voor de Rijksbijdrage zullen de eerste woningen en gebouwen in de wijk naar verwachting na 2025 aardgasvrij gemaakt worden.	Tot en met 2030	Ja
--------------------------------------	-----	-----	-------	--	---	-----------------	----

Vorbereidingsbudget ruimtelijke projecten	50	50	50	50	De crisis op de woningmarkt en de woningbouw opgave krijgen landelijk, regionaal en lokaal veel aandacht. De gemeente Leidschendam-Voorburg draagt haar steentje bij aan deze opgave en wil daarin slagvaardig kunnen handelen. Een Vorbereidingsbudget Ruimtelijke Projecten draagt bij aan het vergoten van de slagvaardigheid.	2025 t/m 2034	Ja
Ruimtelijk beleid - omgevingsplan	274	274			In 2031 wil de gemeente het nieuwe Omgevingsplan gereed hebben. Tot die tijd moeten er diverse onderzoeken uitgevoerd worden en is er specialistische kennis nodig. Vanaf 2026 wordt bijvoorbeeld toegewerkt naar het 'aanzetten' van de nieuwe set regels in stedelijke en landelijke gebieden.	2026 t/m 2027	Ja
Gebiedsvisie en -plan Leidschendammerhout	150				De gemeente is van plan om met de diverse stakeholders tot een gebiedsvisie en uitvoeringsplan voor Leidschendammerhout te komen. De gebiedsvisie moet de gewenste richting geven voor de inrichting en het gebruik van het gebied op korte en middellange termijn.	Tot en met 2026	Ja
SPUK aanpak energiearmoede	345				Deze uitkering wordt door het Rijk verstrekt onder voorwaarde dat deze middelen worden besteed aan ondersteuning van huishoudens (huurders en eigenaar bewoners) met een laag besteedbaar inkomen die te maken hebben met de lagere energetische kwaliteit van de woningen.	Tot en met 2026	Ja

Stimuleringsregelingen Energietransitie	1.000	750	750	750	De stimuleringsmaatregelen hebben betrekking op de gemeentebrede aanpak, educatie en subsidies. Naast de wijkaanpak kennen we een gemeentebrede aanpak energietransitie. We informeren inwoners en we organiseren collectieve inkoopacties. In het kader van educatie verzorgen we lespakketten voor scholen.	2023 - 2050 raadsbesluit iBabs 3095, 30 mei 2023	Ja
Subtotaal	15.552	9.099	4.181	1.438			
10. Overhead							
Administratie - boekhouding ERPx	100				Dit budget wordt ingezet voor een ERPx-ontwikkelaar die binnen het project ondersteuning biedt aan de administratie en boekhouding.	Tot en met 2026	Ja
NIS2/BIO	455	403			De implementatie van NIS2 en de aankomende Cyberbeveiligingswet verplicht de gemeente tot forse investeringen in informatiebeveiliging en cyberweerbaarheid. Als essentiële entiteit moet de gemeente voldoen aan de BIO2 en een Information Security Management System (ISMS) implementeren conform NEN-ISO/IEC 27001.	2025 t/m 2034	Ja
Huisvesting buitendienst		600			De nieuwbouw van Stadsbeheer aan de Veurse Achterweg 14 is uitgesteld en er is een gebiedsvisie Veurse Achterweg van start gegaan. In de begroting was voor het verplaatsen van de werkplekken van de Veurse Achterweg naar de Einddorpstraat en het terug verhuizen in 2024 budget opgenomen. Deze werkzaamheden hebben nog niet plaats gevonden en moeten mee schuiven in de planning van de nieuwbouw.	2027	Ja

Subtotaal	555	1.003	0	0			
Totaal incidentele lasten	29.168	14.573	8.286	4.359			
Incidentele baten	2026	2027	2028	2029	Aard van het budget/toelichting (1)	Looptijd (2)	Materiele omvang (3) ja of nee?
6. Sociaal Domein							
Langer Zelfstandig Wonen	2.230				Voor Langer Zelfstandig Wonen is er een nieuw beleidsplan opgesteld (iBabs 3831) om voor de komende jaren diverse locaties beschikbaar te maken voor dit doel. Het budget is verdeeld in de volgende opgaven: toegankelijke nieuwbouw, ondersteuning langer zelfstandig wonen, collectieve woningaanpassing en communicatiecampagne.	Tot en met 2030	Ja
(Nood)opvang vluchtelingen - Oekraïne crisis	3.614				De gemeente maakt in 2025 kosten rondom het organiseren van de opvang van de vluchtelingen uit Oekraïne, waaronder huur-, personeels- en energiekosten. Het Rijk vergoedt een maximaal bedrag van € 61 per opvangplek per dag. Op basis van de aangemelde opvangplekken ontvangt de gemeente een vergoeding.	2022 t/m 2026	Ja
Minimabeleid - Leefgeld Vluchtelingen Oekraïne	550				Vanuit het Rijk ontvangt de gemeente compensatie voor het verstrekken van het leefgeld en de bijbehorende uitvoeringskosten.	2022 tot en met 2026	Ja
	6.394	0	0	0			
7. Volksgezondheid en milieu							

Integraal Zorgakkoord - Mentale gezondheid preventie jeugd (IZA)	50				Voor het Integraal Zorg Akkoord (IZA) wordt er ingezet op projecten die de mentale gezondheid van de jeugd ondersteunen. Dit wordt via een SPUK met centrumgemeente Zoetermeer uitgevoerd.	2026	Ja
Basisfinanciering gemeentebrede aanpak energietransitie	1.056	1.056	1.056	1.056	In het onderdeel gemeentebrede aanpak energietransitie zijn de volgende activiteiten ondergebracht: Personele activiteiten van het programma. Met deze regeling kunnen andere collega's en/of externe deskundigen ingehuurd worden. De gemeente krijgt hierdoor tijd om de interne organisatie te versterken voor het uitvoeren van klimaat- energietaken.	2023 - 2050 raadsbesluit iBabs 3095, 30 mei 2023	Ja
Subtotaal	1.106	1.056	1.056	1.056			
8. Bouwen en Wonen (VHLOSV)							

SPUK proeftuin aardgasvrije woningen	400	400	1.000		In de strategie staat het terugdringen van de warmtevraag in gebouwen en woningen centraal. Met een energielabel A of B zijn woningen en utiliteitsgebouwen geschikt voor lage temperatuur verwarming. Hiervoor komen duurzame, lokale bronnen (bodem, lucht, water) in beeld. We streven daarom naar verduurzaming van het vastgoed naar gemiddeld energielabel B in 2050. In de periode tot 2030 start de gemeente met de eerste 4 transitiewijken (circa 6.000 woningen). Voor deze wijken is een warmtevraagreductie voorzien van circa 56TJ. Het doel is dat circa 25% van die 6.000 woningen in 2030 van het gas af is. De gemeente zet in op 35% energiebesparing in de bestaande woningvoorraad in 2050 ten opzichte van 2015. Deze voorbereidende activiteiten hebben nog niet direct geleidt tot woningen en gebouwen die aardgasvrij zijn gemaakt. Zoals beschreven in de planning in de aanvraag voor de Rijksbijdrage zullen de eerste woningen en gebouwen in de wijk naar verwachting na 2025 aardgasvrij gemaakt worden.	Tot en met 2030	Ja
Basisfinanciering Wijkaanpakken Energietransitie	520	620	620	620	Voor de uitvoering van de wijkaanpakken, blijft het nodig om in het bestedingsplan zorg te dragen voor voldoende financiële ruimte om alle wijken tot 2050 te ondersteunen in de transitie naar het gebruik van gas naar schone energie. Deze post betreft voornamelijk personele capaciteit om dat te realiseren.	2023 - 2050 raadsbesluit iBabs 3095, 30 mei 2023	Ja

Nationaal Isolatieprogramma	500	1.000	1.000		Isolatieprogramma vanuit een rijksbijdrage t.b.v. het nemen van energiebesparende maatregelen eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen in slecht geïsoleerde woningen van eigenaar/bewoners en slecht geïsoleerde woningen van leden van een VvE, woonverenigingen en wooncorporaties.	Tot en met 2026	Ja
Planfinanciering Heuvel - Amstelveen	242	242			Met deze regeling kunnen andere collega's en/of externe deskundigen ingehuurd worden voor werkzaamheden in de Heuvel-Amstelveen. De gemeente krijgt hierdoor tijd om de interne organisatie te versterken voor het uitvoeren van klimaat-energie taken.	Tot en met 2026	Ja
SPUK Aanpak Energiearmoede	345				Deze uitkering wordt door het Rijk verstrekt onder voorwaarde dat deze middelen worden besteed aan ondersteuning van huishoudens (huurders en eigenaar bewoners) met een laag besteedbaar inkomen die te maken hebben met de lagere energetische kwaliteit van de woningen.	Tot en met 2026	Ja
Gebiedsvisie en -plan Leidschendammerhout	150				De gemeente is van plan om met de diverse stakeholders tot een gebiedsvisie en uitvoeringsplan voor Leidschendammerhout te komen. De gebiedsvisie moet de gewenste richting geven voor de inrichting en het gebruik van het gebied op korte en middellange termijn.	Tot en met 2026	Ja
Grondexploitaties	12.071	7.514	2.511	18	Het betreft hier drie grondexploitaties: De Star, Vlietvoorde en KPP.	Verwachte afloop: De Star 2027; Vlietvoorde 2028; KPP 2029.	Ja

Subtotaal	14.228	9.776	5.131	638			
Totaal incidentele baten	21.728	10.832	6.187	1.694			
Incidentele verrekeningen met reserves	2026	2027	2028	2028	Aard van het budget/toelichting (1)	Looptijd (2)	Materiele omvang (3) ja of nee?
Storting in de reserves							
Overige reserves	11.621	2.850	1.000		De storting in de overige reserves heeft betrekking op de reserve dekking afschrijvingslasten en bedraagt €11,62 miljoen ter dekking van de kapitaallasten van onder andere de investeringen van het actieplan verkeersveiligheid, de randstadrail, het asfalteren van diverse fietspaden, bereikbaarheid Stompwijk en het kunstgrasveld Forumsport. Daarnaast wordt er een storting gedaan van € 1,44 miljoen uit de meicirculaire in de reserve voor jeugdzorg.	Geen einddatum	Ja
Alg. reserve vrij besteedbaar		1.751	1.750		Er wordt geen storting verwacht in de algemene reserve voor 2026.	Geen einddatum	Ja
Totaal stortingen in de reserves	11.621	4.601	2.750	0			
Onttrekking aan reserves							

Alg. reserve vrij besteedbaar	2.850	600			De onttrekking aan de Algemene reserve in 2026 bestaat uit: - Reserve Mobiliteit: €1,55 mln ter dekking van de randstadrail en asfalteren van diverse fietspaden, - Reserve dekking afschrijvingslasten: €1 mln kunstgrasveld Forum sport - Budgetoverheveling: €0,3 mln Tureluur uit 2024	Geen einddatum	Ja
Overige reserves	13.377	6.240	4.024	2.665	De onttrekkingen aan de overige reserves in 2026 zijn (nader) toegelicht bij het overzicht van de reserves.	Geen einddatum	Ja
Totaal onttrekkingen aan reserves	16.227	6.840	4.024	2.665			
Totaal verrekeningen reserves	4.606	2.239	1.274	2.665			
Totaal per saldo	2.834	1.502	825	0			
<i>Bedragen x € 1.000</i>							

Structurele verrekeningen met reserves							
Storting in de reserves							
Reserve Jeugd	1.437	1.352	1.369	1.392	De compensatie voor tekorten jeugd vanuit de meicirculaire 2025 wordt structureel gestort in de reserve Jeugd.	n.v.t	ja
Subtotaal	1.437	1.352	1.369	1.392			
Onttrekkingen aan reserves							
Alg. reserve vrij besteedbaar		2.222	682		Inzet algemene reserve als structureel dekkingsmiddel.	n.v.t	ja
Reserve dekking afschrijvingslasten	2.047	2.061	2.081		De onttrekkingen dekken de afschrijvingen van de afgesloten investeringen die vallen onder deze reserve.	n.v.t	ja
Reserve herwaardering	350	350	350		De onttrekking van €350.000 dekt de hogere kapitaallasten naar aanleiding van de stelselwijziging afschrijving activa.	n.v.t	ja
Subtotaal	2.397	4.633	3.113	2.431			
Totaal	960	3.281	1.744	1.039			
Bedragen x € 1.000							

Meerjaren-investeringsplan 2026-2029 (details)

Programma / Subgroep investering / Omschrijving	Beschikbaar in jaar	Afronding verwacht in	Investeringsomvang		Lopende invest. t/m 2025	2025	2026	2027	2028	2029
			Lasten	Baten						
Bestuur en Ondersteuning										
<i>Transportauto's</i>										
Transportauto's	2026, 2033, 2035	2026, 2033, 2035	654				275			
<i>ICT-middelen</i>										
ICT-middelen	2029	2030	1.000							500
<i>Vastgoed</i>										
Bedrijfsverzamelgebouw Herenstraat-Herentuyn	2025	2026	1.800			1.800				
<i>Inventaris</i>										
Werkplekken RP1	2027	2028	95					95		
Thuiswerkplekken - beeldschermen	v.a. 2025 jaarlijks	--	125			25	25	25	25	25
<i>Gemeentelijke huisvesting</i>										
Inrichting Servicecentrum	2026	2026	900				900			
<i>Netwerk</i>										
Nis BIO - fysieke aanpassingen	2025...2026	2026	500			100	400			
Totaal Bestuur en Ondersteuning			5.074	-	-	1.925	1.600	120	25	525
Veiligheid										
<i>ICT- middelen</i>										
Vervanging Handhelds 2025	2025	2025	58			58				
Vervanging Handhelds 2029	2029	2029	54							54
<i>Reddingsbrigade</i>										
Huisvesting Reddingsbrigade	2025	2026	1.229			614	614			
<i>Wagenpark</i>										
Personenauto's	2033	2033	141							
Totaal Veiligheid			1.482	-	-	673	614	-	-	54
Mobiliteit en bereikbaarheid										
<i>Bereikbaar Stompwijk</i>										
Bereikbaar Stompwijk	2024	2025	6.615	901	5.305	1.310				

Bereikbaar Stompwijk Herinrichting Dr. Van Noortstraat	2025	2026	6.518		326	6.192				
Ontsluiting Dorpspunt-Fontein Stompwijk	2024	2025	80		36	44				
Civiele kunstwerken										
Brug Karekietlaan (van/naar Zijdepark)	2024	2025	29		29					
Groot onderhoud Kunstwerken 2023	2024	2026	213		93	120				
Renovatie duikerbrug Pr. Bernhardln	2024	2025	160		160					
Vervangen kademuur Oude Haven	2024	2026	956		425	530				
Fietspaden										
Asfalteren tegelfietspaden	2024	2025	300	150	300					
Fietsstraat Parnashofweg Raadsbesluit 2746	2025	2026	882	441	882					
Metropolitane fietsroute DH - Pijnacker	2025	2026	550	385	550					
Asfalteren fietspaden (Regionale fietspaden)	2025	2026	900	450	600	300				
Asfalteren fietspaden (Pr.Bernardlaan, Rodelaan, Noordsingel)	2026	2026	910			910				
Herinrichting Veursestraatweg										
Herinrichting Veursestraatweg	2024	2027	8.130	119	323	2.602	2.602	2.602		
Infra Mall of the Netherlands										
MotN Aanpassen Fysieke infrastructuur	2024	2025	178		17	161				
Inrichting ligplaatsenhaven										
Ligplaatsenhaven LC Semi autom.bedien.	2024	2025	325		15	310				
Ligplaatsenhaven LC Stroom Vuilwater VZ	2024	2025	97		91	6				
ISV project Parkeerterrein Venestraat										
Aanschaf poller Noordelijke sluisbrug	2024	2025	60		60					
Brug Toevluchtpad L'dam	2024	2025	336		21	315				
Wegontsluiting Toevluchtpad-De Tol L'dam	2024	2026	1.032		214	818				
Laadvoorziening										
Laadvoorzieningen KW2	2024	2025	71		71					
Openbare verlichting										
Armaturen	2024...2029	2025...2029	2.023		60	713	310	320	310	309
Lichtmasten	2024...2029	2025...2029	2.177			937	310	310	310	309
Armaturen / Lichtmasten	2034, 2035	2034, 2035	1.320							
OV - Shuttle NS Mariahoeve - Mall										
OV - Shuttle NS Mariahoeve - Mall	2024	2025	770	385	770					
Parkeergarage										

Aanpassingen parkeergarage Oude Haven	2024	2025	285		3	282				
Parkeergarage Rijnlandstraat Noord	2024	2028	2.455		1	614	614	614	614	
<i>Smart Mobility</i>										
MotN Aanp VRI + plaats. verkeerscamera's	2024	2025	306			306				
<i>UPR-project Prins Bernhardlaan Wegen</i>										
UPR-Prins Bernhardlaan	2024	2025	32			32				
<i>UPR-project Prinsenhof Laag Wegen</i>										
UPR-Prinsenhof Laag	2024	2025...2026	797	68	126	671				
<i>UPR-project Voorburg-Noord noord</i>										
UPR-Voorburg-Noord noord	2024	2027	3.958			1.187	1.385	1.385		
<i>Verkeersmaatregelen veiligheid</i>										
Verkeersremmende maatregelen Wilsveen	2024	2025	114		76	37				
<i>Verkeersmaatregelen</i>										
Actieplan Verkeersveiligheid	2025...2026	2026	1.740			915	825			
<i>Verkeersregelinstallaties</i>										
Vervangen Camera's kentekenregistratiesyst. Huygenskwartier	2025	2027	52			52				
Vervanging verkeersregelinstallaties	2024...2029	2025...2030	5.949		695	2.510	348		1.733	664
Vervanging verkeersregelinstallaties	2024, 2035	2036, 2037	1.520							
<i>Wegen</i>										
Balkenpad Klein Zijdepark	2024	2025	62			62				
Kruispunt Appelgaarde - Hofzichtlaan	2026	2027	700				700			
<i>Bovenwijkse voorziening Overgoo-Fleetpark</i>										
Bovenwijkse voorziening Overgoo-Fleetpark	2025	2027	463			463				
<i>Bovenwijkse voorzieningen KPP</i>										
Bovenwijkse voorzieningen KPP	2025	2029	1.943			389	389	389	389	389
<i>De Bres</i>										
De Bres, infrastructurele werken	2025	2025	700	500		700				
<i>Langzaam verkeerbrug Schakenbosch-Prinsenhof</i>										
Langzaam verkeerbrug Schakenbosch-Prinsenhof	2025	2025	125			125				
<i>Vervanging speelvoorzieningen</i>										
Vervanging speelvoorzieningen	2027	2027	90					90		
<i>Wagenpark</i>										
Vervanging Veegmachine	2034	2034	20							

Aanpak schoolomgevingen											
Aanpak schoolomgevingen	2024	2025	80	40	80						
Openbaar vervoer											
Randstad Rail Halte	2027	2028	2.000	1.000				2.000			
Totaal Mobiliteit en bereikbaarheid			58.022	4.438	7.502	20.040	14.885	7.711	3.356	1.671	
Economie											
Voorzieningen											
Evenementenkasten	2025	2025	45		45						
Totaal Economie			45	-	-	45	-	-	-	-	-
Onderwijs											
Scholen											
Maartenscollege	2024	2027	31.833		284	956	637	29.956			
Nieuwbouw Bernadette PO-school	2024	2028	7.113		83	355	355	5.610	710		
Nieuwbouw Vijverhof PO-school	2024	2027	10.808		1.123	6.457	1.076	2.152			
Stelpost IHP PO	2025...2026	2028...2031	12.374			855	2.646	3.456	2.995	1.356	
Stelpost IHP VO	2024	2031	19.894			995	1.989	3.979	7.958	1.989	
Uitbr 2 groepen PO-school Montessori	2024	2029	344			344					
Vervanging speelvoorzieningen											
Vervanging speelvoorzieningen	2033, 2035	2033, 2035	220								
Totaal Onderwijs			82.585	-	1.490	9.961	6.704	45.152	11.663	3.346	
Sport, cultuur en recreatie											
Beschoeiingen											
Beschoeiingen hout/kunststof	2024...2029	2024...2029	1.040		69	276	174	174	174	174	
Natuurvriendelijke oevers	2025...2029	2025...2029	315			63	63	63	63	63	
Bibliotheek											
Bibliotheek Leidschendam FPP12	2024	2025	3.994	440	591	3.402					
FluitPolderPlein 12 - Bibliotheek Inventaris	2024	2025	907	270		907					
FluitPolderPlein 12 - Bibliotheek Verduurzaming	2024	2025	1.543	272		1.543					
FluitPolderPlein10 - Herinrichting Verduurzaming	2024	2025	522			522					
Civiele kunstwerken											
Brug De Wiek (nabij de Salamander)	2026	2026	31				31				
Brug Heuvelweg (van/naar Roerdomplan)	2027	2027	37					37			
Brug park 't Loo (Nic. Beetsn/ Br. Ingenhoesln)	2025	2025	47			47					

Damwand Aanlegplaatsen Starrevaart	2025	2027	51	51					
Kademuur Laan van NOE (Te Werve)	2027	2027	612				612		
Kademuur President Kennedyplein (NO-zijde)	2025	2025	89	89					
Park Vreugd & Rust									
Brug aan de Vliet (Park Vreugd & Rust)	2024	2026	302	13	289				
Nieuw dierenverblijf Park Vreugd & Rust	2024	2025	127		127				
Speelvoorzieningen									
Skatepark Noordsingel	2025	2028	421		421				
Verlichting Speelvoorzieningen	2027	2027	150				150		
Vervanging speelvoorzieningen	2025...2029	2025...2029	3.636		786	719	610	760	760
Sportparken inrichting									
Sportaccommodaties algemeen	2025...2029	2025...2029	1.199		374	134	222	340	129
Westvliet	2024	2025	106	47	59				
Sportparken veldrenovatie									
Duijvesteijn	2024, 2028	2024...2028	1.540	409	684			448	
Kastelenring	2024, 2027, 2029	2024...2029	3.016	38	64		836		2.078
Meerhorst	2027	2027	612				612		
Overdam	2024, 2029	2025...2029	785		692				92
't Loo	2027, 2029	2027...2029	2.133				1.523		610
Westvliet	2025...2029	2025...2029	1.788		43	366	43	654	681
Forum Sport kunstgrasveld	2026	2026	1.000			1.000			
Sportparken Verlichting									
LED-verl. velden (bijdr. aan derden)	2024	2025	467	298	168				
Sportpark inrichting									
Westvliet Rugby	2024	2025	543	412	131				
Sportpark gebouw									
Westvliet Rugby	2024	2025	943	9	934				
Groenvoorzieningen									
Bomenbeleid	2026...2035	2035	2.000			500	500	500	500
Recreatievoorzieningen									
Nieuwe Driemanspolder Kanoroute	2025	2025	59		59				
Cultureel erfgoed									
Renovatie Hestar	2026	2026	350			350			

Totaal Sport,cultuur en recreatie				30.363	982	1.885	11.733	3.337	5.382	2.938	5.088
Volksgezondheid en milieu											
<i>Begraafplaatsen</i>											
Oosterbegraafplaats	2025	2025		352			352				
<i>Machines en gereedschappen</i>											
Vervanging Hogedruksput Riool	2026	2026		39				39			
<i>Rioolvervanging Dr. Van Noortstraat</i>											
Rioolerv. Dr. v Noortstraat	2024	2026		1.993		39	1.474	481			
<i>UPR-project Bernhardlaan/Spinozalaan</i>											
UPR-Bernardlaan/Spinozalaan	2024...2025	2025		1.072		181	891				
<i>UPR-project Duivenvoorde</i>											
UPR-Duivenvoorde	2024	2030		5.781		8	289	289	289	1.443	1.443
<i>UPR-project Essesteijn</i>											
UPR-Essesteijn	2024, 2025, 2027...2029	2025...2032		32.960		3	700	1.508	3.278	6.956	6.447
<i>UPR-project Faukenberg/Naeltwijkstraat</i>											
UPR-Faukenbergstraat/Naeltwijkstraat	2024, 2026	2027		4.322		306	2.139	1.713	163		
<i>UPR-project Flaviusstraat/Overburgkade</i>											
UPR-Flaviusstraat/Overbrugkade	2024, 2026...2027	2027		3.935		88	322	1.030	2.496		
<i>UPR-project Huygenskwartier</i>											
UPR-Huygenskwartier	2024...2026	2029		999		157	806	35			
<i>UPR-project Koningin Julianalaan</i>											
UPR-Koningin Julianalaan Voorburg	2024, 2026	2027...2028		4.584	211	28	337	1.524	2.128	567	
<i>UPR-project Marcellus Emantslaan</i>											
UPR-Marcellus Emantslaan	2024...2026	2026		3.414		210	1.757	1.447			
<i>UPR-project Prins Bernhardlaan</i>											
UPR-Prins Bernhardlaan	2024...2025	2025		275	14		275				
<i>UPR-project Prinsenhof Laag</i>											
UPR-Prinsenhof Laag	2024, 2025	2027		7.759	241	1.711	2.849	1.968	1.230		
<i>UPR-project Ridder Snoukaertlaan</i>											
UPR-Ridder Snoukaertlaan	2024, 2025	2025		4.645		1.687	2.958				
<i>UPR-project 't Hert</i>											
UPR-'t Hert	2025	2029		3.613		10	180	180	180	1.801	1.261

UPR-project Van Pabstlaan										
UPR-van Pabstlaan en omgeving	2024, 2027	2027	7.315	192	2.919	2.789	1.415			
UPR-project Van Santhorststraat										
UPR-van Santhorststraat	2024...2026	2026	2.774	16	787	1.971				
UPR-project Veursestraatweg										
UPR-Veursestraatweg	2024...2026	2026	2.932	218	1.712	1.002				
UPR-project Zaagmolenstraat										
UPR-Zaagmolenstraat	2024	2026	1.209	155	534	520				
Vervanging riolering										
Levensduurverlengende reparatie en renovatie	2024...2029	2025...2029	2.377	117	426	389	462	483	500	
Maatregelen bui van de eeuw	2024...2029	2024...2029	1.585	93	181	203	413	253	443	
Onvoorzien en incidenteel	2024...2029	2025...2029	1.419	56	657	177	177	177	177	
Rioolinstallatie en -besturing	2024...2029	2025...2029	7.860	563	2.638	1.930	910	910	909	
Onvoorzien en incidenteel	2032...2035	2032...2035	707							
Vervanging speelvoorzieningen										
Vervanging speelvoorzieningen	2032...2035	2032...2035	3.041							
Civiele kunstwerken										
Beschoeiingen hout/kunststof	2034, 2035	2034, 2035	347							
Hemelwaterafvoer										
Hemelwaterafvoer	2025	2026	300		300					
Riolering en water										
Levensduurverlengende reparatie en renovatie	2030...2035	2030...2035	3.002							
Maatregelen bui van de eeuw	2025	2029	1.174		255	357	143	306	112	
Natuurvriendelijke oevers	2034, 2035	2034, 2035	126							
Rioolinstallatie en -besturing	2032...2035	2032...2035	3.636							
Bui van de eeuw- van Wateringenlaan										
Maatregelen bui van de eeuw - van Wateringenlaan	2025	2027	125		42	42	42			
UPR Duivenvoorde										
Onvoorzien Duivenvoorde	2025	2030	578		17	17	17	156	156	
UPR-Duivenvoorde	2025	2030	789		24	24	24	213	213	
Vat Duivenvoorde	2025	2030	425		13	13	13	115	115	
UPR-'t Hert										
UPR-'t Hert	2025	2029	1.120		4	45	46	604	421	

<i>UPR-Voorburg-Noord noord</i>											
UPR-Voorburg-Noord noord	2025	2027	367			122	122	122			
<i>Klimaatadaptatie Faukenbergestraat</i>											
Klimaatadaptatie Faukenbergestraat	2025	2027	218	55		73	73	73			
Totaal Volksgezondheid en milieu			119.167	521		5.837	26.033	19.887	13.620	13.983	12.196
Bouwen en wonen (VHLOSV)											
<i>Herontwikkeling Julianabaan</i>											
Julianabaan scenario beperkt	2025	2032	21.000	4.000					3.500	3.500	3.500
<i>Nazorgkrediet</i>											
Nazorg Rietvink	2024	2025	210			193	17				
<i>Voorbereidingskrediet ruimtelijke projecten</i>											
Voorb.kred.v.Santhorststr. 1-3 Stompwijk	2024	2025	125			29	96				
Totaal VHLOSV			21.335	4.000		223	112	-	3.500	3.500	3.500
Overhead											
<i>Duurzaamheid</i>											
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2023	2024	2025	476			196	280				
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2024	2024	2026	258			11	247				
<i>Gemeentelijke huisvesting</i>											
Huisvesting buitendienst Stadsbeheer	2024	2026	8.039			128	1.108	6.802			
Huisvesting raad Locatie Leidschendam	2025	2027	10.200				500	1.500	8.200		
<i>ICT- middelen</i>											
Beveiliging	2024	2025...2026	548			20	528				
Hardware	2024...2029	2025...2029	4.153			243	950	1.180	740	520	520
Netwerk	2024, 2025	2025...2026	944				944				
Softwaretoepassing	2024...2026, 2029	2024...2030	2.402			84	689	1.205			424
<i>Machines en gereedschappen</i>											
Vervanging Heftruck Magazijn Buitendienst	2026	2026	55					55			
Vervanging Veegmachine	2029	2029	640								640
<i>Wagenpark</i>											
Bakfietsen	2026	2026	71					71			
Personenauto's	2029	2029	83								83
Scooters	2024	2025	25				25				
Tractoren	2027	2027	88						88		

Transportauto's	2024, 2026, 2028, 2029	2025...2029	801		163	344		149	144	
Vrachtwagen	2028	2028	226					226		
Totaal Overhead			29.009	-	682	5.434	11.158	9.028	895	1.811
Eindtotaal			347.083	9.941	17.620	75.956	58.185	84.512	36.359	28.191

Bedragen x € 1.000

Begroting naar taakvelden

	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.1	Bestuur	4.152	0	-4.152
0.2	Burgerzaken	5.256	2.264	-2.992
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	2.557	1.638	-918
0.4	Overhead	40.505	98	-40.407
0.5	Treasury	-307	5.309	5.617
0.61	OZB woningen	229	12.877	12.648
0.62	OZB niet-woningen	112	6.408	6.296
0.63	Parkeerbelasting	334	422	88
0.64	Belastingen overig	142	179	38
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	171.523	171.523
0.8	Overige baten en lasten	529	152	-377
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	70	0	-70
0.10	Mutaties reserves	13.058	18.378	5.320
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	7.532	0	-7.532
1.2	Openbare orde en veiligheid	5.017	74	-4.943
2.1	Verkeer en vervoer	16.712	983	-15.730
2.2	Parkeren	1.118	51	-1.067
2.3	Recreatieve havens	99	79	-20
2.5	Openbaar vervoer	220	0	-220
3.1	Economische ontwikkeling	553	0	-553
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	161	0	-161

3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	195	65	-130
3.4	Economische promotie	523	640	117
4.2	Onderwijshuisvesting	7.191	26	-7.165
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.259	2.191	-2.068
5.1	Sportbeleid en activering	1.459	350	-1.109
5.2	Sportaccommodaties	6.383	2.480	-3.904
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.004	55	-949
5.4	Musea	923	61	-863
5.5	Cultureel erfgoed	627	0	-627
5.6	Media	3.028	398	-2.630
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	11.787	213	-11.574
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	21.651	8.471	-13.180
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Wmo	2.856	0	-2.856
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	515	0	-515
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	639	200	-439
6.3	Inkomensregelingen	47.823	37.720	-10.103
6.4	WSW en beschut werk	4.444	0	-4.444
6.5	Arbeidsparticipatie	6.013	185	-5.828
6.6	Maatwerkvoorziening (Wmo)	200	50	-150
6.60	Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	2.826	3	-2.823
6.711	Huishoudelijke hulp (Wmo)	9.607	518	-9.089
6.712	Begeleiding (Wmo)	7.646	0	-7.646
6.713	Dagbesteding (Wmo)	822	0	-822

6.714	Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	931	0	-931
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	1.667	0	-1.667
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	19.445	0	-19.445
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	173	0	-173
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	220	0	-220
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	6.579	0	-6.579
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	104	0	-104
6.791	PGB (Wmo)	93	0	-93
6.792	PGB Jeugd	632	0	-632
6.811	Beschermd Wonen (Wmo)	234	0	-234
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	89	0	-89
6.821	Jeugdbescherming	1.883	0	-1.883
6.822	Jeugdreclassering	217	0	-217
6.91	Coördinatie en beleid (Wmo)	528	0	-528
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	1.002	0	-1.002
7.1	Volksgezondheid	4.334	315	-4.019
7.2	Riolering	6.609	10.204	3.595
7.3	Afval	11.870	15.713	3.843
7.4	Milieubeheer	3.846	1.088	-2.758
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	1.271	1.163	-108
8.1	Ruimte en leefomgeving	4.448	934	-3.514
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	12.071	12.071	0
8.3	Wonen en bouwen	8.973	5.734	-3.239
Totaal van taakvelden		327.689	321.285	-6.404